

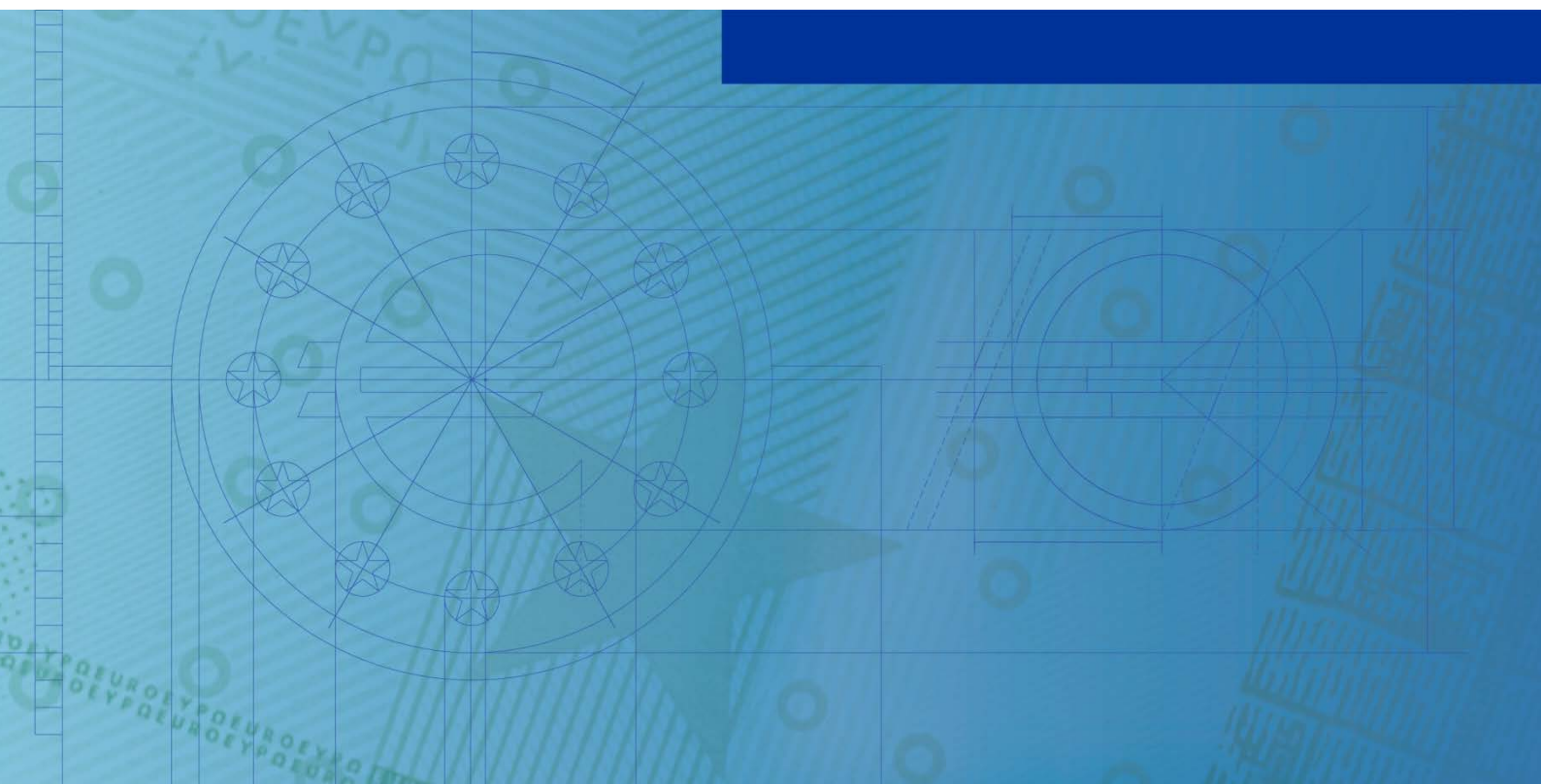

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

Gada pārskats

2017

Saturs

Īss atskats uz aizvadīto gadu	4
Gads skaitļos	6
ECB politika un pasākumi 2017. gada ekonomiskajos un finanšu apstākļos	8
1. Euro zonas ekonomisko atveseļošanas veicināja labvēlīgas norises un monetārā politika	8
1.1. Globālās ekonomiskās izaugsmes temps kļuva straujāks	8
1.2. Euro zonas makroekonomiskās, fiskālās un strukturālās norises	12
1. ielikums Strukturālā politika euro zonas darba tirgū	22
2. ielikums Vājās inflācijas dinamikas skaidrojums	24
3. ielikums Kas veicina strukturālo reformu īstenošanu?	26
1.3. Finanšu un monetārās norises	28
4. ielikums Euro zonas nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību finansēšanas strukturālā dimensija	35
2. Monetārā politika: pacietība, neatlaidība un prudenčiāla pieeja	39
2.1. Monetārās politikas nostāja: ļoti būtisks stimulējošo monetārās politikas pasākumu apjoms	40
5. ielikums Euro zonas naudas tirgus etaloni: nesenās norises	43
2.2. ECB monetārās politikas pasākumu ietekmes efektīva transmisija	45
2.3. Eurosistēmas bilances pārmaiņas	51
3. Eiropas finanšu sektors – sasniegta noturība, bet jārisina grūti uzdevumi	54
3.1. Euro zonas finanšu sistēmas riski un ievainojamība	54
6. ielikums Norises euro zonas mājokļu un komerciālā nekustamā īpašuma tirgos	58
3.2. ECB makroprudenciālās uzraudzības funkcija	61
3.3. ECB ieguldījums regulējuma iniciatīvās	64

3.4.	ECB mikroprudenciālās uzraudzības funkcija	68
4.	Tirgus infrastruktūra un maksājumi	69
4.1.	Tirgus infrastruktūras un maksājumu inovācijas un integrācija	70
4.2.	Tirgus infrastruktūras un maksājumu drošība	72
7. ielikums	Inovācijas ātro maksājumu un neliela apjoma maksājumu jomā	73
8. ielikums	Finanšu ekosistēmas noturība pret kiberuzbrukumiem	74
5.	Citām institūcijām sniegtie finanšu pakalpojumi	76
5.1.	Aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšana	76
5.2.	Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumi	77
6.	Banknotes un monētas	77
6.1.	Banknošu un monētu apgrozība	77
9. ielikums	Skaidrās naudas izmantošana euro zonas mājāsaimniecībās	79
6.2.	Viltotās euro banknotes	81
6.3.	Otrā izlaiduma euro banknotes	82
7.	Statistika	83
7.1.	Jauna un pilnveidota euro zonas statistika	83
7.2.	Citas statistikas norises	84
10. ielikums	Eiropas un starptautiskā līmeņa sadarbība statistikas jomā	86
11. ielikums	<i>AnaCredit</i> tapšana: galvenās iezīmes	88
8.	Ekonomiskie pētījumi	90
8.1.	ECB pētniecības prioritātes	90
8.2.	Eurosistēmas/ECBS pētniecības klasteri un struktūras	91
8.3.	Konferences un publikācijas	92
9.	Juridiskās darbības un pienākumi	93
9.1.	ECB piedalīšanās ES līmeņa tiesvedībās	93
9.2.	ECB atzinumi un prasību neizpildes gadījumi	95

9.3.	Monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošana	98
10.	Starptautiskā un Eiropas līmeņa sadarbība	99
10.1.	Eiropas attiecības	99
10.2.	Starptautiskās attiecības	101
11.	Ārējā komunikācija	103
11.1.	Komunikācija ECB politikas pamatā	103
11.2.	Informatīvās darbības izvēršana	104
12.	Institucionālā un korporatīvā pārvaldība	105
13.	Organizācijas un cilvēkresursu norises	107
	Finanšu pārskati	A1
	Eurosistēmas konsolidētā bilance 2017. gada 31. decembrī	C1
	Statistikas sadaļa (pieejama tikai angļu valodā)	S1

Īss atskats uz aizvadīto gadu

Euro zonas tautsaimniecības atveseļošanās 2017. gadā pārtapa stabilā un plašā kāpumā. **Iekšzemes kopprodukts palielinājās par 2.5%**, un līdz gada beigām pieaugums bija turpinājies 18 ceturkšņu pēc kārtas. Tas bija spēcīgākais kāpums pēdējo 10 gadu laikā un plašākais – pēdējo 20 gadu laikā. **Pieauguma tempa dispersija starp euro zonas valstīm sasniedza zemāko līmeni** kopš monetārās savienības izveides.

Sakarā ar spēcīgo izaugsmi darba tirgus turpināja strauji atlabt. **Nodarbinātības līmenis pieauga par 1.6%**, sasniedzot augstāko jebkad novēroto līmeni – to veicināja rekordaugsts sieviešu un vecāku cilvēku līdzdalības līmenis. Bezdarba līmenis saruka līdz zemākajam līmenim kopš 2009. gada janvāra. Kopumā kopš 2013. gada vidus radīti 7.5 milj. darbvieta, pilnībā kompensējot krīzes laikā zaudētās darbvietas.

Tāpat kā iepriekšējos gados ECB monetārajai politikai šajā atveseļošanās un konverģences stāstā bijusi noteicošā loma. 2017. gadā visā euro zonā pamatā izzuda pagātnē veidojusies monetārās politikas transmisijas asimetrija un nostabilizējās ļoti izdevīgi finansēšanas nosacījumi. Tas veicināja spēcīgāko privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma pieaugumu kopš krīzes sākuma 2008. gadā.

Tomēr inflācijas dinamika neatbilda pārliecinošajam reālās tautsaimniecības sniegunam. Lai gan **kopējā inflācija** salīdzinājumā ar iepriekšējo zemo līmeni pieauga, gadā **vidēji sasniedzot 1.5%**, iekšzemes cenu spiediens joprojām bija ierobežots un pamatinfācija vēl neliecināja par ilgtspējīgu augšupvērstu tendenci.

Atšķirīgās izaugsmes un inflācijas perspektīvas noteica ECB **monetārās politikas lēmumus** šajā gadā, liekot mainīt aktīvu iegādes programmas raksturlielumus.

Oktobrī Padome pieņēma lēmumu tālāk samazināt aktīvu iegāžu mēneša apjomu no 60 mljrd. euro līdz 30 mljrd. euro, bet pagarināt programmas darbības laiku vismaz par diviem mēnešiem – līdz 2018. gada septembrim. Turklāt 2018. gada martā Padome savā oficiālajā paziņojumā vairs neietvēra skaidru norādi uz gatavību paplašināt aktīvu iegādes programmu, ja perspektīva kļūtu mazāk labvēlīga.

Padomes lēmumi atspoguļoja tās augošo pārliecību par tautsaimniecības perspektīvu, kuras kontekstā nemainīga politikas nostāja kļūtu arvien ekspansīvāka. Bet tajos atspoguļojās arī atziņa, ka vajadzīga pacietība, iekams pieaugs inflācijas spiediens, un monetārajā politikā nepieciešama neatlaidība, lai inflācijas dinamika kļūtu noturīga un pašpietiekama.

Lai gan monetārā politika rada iecerēto ietekmi, tā var izraisīt arī blakusefektus. Tāpēc ECB 2017. gadā turpināja cieši monitorēt **finanšu stabilitātes riskus**, kas šķīta ierobežoti.

Spēcīgāka nominālā izaugsme palīdzēja samazināt riskus, uzlabojot uzņēmumu un mājsaimniecību parāda ilgtspējību. Abu sektoru parāda rādītāji saruka līdz 2008. gada sākuma līmenim, parādot, ka atveseļošanās nav bijusi saistīta ar aizņemto līdzekļu

Īpatsvara palielināšanās atsākšanos privātajā sektorā. Faktiski pirmo reizi kopš monetārās savienības sākuma privātie tēriņi pieauguši, vienlaikus samazinoties privātā sektora parāda līmenim.

Arī bankām tautsaimniecības apstākļu uzlabošanās radīja iespēju turpmāk nostiprināt savas bilances. Spēcīgāka tautsaimniecība palīdzēja stabilizēt peļnītspēju, augot darījumu apjomam un sarūkot vērtības samazināšanās izdevumiem. Banku šoka absorbētspēja turpināja palielināties, to pirmā līmeņa pamatkapitāla rādītājam 2017. gada 3. ceturksnī sasniedzot 14.5%, un aktīvu kvalitāte uzlabojās.

Euro zonas bankas straujāk samazināja **ienākumus nenesošo aizdevumu (INA)** apjomu, kurš saruka no 8% no aizdevumu kopējā atlikuma 2014. gadā līdz 5.2% 2017. gada 3. ceturksnī. Tikai 2017. gada pirmajos trīs ceturkšņos vien INA atlikums saruka par 119 mljrd. euro. Arvien lielāku daļu no samazinājuma veidoja aizdevumu pārdošana otrreizējā tirgū. To veicināja ECB iniciatīvas uzlabot caurredzamību INA tirgos. Taču joprojām nepieciešami turpmāki centieni samazināt augsto INA līmeni.

ECB arī turpināja monitorēt finanšu tirgu nosacījumus. Tirgi 2017. gadā bija relatīvi mierīgi, bet joprojām neaizsargāti pret krasu riska pārcenošanu un finanšu tirgu svārstīguma kāpumu. Šie riski 2018. gada sākumā īstenojās pasaules kapitāla vērtspapīru tirgos, lai gan līdz šim nav vērojama būtiska negatīva ietekme uz euro zonas kredītu tirgiem un attiecīgi uz finansēšanas nosacījumiem plašākā nozīmē.

2017. gadā bija vērojamas arī svarīgas euro zonas maksājumu arhitektūras norises. Pabeigts migrācijas uz **TARGET2 vērtspapīriem** noslēdzošais posms, un pēc tam platforma vidēji dienā apstrādāja 556 684 darījumus. Apgrozībā nonāca jaunā 50 euro banknote, uzlabojot maksājumu drošību euro zonas iedzīvotājiem, kuriem skaidrā nauda joprojām ir galvenais maksāšanas līdzeklis tirdzniecības vietās.

Visbeidzot, ECB veica vairākus pasākumus, lai uzlabotu tās **caurredzamību un pārskatbildību** ES pilsoņu priekšā. 2017. gadā mēs sniedzām atbildes uz 138 Eiropas Parlamenta deputātu jautājumiem. Mēs atklājām jauno Apmeklētāju centru, un gaidāms, ka tas uzņems 40 000 cilvēku gadā. Mūsu interneta vietni apmeklēja cilvēki no visas pasaules, un tā tika skatīta vairāk nekā 17 milj. reižu.

Raugoties nākotnē, mēs gaidām, ka 2018. gadā saglabāsies spēcīgs ekonomiskā kāpuma temps. Lai gan joprojām esam pārliecināti, ka inflācija vidējā termiņā tuvināsies mūsu mērķim atbilstošam līmenim, vēl arvien valda nenoteiktība par jaudu nepietiekamas izmantošanas pakāpi tautsaimniecībā.

Lai nodrošinātu, ka inflācija atgriežas līmenī, kas atbilst mūsu mērķim, joprojām nepieciešama pacietīga, neatlaidīga un prudenciāla monetārā politika.

Frankfurtē pie Mainas 2018. gada aprīlī

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
Prezidents

Gads skaitļos

Stabila un plaša ekonomiskā izaugsme

2.5%

Euro zonas iekšzemes kopprodukta pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu veicināja spēcīgāks neto eksports un stabili iekšzemes tēriņi preču un pakalpojumu iegādei.

Vērojama inflācijas atveseļošanās tendence

1.5%

Vidējais kopējais inflācijas līmenis euro zonā paaugstinājās, galvenokārt atspoguļojot pieaugošās enerģijas un (mazāk) pārtikas cenas.

Nodarbinātības līmenis augstāks nekā pirms krīzes

1.6%

Darba tirgus atveseļošanās turpinājās, spēcīgam nodarbinātības kāpumam atspoguļojot gan pozitīvo ekonomisko klimatu, gan politikas pasākumu panākumus.

Izaugsmes tempu dispersija vēsturiski zemākajā līmenī

1998: 1.47 σ

2017: 0.75 σ

Ekonomiskās izaugsmes tempu atšķirības dažādās euro zonas valstīs, ko mēra kā bruto pievienotās vērtības standarta novirzes, bija mazākas nekā jebkad monetārās savienības vēsturē.

Uzlabojusies banku maksātspēja

14.5%

Euro zonas banku maksātspējas rādītāji turpināja uzlaboties, pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājam 2017. gada 3. ceturksnī sasniedzot 14.5%.

Straujāks ienākumus nenesošo aizdevumu sarukums

-119 mljrd. euro

Euro zonas banku ienākumus nenesošo aizdevumu kopējais atlikums gada pirmo triju ceturkšņu laikā būtiski samazinājās.

Augošs T2V darījumu skaits

556 684 dienā

Migrācijas uz TARGET2 vērtspapīriem pabeigšana bija būtisks solis ceļā uz Eiropas vērtspapīru norēķinu infrastruktūras integrāciju – par to liecina pēc migrācijas noslēdzošā posma vidēji dienā veikto darījumu skaits.

Eiropas Parlamentam sniegtas daudzas atbildes

138

ECB prezidents Mario Dragi sniedza atbildes uz vairāk nekā 130 Eiropas Parlamenta deputātu jautājumiem, atspoguļojot ECB augstos pārskatatbildības un caurredzamības standartus.

ECB politika un pasākumi 2017. gada ekonomiskajos un finanšu apstākļos

1. Euro zonas ekonomisko atveseļošanas veicināja labvēlīgas norises un monetārā politika

Euro zonas tautsaimniecības uzplaukums, kas sākās 2013. gadā, turpinājās 2017. gadā, piemērojoties esošajiem nenoteiktības apstākļiem. Produkcijas izlaides kāpums nostabilizējās un kļuva plašāks, un gan valstu, gan nozaru pieauguma tempa atšķirības 20 gadus bija zemākajā līmenī. Atveseļošanās turpināja labvēlīgi ietekmēt euro zonas darba tirgus. Nodarbinātība sasniedza augstāko līmeni kopš euro zonas izveidošanas, bet bezdarba līmenis saruka līdz pēdējo reizi 2009. gada 1. ceturksnī novērotajam līmenim.

Euro zonas atveseļošanas pozitīvi ietekmēja vairāki labvēlīgi cikliskie un strukturālie faktori. Globālā ražošanas apjoma pieaugums kļuva straujāks un veicināja eksporta pieprasījumu, un euro zonā kļuva jūtami bilanču korekcijas, iestāžu darba uzlabošanas un strukturālo reformu gadu rezultāti. Turklāt vispārējā fiskālās politikas nostāja bija kopumā neitrāla. ECB monetārās politikas pasākumi joprojām pozitīvi ietekmēja naudas un kredītu atlikuma dinamiku un, nodrošinot zemas procentu likmes un ilgstoši labvēlīgus finansēšanas nosacījumus, noteica gan mājsaimniecību patēriņa, gan uzņēmumu investīciju pieaugumu.

Neraugoties uz stabilo ekonomisko atveseļošanas, inflācijas dinamikā vēl nebija jaušamas pārliecinošas ilgspējīgas augšupvērsta korekcijas iezīmes virzībai uz vidējā termiņa līmeni, kas zemāks par 2%, bet ir tuvu tam saskaņā ar ECB cenu stabilitātes definīciju. Pamatā esošais inflācijas spiediens joprojām bija neliels, saglabājoties būtiskam darba tirgus atslābumam. Bija nepieciešams laiks, lai novērotie darba tirgus uzlabojumi pārtaptu dinamiskākā algu kāpumā. Turklāt bija svarīgi ņemt vērā īstermiņa inflācijas datu svārstīgumu, kam bija (ja vispār) ierobežota saistība ar cenu stabilitātes vidējā termiņa perspektīvu.

Stabilie un plašie izaugsmes rezultāti deva iemeslu pārliecībai, ka ar laiku inflācijas dinamika kļūs spēcīgāka. Šajā sakarā ECB Padome uzsvēra, ka nepieciešama pacietība, neatlaidība un piesardzība, jo gaidāms, ka šis process prasīs laiku un joprojām ir atkarīgs no ļoti stimulējošiem monetārās politikas pasākumiem.

1.1. Globālās ekonomiskās izaugsmes temps kļuva straujāks

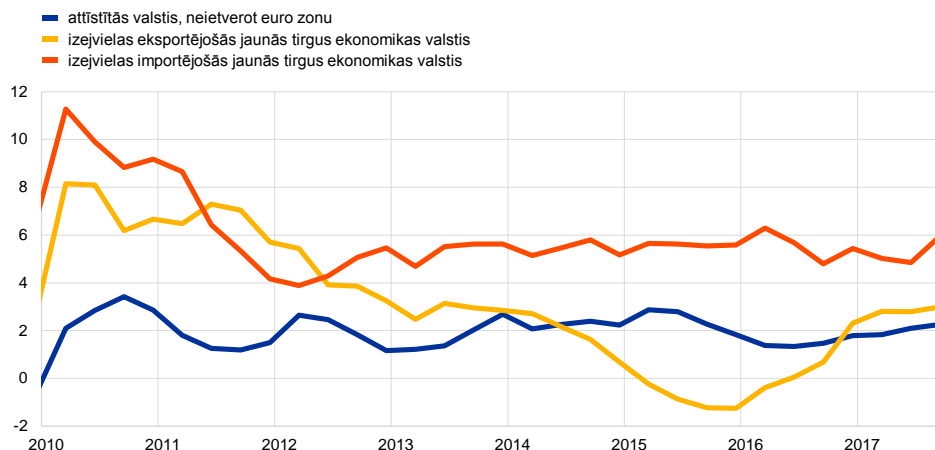
2017. gadā turpinājās globālās tautsaimniecības cikliskais uzplaukums (sk. 1. att.). Atveseļošanās aptvēra arī plašāku valstu un komponentu loku. Galvenais globālās izaugsmes virzītājs joprojām bija patēriņš, bet pieprasījums pēc

investīcijām, īpaši attīstītajās valstīs, atjaunojās. Pasaules tirdzniecības atveseļošanās notika vienlaikus ar uzņēmēju noskaņojuma uzlabošanu un pieprasījuma pārvirzi uz reģioniem, īpaši Eiropu, kur importa izmantošana bija spēcīgāka.

1. attēls

Globālais reālais IKP

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %, ceturksņa dati)

Avoti: *Haver Analytics*, valstu avoti un ECB aprēķini.

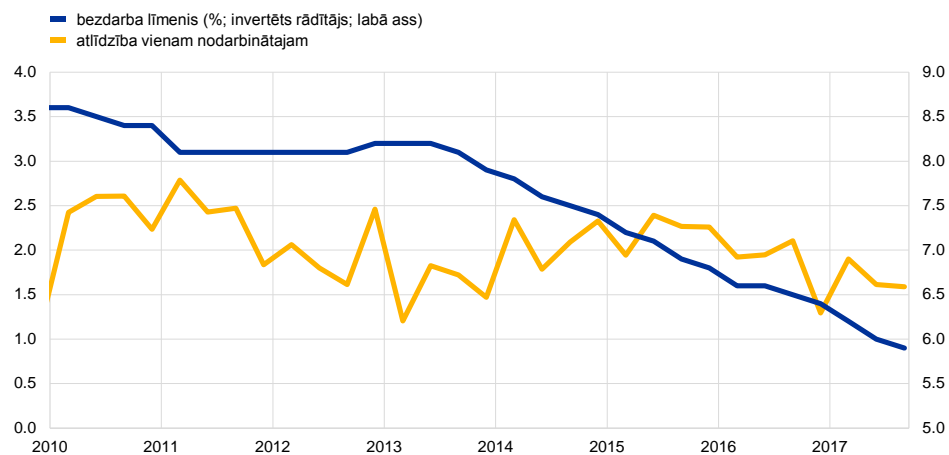
Piezīmes. IKP koriģēts, izmantojot pirktspējas paritātes (PP) svarus. Attīstītās valstis ir Austrālija, Kanāda, Japāna, Jaunzēlande, Norvēģija, Zviedrija, Šveice, Apvienotā Karaliste un ASV. Preču eksportētājvalstis ir Argentīna, Brazīlija, Čīle, Kolumbija, Indonēzija, Malaizija, Meksika, Krievija, Saūda Arābija, Dienvidāfrika un Venecuēla. Preču importētājvalstis ir Honkonga, Indija, Koreja, Singapūra, Taivāna, Taizeme un Turcija.

Pasaules ekonomisko atveseļošanās atbalstīja vairākas labvēlīgas norises attīstītajās valstīs, bet spēcīgie izaugsmi kavējošie faktori jaunajās tirgus ekonomikas valstīs mazinājās. Attīstītajās valstīs, kur izaugsmes avotus arvien vairāk noteica iekšējie (endogēnie) faktori, gan ražošanas jaudu nepilnīgā izmantošana, gan darba tirgu atslābums turpināja mazināties. Attīstīto valstu stimulējošā politika un gan uzņēmēju, gan mājsaimniecību konfidences uzlabošanās stiprināja ekonomisko aktivitāti. Jauno tirgus ekonomikas valstu grupā stimulējošā politika joprojām veicināja stabilu izaugsmi izejvielu importētājvalstīs, bet izejvielu eksportētājvalstīs izaugsme atjaunojās augstāku izejvielu cenu un kapitāla ieplūžu atsākšanās ietekmē.

2. attēls

OECD darba tirgus norises

(ceturkšņa dati)

Avoti: Haver Analytics, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (*Organisation for Economic Co-operation and Development*, OECD) un ECB aprēķini.

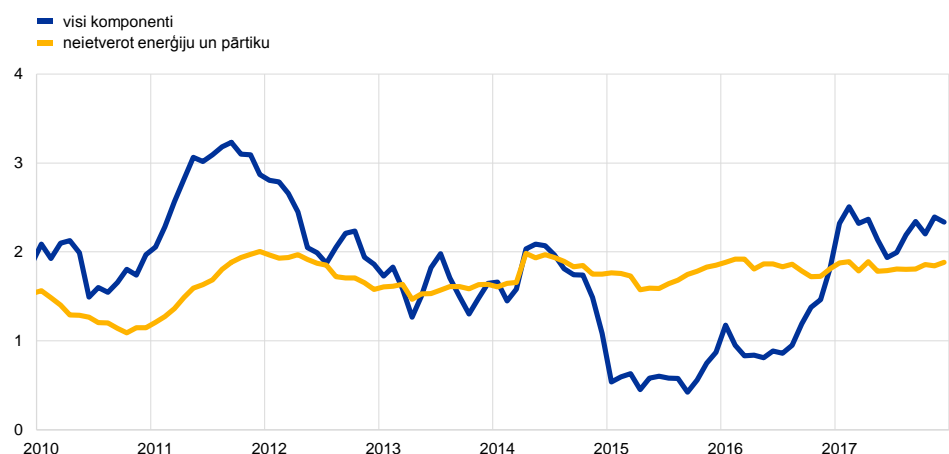
Piezīme. Kompensāciju vienam darbiniekam aprēķina kā vienības darbaspēka izmaksu un darba ražīguma pārmaiņu sezonāli izlīdzinātu summu.

Nacionālā pieprasījuma kāpums un esošais bezdarba sarukums vēl nav atspoguļojies algu pieaugumā (sk. 2. att.) un augstākā pamatinflācijas līmenī vairākumā lielāko valstu. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu globālā inflācija (neietverot pārtiku un enerģiju) saglabājusies kopumā stabila. Tomēr globālā kopējā inflācija paaugstinājās izejvielu augošo cenu dēļ (sk. 3. att.).

3. attēls

OECD inflācija

(gada pārmaiņas; %; mēneša dati)

Avoti: Haver Analytics, OECD un ECB aprēķini.

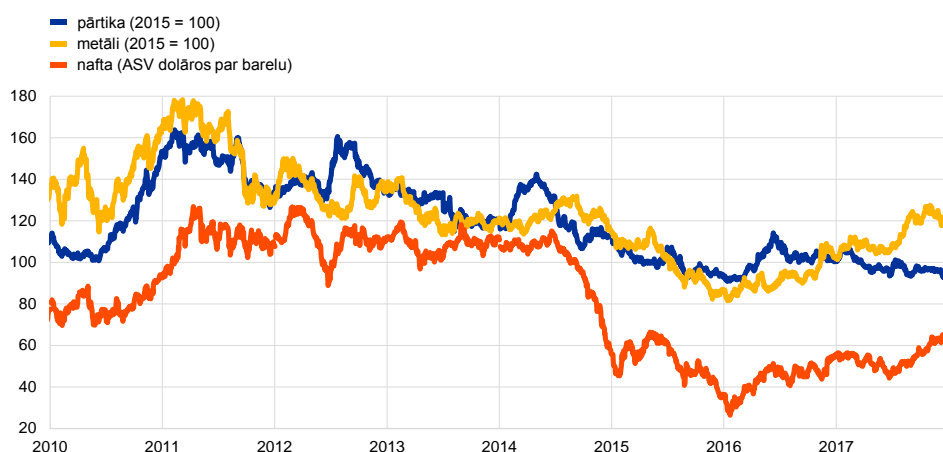
Izejvielu cenu kāpums paaugstināja globālo inflāciju

Pēc 1. pusgadā novērotās lejupslīdes no 56 ASV dolāriem par barelu janvārī līdz 44 ASV dolāriem par barelu jūnijā, galvenokārt atspoguļojot šaubas par Naftas eksportētājvalstu organizācijas (OPEC) un lielāko OPEC neietilpstošo naftas ražotājvalstu 2016. gadā par produkcijas izlaides samazināšanu noslēgtā līguma efektivitāti spēcīga ASV naftas piedāvājuma apstākļos, *Brent* jēlnaftas cenas 2017. gada 2. pusgadā atkal paaugstinājās (sk. 4. att.). Ietekmējot globālās inflācijas norises, cenas pieauga līdz 67 ASV dolāriem par barelu decembra beigās, norādot uz tirgus līdzsvara atjaunošanu sakarā ar spēcīgāku, nekā gaidīts, pieprasījumu 2017. gadā, 2017. gada maijā noteikto OPEC un OPEC neietilpstošo valstu produkcijas izlaides ilgāku samazināšanu un ražošanas pārtraukumiem dažās ražotājvalstīs, tādējādi arvien vairāk sarūkot naftas krājumus. Gada beigās cenu dinamiku vēl vairāk ietekmēja ģeopolitiskā spriedze, gaidas par OPEC un OPEC neietilpstošo valstu piegāžu samazinājuma līguma tālāku pagarināšanu, ko apstiprināja 2017. gada 30. novembra faktiskais līguma pagarinājums līdz 2018. gada beigām, kā arī spēcīgais globālais naftas pieprasījums.

4. attēls

Galvenās izejvielu cenu norises

(dienas dati)

Avoti: Bloomberg, Hamburg Institute of International Economics, ECB un ECB aprēķini.

Nenaftas izejvielu cenas 2017. gadā kopumā paaugstinājās, un to galvenokārt noteica metālu cenu kāpums. Pēc īslaicīgas pazemināšanās vasarā metālu cenas pieauga, īpaši 3. ceturksnī, spēcīgi palielinoties pieprasījumam un piegādes pārrāvumiem dažās eksportētājvalstīs. Pretstatā tam pārtikas cenas 2017. gadā kopumā pazeminājās galvenokārt sojas pupiņu, kviešu, palmu eļļas un kukurūzas bagātīgā globālā piedāvājuma dēļ. Tomēr metālu cenu kāpums bija nozīmīgāks par pārtikas cenu norisēm.

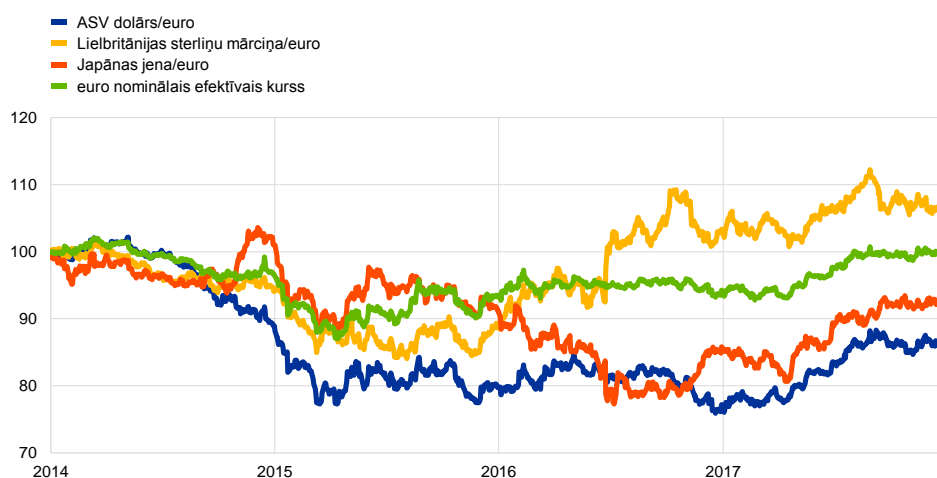
Euro efektīvais kurss paaugstinājās

Euro nominālais efektīvais kurss 2017. gadā paaugstinājās (sk. 5. att.). Euro divpusējais kurss attiecībā pret citu nozīmīgāko valūtu vairākumu pieauga. Īpaši krasi euro vērtība palielinājās attiecībā pret ASV dolāru. Euro vērtība nozīmīgi pieauga arī attiecībā pret Japānas jenu un (nedaudz mazāk) pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu.

5. attēls

Euro kurss

(dienas dati; 2014. g. 1. janvāris = 100)

Avoti: Bloomberg, Hamburg Institute of International Economics, ECB un ECB aprēķini.

Piezīme. Nominālais efektīvais kurss attiecībā pret 38 nozīmīgāko tirdzniecības partnervalstu valūtām.

Dānijas krona pašlaik ir vienīgā Eiropas Valūtas kursa mehānisma II (VKM II) valūta. 2017. gadā Dānijas kronas kurss bija tuvu tās centrālajam kursam VKM II. 2017. gada aprīlī *Česká národní banka* pārtrauca izmantot zemāko Čehijas kronas kursu attiecībā pret euro, un euro vērtība attiecībā pret Čehijas kronu pēc tam samazinājās. *Hrvatska narodna banka* turpināja veikt intervences ārvalstu valūtas tirgos regulēta peldoša valūtas kursa režīma apstākļos, un Horvātijas kunas kurss attiecībā pret euro saglabājās kopumā stabils. Bulgārijas leva joprojām bija piesaistīta euro. Euro kurss kopumā saglabājās stabils arī attiecībā pret Ungārijas forintu un Rumānijas leju, bet tā vērtība pieauga attiecībā pret Zviedrijas kronu un Šveices franku un saruka attiecībā pret Polijas zlotu.

1.2. Euro zonas makroekonomiskās, fiskālās un strukturālās norises

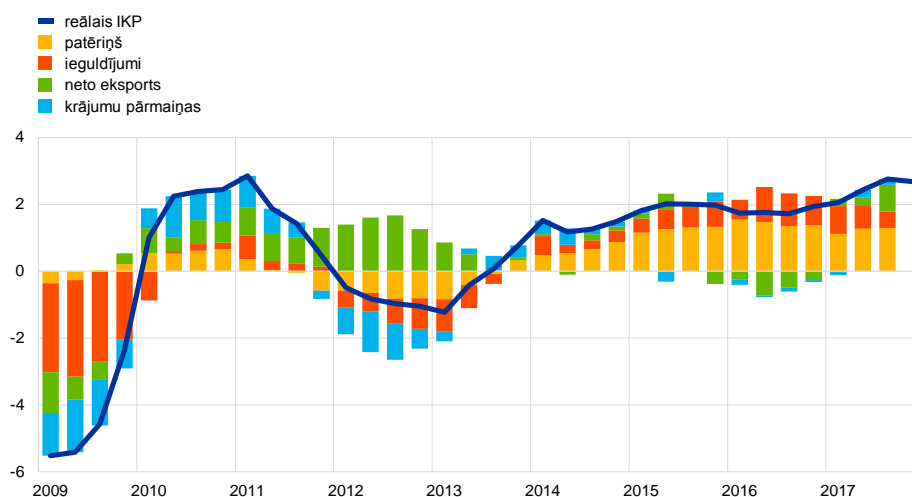
2017. gadā tautsaimniecības attīstība euro zonā notika straujākā tempā, jo neto eksporta pozitīvais devums, ko atbalstīja plaša globālā atveseļošanās, palielināja iekšzemes pieprasījumu (sk. 6. att.). Privātais patēriņš balstījās uz māsaimniecību bagātības un nodarbinātības palielināšanos, ko arī labvēlīgi ietekmēja veiktās darba tirgus reformas (sk. 1. ielikumu). Vienlaikus valdības patēriņš, dodot pozitīvu impulsu ekonomiskajai izaugsmei, turpināja augt. Uzņēmumu ieguldījumi ļoti labvēlīgu finansēšanas nosacījumu un uzņēmumu pelnītspējas uzlabojumu ietekmē joprojām

palielinājās. Ieguldījumi būvniecībā pēc zemākā punkta sasniegšanas 2015. gadā turpināja palielināties. Turklāt valdības investīciju apjoms pēc sarukuma iepriekšējā gadā arī 2017. gadā pieauga.

6. attēls

Euro zonas reālais IKP

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. 2017. gada 4. ceturkšņa IKP gada pieaugums atbilst provizorisksajai ātrajai aplēsei, bet komponentu jaunākie novērojumi sniegti par 2017. gada 3. ceturksni.

Euro zonas tautsaimniecība 2017. gadā demonstrēja lielāku elastīgumu

2017. gadā euro zonā turpināja nostiprināties privātais patēriņš (vidējais gada pieauguma temps – aptuveni 1.8%). Patēriņa kāpuma galvenais virzītājfaktors bija darba ienākumu pieaugums. Šajā ziņā galvenokārt tieši nodarbināto skaits, nevis algu paaugstināšana, bija tas, kas veicināja kopējo nominālās darba algas pieaugumu. Vienlaikus reālo rīcībā esošo ienākumu palielināšanās notika nedaudz lēnāk nekā iepriekšējā gadā. Privāto patēriņu turpināja veicināt arī zemās procentu likmes. Visbeidzot, mājsaimniecību sektora parāda attiecība pret IKP nepalielinājās un mājsaimniecību ieguldījumi salīdzinājumā ar laiku pirms krīzes saglabājās zemā līmenī.

Euro zonas iekšējā un ārējā pieprasījuma nostiprināšanās 2017. gadā veicināja uzņēmumu ieguldījumus. Tos pozitīvi ietekmēja arī augošā uzņēmumu peļņa un ražošanas jaudu izmantošana un ļoti stimulējošā monetārā politika, kas samazināja uzņēmumu neto procentu maksājumu apjomu un atviegloja finansēšanas nosacījumus. Analizējot svārstīgumu, ko radīja Īrijas veiktā nemateriālo ieguldījumu klasifikācijas maiņa, atveseļošanās kopumā attiecās uz aktīviem, piemēram, transporta iekārtām, citu veidu mehānismiem un mašīnām, kā arī intelektuālā īpašuma produktiem. Tomēr vairāki faktori turpināja ierobežot uzņēmumu ieguldījumu aktivitātes, piemēram, euro zonas ilgtermiņa izaugsmes gaidu

stabilizēšanās samērā zemā līmenī (kā tas redzams *Consensus Economics* prognozēs turpmākajiem 6–10 gadiem), ģeopolitiskā nenoteiktība, nelabvēlīgas institucionālās un regulējošās iezīmes, kā arī notiekošās uzņēmumu bilanču korekcijas saistībā ar uzņēmumu lielajām parādsaistībām atsevišķās euro zonas valstīs.

Atveseļojoties euro zonas mājokļu tirgum, arī ieguldījumi būvniecībā turpināja palielināties, lai gan no zema līmeņa. Tirgus norises liecināja par augošu pieprasījumu, ko veicināja reālo ienākumu kāpums un labāka patērētāju konfidence, kā arī izdevīgas hipotēku kredītu procentu likmes un aizdevumu nosacījumi. Mājokļu tirgus atjaunošanās euro zonas valstīs plaši izplatījās, kaut gan salīdzinājumā ar pirms krīzes novēroto līmeni saglabājās būtiskas būvniecības ieguldījumu apjoma atšķirības.

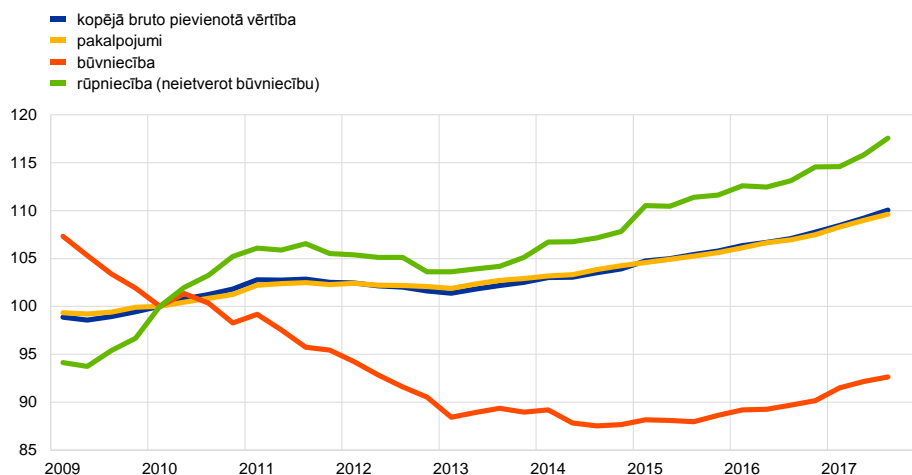
Tautsaimniecības izaugsmi veicināja spēcīgāka euro zonas ārējā darbība 2017. gadā, neraugoties uz euro efektīvā kursa nelabvēlīgām izpausmēm. Preču eksports palielinājās galvenokārt uz tirdzniecības partnervalstīm Eiropā, kā arī uz Ķīnu un ASV, bet preču tirdzniecība ar Apvienoto Karalisti un OPEC dalībvalstīm joprojām bija neliela. Līdzīgi iepriekšējam gadam eksporta izaugsmi galvenokārt veicināja galapatēriņa un starppatēriņa preces. Tirdzniecības norises euro zonā kļuva spēcīgākas un atspoguļoja iekšzemes pieprasījuma nepārtrauktā kāpuma pamatā esošo dinamiku.

Produkcijas izlaides palielināšanās 2017. gadā tika novērota visās tautsaimniecības nozarēs (sk. 7. att.). Kopējās bruto pievienotās vērtības pieauguma temps, kas jau 2015. gadā pārsniedza pirms krīzes sasniegto līmeni, vidēji palielinājās aptuveni par 2.4%. 2017. gadā rūpniecības pievienotā vērtība (neietverot būvniecību) pieauga aptuveni līdz 2.9%, bet pakalpojumu sektorā gada kāpums bija aptuveni 2.2%, t.i., arī straujāks nekā 2016. gadā. Vienlaikus pievienotā vērtība būvniecībā, lai gan pieauguma temps stipri atpalika no līmeņa pirms krīzes, turpināja palielināties (aptuveni par 3.0%), sasniedzot straujāko izaugsmes tempu kopš 2006. gada. Tas pierādīja, ka būvniecība arvien straujāk atveseļojas no ieilgušā lejupslīdes vai lēnas attīstības perioda, kas iestājās 2008. gadā, sākoties finanšu krīzei.

7. attēls

Euro zonas reālā bruto pievienotā vērtība saimnieciskās darbības dalījumā

(indekss: 2010. g. 1. cet. = 100)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Jaunākie novērojumi sniegti par 2017. gada 3. ceturksni.

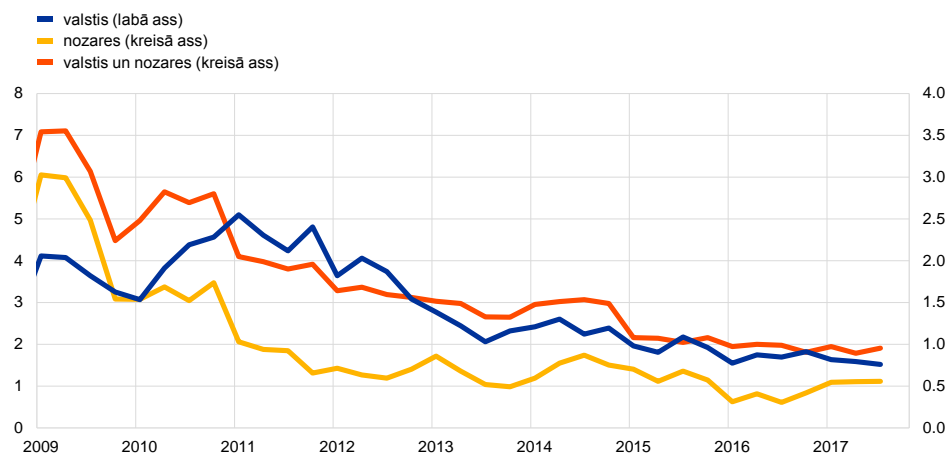
Lai gan tautsaimniecības atveseļošanās, kas sākās 2013. gadā, bija pakāpeniska un mērena, ar laiku tā kļuva spēcīgāka un aptvēra visas euro zonas daļas. Šīs labvēlīgās norises asi kontrastēja ar īslaicīgo atveseļošanās periodu 2009. un 2010. gadā, kad produkcijas izlaides kāpums bija samērā nevienmērīgs. Šā brīža ekonomiskās ekspansijas paplašināšanās notiek valstīs un nozarēs būtiski mazāk atšķirīga pievienotās vērtības pieauguma tempa apstākļos. ECB monetārajai politikai un ar to saistītajiem finansēšanas apstākļu atvieglojumiem bijusi galvenā loma šādas atveseļošanās un valstu konverģences norisēs.

Kopš 2009. gada pievienotās vērtības pieauguma svērtās standartnovirzes tendence 19 euro zonas valstīs un deviņās svarīgākajās tautsaimniecības nozarēs (neietverot lauksaimniecību) salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bijusi lejupvērsta (sk. 8. att.). Lielākās nozaru atšķirības 2009. gadā bija saistītas ar globālās tirdzniecības sabrukumu, ietekmējot rūpniecību, un mājokļu tirgus sarukumu, ietekmējot būvniecības nozari, bet 2011. gadā starp valstīm novērotais augstākais atšķirību līmenis bija saistīts ar valsts parāda krīzi. Jaunākie dati liecina, ka kopējās pievienotās vērtības pieauguma atšķirības starp valstīm un nozarēm ir kopš Ekonomikas un monetārās savienības (EMS) rašanās laika nepieredzēti zemā līmenī. Tas liecina par labu turpmākai tautsaimniecības izaugsmei, jo uz plašākiem izaugsmes pamatiem balstīta ekspansija parasti kļūst spēcīgāka un noturīgāka.

8. attēls

Pievienotās vērtības pieauguma atšķirības (dispersija) euro zonas valstīs un nozarēs

(standartnovirze; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Pieauguma dispersiju starp valstīm mēra kā pievienotās vērtības pieauguma salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu svērto standarta novirzi (dati par Maltu nav pieejami, bet par Īriju netiek iekļauti, sākot ar 2015. gadu). Pieauguma dispersiju starp sektoriem mēra kā pievienotās vērtības pieauguma salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu svērto standarta novirzi deviņās svarīgākajās euro zonas tautsaimniecības nozarēs, izņemot lauksaimniecību. Jaunākie novērojumi sniegti par 2017. gada 3. ceturksni.

Euro zonā turpināja samazināties bezdarbs

2017. gadā euro zonā notika tālāka darba tirgu atveseļošanās (sk. 9. att.). Līdz gada 3. ceturksnim euro zonā nodarbināto skaits jau bija pārsniedzis 2016. gada attiecīgā perioda līmeni par 1.7%, t.i., bija 5.0% virs pēdējā zemākā punkta 2013. gada 2. ceturksnī. Visā atveseļošanās periodā nodarbināto skaits palielinājās aptuveni par 7.5 milj. Tādējādi nodarbinātības līmenis pārsniedza pirms krīzes 2008. gada 1. ceturksnī sasniegto lielāko rādītāju un bija augstākais kopš euro ieviešanas. Nodarbinātības pieaugums atveseļošanās laikā bija plaši vērojams gan valstu, gan nozaru dalījumā.

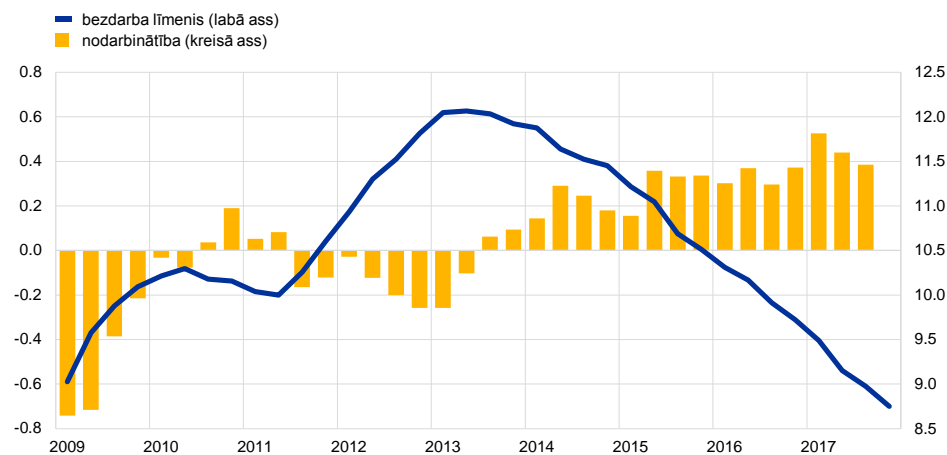
2017. gada pirmajos trijos ceturkšņos kopējā nostrādāto stundu skaita pieauguma temps bija līdzīgs kopējā nodarbināto skaita pieauguma tempam, liecinot par kopumā stabilu nostrādāto vidējo stundu skaitu uz katru nodarbināto. Viena nodarbinātā darba ražīguma gada kāpums joprojām bija zems, un tā vidējais ceturkšņa rādītājs 2017. gada pirmajos trijos ceturkšņos bija aptuveni 0.8% (2016. gadā – 0.4%).

Bezdarba līmenis 2017. gadā turpināja kristies un decembrī bija 8.7%, t.i., zemākais kopš 2009. gada sākuma (sk. 9. att.). Bezdarba sarukums, kas sākās 2013. gada 2. ceturksnī, bija plaši vērojams visās dzimuma un vecuma grupās un notika tālāka darbaspēka piedāvājuma kāpuma apstākļos. Tomēr plašāki darbaspēka nepilnīgas izmantošanas rādītāji joprojām bija paaugstināti (sk. arī 1. ielikumu).

9. attēls

Darba tirgus rādītāji

(darbaspēks; %; ceturkšņa pieauguma temps salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni; sezonāli izlīdzināti dati)

Avots: Eurostat.

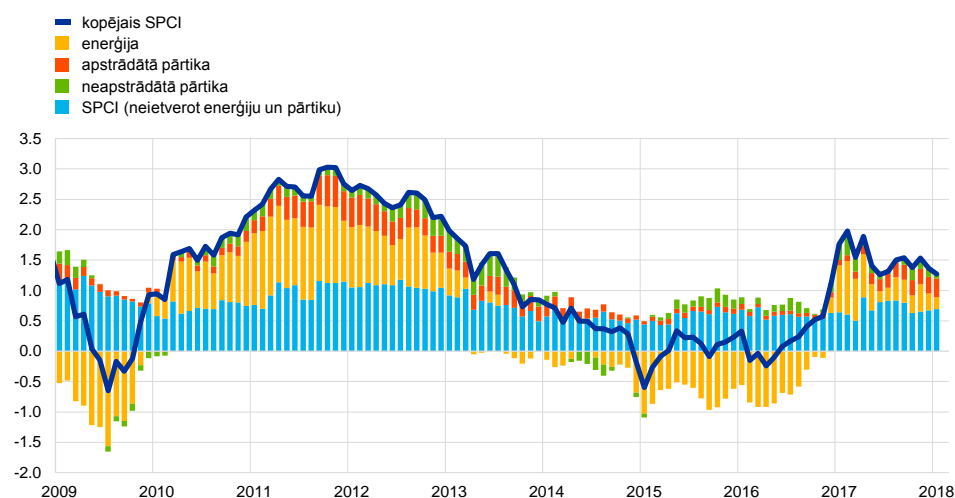
Joprojām neliels algu kāpums un inflācija

Euro zonas vidējā kopējā ar saskaņoto patēriņa cenu indeksu (SPCI) izteiktā inflācija paaugstinājās no 0.2% 2016. gadā līdz 1.5% 2017. gadā. Šāds kāpums galvenokārt atspoguļoja spēcīgāku enerģijas cenu ietekmi un (mazāk) pārtikas cenu devumu. Pamatā esošā inflācija, t.i., SPCI inflācija (neietverot enerģiju un pārtiku), vidēji 2017. gadā pieauga tikai nedaudz (līdz 1.0%; 2016. gadā – 0.9%), saglabājoties samērā vājam iekšzemes izmaksu spiedienam (sk. 10. att.).

10. attēls

SPCI inflācija un komponentu devums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Kopējo SPCI inflāciju gada skatījumā nozīmīgi ietekmēja arī enerģijas cenu norises. Augstākas naftas cenas gadumijā un ar iepriekšējā gada norisēm saistītie bāzes efekti 2017. gada februārī palielināja kopējo inflāciju līdz augstajam 2% līmenim. Naftas cenām atkal sarūkot, ap gada vidu lielā mērā mazinājās arī inflācija. Ar laika apstākļiem saistītais straujais augļu un dārzeņu cenu kāpums gada sākumā radīja spēcīgu neapstrādātās pārtikas cenu ietekmi, bet 2. pusgadā jūtams galvenokārt bija apstrādātās pārtikas cenu devums. Tas daļēji atspoguļoja agrāko pārtikas izejvielu un ražotāju cenu dinamiku, kas lēnām sāka izpausties arī patēriņa cenās.

Aplūkojot šo tipiski svārstīgāko komponentu ietekmi, SPCI inflācija (neietverot enerģiju un pārtiku) joprojām bija zemajā 2016. gadā novērotajā līmenī, lai gan ap gada vidu tā nedaudz un īslaicīgi paaugstinājās. Ne SPCI inflācija (neietverot enerģiju un pārtiku), ne citi pamatā esošās inflācijas rādītāji neliecināja par nopietnām ilgspējīga inflācijas kāpuma pazīmēm 2. pusgadā (sk. 2. ielikumu, kurā aplūkotas euro zonas zemas pamatā esošās inflācijas norises).

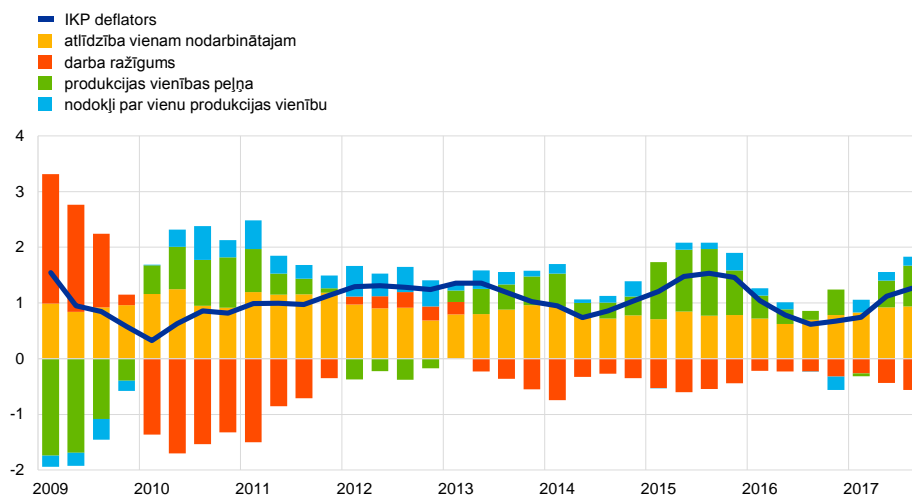
Pārliciecināšu ilgspējīga inflācijas kāpuma pazīmju neesamība attiecās arī uz divu galveno SPCI inflācijas (neietverot enerģiju un pārtiku) kategoriju – neenerģijas rūpniecības preču un pakalpojumu – inflācijas līmeni. Neenerģijas rūpniecības preču inflācija kopumā 2017. gadā joprojām bija samērā stabila (vidēji 0.4%, tāpat kā 2016. gadā). Tas liecināja par samērā vāju naftas pārvades spiedienu, jo ne agrākie naftas cenu kāpumi, ne iepriekšējais euro vērtības kritums, šķiet, nebija radījis manāmu ietekmi uz galapatēriņa cenām. Lai gan nepārtikas patēriņa preču importa cenu gada pārmaiņu tempa reakcija uz valūtas kursa norisēm atbilda paredzētajai, šo variāciju ietekmi mazināja tas, ka visu gadu saglabājās zems iekšzēmē tirgote nepārtikas patēriņa preču ražotāju cenu gada pārmaiņu temps. Iespējams, ka iekšzemes rūpniecības un mazumtirdzniecības cenu ķēdēs radies neliels spiediens arī liecināja par peļņas maržas radīto aizsardzību dažādos posmos. 2017. gadā pakalpojumu cenu inflācija vidēji bija 1.4%, t.i., augstāka nekā 2016. gadā, tomēr saglabājās ievērojami zem ilgtermiņa vidējā rādītāja. Pārtraukumu tās kāpumā 2017. gada beigu posmā daļēji noteica īpaši faktori, tomēr šķiet, ka pakalpojumu cenas joprojām vairāk ietekmēja mērenais iekšzemes izmaksu spiediens.

Iekšzemes izmaksu spiediens, ko nosaka kā IKP deflatoru, 2017. gadā nedaudz pastiprinājās, tomēr kopumā bija neliels (sk. 11. att.). Viena nodarbinātā gada atlīdzības pieaugums sasniedza pagrieziena punktu 2016. gada vidū un 2017. gada 3. ceturksnī pakāpeniski paaugstinājās līdz 1.7%. Faktori, kas, iespējams, bremsēja algu kāpumu, ietvēra joprojām būtisko darba tirgus atslābumu (īpaši, ja ņem vērā arī nepilnīgi izmantoto darbaspēku), vājo darba ražīguma pieaugumu, agrākās zemās inflācijas ietekmi formālos un neformālos indeksācijas plānos, kā arī dažās valstīs finanšu krīzes laikā īstenoto darba tirgus reformu ietekmi. Tā kā darba ražīguma kāpums arī kļuva spēcīgāks, algu pieauguma tempa paātrināšanās neatspoguļojās lielākās vienības darbaspēka izmaksās. Ar peļņas norisēm saistītais izmaksu spiediens (ko mēra darbības bruto rezultāta izteiksmē) joprojām bija samērā neliels, daļēji atspoguļojot ar augstākām naftas cenām saistīto tirdzniecības nosacījumu pasliktināšanās mazinošo negatīvo ietekmi.

11. attēls

IKP deflatora dalījums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu; %; devums; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

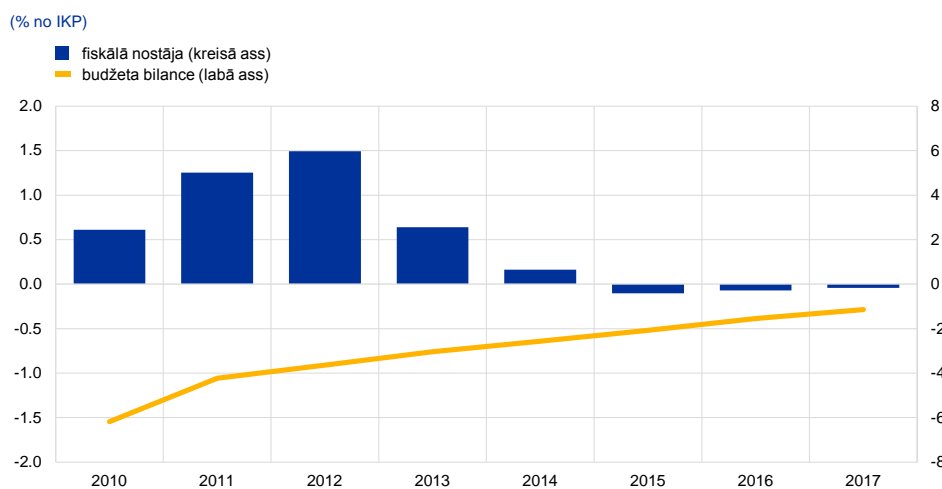
Salīdzinājumā ar 2016. gadu ilgāka termiņa inflācijas gaidas paaugstinājās visu 2017. gadu. ECB profesionālo prognozētāju apsekojumos inflācijas gaidas pēc 5 gadiem nākotnē saglabājās nemainīgas (1.8%) vairākus ceturkšņus un gada pēdējā ceturkšņā apsekojumā paaugstinājās (līdz 1.9%). Tirgus situācijas noteiktie ilgtermiņa inflācijas gaidu rādītāji, piemēram, 5 gadu inflācijai piesaistītā mijmaiņas darījumu procentu likme, kas aprēķināta pēc 5 gadiem nākotnē, arī galvenokārt palielinājās, un deflācijas varbūtība, uz ko norādīja inflācijas iespēju līgumu tirgi, joprojām bija ļoti maza. Vienlaikus no tirgus situācijas atkarīgo inflācijas gaidu nākotnes raksturojums joprojām liecināja par ilgstošu zemas inflācijas periodu, inflācijai tikai ļoti lēni atgriežoties līmenī, kas ir zem 2%, bet tuvu tam.

Neitrāla fiskālā nostāja un strukturālās atbalsta reformas

Labvēlīgi cikliskie apstākļi un mazi procentu maksājumi 2017. gadā noteica valdības nominālā budžeta deficīta turpmāku samazināšanos euro zonai kopumā. Saskaņā ar Eurosistēmas speciālistu 2017. gada decembra makroekonomiskajām iespēju aplēsēm budžeta deficīts no 1.5% no IKP 2016. gadā saruka līdz 1.1% no IKP 2017. gadā (sk. 12. att.). Strukturālās konsolidācijas pasākumu ietekme kopumā bija ierobežota.

12. attēls

Budžeta balance un fiskālā nostāja

Avoti: Eurostat un Eurosistēmas speciālistu 2017. gada decembra makroekonomiskās iespēju aplēses.
Piezīmes. Fiskālo nostāju nosaka kā cikliski koriģētās sākotnējās bilances pārmaiņu attiecību, neietverot pagaidu pasākumus, piemēram, valdības atbalstu finanšu sektoram. Fiskālās nostājas pozitīva vērtība liecina par fiskālās politikas lielāku stingrību, un otrādi.

Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses ļauj secināt, ka 2017. gadā saskaņā ar cikliski koriģētās sākotnējās bilances pārmaiņām fiskālā nostāja euro zonā kopumā bija neitrāla (sk. 12. att.).¹ Euro zonai kopumā neitrāla fiskālā nostāja uzskatāma par atbilstošu, lai rastu līdzsvaru starp tautsaimniecības stabilizācijas un fiskālās ilgtspējas vajadzībām. Tomēr, no vienas valsts pozīcijām raugoties, euro zonas kopējās fiskālās nostājas saturs varēja izrādīties nepilnīgs. Dažas euro zonas valstis, kam bija nepieciešama vēl lielāka fiskālā stingrība, t.i., valstis ar joprojām lielu valsts parāda attiecību pret IKP, neieviesa strukturālās fiskālās korekcijas, kas nepieciešamas valsts parāda ilgtspējas risku ierobežošanai. Vienlaikus dažas citas valstis ar ilgtspējīgu fiskālo pozīciju neizmantoja tām pieejamās fiskālās iespējas.

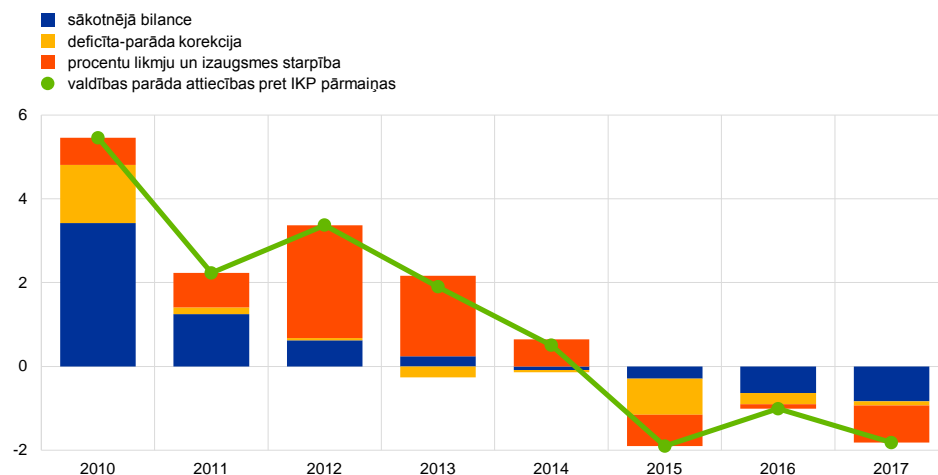
Labāka sākotnējā budžeta balance, pozitīvā ekonomiskā izaugsme un zemās procentu likmes noteica vēl lielāku euro zonas kopējā valdības parāda un IKP attiecības sarukumu, kas saskaņā ar Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēsēm samazinājās no 88.9% 2016. gadā līdz 87% 2017. gadā (sk. 13. att.). Tomēr vairākās euro zonas valstīs valsts parāda līmenis joprojām bija augsts, tādējādi padarot tās neaizsargātas pret procentu likmju pēkšņām pārmaiņām vai jebkura veida finanšu tirgus nestabilitātes atjaunošanos.

¹ Informāciju par euro zonas fiskālās nostājas koncepciju sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 4 rakstā *The euro area fiscal stance* ("Euro zonas fiskālā nostāja").

13. attēls

Valdības parāda norišu virzītāji

(pārmaiņas; % no IKP)

Avoti: Eurostat un Eurosistēmas speciālistu 2017. gada decembra makroekonomiskās iespēju aplēses.

Piezīme. Sākotnējās bilances attiecībai ir negatīva ietekme uz valdības parāda attiecību, t.i., sākotnējais pārpalikums samazina parāda attiecību.

Dalībvalstu atbilstība Stabilitātes un izaugsmes paktā (SIP) noteiktajām prasībām joprojām bija samērā atšķirīga. Pozitīvi bija tas, ka vēl vairāk uzlabojās nominālā deficīta kritērija izpilde. 2017. gadā beidzoties pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrai (PDP) Grieķijā un Portugālē un gaidot, ka Francija būs novērsusi savu pārmērīgo budžeta deficītu 2017. gadā, Spānija būs vienīgā PDP procedūrai pakļautā valsts euro zonā 2018. gadā. Negatīvi bija tas, ka strukturālo fiskālo centienu prasību izpilde, kā to paredz SIP preventīvā daļa, kopumā bija samērā vāja, un to apliecina arī Eiropas Komisijas 2017. gada rudens ekonomiskās prognozes.

Kopumā šīs krīzes pieredze parādīja, ka šoka situācijās elastīgākas tautsaimniecības ir izturīgākas, atveseļošanās tajās parasti notiek straujāk un ilgtermiņa izaugsme ir spēcīgāka. Turklāt euro zonas valstīs, kurās tika īstenotas produktu un/vai darba tirgus reformas, gūti labi rezultāti; to pilnīga ietekme īstenosies ar atbalstošas finanšu un makroekonomiskās politikas palīdzību.

Lai gan tautsaimniecības atveseļošanās turpinās un paplašinās, iespējams paveikt daudz vairāk, lai pārvarētu euro zonas ilglaicīgākas un integrējošākas izaugsmes lielākos šķēršļus, piemēram, īstenot strukturālas reformas, kas veicinātu augstāku darba ražīgumu – vienu no noteicošajiem augstāka dzīves līmeņa virzītājfaktoriem², vai veikt pasākumus, kas paātrinātu bilanču korekcijas un uzlabotu tiesas procesus un ārpustiesas procedūru efektivitāti.³

² Sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 3 rakstu *The slowdown in euro area productivity in a global context* ("Euro zonas darba ražīguma sarukuma globālais konteksts").

³ Sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 4 ielikumu "Privātā sektora parāda līmenis un aizņemto līdzekļu samazināšana euro zonas valstīs".

3. ielikumā aplūkotās norises liecina, ka monetārā stimulēšana nav reformu īstenošanas šķērslis, taču mazāk ticams, ka svarīgāko reformu ieviešana notiks labvēlīgākā makroekonomiskajā vidē ar ierobežotu ārējo spiedienu. Vienlaikus šķēršļi reformu īstenošanas ceļā, galvenokārt politiskie ierobežojumi un personiskā ieinteresētība, joprojām tiek uzskatīti par svarīgiem.⁴

Eiropas Komisija savā reformu īstenošanas novērtējumā, pamatojoties uz 2017. gadā izstrādātajiem konkrētai valstij adresētiem ieteikumiem (KVAI), secināja, ka ļoti maz no KVAI ir vai nu "pilnībā ieviesti", vai "gūts nozīmīgs progress" to ieviešanā, vairākumam valstu lielākoties demonstrējot "nelielu progresu", "ierobežotu progresu" vai "negūstot progresu". Tas liecina, ka arī turpmāk ir plašas iespējas panākt reformu ieviešanas progresu.

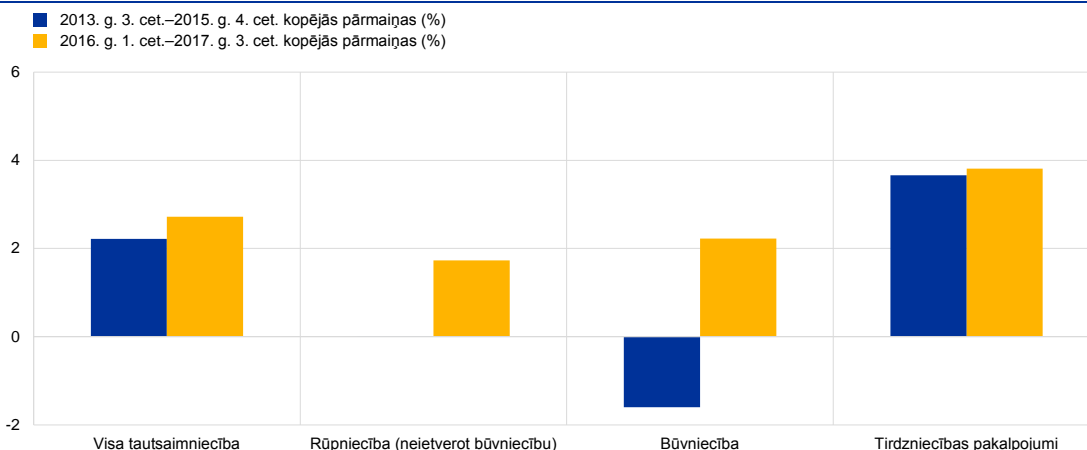
1. ielikums

Strukturālā politika euro zonas darba tirgū

2017. gadā euro zonas darba tirgus situācija turpināja uzlaboties. Darbvieta skaita palielināšanu ietverošā atveseļošanās veicināja nodarbināto skaita pieaugumu aptuveni par 7.5 milj. kopš 2013. gada vidus un ilgstošu bezdarba līmeņa pazemināšanos. Turklāt novērota plašāka mēroga darba tirgus atveseļošanās, t.sk. nozaru dalījumā (sk. A att.). Tomēr gan kopējais, gan jauniešu bezdarbs joprojām ir augsts, un plašie bezdarba mazināšanas pasākumi norāda uz darbaspēka nepietiekamas izmantošanas augsto līmeni.⁵

A attēls

Nodarbinātības pieaugums nozaru dalījumā

Avoti: uz Eurostat datiem balstīti ECB aprēķini.

Piezīmes. Atspoguļotas atsevišķas nozares. Tirgus pakalpojumi ietver tirdzniecību, transportu un izmitināšanu; informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) pakalpojumus; finanses un apdrošināšanu; darījumus ar nekustamo īpašumu; uzņēmējdarbības pakalpojumus.

⁴ Sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Bijetena" Nr. 6 ielikumu "Strukturālo reformu nepieciešamība euro zonā: lielo uzņēmumu apsekojumā gūtās atziņas".

⁵ Papildus oficiālajam bezdarba līmenim darbaspēka nepilnīgas izmantošanas vispārīgie rādītāji ietver: 1) tos, kuri darbu nemeklē, lai gan nav nodarbināti; 2) tos, kuri aktīvi meklē darbu, bet (vēl) nevar uzsākt jaunas darba attiecības; 3) tos, kuri strādā mazāk stundu, nekā vēlētos. Sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Bijetena" Nr. 3 ielikumu *Assessing labour market slack* ("Darba tirgus atslābuma novērtējums").

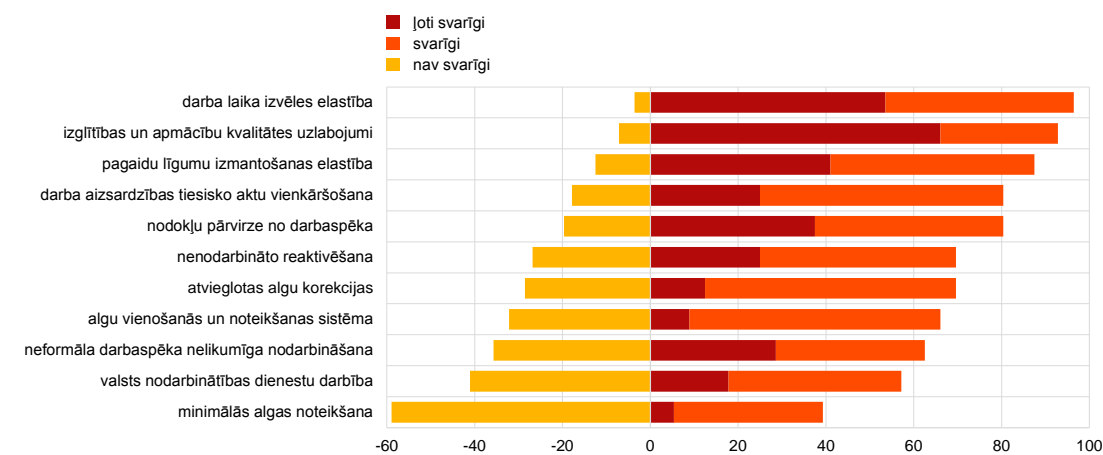
Euro zonas darba tirgus pozitīvi ietekmēja ekonomiskās aktivitātes pieauguma atjaunošanās. Turklāt daži fakti liecina, ka strukturālās politikas pasākumi vairākās euro zonas valstīs veicinājuši nodarbinātības un IKP atbilstības pieaugumu atveseļošanās laikā.⁶ Te minami pasākumi, kas palielina darba tirgus elastību, mazina nodarbinātības protekcionismu, piemēram, atļaušanas pabalstu apjoma samazināšana vai algu elastības paaugstināšana. Savukārt produktu tirgu reformas, t.sk. tās, kuru mērķis ir samazināt birokrātiju vai atvieglot jaunu uzņēmumu ienākšanu tirgū, kā arī tās, kuras mazina jau esošo uzņēmumu vai profesiju protekcionismu, arī var palīdzēt palielināt uzņēmumu nodarbinātības korekciju ieviešanas ātrumu vai spēku.

Raugoties nākotnē, respondenti, kas piedalījās ECB lielo euro zonas uzņēmumu *ad hoc* apsekojumā par strukturālo reformu euro zonā, uzskatīja, ka svarīgas ir reformas, kuras vērstas uz tālāku darbaspēka elastības un izglītības kvalitātes paaugstināšanu (sk. B att.).⁷ Vismaz 80% apsekojuma dalībnieku uzsvēra trīs no četrām svarīgākajām reformu procesa prioritātēm – nepieciešamību ieviest elastīgāku darba laiku, vienkāršot daļējas nodarbinātības līgumu izmantošanu un darba aizsardzības tiesību aktus. Turklāt aptuveni 50% respondentu pauda, ka darbaspēka elastības paaugstināšanas reformām, iespējams, būs vienota spēcīga ietekme uz uzņēmējdarbības rezultātiem, ņemot vērā šādu reformu nozīmi konkurētspējas atgūšanā un arī tāpēc, ka tās ļautu uzņēmumiem labāk reaģēt uz pieprasījuma svārstībām un modeļu pārmaiņām. Turklāt vairāk nekā 90% uzņēmumu uzsvēra izglītības un apmācības sistēmas reformas nozīmi. To uzskatīja par īpaši svarīgu saistībā ar pāreju uz tādu prasmju apguvi, kuras balstītas uz zināšanām, kā arī ar digitalizāciju un inženierzinātņu prasmju ilgstošo strukturālo deficītu. Apsekojuma rezultāti norādīja arī uz produktu tirgu reformu un tālāka Vienotā tirgus progresa nepieciešamību, lai pilnībā izmantotu darba tirgus reformas ieguvumus.⁸

B attēls

Darba tirgus reformas uzdevumi euro zonai atbilstoši uzņēmumu *ad hoc* apsekojumam

(uzņēmumi respondenti; %); atbildes sakārtotas atbilstoši apvienotajam vērtējumam)

Avoti: ECB Strukturālo reformu apsekojums un ECB aprēķini.

Piezīmes. Balsīts uz uzņēmumu atbildēm uz jautājumu "Kā novērtējat darba tirgus reformas uzdevumus savā nozarē euro zonas valstīs?". Negatīvie procentuālie rādītāji atbilst respondentu skaitam, kuri atbildēja "nav svarīgi".

⁶ Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 6 raksta *The employment-GDP relationship since the crisis* ("Saikne starp nodarbinātību un IKP kopš krīzes sākuma") 3. ielikumu.

⁷ Sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 6 ielikumu "Strukturālo reformu nepieciešamība euro zonā: lielo uzņēmumu apsekojumā gūtās atziņas".

⁸ Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 8 ielikumu "Euro zonas uzņēmējdarbības vides strukturālie rādītāji".

2017. gadā euro zonas darba tirgi kopumā turpināja uzlaboties. Nodarbinātība un darbaspēka piedāvājums paaugstinājās, bet bezdarbs saruka. Uzlabojumi bija vērojami visās valstīs un nozarēs. Strukturālās reformas veicināja šīs norises, tomēr jāveic turpmāki pasākumi, lai uzlabotu nodarbināto prasmes un darbaspēka elastību pastāvīgi mainīgajā ekonomiskajā vidē.

2. ielikums

Vājās inflācijas dinamikas skaidrojums

Nesenais ieilgušais periods, kad bija vērojama zema inflācija, neraugoties uz tautsaimniecības atveseļošanos, izraisījis jautājumus par tradicionālo modeļu ierobežojumiem. Īpaši rūpīgai analīzei pakļauta Filipsa līkne – viena no makroekonomikas pamatsakarībām.

Kas ir inflācijas virzītājspēki Filipsa līknes ietvaros?

Pirmkārt, inflācijas gaidas ir inflācijas "enkurs". Uz apsekojumiem balstīto inflācijas gaidu rādītāju samazināšanās laikā pēc 2013. gada radīja bažas, ka Filipsa līknes tendence kļuvusi lejupvērsta, un tas nozīmēja, ka katram attiecīgajam produkcijas izlaides līmenim veidojās zemāka inflācija. Taču ECB aktīvu iegādes programmas ietekme un uzlabojusies euro zonas ekonomiskās aktivitātes perspektīva bija ietvērusi šādus riskus un veicināja inflācijas gaidu stabilizēšanos. 2017. gada laikā bažas vēl vairāk mazināja gan aptaujās, gan tirgus situācijā balstītu ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāju uzlabošanās.

Filipsa līknes ietvaros ekonomiskais atslābums arī ir viens no svarīgākajiem inflācijas virzītājspēkiem. Aplūkotajā periodā kopš 2012. gada, ko raksturoja mērena SPCI inflācija (neietverot enerģiju un pārtiku), atslābums radīja nelabvēlīgu ietekmi uz inflācijas rādītājiem, bet pašlaik euro zonā notiek stabila atveseļošanās un darba tirgus situācija būtiski uzlabojas. Tā rezultātā atkārtotas recesijas periodā uzkrātā ekonomiskā atslābuma intensitāte vājinās un negatīvā ietekme uz inflāciju mazinās.

Trešais nozīmīgais inflāciju veicinošais faktors ir importa cenas. Lai gan to ietekme vairāk izpaužas kopējās inflācijas rādītājos, devums SPCI inflācijas (neietverot enerģiju un pārtiku) rādītājā arī 2017. gadā bija ierobežoti negatīvs.⁹

Vai Filipsa līkne joprojām ir noderīgs analīzes rīks?

Eiropas Centrālo banku sistēmas nesen veiktais pētījums ļauj domāt, ka atbilde uz šo jautājumu ir pozitīva.¹⁰ A attēlā redzamas SPCI inflācijas, neietverot enerģiju un pārtiku, ārpusizlases prognozes, izmantojot plašu Filipsa līknes etalonmodeļu kopu un pamatojoties uz inflācijas gaidu dažādo mērījumu un atslābuma faktiskajiem rezultātiem, kā arī importa cenu norisēm. Novērtējuma diapazons ir samērā liels, liecinot par modeļu augstu nenoteiktības pakāpi. Tomēr aplūkotajā periodā inflācijas dinamika bijusi samērā atbilstoša ar šo modeļu kopu iespējami iegūtajiem rezultātiem. Tas apstiprina,

⁹ Informāciju par modeli balstītu dekompozīciju sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 4 rakstā *Domestic and global drivers of inflation in the euro area* ("Iekšzemes un globālie inflācijas virzītāji euro zonā").

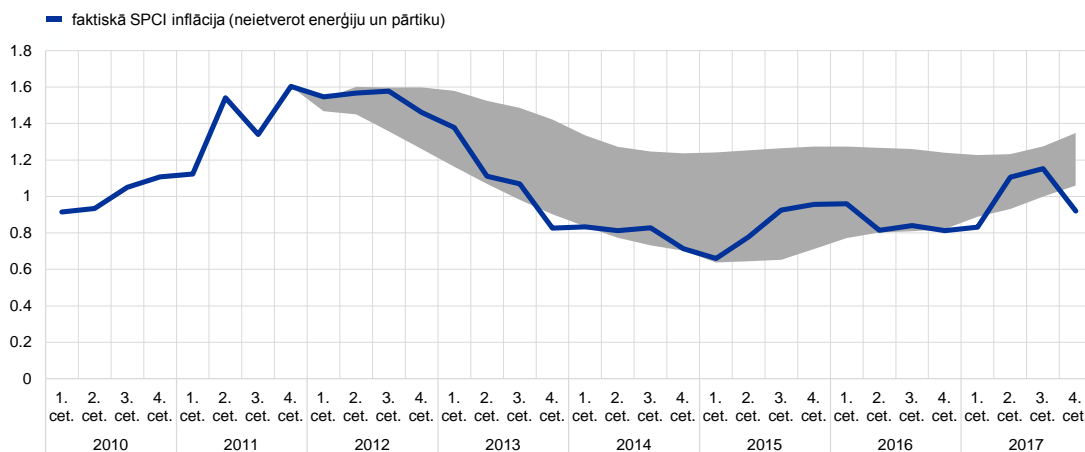
¹⁰ Sk. *Ciccarelli, M. and Osbat, C. (eds.). Low inflation in the euro area: causes and consequences* ("Zema inflācija euro zonā: cēloņi un sekas"), Occasional Paper Series, No 181, ECB, 2017. gada janvāris.

ka Filipsa līkne ir derīga inflācijas dinamikas izpratnei.¹¹ Tomēr inflācija noturējusies tuvu diapazona zemākajai robežai, norādot uz citu, vairākumā aplūkoto modeļu neiekļautu, faktoru ietekmi.

A attēls

Nosacītā Filipsa līknes prognoze periodam pēc krīzes

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu; %)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Prognozes sākuma punkts ir 2012. gada 1. ceturksnis. Pelēkā zona rāda SPCI inflācijas, neietverot enerģiju un pārtiku, nosacīto prognozi no vienādojuma, kur veikta tās regresija pēc laga, importa cenas ar laika nobīdi, atslābuma novērtējums ar laika nobīdi (attieciņi ar ražošanas apjoma starptības modeli iegūts rādītājs, IKP pieaugums, bezdarba līmenis, novērtējums ar bezdarba starptības modeli un Eiropas Komisijas ražošanas apjoma starptības novērtējums) un inflācijas gaidu rādītājs (attieciņi *Consensus Economics* mērījumi 1–7 ceturksņu diapazonā un *Survey of Professional Forecasters* 1, 2 un 5 gadu mērījumi).

Dažādu Filipsa līknes modeļu vispārējā tendence par augstu novērtēt inflācijas līmeni liecina, ka ar etalonmodeļiem neizdodas parādīt vairāku svarīgu faktoru ietekmi. Starp tiem jāmin iespējami nepareizs iekšzemes atslābuma vai inflācijas gaidu novērtējums, lielāka globālo faktoru ietekme virs un pāri tam, ko ietver importa cenas, vai pārmaiņas inflācijas reakcijā uz atslābumu (t.i., Filipsa līknes izliekums).

Iekšzemes atslābums ir nenovērojams un daudzdimensionāls. Vairāku ekonomiskā atslābuma rādītāju analīze palīdz nodrošināties pret nepareiza novērtējuma risku, to tomēr nenovēršot. Tas, ka SPCI inflācija (neietverot enerģiju un pārtiku) svārstījās tuvāk Filipsa līknes modeļu diapazona apakšējai robežai, varētu liecināt, ka ekonomiskā atslābuma līmenis ir bijis spēcīgāks. Tik tiešām, pēc Lielās recesijas bezdarbs samazinājās, savukārt nepilnīgi nodarbināto cilvēku (t.i., to, kuri strādā nepilnu darba laiku, to, kuri vēlētos strādāt garākas stundas, kā arī cerības atrast darbu zaudējušo) daļa kļuva lielāka, un novērotā bezdarba līmeņa rādītājs to pilnībā neaptver.¹²

Turklāt tradicionālajos Filipsa līknes modeļos, kuros ietverts tikai iekšzemes ekonomiskais atslābums, augošās ekonomiskās integrācijas un darba un produktu tirgu konkurētspējas dēļ varētu nebūt ņemta vērā globālo norišu plašāka ietekme. Empīriski šo teoriju ir grūti izskaidrot,¹³ un atbalsts globālā atslābuma un globālo vērtību ķēžu integrācijas rādītāju iekļaušanai Filipsa līknes

¹¹ Filipsa līknes derīgumu euro zonas inflācijas analīzē aplūkojuši arī M. Jarociņskis un M. Lenca ECB Pētījumu sērijas 2016. gada septembra pētījumā Nr. 1966 *An inflation-predicting measure of the output gap in the euro area* ("Inflāciju prognozējošs ražošanas apjoma starptības rādītājs euro zonā") un E. Bobeika un M. Jarociņskis ECB Pētījumu sērijas 2017. gada janvāra pētījumā Nr. 2000 *Missing disinflation and missing inflation: the puzzles that aren't* ("Neesošais inflācijas sarukums un neesošā inflācija – mīkla, kuras nav").

¹² Sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 3 ielikumu *Assessing labour market slack* ("Darba tirgus atslābuma novērtējums") un *Cœuré, B. Scars or scratches? Hysteresis in the euro area* (runa *International Center for Monetary and Banking Studies* Ženēvā 2017. gada 19. maijā).

¹³ Līdzīgi grūti noteikt e-komercijas ietekmi uz inflāciju; iespējams, ka lielāka digitalizācija veicinājusi spēcīgāku konkurenci un samazinājusi krājumu pārvaldības izmaksas, kam būtu lejupvērsta ietekme uz inflāciju.

analīzē, pētot inflāciju euro zonā, ir ierobežots.¹⁴ Visbeidzot, inflācijas pārāk augsta novērtēšana ar standarta modeli varētu atspoguļot nominālās neelastības mazināšanos¹⁵ neseno strukturālo reformu dēļ, piemēram, saistībā ar mazāku algu kolektīvās vienošanās izplatību.¹⁶ Tādējādi Filipsa līknes slīpums varētu būt mainījies, lai gan praksē Filipsa līknes izliekuma pārmaiņas ir statistiski grūti nošķirt no neprecizitātēm atslābuma mērījumā.

Rezumējot, lai gan ar tradicionālajiem modeļiem var gūt labu izpratni par inflācijas virzītājiem euro zonā, tie pilnībā neatklāj, kā esošās ekonomiskās vides sarežģītība ietekmē inflācijas veidošanos. Tomēr ekonomiskais atslābums joprojām ir būtisks, un gaidāms, ka ekonomiskās aktivitātes atjaunošanās euro zonā pakāpeniski paaugstinās pamatā esošo inflāciju.

3. ielikums

Kas veicina strukturālo reformu īstenošanu?

Sākoties krīzei, paātrinājās strukturālo reformu ieviešanas gaita, īpaši neaizsargātākajās euro zonas valstīs. Taču pēdējos gados reformu temps ir palēninājies, radot jautājumu par to, kas veicina reformu ieviešanu. Lai viestu skaidrību šajā jautājumā, veikts literatūras apskats par faktoriem, kas varētu paātrināt vai kavēt reformu ieviešanu.

Valsts sākotnējām ekonomiskajām struktūrām ir būtiska nozīme jautājumā par nepieciešamību veikt reformas. Valstij, kuras īsteno tā politika ir tālu no labākās prakses attiecīgajās jomās, salīdzinājumā ar valsti, kura ir tuvu labākajai praksei, vajadzēs pielikt lielākas pūles, lai ar reformām uzlabotu savu institūciju darbu. Tas patiešām bieži tiek konstatēts literatūrā.¹⁷

Turklāt šķiet, ka ekonomiskā situācija ietekmē varbūtību, ka tiks veiktas darbības ambiciozu strukturālo politiku veidā. Literatūrā to saista ar faktiem, ka *status quo* saglabāšanas izmaksas ir skaidrākas un personisko interešu pretestība pārmaiņām samazinās būtiska ekonomiskās labklājības zuduma gadījumos dziļas recesijas laikā¹⁸ un augsta bezdarba līmeņa apstākļos¹⁹.

Arī politiskie apstākļi var būt svarīgi.²⁰ Īpaši nozīmīgs var būt vēlēšanu ciklā sasniegtais punkts – vēlēšanu tuvošanās var samazināt plānoto reformu skaitu (īpaši tādu, kuras prasīs lielus īstermiņa izdevumus). Turpretī šķiet, ka jaunievēlētās valdības sliecas īstenot reformas tad, kad nākamās

¹⁴ Sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 4 rakstu *Domestic and global drivers of inflation in the euro area* ("Iekšzemes un globālie inflācijas noteicējfaktori euro zonā") un *Nickel, C. The role of foreign slack in domestic inflation in the Eurozone*, VoxEU.org, 28 July 2017.

¹⁵ Sk. *Porqueddu, M. and Fabiani, S. Changing prices... changing times: evidence for Italy*, Working Paper Series, No 2002, ECB, January 2017, un *Izquierdo, M., Jimeno, J. F., Kosma, T., Lamo, A., Millard, S., Rööm, T. and Viviano, E. Labour market adjustment in Europe during the crisis: microeconomic evidence from the Wage Dynamics Network survey*, Occasional Paper Series, No 192, ECB, 2017. gada jūnijs.

¹⁶ Sk. ECB 2015. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 8 ielikumu *"Darba algu lejupvērstā neelastība un strukturālo reformu loma euro zonā"*.

¹⁷ Sk., piemēram, *Bonfiglioli, A. and Gancia, G. Economic Uncertainty and Economic Reforms*, mimeo, 2016, un *Dias Da Silva, A., Givone, A. and Sondermann, D. When do countries implement structural reforms?*, Working Paper Series, No 2078, ECB, 2017. gada jūnijs.

¹⁸ Sk. *Bonfiglioli and Gancia, op. cit., Dias Da Silva et al., op. cit., Drazen, A. and Easterly, W. Do Crises Induce Reform? Simple Empirical Tests of Conventional Wisdom*, *Economics and Politics*, Vol. 13, No 2, 2001, pp. 129–157, un *Agnello, L., Castro, V., Jalles, J. T. and Sousa, R. M. What determines the likelihood of structural reforms?*, *European Journal of Political Economy*, Vol. 37, Issue C, 2015, pp. 129–145.

¹⁹ Sk. *Dias Da Silva et al., op. cit.*, un *Duval, R. and Elmeskov, J. The effects of EMU on structural reforms in labour and product markets*, Working Paper Series, No 596, ECB, 2006. gada marts.

²⁰ Sk. *Leiner-Killingler, N., López Pérez, V., Stiegert, R. and Vitale, G. Structural reforms in EMU and the role of monetary policy – a survey of the literature*, Occasional Paper Series, No 66, ECB, 2007. gada jūlijs.

vēlēšanas vēl ir tālu.²¹ Līdzīgi reformas īstenot vieglāk ir arī tad, kad vienai partijai ir vajadzīgs vairākums visās parlamenta palātās.²² Šajā sakarā politiskais atbalsts reformām dažreiz ir neliels, jo to ietekmes sadalījuma sekas (piemēram, kurš iegūst un kurš cieš no reformām) ne vienmēr ir iepriekš paredzamas. Šādos apstākļos cilvēki tiecas dot priekšroku *status quo*.²³ Turklāt reformu tempam var kaitēt valdības saistību nepietiekamā caurredzamība. Vairākos darbos veiktā analīze liecina, ka fiskālo datu ziņošana un uzskaitē bieži ir nepilnīga un ka valdības pamatā esošās fiskālās pozīcijas un saistīto risku izpratne ir nepietiekama pat attīstītajās valstīs.²⁴

Līdz šim literatūrā nav atspoguļota skaidra saikne starp fiskālo konsolidāciju un strukturālajām reformām. No vienas puses, uz reformām vērsta valdība var izmantot laiku, kad tai izdodas uzlabot savu fiskālo un strukturālo bilanci, lai veiktu reformas arī citās jomās.²⁵ Savukārt politiskais kapitāls var būt pietiekams darbību veikšanai tikai vienā no divām jomām, tādējādi samazinot strukturālo reformu īstenošanas varbūtību fiskālās konsolidācijas laikā.²⁶

Pētījumu par procentu likmju ietekmi uz reformu īstenošanas procesu nav daudz. A. Diašs Da Silva (*Dias Da Silva*) u.c. par dažām reformu jomām un specifiskajām atklāj, ka zemākas īstermiņa procentu likmes var saistīt ar lielāku reformu īstenošanas varbūtību. Citās specifiskajās nav būtiskas sakarības. Nozīmīgo negatīvo sakarību var uztvert kā zemāku procentu likmju gaidīto pozitīvo ietekmi uz valdības bilanci (nedaudz mazāku valsts finansējuma izmaksu dēļ) vai izaugsmi un nodarbinātību, šādā veidā palielinot fiskālās politikas veidotāju manevrēšanas iespējas, lai sniegtu kompensācijas reformu ietekmētajai iedzīvotāju daļai.²⁷

Produktu tirgus reformas var pavērt ceļu uz darba tirgus reformām.²⁸ Tas atbilst apgalvojumam, ka produktu tirgus reformas uzlabo nosacījumus, lai ieviestu nodarbinātības aizsardzības tiesību aktu atvieglojumus, jo, veicinot jaunu uzņēmumu veidošanos, tie paplašina kopējās nodarbinātības iespējas.²⁹ Vienlaikus produktu tirgus reformas pazemina nomas maksu un tādējādi, iespējams, arī pretestību darba tirgus reformām.³⁰

²¹ Sk. *Alesina, A., Perotti, R. and Tavares, J.* The Political Economy of Fiscal Adjustments, *Brookings Papers on Economic Activity*, Vol. 29(1), 1998, pp. 197–266, un *Duval, R.* Is there a role for macroeconomic policy in fostering structural reforms? Panel evidence from OECD countries over the past two decades, *European Journal of Political Economy*, Vol. 24, No 2, 2008, pp. 491–502.

²² Sk. *Dias Da Silva et al.*, *op. cit.*

²³ Sk. *Fernandez, R. and Rodrik, D.* Resistance to Reform: Status Quo Bias in the Presence of Individual-Specific Uncertainty, *American Economic Review*, Vol. 81, No 5, 1991, pp. 1146–1155. Piemērs tam ir darbinieku pretestība privatizācijai tāpēc, ka tie nezina, vai viņu attiecīgās prasmes būs pieprasītas pēc reformas (sk., piemēram, *De Haan, J., Lundström, S. and Sturm, J. E.* Market-oriented institutions and policies and economic growth: A critical survey, *Journal of Economic Surveys*, Vol. 20, No 2, 2006, pp. 157–191).

²⁴ Sk. *Wyplosz, C.* *Large and Unknown Implicit Liabilities: Policy Implications for the Eurozone*, Graduate Institute of International Economics and Centre for Economic Policy Research, 2004.

²⁵ Dažām jomām to noteikuši *Dias Da Silva* u.c., *op. cit.*

²⁶ Sk. *Duval and Elmeskov*, *op. cit.*

²⁷ Sk. *Gordon, R. J.* *Macroeconomic Policy in the Presence of Structural Maladjustment*, NBER Working Paper No 5739, National Bureau of Economic Research, 1996.

²⁸ Sk. *Dias Da Silva et al.*, *op. cit.*

²⁹ Sk. *Høj, J., Galasso, V., Nicoletti, G. and Dang, T.-T.* *The Political Economy of Structural Reform: Empirical Evidence from OECD Countries*. OECD Economics Department Working Paper No 501, OECD publishing, Paris, 2006, un *Blanchard, O. and Giavazzi, F.* Macroeconomic Effects of Regulations and Deregulation in Goods and Labour Markets, *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 118, No 3, 2003, pp. 879–907.

³⁰ Sk. *Saint-Paul, G.* *The Political Economy of Labour Market Institutions*, Oxford University Press, Oxford, 2000.

Papildus iekšzemes noteicošajiem faktoriem strukturālo reformu īstenošanu veicina arī ārējais spiediens. Finanšu palīdzības programmas vai Eiropas direktīvas vienotā tirgus kontekstā palielinājušas spiedienu uz valstu valdībām, lai tās īstenotu produktu tirgus reformas.³¹ Reformu ieviešanas intensitāte bijusi lielāka arī piecu gadu periodā pirms pievienošanās ES (iespējams, arī saistībā ar stimulu izpildīt pievienošanās kritērijus), bet gados pēc pievienošanās vērojams pretējais.³²

Visbeidzot, pētījumu rezultāti rosina domāt, ka īpaši vājie sākotnējie apstākļi, nelabvēlīga makroekonomiskā vide un ārējais spiediens nosaka stingrāku reformu nostāju. Turklāt kopumā šķiet, ka veicinoša politiskā vide (piemēram, tur, kur valdošajai partijai ir vairākums visās palātās un līdz nākamajām vēlēšanām vēl ir ilgs laiks) paātrina strukturālās politikas īstenošanu. Turklāt dažos pētījumos stimulējoša monetārā politika tiek saistīta ar plašāku reformu ieviešanu, bet šī sakarība ne vienmēr ir stabila. Attiecībā uz fiskālo politiku šķiet, ka virziens, kādā tā ietekmē reformu īstenošanu, ir atkarīgs no analizētās politikas jomas.

1.3. Finanšu un monetārās norises

Euro zonas finanšu tirgu norises 2017. gadā lielākoties noteica pozitīvā makroekonomiskā perspektīva, kā arī ECB īstenotie turpmākie monetārās politikas stimulējošie pasākumi. Tādējādi naudas tirgus procentu likmes un ilgāka termiņa obligāciju peļņas likmes saglabājās ļoti zemā līmenī. Turklāt līdz ar makroekonomiskās perspektīvas uzlabošanos, kas noteica lielākas peļņas gaidas un vēlmes uzņemties risku pieaugumu, gan banku, gan NFS kapitāla vērtspapīru cenas būtiski palielinājās. Monetāro rādītāju pieaugums bija stabils, un kredītu atlikuma kāpums turpināja pakāpeniski atjaunoties.

Euro zonas naudas tirgus procentu likmes stabilizējās ļoti zemā līmenī

Nemot vērā, ka 2017. gadā ECB monetārās politikas procentu likmes saglabājās nemainīgas un joprojām tika īstenota stimulējoša monetārā politika, naudas tirgus procentu likmes vēl arvien bija ārkārtīgi zemā līmenī.

Euro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indekss (EONIA) saglabājās stabils un vidēji bija aptuveni –36 bāzes punkti (sk. 14. att.), savukārt 3 mēnešu euro starpbanku kredītu procentu likmju indekss (EURIBOR) nedaudz sarucis un stabilizējies aptuveni –33 bāzes punktu līmenī. Tas bija saskaņā ar ECB nestandarta monetārās politikas pasākumu rezultātā euro zonas banku sektorā vēroto likviditātes pārpalikuma kāpuma tendenci. Likviditātes pārpalikums gada laikā pieauga par 600 mljrd. euro un līdz 2017. gada beigām sasniedza aptuveni 1 800 mljrd. euro (sk.

³¹ Līdzība ar idejām darbā: *Tompson, W. and Price, R. The Political Economy of Reform: Lessons from Pensions, Product Markets and Labour Markets in Ten OECD Countries*, OECD publishing, Paris, 2009, un *Bonfiglioli and Gancia, op. cit.*

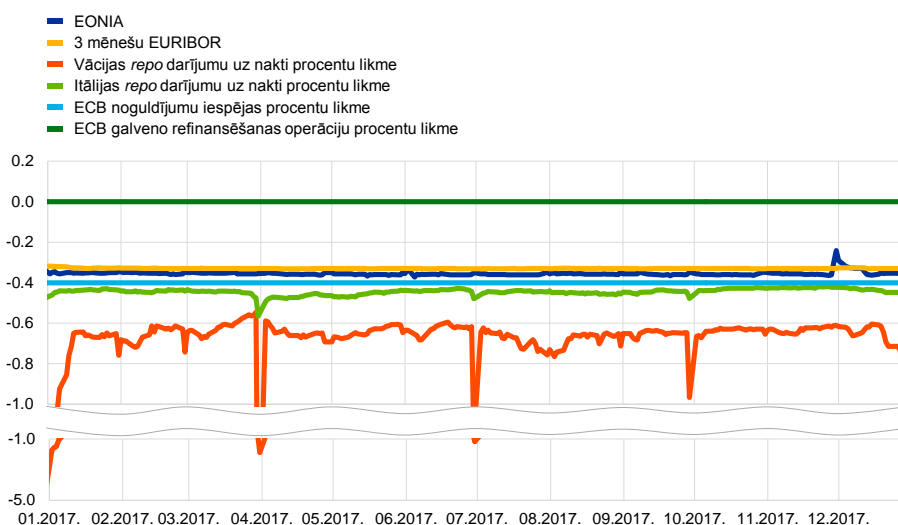
³² Sk. *Dias Da Silva et al., op. cit.*

arī 2.3. sadaļu). Darījumu ar nodrošinājumu naudas tirgū euro zonas valstu emitētā nodrošinājuma *repo* līgumu procentu likmes joprojām bija atšķirīgas. Dažas *repo* līgumu procentu likmes bija līdzīgas ECB noguldījumu iespējas procentu likmei, bet citas bija daudz zemākas, atspoguļojot atšķirīgos tirgus nosacījumus katrā segmentā. Piemēram, lielo pieprasījumu pēc augstas kvalitātes nodrošinājuma atspoguļoja katra ceturkšņa beigās vērotās būtiskās procentu likmju pārmaiņas.

14. attēls

Naudas tirgus procentu likmes

(gadā; %; dienas dati)

Avoti: ECB un *Bloomberg*.

Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 3. novembrī.

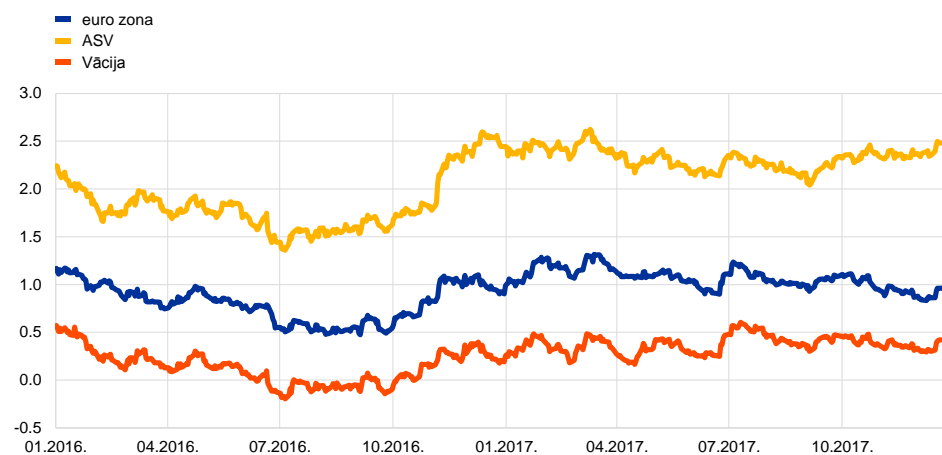
Euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmes saglabājās kopumā stabilas, un kapitāla vērtspārīru cenas būtiski pieauga

Euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmes 2017. gadā bija kopumā stabilas, tomēr vidēji tās bija augstākas nekā 2016. gadā, atspoguļojot iekšzemes un pasaules makroekonomisko perspektīvu pakāpeniskās uzlabošanās neto ietekmi (sk. 15. att.), saistīto deflācijas riska neiecenošanu un ECB īstenotos turpmākos stimulējošos monetārās politikas pasākumus. Euro zonas valstu valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju vidējais ar IKP svērtais rādītājs 2017. gada 29. decembrī bija 1.0% un nemainījās salīdzinājumā ar 2016. gada decembra vidējo līmeni. Euro zonas valstu valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju un Vācijas 10 gadu obligāciju peļņas likmes starpība sarukusi. Īpaši tas attiecas uz Portugāles un Grieķijas valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmēm saistībā ar šo valstu kredītreitinga uzlabošanos 2017. gadā.

15. attēls

Valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes euro zonā, ASV un Vācijā

(gadā; %; dienas dati)

Avoti: Bloomberg, Thomson Reuters Datastream un ECB aprēķini.

Piezīmes. Euro zonas dati attiecas uz valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju vidējo ar IKP svērtu rādītāju. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 29. decembrī.

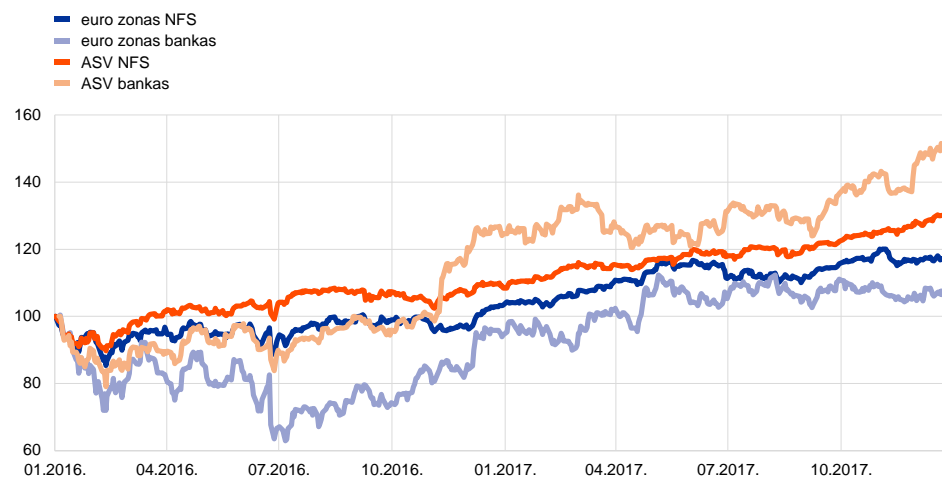
Straujākas iekšzemes un pasaules ekonomiskās izaugsmes apstākļos un zemo procentu likmju vidē 2017. gadā nozīmīgi palielinājušās euro zonas kapitāla vērtspapīru cenas. Konkrētāk, 2017. gadā NFS kapitāla vērtspapīru cenu vispārējais indekss palielinājās par 12%, bet banku kapitāla vērtspapīru cenu indekss pieauga par 14%. NFS kapitāla vērtspapīru cenas ASV kāpa nedaudz ātrāk nekā euro zonā saistībā ar gaidām, ka plānotā uzņēmumu nodokļu pazemināšana labvēlīgi ietekmēs peļņu. Tomēr gan ASV, gan euro zonā kapitāla vērtspapīru riska prēmija³³, kas atspoguļo investoru par kapitāla vērtspapīru (nevis ilgtermiņa obligāciju) turēšanu prasīto papildu atlīdzību, saglabājās būtiski augstāka salīdzinājumā ar 2008. gada līmeni pirms finanšu krīzes.

³³ Sīkāku informāciju par kapitāla vērtspapīru riska prēmijas aprēķināšanas metodoloģiju sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Bijetena" Nr. 5 ielikumā *Recent drivers of euro area equity prices* ("Jaunākie euro zonas kapitāla vērtspapīru cenu noteicējfaktori").

16. attēls

Euro zonas un ASV kapitāla vērtspapīru tirgus cenu indeksi

(indekss: 2016. gada 1. janvāris = 100)

Avots: Thomson Reuters Datastream.

Piezīmes. Euro zonai norādīts EURO STOXX banku indekss un Datastream NFS akciju tirgus indekss; ASV norādīts S&P banku indekss un Datastream NFS akciju tirgus indekss. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 29. decembrī.

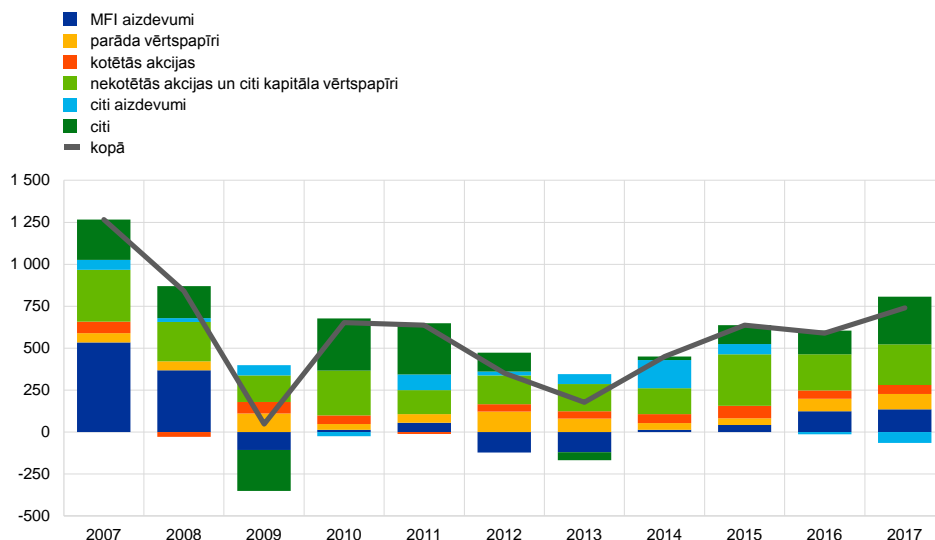
NFS un mājsaimniecību ārējā finansējuma plūsmas stabilizējušās

Finansēšanas nosacījumi kopumā joprojām veicināja uzņēmējdarbības vidi. NFS ārējā finansējuma plūsmas 2017. gadā palielinājās un pārsniedza 2016. gadā reģistrēto vidējo līmeni (sk. 17. att.). Ilgāka termiņa perspektīvā NFS ārējā finansējuma plūsmu atjaunošanos no 2013. gada 4. ceturkšņa zemā līmeņa veicināja: a) labvēlīgas finansējuma izmaksas, t.sk. mazāk stingri banku kredītu nosacījumi, b) turpmāks ekonomiskās aktivitātes kāpums un c) liels uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumu skaits. Turklāt ECB īstenotā stimulējošā monetārā politika arī veicinājusi labvēlīgu apstākļu veidošanos, nodrošinot NFS pieeju uz tirgus instrumentiem balstītam finansējumam. Konkrētāk, "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" (USAIP), kas tika ieviesta 2016. gada jūnijā, stimulēja NFS parāda vērtspapīru neto emisiju (sk. 2.2. sadaļu).

17. attēls

Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma neto plūsmas

(gada plūsmas; mljrd. euro)

Avoti: Eurostat un ECB.

Piezīmes. "Pārējie aizdevumi" ietver ne-MFI (citu finanšu iestāžu, apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu) izsniegtos aizdevumus un pārējo pasaules valstu izsniegtos aizdevumus. MFI un ne-MFI izsniegtie aizdevumi koriģēti atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darījumiem. "Citi" attiecas uz kopsummām un attēlā iekļauto instrumentu starpību. Šeit ietverti uzņēmumu savstarpējie aizdevumi un tirdzniecības kredīti. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 3. ceturksnī.

Kopš krīzes sākuma nebanku finansējuma avotu nozīme būtiski pieaugusi.³⁴ Lai gan dažus gadus krīzes laikā un pēc tās MFI aizdevumu neto plūsmas samazinājās un kļuva negatīvas, finansējuma plūsma no citiem avotiem (piemēram, kotēto un nekotēto akciju un parāda vērtspapīru emisija) saglabājās pozitīva. Nebanku finansējuma īpatsvara pieaugums kopējā euro zonas NFS finansējumā atspoguļo gan cikliskos, gan strukturālos faktorus (sk. 4. ielikumu). Tomēr NFS izsniegto MFI aizdevumu neto plūsmas kopš 2014. gada atkal kļuvušas pozitīvas.

Raugoties no aizdevumu atlikuma viedokļa, aizdevumi joprojām bija nozīmīgākais finansējuma instruments, ko nodrošina euro zonas finanšu sektors kopumā un kas veido aptuveni 56% no kopējiem 2017. gada 3. ceturksnī NFS piešķirtajiem aizdevumiem. Finanšu sektora turējumā esošo kotēto akciju apjoms bija aptuveni 29% no visām NFS emitētajām kotētajām akcijām – nedaudz vairāk nekā 2013. gadā. Finanšu sektora (izņemot Eurosistēmu) turējumā esošie parāda vērtspapīri veidoja aptuveni 68% no kopējā NFS 2017. gada 3. ceturksnī emitēto parāda vērtspapīru apjoma, un arī tas bija nedaudz augstāks rādītājs nekā 2013. gadā. MFI joprojām bija svarīgākie NFS izsniegto aizdevumu finansējuma nodrošinātāji, kas 2017. gada 3. ceturksnī nodrošināja aptuveni 73% no NFS izsniegtajiem aizdevumiem finanšu sektorā kopumā, tomēr šis īpatsvars bija nedaudz mazāks nekā 2013. gadā.³⁵

³⁴ Sīkāku informāciju sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 4 rakstā *The role of euro area non-monetary financial institutions in financial intermediation* ("Euro zonas nemonetāro finanšu iestāžu nozīme finanšu starpniecībā").

³⁵ Sīkāku informāciju sk. ECB 2017. gada oktobra ziņojuma *Report on financial structures* 1.2. sadaļā.

Mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu kopapjoma gada pieauguma temps 2017. gadā arī palielinājies, un to īpaši veicinājuši banku aizdevumi. Aplūkojot atsevišķus banku aizdevumu komponentus, aizdevumi mājokļa iegādei joprojām veidoja lielāko mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu pieauguma daļu. Vienlaikus paātrinājās patēriņa kredītu kāpums, bet citu veidu aizdevumu apjoms saruka.

Papildus 2017. gada pirmajos trijos ceturkšņos mājsaimniecību aktīvu neto vērtība palielinājās stabilā tempā. Īpaši mājokļu cenu nepārtrauktais kāpums noteica būtisku pārvērtēšanas guvumu saistībā ar mājsaimniecību nekustamā īpašuma aktīvu turējumiem (sk. 6. ielikumu). Akciju cenu palielināšanās 2017. gadā arī izraisīja mājsaimniecību finanšu aktīvu turējumu vērtības pieaugumu un būtiski veicināja neto aktīvu vērtības kāpumu. Mājsaimniecību bruto parāds (ko mēra kā mājsaimniecību kopējo nominālo rīcībā esošo ienākumu īpatsvaru) 2017. gadā turpināja samazināties, tomēr joprojām ievērojami pārsniedza vidējo periodā pirms krīzes novēroto līmeni.

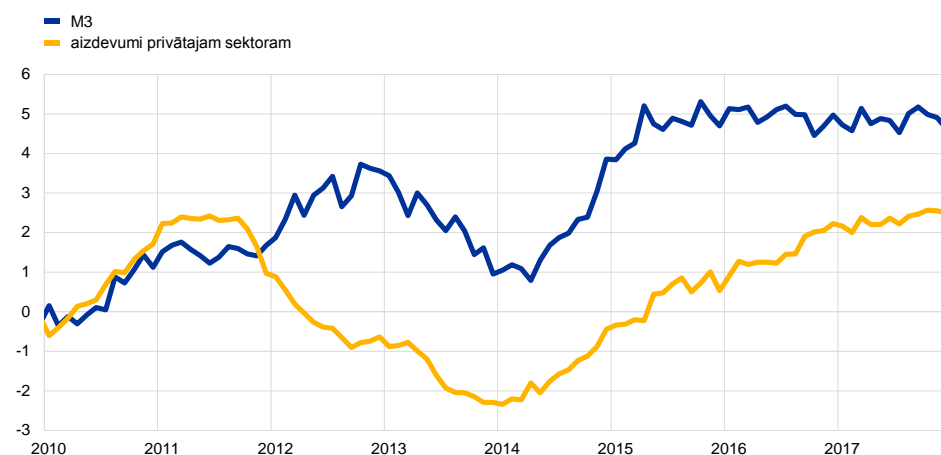
Monetāro rādītāju pieaugums kopumā saglabājās stabils

Plašās naudas pieaugums 2017. gadā saglabājās stabils (sk. 18. att.). M3 gada kāpums 2017. gada decembrī bija 4.6% (2016. gada beigās – 5.0%). 2017. gadā reģistrētais plašās naudas pieaugums atbilda kopš 2015. gada vidus vērotajam stabilajam monetārās ekspansijas tempam. M3 kāpumu joprojām noteica tā likvidākās sastāvdaļas, ņemot vērā likvīdo noguldījumu turēšanas zemās izvēles izmaksas ļoti zemu procentu likmju un lēzenas ienesīguma līknes apstākļos. Ilgstošs ekonomiskās aktivitātes pieaugums un ECB nestandarta pasākumi, īpaši tās aktīvu iegādes programma (AIP), bija būtiski papildu faktori, kas noteica euro zonas monetārās norises. M1 kāpums, ko labvēlīgi ietekmēja mājsaimniecību un NFS noguldījumu uz nakti atlikuma straujais pieaugums, 2017. gada decembrī kopumā nemainījās (8.6%; 2016. gada decembrī – 8.8%).

18. attēls

M3 un aizdevumi privātajam sektoram

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

Avots: ECB.

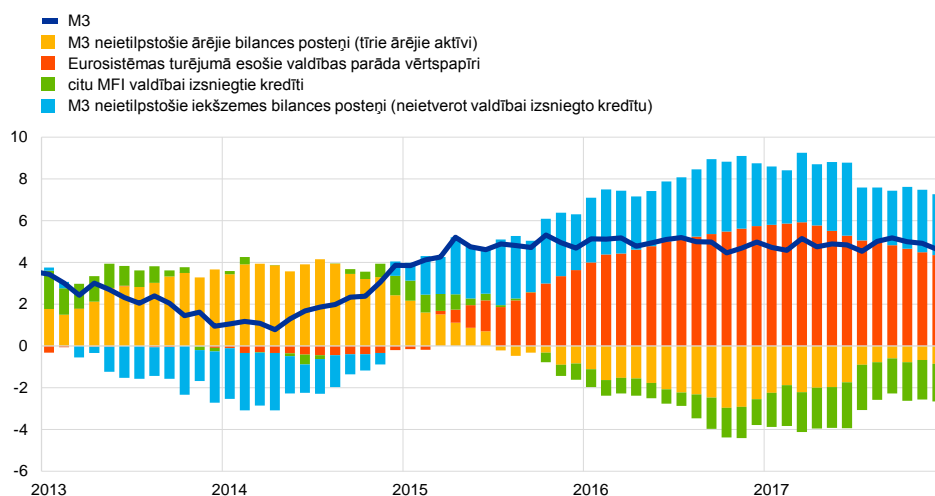
M3 neietilpstošie iekšzemes bilances posteņi joprojām bija plašās naudas pieauguma noteicošie faktori

M3 kāpumu pozitīvi ietekmēja Eurosistēmas galvenokārt "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" ietvaros veiktās valdības obligāciju iegādes (sk. 19. att. sarkanos stabiņus). No 2017. gada aprīļa AIP iegāžu vidējais mēneša apjoms tika samazināts par 20 mljrd. euro, un tādējādi saruka šo iegāžu ietekme uz M3 kāpumu. Turklāt M3 neietilpstošie iekšzemes bilances posteņi (neietverot valdībai izsniegto kredītu) 2017. gadā pozitīvi ietekmēja M3 pieaugumu (sk. 19. att. zilos stabiņus). Šo kāpumu veicinājuši divi faktori. Pirmkārt, M3 kāpumu labvēlīgi ietekmēja privātā sektora kreditēšanas turpmāka atvēršanās (sk. 18. att.). Tā ietver gan privātajam sektoram izsniegto MFI aizdevumu atlikumu, gan euro zonas ne-MFI privātā sektora emitēto MFI vērtspapīru turējumus, kas ietver arī Eurosistēmas "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmas" ietvaros veiktās ne-MFI parāda vērtspapīru iegādes. Otrkārt, MFI ilgāka termiņa finanšu saistību (neietverot kapitālu un rezerves), kas ietvertas M3 neietilpstošajos iekšzemes bilances posteņos (neietverot valdībai izsniegto kredītu), ilgstošā samazināšanās veicināja M3 kāpumu. Šādu saistību gada pārmaiņu temps kopš 2012. gada 2. ceturkšņa bijis negatīvs, un šādu tendenci daļēji noteica to ECB ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju ietekme, kuras, iespējams, darbojušās kā alternatīva ilgāka termiņa uz tirgus instrumentiem balstītajam finansējumam. Šīs norises skaidrojamas arī ar samērā lēzeno ienesīguma līkni, kura saistīta ar ECB monetārās politikas pasākumiem un kuras ietekmē ilgtermiņa noguldījumu un banku emitēto obligāciju turēšana investoriem kļuvusi mazāk izdevīga. Turpretī euro zonas MFI (neietverot Eurosistēmu) pārdoto valdības obligāciju apjoms noteica MFI (neietverot Eurosistēmu) valdībai izsniegtā kredīta atlikuma negatīvu gada pārmaiņu tempu, tādējādi palēninot M3 pieaugumu (sk. 19. att. zaļos stabiņus). Papildus MFI tīrie ārējie aktīvi joprojām nelabvēlīgi ietekmēja M3 gada kāpuma tempu (sk. 19. att. dzeltenos stabiņus).

19. attēls

M3 un tajā neietilpstošie bilances posteņi

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

Avots: ECB.

Piezīme. "M3 neietilpstošie iekšzemes bilances posteņi (neietverot valdībai izsniegto kredītu)" ietver MFI ilgāka termiņa finanšu saistības (t.sk. kapitālu un rezerves), privātajam sektoram izsniegtos MFI aizdevumus un citus M3 neietilpstošos bilances posteņus.

4. ielikums

Euro zonas nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību finansēšanas strukturālā dimensija

Nefinanšu privātā sektora finansēšanas struktūrai ir galvenā nozīme, lai nodrošinātu monetārās politikas transmisiju uz reālo tautsaimniecību un tautsaimniecības spēju pretoties šokiem. Atšķirībā no ASV, kur uz tirgus instrumentiem balstītajam finansējumam ir izšķiroša loma, euro zonas nefinanšu privātais sektors izdevumu finansēšanā lielākoties paļaujas uz bankām.

Banku (jeb MFI) aizdevumu īpatsvars euro zonas NFS ārējā finansējuma kopējā atlikumā kopš 2007. gada būtiski samazinājies. Banku aizdevumu atlikums 2017. gada 3. ceturksnī veidoja 12.4% NFS ārējā finansējuma (sk. A tabulu), un tas bija par 4.1 procentu punktu mazāk nekā 2007. gadā.³⁶ Vienlaikus banku aizdevumu īpatsvars NFS parāda finansējumā 2017. gada 3. ceturksnī bija 27.7%, un tas bija par 9.2 procentu punktiem mazāk nekā 2007. gadā.³⁷ Banku aizdevumu īpatsvars NFS ārējā finansējumā un parāda finansējumā un šā īpatsvara mazināšanās ir daudz lielāka, ja netiek ietverts sektoru iekšējais finansējums. Saskaņā ar šiem parametriem banku aizdevumu īpatsvars 2017. gadā pazeminājās līdz 44.9% no NFS parāda finansējuma (2007. gadā – 59.5%). NFS banku finansējuma sarakumu no 2007. gada līdz 2017. gadam galvenokārt noteica lielo uzņēmumu finansējuma struktūras dinamika. Turpretī mazie un vidējie uzņēmumi, kas veido euro zonas tautsaimniecības pamatu, joprojām lielākoties tiek finansēti ar banku aizdevumu starpniecību. NFS emitētie parāda vērtspapīri, ne-MFI un pārējās pasaules aizdevumi 2017. gada 3. ceturksnī kopā veidoja 13.0% no ārējā finansējuma un 29.2% no NFS parāda finansējuma. Salīdzinājumā ar 2007. gadu to īpatsvars NFS ārējā finansējumā un parāda finansējumā palielinājies attiecīgi par 4.0 procentu punktiem un 9.1 procentu punktu. Ne-MFI un pārējās pasaules aizdevumi *inter alia* ietver tādus īpašam nolūkam dibinātu finansēšanas sabiedrību aizdevumus saviem mātesuzņēmumiem, kurus finansē ar šo meitasuzņēmumu emitētajiem parāda vērtspapīriem.³⁸ Kotētās akcijas, nekotētās akcijas un citi NFS emitēti kapitāla vērtspapīri 2017. gada 3. ceturksnī veidoja 55.4% no NFS ārējā finansējuma. To kopējais īpatsvars kopš 2007. gada kopumā nav mainījies, jo zemāka akciju cenu līmeņa lejupvērsto ietekmi kompensējusi akciju neto emisija un nesadalītās peļņas līmeņa kāpums krīzes laikā.³⁹

³⁶ Kopējais ārējais finansējums ietver NFS parāda finansējumu un kapitāla vērtspapīru finansējumu.

³⁷ Parāda finansējumu definē kā kopējās saistības, tajās neietverot kotētās akcijas, nekotētās akcijas un citus emitētos kapitāla vērtspapīrus.

³⁸ Īpašam nolūkam dibinātas finansēšanas sabiedrības parasti neatrodas mātesuzņēmuma valstī, bet gan kādā citā euro zonas valstī vai ārpus euro zonas, lai nodrošinātu labvēlīgāku nodokļu režīmu un finanšu tehnoloģijas.

³⁹ Sektoru kontos nesadalīto peļņu klasificē kā nefinanšu darījumus. Tāpat kā uzņēmējdarbības grāmatvedībā tos reģistrē kā iekšējo finansējumu (nevis kā finanšu darījumus). Tomēr saistībā ar NFS bilanču stāvokļa nostiprināšanos NFS emitēto kapitāla vērtspapīru apgrozībā esošā atlikuma tirgus vērtība pārvērtēšanas rezultātā palielinās.

A tabula

Euro zonas nefinanšu sabiedrību bilances struktūra

(% no kopējo saistību apgrozībā esošā apjoma)

	2007		2017		Pārmaiņas no 2007. gada līdz 2017. gadam	
	Kopā	Neietverot sektoru iekšējo finansējumu	Kopā	Neietverot sektoru iekšējo finansējumu	Kopā	Neietverot sektoru iekšējo finansējumu
MFI aizdevumi	16.5	19.9	12.4	14.9	-4.1	-5.0
Emitētie parāda vērtspapīri	2.5	3.0	4.1	5.0	1.6	1.9
Emitētās kotētās akcijas	19.7	23.7	17.9	21.6	-1.8	-2.1
Ne-MFI aizdevumi	2.5	3.1	4.6	5.5	2.0	2.4
Pārējās pasaules aizdevumi	3.9	4.7	4.4	5.2	0.4	0.5
Nekotētās akcijas un citi emitētie kapitāla vērtspapīri	35.6	42.8	37.5	45.2	1.9	2.4
Sektoru iekšējais finansējums	16.9	-	17.0	-	0.1	-
Citi	2.3	2.7	2.2	2.6	-0.1	-0.1
Kopā	100.0	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0
Papildpostenis: kopējā parāda finansējuma daļas						
MFI aizdevumi	37.0	59.5	27.7	44.9	-9.2	-14.6
Emitētie parāda vērtspapīri	5.6	9.1	9.3	15.0	3.6	5.9
Ne-MFI aizdevumi	5.7	9.2	10.2	16.5	4.5	7.4
Pārējās pasaules aizdevumi	8.8	14.1	9.8	15.8	1.0	1.7
Sektoru iekšējais finansējums	37.8	-	38.2	-	0.4	-
Citi	5.1	8.2	4.8	7.8	-0.3	-0.4
Kopā	100.0	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0

Avots: ECB un ECB aprēķini.

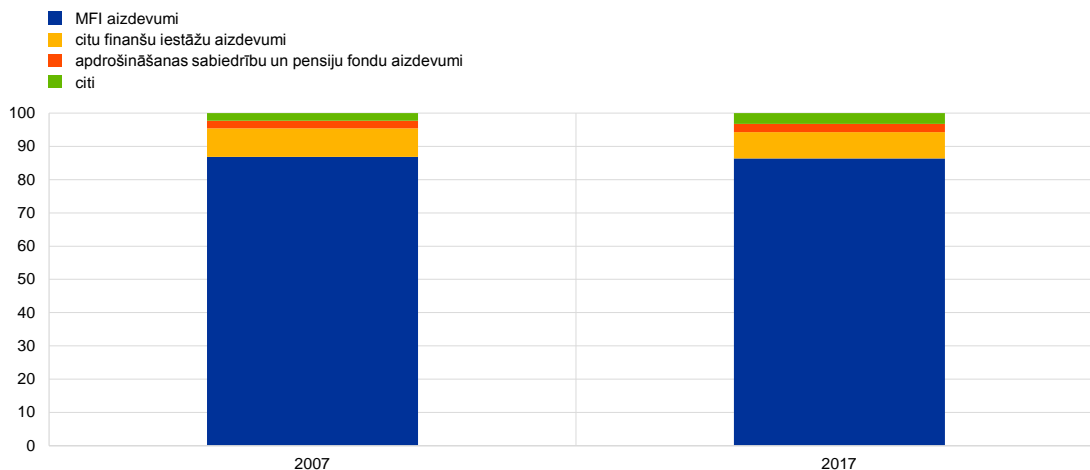
Piezīmes. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 3. ceturksnī. NFS kopējās saistības attiecībā uz citiem kreditoru parādiem ietver tikai tirdzniecības kredītus. Nacionālo kontu kopējās saistības ietver kapitāla vērtspapīrus to tirgus vērtībā. "Ne-MFI aizdevumi" ietver citu finanšu iestāžu un apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu aizdevumus NFS. "Sektoru iekšējais finansējums" ietver uzņēmumu savstarpējos aizdevumus un tirdzniecības kredītus. "Citi" attiecas uz kopējā apjoma un tabulā iekļauto instrumentu starpību. Kopējo parāda finansējumu definē kā kopējo finansējumu, neietverot kotētās akcijas, nekotētās akcijas un citus emitētos kapitāla vērtspapīrus.

Banku un citu finanšu iestāžu aizdevumu daļas kopējos euro zonas mājsaimniecībām izsniegtajos aizdevumos pēdējos 10 gados praktiski nav mainījušās. Banku un citu finanšu iestāžu aizdevumu atlikums bija attiecīgi 86.4% un 7.9% no kopējiem 2017. gada 3. ceturksnī mājsaimniecībām izsniegtajiem aizdevumiem (sk. A att.). Vairākums mājsaimniecībām izsniegto banku aizdevumu (75.3% no visiem mājsaimniecību sektoram izsniegtajiem banku aizdevumiem) paredzēts mājokļa iegādei. Pārējos aizdevumus veido patēriņa kredīti (t.i., preču un pakalpojumu personiskā patēriņa kredīti) un atlikuma kategorija "pārējie aizdevumi mājsaimniecībām" (piemēram, aizdevumi ģimenes uzņēmumiem, aizdevumi izglītības vajadzībām). Tie veido 11.7% un 13.0% no kopējiem mājsaimniecībām izsniegtajiem banku aizdevumiem. Aplūkojot šo aizdevumu sastāvu pēc to mērķa, lielajam vairākumam euro zonas mājsaimniecībām izsniegto banku aizdevumu ir ilgāks termiņš. Citi finansējuma avoti ir citu finanšu iestāžu un apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu izsniegti aizdevumi. Citas finanšu iestādes ietver, piemēram, nebankas, kas specializējas patēriņa kredītu izsniegšanā, un finanšu instrumentsabiedrības, kas nodarbojas ar banku izsniegtu hipotēku aizdevumu un patēriņa kredītu vērtspapīrošanu, savukārt apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondi izsniedz aizdevumus mājokļa iegādei. Tomēr tikai dažās euro zonas valstīs šīm iestādēm ir kvantitatīvi būtiska loma finansējuma nodrošināšanā mājsaimniecībām.

A attēls

Euro zonas mājsaimniecību bilances struktūra

(% no kopējo izsniegto aizdevumu atlikuma)

Avots: ECB un ECB aprēķini.

Piezīmes. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 3. ceturksnī. "Citi" ir kopējā apjoma un attēlā iekļauto kreditoru sektoru starpība.

Nebanku finansējuma īpatsvara pieaugums euro zonas NFS kopējā ārējā finansējumā kopš 2008. gada atspoguļo gan cikliskos, gan strukturālos faktorus. Agrāk jauna ārējā finansējuma nodrošināšanai uzņēmumi galvenokārt izmantoja banku aizdevumus.⁴⁰ Lielās recesijas un euro zonas finanšu un valstu valdības parāda krīzes kulminācijas brīdī euro zonas finanšu neto plūsma no bankām uz uzņēmumiem samazinājās, bet pēc tam pakāpeniski atjaunojās (sk. B att.). Banku aizdevumu atlikuma sarukums atspoguļoja gan pieprasījuma puses, gan piedāvājuma puses faktorus. Saistībā ar ekonomiskās aktivitātes mazināšanos un nepieciešamību sakārtot bilances NFS pieprasījums pēc aizdevumiem saruka, bet uzņēmumu parāda apkalpošanas spēju un banku bilanču pasliktināšanās veicināja stingrāku kredītu standartu noteikšanu un aizdevumu piedāvājuma samazināšanos.⁴¹ Turklāt NFS krīzes laikā palielināja parāda vērtspapīru neto emisiju, lai atsvērtu banku aizdevumu pieejamības mazināšanos un (nesenākā pagātnē) lai izmantotu labvēlīgos tirgus finansēšanas nosacījumus, kurus veicinājusi ECB "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma". Palielinājušies arī citu finanšu iestāžu aizdevumi uzņēmumiem, atspoguļojot īpašam nolūkam dibināto finansēšanas sabiedrību aizdevumu mātesuzņēmumiem pieaugumu. Vienlaikus NFS palielināja izmantoto tirdzniecības kredītu un sektoru iekšējo aizdevumu atlikumu un lielāku daļu darbības finansēja, izmantojot iekšēji radītus līdzekļus un lielāku nesadalīto peļņu, lai mazinātu nelielā kredītēšanas piedāvājuma negatīvo ietekmi uz ārējā parāda finansējuma pieejamību. Kopumā kopš krīzes sākuma nebanku finansējuma avotu nozīme būtiski pieaugusi.

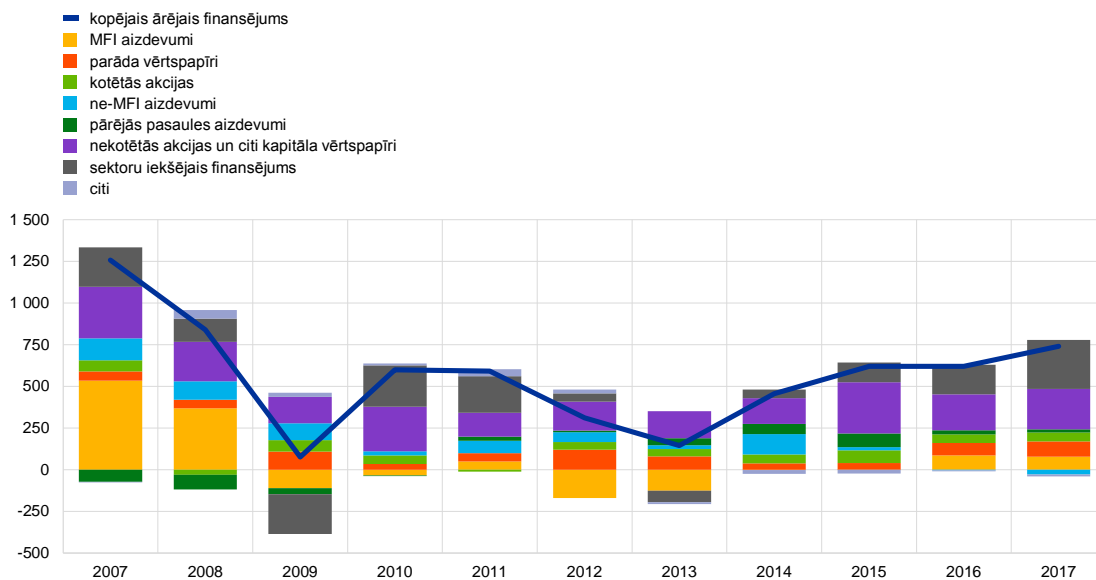
⁴⁰ Sk. arī ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 5 ielikumu *Trends in the external financing structure of euro area non-financial corporations* ("Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma struktūras tendences").

⁴¹ Sk. arī ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 4 rakstu *The role of euro area non-monetary financial institutions in financial intermediation* ("Euro zonas nemonētāro finanšu iestāžu nozīme finanšu starpniecībā").

B attēls

Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējais finansējums instrumentu dalījumā

(gada plūsmas; miljrd. euro)

Avots: ECB un ECB aprēķini.

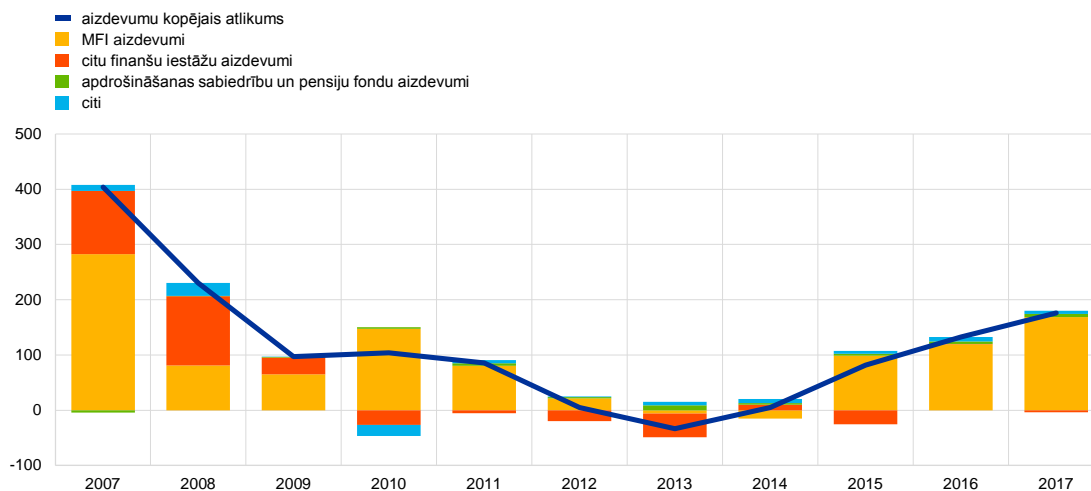
Piezīmes. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 3. ceturksnī. NFS kopējais finansējums attiecībā uz citiem kreditoru parādiem ietver tikai tirdzniecības kredītus. "Ne-MFI aizdevumi" ietver citu finanšu iestāžu un apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu aizdevumus NFS. "Sektoru iekšējais finansējums" ietver uzņēmumu savstarpējos aizdevumus un tirdzniecības kredītus. "Citi" ir kopējā apjoma un attēlā iekļauto instrumentu starpība.

Euro zonas mājsaimniecību sektors nekustamā īpašuma un ilglietojuma patēriņa preču iegādes joprojām finansē lielākoties no banku aizdevumiem, un pretstatā uzņēmumu sektoram tajā nav vērojama pāreja uz citiem finansējuma avotiem. Sākoties Lielajai recesijai, euro zonas mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu kopējais atlikums samazinājās un pēc euro zonas finanšu un valstu valdības parāda krīzes kļuva negatīvs. Līdzīgi, kā tas notika NFS gadījumā, mājsaimniecībām izsniegto banku aizdevumu atlikums krīzes rezultātā samazinājās (sk. C att.), atspoguļojot pieprasījuma puses un piedāvājuma puses faktorus. Vienlaikus citu finanšu iestāžu mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma samazināšanās bija spēcīgāka salīdzinājumā ar banku aizdevumiem, un pretstatā banku aizdevumiem citu finanšu iestāžu aizdevumi kopš krīzes nav atjaunojušies. Šo situāciju galvenokārt noteica divi faktori. Pirmkārt, mitējās kredītu atlikuma pieaugums, kas bankām nepieciešams, lai nodrošinātu aizdevumu vērtspapīrošanu (tā veidoja citu finanšu iestāžu mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma lielāko daļu). Otrkārt, nozīmīgā finanšu instrumentsabiedrību loma finanšu tirgus satricinājuma laikā, kā arī regulējuma pārmaiņas noteica vērtspapīroto produktu pieprasījuma un piedāvājuma samazināšanos.

C attēls

Euro zonas mājsaimniecībām izsniegtie aizdevumi kreditoru sektoru dalījumā

(gada plūsmas; mljrd. euro)

Avots: ECB un ECB aprēķini.

Piezīmes. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 3. ceturksnī. "Citi" ir kopējā apjoma un attēlā iekļauto kreditoru sektoru starpība.

Kopumā to nebanku finansējuma avotu nozīmīguma pieaugums, kuri nodrošina NFS ārējo finansējumu, varētu paātrināt monetārās politikas transmisiju. Konkrētāk, reaģējot uz ekonomiskās attīstības un finanšu ciklu pārmaiņām, dažas ne-MFI varētu pielāgot savus riska darījumus elastīgāk nekā bankas. Tomēr nākotnē kļūs redzams, vai, pilnībā atjaunojoties banku aizdevumu izsniegšanai, pašreizējā virzība uz reālās tautsaimniecības finansēšanas modeli, kas vairāk balstīts uz tirgus instrumentiem, turpināsies. Vienlaikus lielāka uzņēmumu finansējuma resursu diversifikācija, iespējams, mazinājusi šo uzņēmumu ievainojamību pret jebkādu turpmāku banku aizdevumu piedāvājuma sarukumu vai uz tirgus instrumentiem balstīta finansējuma avotu nepietiekamību. Turpretī mājsaimniecības ārējā finansējuma nodrošināšanā vēl arvien ir atkarīgas no banku aizdevumiem, jo finansējums no citiem avotiem joprojām ir ierobežots.

2. Monetārā politika: pacietība, neatlaidība un prudenciāla pieeja

Pēdējos gados ECB īstenoto monetārās politikas pasākumu mērķis bijis atbalstīt euro zonas tautsaimniecības atveseļošanu un vidējā termiņā panākt inflācijas atgriešanos cenu stabilitātei atbilstošā līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam. Šo pasākumu ietekme efektīvi izpaudusies mājsaimniecību un uzņēmumu kredītēšanas nosacījumos. 2017. gadā Eurosistēmas bilance turpināja paplašināties galvenokārt īstenotas aktīvu iegādes programmas (AIP) un ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju rezultātā.

2.1. Monetārās politikas nostāja: ļoti būtisks stimulējošo monetārās politikas pasākumu apjoms

Tautsaimniecības atveseļošanās gada sākumā turpināja nostiprināties, bet ierobežotā pamatā esošā inflācija noteica nepieciešamību īstenot apņēmīgu politiku

Pēc 2016. gada decembrī pieņemtajiem Padomes lēmumiem ECB monetārās politikas pasākumu ietekme turpināja efektīvi izpausties euro zonas uzņēmumu un mājsaimniecību tirgus finansējuma un kredītēšanas nosacījumos (sk. 2.2. sadaļu).⁴² Lai gan kopumā tautsaimniecības perspektīvas riski gada sākumā kļuva mazāki, tiem joprojām bija lejupvērstas tendence un tie galvenokārt bija saistīti ar globālo vidi, politisko nenoteiktību un dažu sektoru bilancēs vēl arvien vērojamiem trūkumiem. Turklāt izredzes uz inflācijas augšupvērstas tendences parādīšanos joprojām bija atkarīgas no pastāvošajiem ļoti labvēlīgajiem finansēšanas nosacījumiem, kuru priekšnosacījums lielā mērā bija stimulējošā monetārās politikas nostāja.

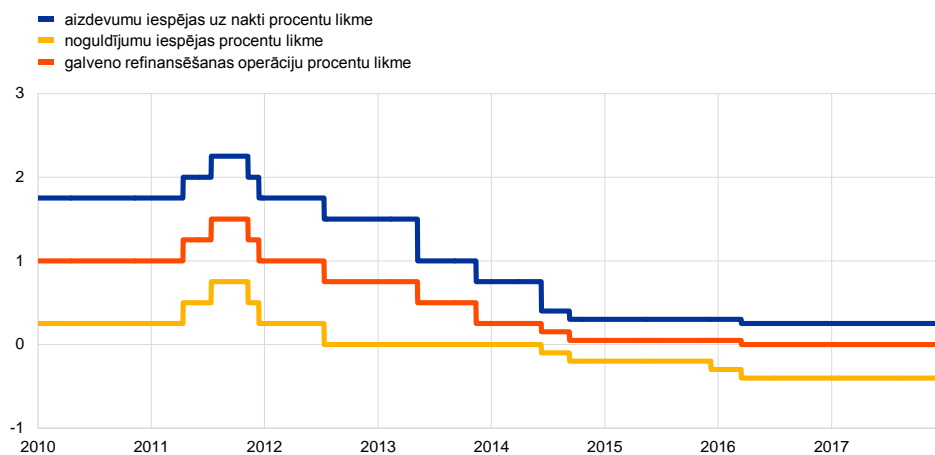
Tautsaimniecības analīzes rezultātu salīdzinājums ar monetārās analīzes sniegtajiem signāliem apstiprināja, ka, lai euro zonā ilgstoši un pašpietiekami palielinātos inflācijas spiediens, neraugoties uz tautsaimniecības atveseļošanās augošo noturību, bija nepieciešams saglabāt ļoti nozīmīgu stimulējošo monetārās politikas pasākumu apjomu. Tāpēc Padomei bija jāīsteno stingra politika, vēlreiz apliecinot 2016. gada decembrī monetārās politikas sanāksmē pieņemtos lēmumus. Šajā sakarā ECB procentu likmes tika saglabātas nemainīgas (sk. 20. att.) un tika apstiprināts AIP plānotais apjoms un periods, kā arī Padomes perspektīvas norādes par politikas procentu likmēm un AIP.

⁴² 2016. gada decembrī Padome nolēma ar 2017. gada janvāri koriģēt AIP raksturlielumus, lai nodrošinātu tās turpmāku raitu īstenošanu, un "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) ietvaros kā nodrošinājumu vērtspapīru aizdevumiem ierobežotā apjomā pieņemt skaidro naudu, lai veicinātu euro zonas *repo* tirgus likviditāti un darbību. AIP raksturlielumu pārmaiņas ietvēra VSAIP atbilstošu vērtspapīru minimālā atlikušā termiņa samazināšanu no 2 gadiem līdz 1 gadam un atļauju nepieciešamajā apjomā iegādāties vērtspapīrus, kuru ienesīgums līdz dzēšanai atlikušajā termiņā ir zemāks par ECB noguldījumu iespējas procentu likmi.

20. attēls

Galvenās ECB procentu likmes

(gadā; %)

Avots: ECB.

Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 31. decembrī.

Perspektīvas norādes attīstījās, reaģējot uz risku novērtējuma uzlabošanu un neparedzētu nelabvēlīgu apstākļu iespējamības mazināšanu

Līdz 2017. gada vidum tautsaimniecības atveseļošanās bija vēl vairāk nostiprinājusies, un bija paredzams, ka produkcijas izlaides pieauguma temps kļūs nedaudz straujāks, nekā iepriekš paredzēts, plašāk aptverot visas valstis un nozares. Attiecīgi 2017. gada jūnijā Padome mainīja savu novērtējumu par izaugsmes perspektīvu apdraudošajiem riskiem, atzīstot, ka tie kopumā ir līdzsvaroti. Ņemot vērā noturīgāku un stabilāku izaugsmes dinamiku, mazinājušies arī cenu stabilitātes perspektīvu apdraudošie lejupvērstie postošie riski, attiecīgi izzūdot ļoti nelabvēlīgu scenāriju varbūtībai, piemēram, saistībā ar deflācijas riskiem.

Lai pielāgotu savus paziņojumus pilnveidotajam risku novērtējumam, Padome 2017. gada jūnijā nolēma savās perspektīvas norādēs par galveno ECB procentu likmju gaidāmajām tendencēm, kas līdz šim bija ietvērušas signālus par potenciālo atbildi uz ļoti smagiem neparedzētiem apstākļiem, vairs neietvert atsauces uz turpmāku procentu likmju samazināšanu. Tomēr Padome vienlaikus uzsvēra, ka nepieciešama pacietība, gaidot inflācijas spiediena pakāpenisku palielināšanos. Tā arī vēlreiz apliecināja apņemšanos neatlaidīgi īstenot politikas pasākumus, lai saglabātu ļoti būtisko stimulējošās monetārās politikas ieviešanas pakāpi, kas joprojām nepieciešama, lai īstenotos noturīga inflācijas līmeņa korekcija.

Perspektīvas norāžu sniegšana par monetārās politikas procentu likmju līmeni un aktīvu iegāžu apjomu pamatā atspoguļo atsevišķo monetārās politikas rīku mijiedarbības nozīmi, ietekmējot monetārās politikas nostāju. Plašās monetārās politikas pasākumu paketes atšķirīgie elementi patiešām papildina un pastiprina cits citu, saglabājot ļoti labvēlīgos finansēšanas nosacījumus, kas nepieciešami, lai

vidējā termiņā veicinātu ilgspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam. Šajā sakarā Padomes 2017. gadā sniegtās perspektīvas norādes bija saistītas ne vien ar nosacījumiem, kādos paredzēts pārtraukt stimulējošos pasākumus, bet arī ar politikas pasākumu pārmaiņu secību.

Oktobrī tika mainīti monetārās politikas pasākumu raksturlielumi, saglabājot ļoti labvēlīgus finansēšanas nosacījumus

2017. gada 3. ceturksnī ienākošā informācija, t.sk. ECB speciālistu septembra makroekonomiskās iespēju aplēses, turpināja norādīt uz dažādās valstīs un nozarēs joprojām plaši vērojamo noturīgo tautsaimniecības izaugsmi. Neapsīkstošais izaugsmes temps vairoja Padomes pārliecību, ka inflācija vidējā termiņā pamazām virzīsies uz līmeni, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam, ar nosacījumu, ka saglabāsies ļoti labvēlīgi finansēšanas nosacījumi. Vienlaikus inflācijas dinamika joprojām bija ierobežota un vēl nebija vērojamas pārliecinošākas pamatā esošās inflācijas rādītāju noturīgas augšupvērstas tendences pazīmes. Varētu uzskatīt, ka ierobežotā inflācijas dinamika atspoguļo joprojām būtisko atslābumu euro zonas preču un darba tirgū, neraugoties uz nelielo darba samaksas kāpumu. Tāpēc saskaņā ar prudenciālu pieeju joprojām bija nepieciešama būtiska monetārās stimulēšanas pakāpe, lai nodrošinātu noturīgu inflācijas līmeņa korekciju, tādējādi pamatojot monetārās politikas instrumentu raksturlielumu maiņu pēc gada beigām.

Attiecīgi Padome 2017. gada oktobrī pieņēma vairākus lēmumus, lai īstenotu cenu stabilitātes mērķi.

- Pirmkārt, tā vēlreiz atkārtoja, ka gaidāms, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies pašreizējā līmenī ilgāku laiku un daudz ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu.
- Otrkārt, tautsaimniecības perspektīvas uzlabošanās un augošā uzticēšanās inflācijas konverģencei ļāva Padomei samazināt AIP intensitāti. Iegādes turpināsies ar mēneša apjomu 30 mljrd. euro no 2018. gada janvāra līdz 2018. septembra beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk un jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad tā būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija. Turklāt Padome vēlreiz apliecināja apņemšanos paplašināt AIP apjomu un/vai ilgumu, ja perspektīva kļūtu mazāk labvēlīga vai finansēšanas nosacījumi neatbilstu turpmākai virzībai uz noturīgu inflācijas līmeņa korekciju.
- Treškārt, tā paziņoja, ka AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumu atkārtota ieguldīšana turpināsies ilgāku laiku pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas un jebkurā gadījumā tik ilgi, kamēr būs nepieciešams. Iegādāto aktīvu atlikuma apjoma saglabāšana palīdzēs uzturēt gan labvēlīgus likviditātes apstākļus, gan atbilstošu monetārās politikas nostāju.

- Ceturtkārt, fiksētas procentu likmes izsoles ar pilna apjoma piešķirumu procedūru izmantošana refinansēšanas operācijās tika pagarināta vismaz līdz 2019. gada pēdējā rezervju prasību izpildes perioda beigām, lai nodrošinātu monetārās politikas turpmāku raitu īstenošanu, vienlaikus saglabājot arī labvēlīgus nosacījumus euro zonas naudas tirgos.

Turpinoties ļoti būtiskajam monetārajam atbalstam, ko nodrošina papildu neto aktīvu iegādes, lielais iegādāto aktīvu apjoms un turpmāka atkārtota ieguldīšana, kā arī perspektīvas norādes par procentu likmēm, tiks saglabāti ļoti labvēlīgie finansēšanas nosacījumi, kas joprojām nepieciešami, lai atbilstoši cenu stabilitātei vidējā termiņā veicinātu inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam.

5. ielikums

Euro zonas naudas tirgus etaloni: nesenās norises

Finanšu etalonus plašā nozīmē var definēt kā indeksus, ko izmanto atsaucei, nosakot saistībā ar finanšu instrumentu vai līgumu maksājamo summu vai finanšu instrumenta vērtību. Viens no pasaulē visplašāk izmantotajiem naudas tirgus etaloniem ir LIBOR (Londonas starpbanku piedāvājuma procentu likme), savukārt Eiropā visplašāk izmanto EURIBOR (euro starpbanku piedāvājuma procentu likmju indeksu) un EONIA (euro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indeksu). Šos etalonus nosaka, EURIBOR gadījumā pamatojoties uz iesaistīto banku kopu brīvprātīgi sniegtajiem datiem, kas ir ekspertu spriedums par dominējošajām tirgus cenām ("kotāciju"), vai EONIA gadījumā – pamatojoties uz faktiskajiem darījumiem.

Pēdējo gadu laikā ECB rūpīgi sekojusi etalonlikmju reformai un aktīvi iesaistījusies tajā, jo droši etaloni nepieciešami finanšu sistēmas efektīvai darbībai un monetārās politikas transmisijai. Finanšu tirgi lielā mērā izmanto etalonus kā atsauci finanšu līgumos, piemēram, hipotēku kredītu, mainīgās procentu likmes vērtspapīru vai atvasināto instrumentu līgumos. Etaloni ir arī daudzu finanšu instrumentu ikdienas vērtēšanas pamatā. Tāpēc nespēja nodrošināt drošus un ticamus etalonus varētu izraisīt tirgus traucējumus, kas, iespējams, varētu nopietni ietekmēt finanšu stabilitāti.

Euro zonā un citos reģionos veiktas pamatīgas etalonlikmju reformas. Šīs reformas veiktas, lielā mērā vadoties pēc principu kopuma, ko 2013. gadā izstrādājusi Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija (IOSCO), reaģējot uz skandāliem saistībā ar LIBOR manipulācijām, bet arī sakarā ar [ES Etalonu regulas](#) pieņemšanu. Tiek veikta abu Eiropā visplašāk izmantoto etalonu EURIBOR un EONIA reformas, ko uzsācis to administrators Eiropas Naudas tirgu institūts (EMMI). Šo reformu rezultātā tirgus praksi un līgumus turpmākajos gados var nākties pielāgot jaunai videi.

Attiecībā uz euro beznodrošinājuma starpbanku etalonu EURIBOR, kuru publicē termiņiem diapazonā no 1 nedēļas līdz 12 mēnešiem, EMMI plāno piesaistīt tā noteikšanas metodoloģiju darījumiem, nevis kotācijai. Sakarā ar nepietiekamu darījumu apjomu naudas tirgū 2017. gada sākumā veiktais tests nedeva pārliecību, ka iespējams izmantot pilnībā uz darījumiem balstītu metodoloģiju. Tāpēc EMMI tagad kopā ar tirgus dalībniekiem strādā pie iespējamās EURIBOR hibrīdmetodoloģijas, kurā tiktu izmantoti gan darījumu dati, gan ekspertu spriedumi. Šādas hibrīdmetodoloģijas izstrādei un ietekmes izvērtējumam vajadzētu tikt pabeigtiem 2018. gada 1. pusgada laikā, bet pēc tam veicamas konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm. Šajā laikā EURIBOR joprojām tiks aprēķināts, izmantojot pašreizējo uz kotācijām balstīto metodoloģiju.

Attiecībā uz darījumiem balstīto uz nakti izsniegto beznodrošinājuma kredītu etalonu EONIA EMMI 2018. gada 1. februārī paziņoja, ka saskaņā ar beznodrošinājuma darījumu naudas tirgus pētījumu pamatīga EONIA pārskatīšana vairs nav atbilstoša, jo starpbanku aizdevumu apjoms bija zems un aktivitāte joprojām bija koncentrēta. EMMI arī uzsvēra, ka, nemainoties tirgus nosacījumiem, netiks nodrošināta etalona atbilstība ES Etalonu regulai. Tomēr EMMI norādīja, ka varētu izvērtēt iespēju pielāgot metodoloģijas parametrus, lai nepieciešamības gadījumā uzlabotu EONIA stabilitāti.

Arvien vairāk pieaug bažas par to, cik pamatoti ir EURIBOR un EONIA, kas balstās uz banku brīvprātīgi sniegtiem datiem, ņemot vērā, ka laika gaitā samazinās datu sniedzēju banku atbalsts. Šīm bankām katru dienu būtu jāsniedz kotācija, pamatojoties vai nu uz ekspertu spriedumiem (EURIBOR gadījumā), vai to veiktajiem starpbanku nenodrošināto aizdevumu darījumiem (EONIA gadījumā). Taču pēdējā laikā vairākas bankas pārtraukušas darbību vienā vai otrā banku kopā, kā galveno izstāšanās iemeslu norādot, ka reformu process rada pārāk lielu slogu to procedūrām. Iesaiste etalonu izstrādē nozīmē arī atbildību un reputācijas risku.

ES Etalonu regula var nodrošināt tikai pagaidu drošības mehānismu, ja bankas turpinās pamest datu sniedzēju kopas. Attiecībā uz tādiem etaloniem kā EURIBOR un EONIA, kuri tiek atzīti par "kritiski svarīgiem", regulā paredzēti īpaši noteikumi⁴³. Konkrētāk, regulators, kas EONIA un EURIBOR gadījumā ir Beļģijas Finanšu pakalpojumu un tirgu iestāde, var noteikt, ka etalona aprēķināšanai nepieciešamo datu sniegšana ir obligāta, ja apdraudēta to reprezentatīvāte, piemēram, bankām izstājoties no datu sniedzēju kopas. Lai gan šis mehānisms var darboties kā drošības risinājums, to var izmantot tikai periodā, kas nepārsniedz divus gadus, tāpēc tas nav uzskatāms par ilgtermiņa risinājumu gadījumā, ja būtu apdraudēta etalona dzīvotspēja.

Ņemot vērā to, cik svarīgi ir, lai tirgiem būtu pieejami pamatoti un ticami etaloni, ECB 2017. gada 21. septembrī paziņoja, ka tā līdz 2020. gadam sāks publicēt beznodrošinājuma darījumu uz nakti procentu likmi, pamatojoties uz datiem, kas apkopoti saskaņā ar [Regulu par naudas tirgu statistikas pārskatu sniegšanu](#). Šī procentu likme papildinās esošās privātā sektora noteiktās etalonlikmes un kalpos kā atbalsta mehānisma atsauces procentu likme. Turpmāko divu gadu laikā ECB definēs šīs procentu likmes augsta līmeņa iezīmes, izstrādās aprēķinu metodiku un pārbaudīs procentu likmes pamatotību. Šajā laikā ECB nodrošinās caurredzamu komunikāciju, t.sk. rīkojot sabiedriskas apspriešanas. [Pirmā sabiedriskā apspriešana](#) tika uzsākta 2017. gada 28. novembrī ar mērķi apkopot ieinteresēto pušu viedokļus par procentu likmes svarīgākajām iezīmēm un tās publicēšanas laiku.

Vēl viena iniciatīva uzsākta arī euro naudas tirgū, kur jaunizveidota euro bezriskā procentu likmju darba grupa veidos platformu, kur privātais sektors varēs apspriest rezerves procentu likmes un jautājumus saistībā ar pāreju uz iespējamām alternatīvām euro īstermiņa procentu likmēm. Šīs grupas mērķis ir ievērot Finanšu stabilitātes padomes Oficiālā sektora koordinācijas grupas 2014. gada jūlija rekomendācijas nolūkā ikvienā svarīgākajā valūtas zonā identificēt un apstiprināt vienu vai vairākas bezriskā procentu likmes. Darba grupas sastāvā būs privātā sektora uzņēmumi, un to vadīs privātā sektora pārstāvis. To atbalstīs valsts iestādes, un sekretariāta darbu nodrošinās ECB⁴⁴.

⁴³ Attiecīgi 2016. gada 11. augustā un 2017. gada 28. jūnijā Eiropas Komisija saskaņā ar Etalonu regulu noteica, ka EURIBOR un EONIA ir kritiski svarīgi etaloni, ņemot vērā to ārkārtīgi lielo nozīmi tirgiem un lielo to līgumu skaitu, kuros tie izmantoti kā atsauce.

⁴⁴ Darba grupas pamatuzdevumus, kā arī citu papildinformāciju sk. [ECB interneta vietnē](#).

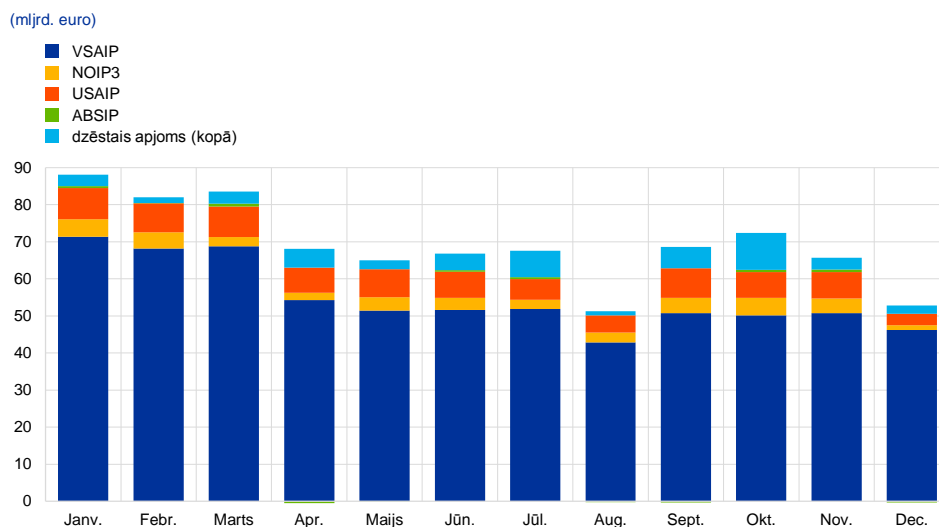
2.2. ECB monetārās politikas pasākumu ietekmes efektīva transmisija

Kopš 2014. gada jūnija īstenoto monetārās politikas pasākumu ietekmē 2017. gadā turpināja uzlaboties uzņēmumu un mājsaimniecību kredītu nosacījumi un nostiprinājās kredītu plūsmas euro zonā. AIP ietvaros notiekošās aktīvu iegādes, nemainīgi zemās monetārās politikas procentu likmes, perspektīvas norādes par šiem diviem instrumentiem, kā arī ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO) nodrošināja ļoti labvēlīgus finansēšanas nosacījumus un joprojām bija galvenais faktors, kas noteica tautsaimniecības atveseļošanos euro zonā.

AIP – gan privātā sektora aktīvu iegāžu programmu, t.i., "Ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru iegādes programmas" (ABSIP), "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmas" (USAIP) un trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" (NOIP3), gan "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) – īstenošana norisinājās raiti. VSAIP attiecas uz euro zonas centrālo valdību, reģionālo valdību, aģentūru un starpvalstu iestāžu denominētajām obligācijām. Vidējais iegādes apjoms atbilda Padomes noteiktajam mēneša mērķa apjomam, t.i., 80 mljrd. euro mēnesī no janvāra līdz martam un 60 mljrd. euro mēnesī no aprīļa līdz decembrim (sk. 21. att.). Sakarā ar tirgus likviditātes sezonālajām svārstībām augustā un decembrī iegādes apjoms bija mazāks nekā mēneša mērķa apjoms, bet to kompensēja nedaudz lielāks iegādes apjoms gada atlikušajos mēnešos. Arī atsevišķās valstīs mēneša iegādes apjoms nedaudz atšķīrās sakarā ar 2017. gada martā uzsāktās no VSAIP ietvaros iegādāto obligāciju dzēšanas iegūto līdzekļu atkārtotas ieguldīšanas arvien pieaugošo nozīmi. Kopumā mēneša iegādes relatīvajā izteiksmē tikai nedaudz novirzījās no mērķa apjoma. VSAIP turējumu atlikums, kas ļauj atbilstoši novērtēt iegāžu apjomu sadalījumu, visnotaļ atbilda paredzētajam sadalījumam atkarībā no kapitāla parakstīšanas atslēgas, ņemot vērā aizstājošās iegādes un dzēšanas termiņu sasniegušo obligāciju līdzekļu atkārtoti ieguldīto summu izlīdzināšanu.

21. attēls

AIP ietvaros 2017. gadā veikto neto aktīvu iegāžu un dzēšanas mēneša apjoms

Avots: ECB.

Piezīmes. Iegāžu mēneša neto apjoms uzskaites vērtībā; faktiskais mēneša dzēšanas apjoms. Eurosistēma elastīgi un laikus veic dzēsto VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru pamatsummas atkārtotu ieguldīšanu mēnesī, kad pienāk to dzēšanas termiņš, ja tas ir reāli iespējams, vai divos turpmākajos mēnešos, ja tas nepieciešams tirgus likviditātes apstākļu dēļ.

2017. gada martā veiktajā pēdējā ITRMO II bruto izmantošanas apjoms bija 233.5 mljrd. euro, kas nozīmēja likviditātes pieaugumu par 204 mljrd. euro.⁴⁵ Visās ITRMO II operācijās (1. ITRMO II–4. ITMRO II) euro zonas bankas kopumā aizņēmas 740.2 mljrd. euro jeb 62% no kopējās aizņēmšanās kvotas (1 200 mljrd. euro).

Monetārās politikas pasākumi ietekmē tautsaimniecību pa trijiem transmisijas kanāliem: signālskanālu, portfeļu sastāva pārbalansēšanas kanālu un tiešās ietekmes kanālu.⁴⁶ Pirmkārt, AIP atbalstījusi ECB perspektīvas norāžu uzticamību saistībā ar gaidām noturēt galvenās procentu likmes pašreizējā līmenī ilgstošu laika periodu. Negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme pastiprinājusi AIP ietekmi uz visu ienesīguma līkni, samazinot ilgāka termiņa procentu likmju gaidu komponentu. Otrkārt, AIP stimulējusi ieguldītājus pārbalansēt savus portfeļus, aptverot riskantākus tirgus segmentus. Notiekošo aktīvu iegāžu dēļ vidēja termiņa un ilgtermiņa obligāciju turējumi banku sektorā aizstāti ar centrālās bankas rezervēm, kas ļauj samazināt ieguldītāju procentu likmju risku (sk. 2.3. sadaļu). Attiecīgi sarūkot termiņa prēmijām, rodas stimuls ieguldīt citos aktīvos, piemēram, aizdevumos mājsaimniecībām un uzņēmumiem. Tādējādi tiek nodrošināta monetārās politikas pasākumu transmisija

⁴⁵ Šī bruto summa tika piešķirta 474 bankām. Pieteikuma limits, kuru aprēķina, no kvotas atņemot iepriekšējās ITRMO izmantoto apjomu, bija 693 mljrd. euro. Jaudu izmantošanas līmenis, t.i., 2017. gada martā veiktās 4. ITRMO II izmantošanas apjoma attiecība pret pieteikuma limitu, bija 34%. Neto ietekmi uz likviditāti aprēķina, ņemot vērā brīvprātīgās ITRMO I atmaksas un pieteikumu samazināšanos galveno refinansēšanas operāciju ietvaros sakarā ar ITRMO izmantošanu. Sk. arī ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 3 rakstu [The targeted longer-term refinancing operations: an overview of the take-up and their impact on bank intermediation](#) ("Ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas: pārskats par izmantošanas apjomu un to ietekmi uz banku starpniecību").

⁴⁶ Detalizētāku šo triju galveno transmisijas kanālu apskatu sk. ECB 2017. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 2 ielikumā "ECB nestandarta pasākumu ietekme uz finansēšanas nosacījumiem – jaunāko pierādījumu analīze".

arī uz aizņēmējiem, kam nav tiešas pieejas kapitāla tirgiem. Visbeidzot, ITRMO efektivitāte izpaužas tiešās ietekmes mehānisma veidā. Procentu likmes, kas bankām jāmaksā par šiem līdzekļiem, ir atkarīgas no kredītiem, kurus tās izsniedz uzņēmumiem un mājsaimniecībām, tādējādi nodrošinot, ka labvēlīgie finansēšanas nosacījumi tiek nodoti tālāk. Turklāt papildu neto likviditāte palīdzējusi samazināt iesaistīto banku finansējuma robežizmaksas.

Kopš 2014. gada jūnija ieviestajiem ECB monetārās politikas pasākumiem kopumā bijusi būtiska pozitīva ietekme uz ekonomiskās darbības rezultātiem euro zonā. Tiek lēsts, ka kopējā ietekme uz euro zonas reālo IKP kāpumu un euro zonas inflāciju laikā no 2016. gada līdz 2020. gadam abos gadījumos kumulatīvā izteiksmē ir 1.9 procentu punkti.⁴⁷

ECB pasākumu rezultātā saglabājās ļoti labvēlīgi finansēšanas nosacījumi

Monetārās politikas pasākumu dēļ procentu likmes stabilizējās ļoti zemā līmenī. Euro zonas īstermiņa naudas tirgus procentu likmes, kā arī valdības ilgāka termiņa obligāciju peļņas likmes visu gadu bija samērā stabilas (sk. 1.3. sadaļu). Šo nosacījumu ietekme izpaudās finansēšanas nosacījumos visā tautsaimniecībā pa trijiem iepriekš minētajiem transmisijas kanāliem.

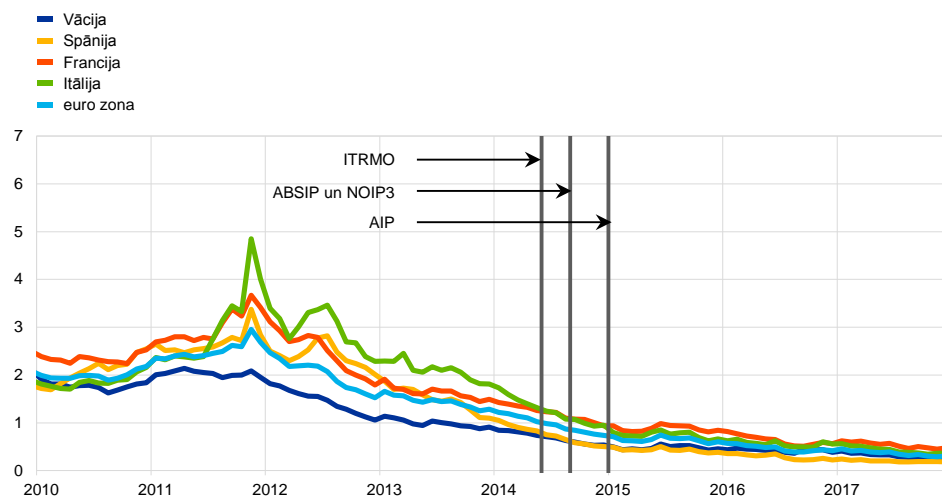
Banku finansējuma izmaksas visu 2017. gadu saglabājās ļoti labvēlīgas – ievērojami zemākas nekā pirms ECB kredītu nosacījumu stingrības mazināšanas pasākumu kopuma uzsākšanas 2014. gada jūnijā (sk. 22. att.). Euro zonas banku emitēto obligāciju peļņas likmju starpības turpināja būtiski samazināties (sk. 23. att.). Šo norisi pastiprināja martā veiktā pēdējā ITRMO II, kas bankām deva iespēju tirgus finansējumu daļēji aizstāt ar ITRMO finansējumu. Kopumā šo norišu rezultātā kopējās banku finansējuma izmaksas turpināja sarukt un finansējuma izmaksu atšķirības starp bankām dažādās euro zonas valstīs samazinājās.

⁴⁷ Sk. M. Dragi runu Eiropas banku kongresā *The state and prospects of the euro area recovery* ("Euro zonas atveseļošanās pašreizējā situācija un nākotnes izredzes"), Frankfurte, 2016. gada 18. novembris. Sk. arī L. Gambeti un A. Muso *The macroeconomic impact of the ECB's expanded asset purchase programme (APP)* ("ECB paplašinātās aktīvu iegādes programmas (AIP) makroekonomiskā ietekme"), Working Paper Series, No 2075, ECB, 2017. gada jūnijs, kurā konstatēta būtiska AIP ietekme gan uz reālo IKP (0.18 procentu punkti 2015. gada 1. ceturksnī, tam seko spēcīgs samazinājums 2016. gada 4. ceturksnī), gan uz SPCI inflāciju (no ļoti mazas ietekmes 2015. gada 1. ceturksnī pieaug līdz 0.18 procentu punktiem 2015. gada beigās un 0.36 procentu punktiem 2016. gada 4. ceturksnī) salīdzinājumā ar iespējamo situāciju, ja šādi monetārās politikas pasākumi nebūtu veikti.

22. attēls

Kopējās banku parāda finansējuma izmaksas

(noguldījumu un uz nenodrošinātiem tirgus instrumentiem balstīta parāda finansējuma kopējās izmaksas; %; gadā)

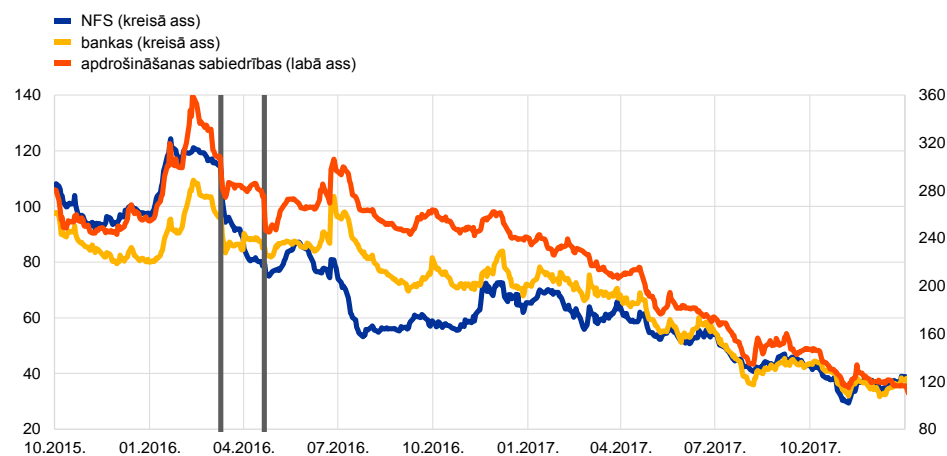

Avoti: ECB, Merrill Lynch Global Index un ECB aprēķini.

23. attēls

Investīciju kategorijas uzņēmumu obligāciju peļņas likmju starpība

(bāzes punktos)

Avoti: Markit un Bloomberg.

Piezīmes. Uzņēmumu obligāciju peļņas likmju starpību mēra ar aktīvu mijmaiņas darījumu procentu likmju starpību. Vertikālās līnijas norāda Padomes 2016. gada 10. marta un 2016. gada 21. aprīļa sanāksmes. Rādītāji ietver arī pakārtotās obligācijas. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2018. gada 4. janvārī.

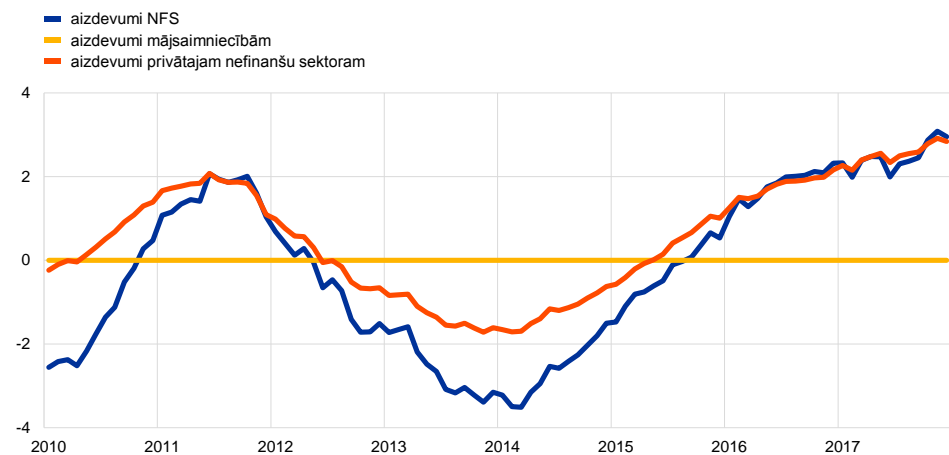
Banku finansējuma izmaksu samazināšanās pa tiešo ietekmes kanālu, kā arī zemākas bezriskā procentu likmes arī radīja lejupvērstu spiedienu uz uzņēmumu refinansēšanas izmaksām. Nefinanšu sabiedrībām (NFS) un mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu kopējās procentu likmes kopš ECB kredītu nosacījumu stingrības mazināšanas pasākumu izziņošanas sarukušas vairāk nekā tirgus darījumu atsauces procentu likmes. NFS un mājsaimniecībām izsniegto banku aizdevumu procentu likmes no 2014. gada jūnija līdz 2017. gada decembrim kritās attiecīgi par 123 bāzes punktiem un 108 bāzes punktiem. USAIP izraisītā uzņēmuma obligāciju ienesīguma likmju samazināšanās pozitīvi ietekmēja arī NFS, kam ir tieša

piekļuve kapitāla tirgiem. Investīciju kategorijas NFS obligāciju ienesīguma likmju starpības 2017. gada laikā kritās par 26 bāzes punktiem atbilstoši norisēm saistībā ar bankām un emitentiem (sk. 23. att.). Šī ietekme skāra arī neinvestīciju kategorijas obligācijas, kuras nav atbilstošas iegādēm USAIP ietvaros, jo ieguldītāji pielāgoja savus portfeļus.⁴⁸

24. attēls

MFI aizdevumi NFS un mājsaimniecībām

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; par aizdevumiem NFS un mājsaimniecībām sniegti sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati; nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu dati nav izlīdzināti)

Avots: ECB.

Kredītu atlikuma kāpuma atjaunošanās turpinājās

Euro zonā vērojamā turpmākā kredītu nosacījumu uzlabošanās atspoguļojās ne vien procentu likmju un peļņas likmju starpību sarukumā, bet arī privātajam sektoram izsniegto kredītu apjoma kāpumā un uzņēmumu stabilā piekļuvē obligāciju tirgiem. Bankas, kas piedalās euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumā, norādīja, ka tās AIP rezultātā radušos papildu likviditāti izmantojušas galvenokārt, lai piešķirtu kredītus, kas liecina par turpmāku kredītu piedāvājuma uzlabošanos 2017. gadā.⁴⁹ Turklāt pieaudzis neto kredītu pieprasījums, bankām nosakot mazāk stingrus kredītu standartus, vispārējos noteikumus un jauno kredītu, īpaši mājsaimniecībām izsniegto kredītu, nosacījumus. Tāpēc turpinājās euro zonas privātā sektora kreditēšanas pakāpeniska atjaunošanās. Vienlaikus, neraugoties uz zināmu progresu, banku bilanču konsolidācija un ienākumus nenesošo aizdevumu atlikuma joprojām augstais līmenis dažās valstīs turpināja ierobežot aizdevumu atlikuma kāpumu.

Privātajam nefinanšu sektoram, kas ietver mājsaimniecības un NFS, izsniegto banku aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps 2017. gada decembrī bija 2.8%

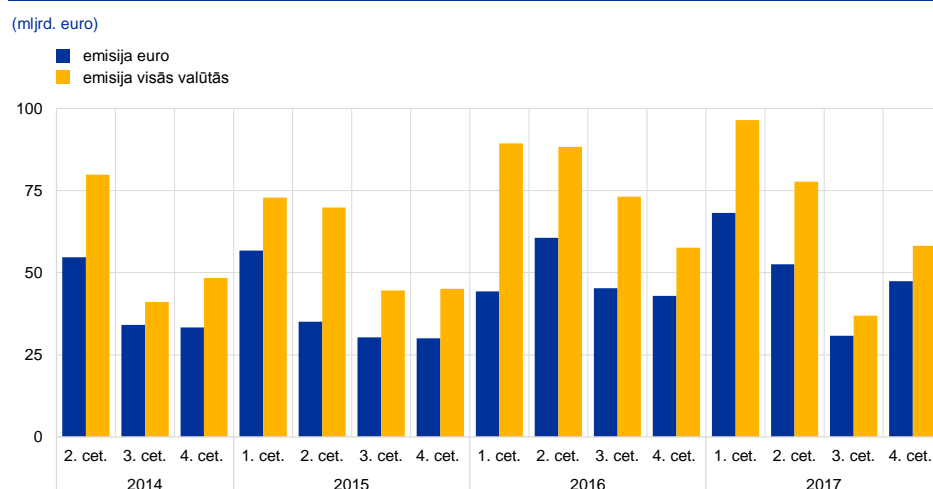
⁴⁸ Stikāku informāciju par USAIP atbilstības kritērijiem sk. [Corporate sector purchase programme \(CSPP\) – Questions & answers](#) ("Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma (USAIP): jautājumi un atbildes").

⁴⁹ Sk. ECB 2017. gada oktobra [The euro area bank lending survey – Third quarter of 2017](#) ("Euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojums; 2017. gada 3. ceturksnis").

(2016. gada decembrī – 2.2%). NFS izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps pieauga līdz 2.9% (gadu iepriekš – 2.3%), savukārt māsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps 2017. gada decembrī palielinājās līdz 2.8% (2016. gada decembrī – 2.0%). NFS, kuru galvenā mītne atrodas euro zonā, veikto obligāciju emisiju apjoms saglabājās stabils – jauno euro denominēto emisiju apjoms bija 199 miljrd. euro (2016. gada laikā – 193 miljrd. euro; sk. 25. att.). NFS piekļuvi kapitāla tirgiem joprojām veicināja uzņēmumu obligāciju iegādes USAIP ietvaros.

25. attēls

Euro zonas NFS veiktā bruto parāda instrumentu emisija

Avoti: Dealogic un ECB aprēķini.

Piezīmes. Dati ietver gan investīciju kategorijas, gan neinvestīciju kategorijas obligācijas. "Emisija euro" nozīmē jaunas euro denominētas emisijas, ko veikušas NFS, kuru galvenā mītne atrodas euro zonā. "Emisija visās valūtās" attiecas uz visām jaunajām emisijām, ko veikušas NFS, kuru galvenā mītne atrodas euro zonā.

ECB monetārās politikas pasākumi arī būtiski uzlabojuši kredītu nosacījumus mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), kuriem parasti nav tiešas pieejas obligāciju tirgiem. Jaunākie "Apsekojuma par finansējuma pieejamību uzņēmumiem" (SAFE) rezultāti liecina par turpmāku ārējās finansēšanas nosacījumu uzlabošanu, turpinoties iepriekšējās apsekojuma kārtās vērojamajai tendencei.⁵⁰ MVU apliecināja, ka banku kredītu pieejamība uzlabojusies, t.sk. pieaugot banku gatavībai izsniegt kredītus ar zemākām procentu likmēm. MVU visās lielajās euro zonas valstīs ziņojuši par banku aizdevumu pieejamības neto pozitīvām pārmaiņām. Pirmo reizi kopš SAFE apsekojuma uzsākšanas MVU sajutuši, ka vispārējā tautsaimniecības perspektīva bijusi ārējā finansējuma pieejamību veicinošs faktors. Samazinājās arī MVU finansējuma izmaksas. Ļoti maza apjoma aizdevumu un liela apjoma aizdevumu procentu likmju starpība laikā no 2014. gada maija beigām līdz 2017. gada decembrim saruka par 118 bāzes punktiem.

⁵⁰ Sk. ECB 2017. gada maija *Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area – October 2016 to March 2017* ("Apsekojums par finansējuma pieejamību uzņēmumiem euro zonā; 2016. gada oktobris–2017. gada marts").

2.3. Eurosistēmas bilances pārmaiņas

Eurosistēmas bilances apjoms un sastāvs

Kopš finanšu krīzes sākuma 2007.–2008. gadā Eurosistēma veikusi dažādus standarta un nestandarta monetārās politikas pasākumus, kam laika gaitā bijusi tieša ietekme uz Eurosistēmas bilances apjomu un sastāvu. Šie pasākumi ietvēra nodrošinātās operācijas, kuru mērķis ir darījuma partneriem nodrošināt finansējumu ar sākotnējo termiņu līdz 4 gadiem, kā arī aktīvu iegādes dažādos tirgus segmentos, lai uzlabotu monetārās politikas transmisiju un atvieglotu finansēšanas nosacījumus euro zonā. 2017. gada beigās Eurosistēmas bilance sasniedza vēsturiski lielāko apjomu (4.5 trlj. euro), salīdzinājumā ar 2016. gada beigām pieaugot par 0.8 trlj. euro.

Paplašinātā aktīvu iegādes programma un pēdējās ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas piešķirums 2017. gada martā noteica gan bilances paplašināšanos, gan tās sastāva pārmaiņas. 2017. gada beigās ar monetāro politiku saistītie posteņi aktīvu pusē ietvēra 3.2 trlj. euro jeb 70% no Eurosistēmas bilances kopējiem aktīviem (2016. gada beigās – 61%). Tie ietvēra aizdevumus euro zonas kredītiestādēm, kuri veidoja 17% no kopējiem aktīviem (2016. gada beigās – 16%), un monetārās politikas mērķiem iegādātos vērtspapīrus, kuri veidoja aptuveni 53% no kopējiem aktīviem (2016. gada beigās – 45%; sk. 26. att.). Pārējos finanšu aktīvus galvenokārt veidoja: 1) ārvalstu valūta un zelts Eurosistēmas turējumā; 2) ar monetāro politiku nesaistīti euro denominētie portfeļi un 3) ārkārtas likviditātes palīdzība, ko dažas Eurosistēmas nacionālās centrālās bankas (NCB) nodrošināja maksāspējīgām finanšu iestādēm, kas nonākušas īslaicīgās likviditātes grūtībās. Uz šiem pārējiem finanšu aktīviem attiecas dažādos tiesību aktos noteiktās Eurosistēmas iekšējās pārskatu sniegšanas prasības un ierobežojumi, ko īpaši rada monetārās finansēšanas aizliegums un prasība, lai tie nenonāktu pretrunā ar monetāro politiku.⁵¹

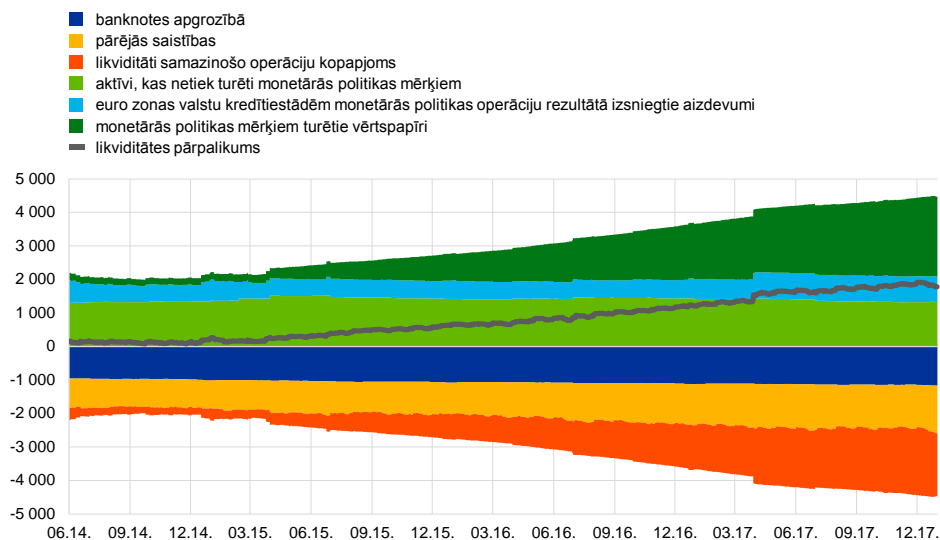
Pasīvu pusē būtiskākā ietekme bija vērojama attiecībā uz darījuma partneru rezervju turējumiem, kas sakarā ar joprojām stimulējošo monetāro politiku 2017. gadā pieauga par 0.6 trlj. euro (līdz 1.9 trlj. euro), 2017. gada beigās veidojot 42% no pasīviem (2016. gada beigās – 36%). Banknotes apgrozībā relatīvajā izteiksmē saruka līdz 26% (2016. gada beigās – 31%), lai gan absolūtajā izteiksmē tās pieauga atbilstoši vēsturiskajām kāpuma tendencēm. Pārējās saistības, t.sk. kapitāls un pārvērtēšanas konti, veidoja 32% (2016. gada beigās – 33%), absolūtajā izteiksmē pieaugot par 0.2 trlj. euro (sk. 26. att.).

⁵¹ Monetārās finansēšanas aizliegums noteikts [Līguma par Eiropas Savienības darbību](#) 123. pantā. Ierobežojumus saistībā ar aktīviem, kas netiek turēti monetārās politikas mērķiem, sk. īpaši ECB Pamatnostādņē par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām ([ECB/2014/9](#)), 2014. gada 19. novembra [Līgumā](#) par neto finanšu aktīviem, kā arī 2017. gada 17. maija [Līgumā](#) par ārkārtas likviditātes palīdzību.

26. attēls

Eurosistēmas konsolidētās bilances attīstība

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

Piezīmes. Pozitīvie skaitļi attiecas uz aktīviem un negatīvie skaitļi – uz pasīviem. Likviditātes pārpalikums norādīts kā pozitīvs skaitlis, lai gan tas attiecas uz šādu pasīvu postežu summu: pieprasījuma noguldījumu kontu turējumi, kas pārsniedz rezervju prasības, un noguldījumu iespējas izmantošana.

Portfeļu vidējā termiņstruktūra aktīvu un jurisdikciju dalījumā

Kopš AIP uzsākšanas ECB reizi nedēļā publicējusi ar dažādajām AIP ietvertajām programmām saistīto turējumu attīstību. Turklāt tā reizi mēnesī publicējusi ar NOIP3, ABSIP un USAIP saistīto turējumu datus sākotnējos un otrreizējos tirgos veikto iegāžu dalījumā. Saistībā ar VSAIP ECB sniegusi datus par vērtspapīru turējumiem emisijas valstu dalījumā⁵², t.sk. to vidējo svērto termiņu.

2017. gada beigās AIP turējumu apjoms bija 2.3 trlj. euro.⁵³ No šā apjoma ABSIP turējumi veidoja 25 mljrd. euro (1% no kopējā AIP portfeļa) un NOIP3 turējumi – 241 mljrd. euro (11% no kopējā AIP portfeļa). Runājot par privātā sektora iegādes programmām, būtiskāko AIP daļu 2017. gadā veidoja USAIP (neto iegāžu apjoms – 82 mljrd. euro). Tādējādi kopējais USAIP turējumu apjoms bija 132 mljrd. euro jeb 6% no kopējiem AIP turējumiem. ECB 2017. gadā sāka publicēt USAIP turējumu pilnu sarakstu, t.sk. emitentu nosaukumus, dzēšanas datumus un obligāciju kupona likmes, kā arī apkopotos datus par USAIP turējumiem riska valstu, reitingu un sektoru dalījumā. USAIP ietvaros iegādes tiek veiktas, pamatojoties uz atsaucē apjomu, kas proporcionāli atspoguļo visas atbilstošās apgrozībā esošās emisijas. Tas nozīmē, ka, pamatojoties uz tirgus kapitalizāciju, katrai emisijas jurisdikcijai atsaucē apjoma ietvaros tiek noteikts svērums.

⁵² Par starpvalstu iestāžu emitēto vērtspapīru turējumiem publicēti apkopoti dati.

⁵³ AIP turējumi uzrādīti saskaņā ar amortizētajām izmaksām.

VSAIP veidoja lielāko AIP daļu – 1.9 trlj. euro jeb 83% no AIP kopējiem vērtspapīru turējumiem (2016. gada beigās – 82%). VSAIP ietvaros iegāžu apjomu jurisdikciju dalījumā nosaka saskaņā ar ECB kapitāla atslēgu. ECB un euro zonas NCB tām piešķirto individuālo kvotu ietvaros var izvēlēties veikt centrālās, reģionālās vai vietējās valdības vērtspapīru, attiecīgajās valstīs reģistrētu noteiktu aģentūru emitētu vērtspapīru un, ja nepieciešams, starpvalstu iestāžu emitētu vērtspapīru iegādi.

VSAIP vidējais svērtais termiņš 2017. gada beigās bija 7.7 gadi, kas bija nedaudz mazāk nekā 2016. gada beigās (8.3 gadi). Bija vērojamas nelielas atšķirības starp jurisdikcijām. Vidējā svērtā termiņa sarukums galvenokārt atspoguļo Padomes 2016. gada decembra lēmumus: 1) samazināt VSAIP atbilstošo vērtspapīru minimālo atlikušo termiņu no 2 gadiem līdz 1 gadam un 2) atļaut nepieciešamajā apjomā iegādāties vērtspapīrus, kuru ienesīgums līdz dzēšanai atlikušajā termiņā ir zemāks par ECB noguldījumu iespējas procentu likmi.

Eurosistēmas iegādāto vērtspapīru termiņš ir būtisks divu iemeslu dēļ: no vienas puses, tas ļauj absorbēt tirgū esošo procentu likmju risku, stimulējot investorus mainīt ieguldījumu portfeļu sastāvu; no otras puses, Eurosistēmas mērķis ir attiecībā pret tirgu neitrāls aktīvu izvietojums, veicot visu atbilstošo termiņu aktīvu iegādes visās valstīs, tādējādi atspoguļojot euro zonas valdības obligāciju tirgus sastāvu.

Eurosistēma atkārtoti iegulda AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru pamatsummas maksājumus, pienākot to dzēšanas termiņam. Atkārtota ieguldīšana privātā sektora iegādes programmu ietvaros turpinājās 2017. gadā, tās apjomam sasniedzot 24.3 mljrd. euro, savukārt atkārtota ieguldīšana VSAIP ietvaros tika uzsākta 2017. gada martā, un tās apjoms gada laikā sasniedza 24.9 mljrd. euro. Atspoguļojot augošo atkārtotas ieguldīšanas nozīmi, ECB 2017. gada novembrī sāka publicēt gaidāmos mēneša AIP vērtspapīru dzēšanas apjomus slīdošā 12 mēnešu periodā.

AIP ietvaros iegādātie vērtspapīri pieejami aizdevumiem, lai veicinātu obligāciju un *repo* līgumu tirgus likviditāti, nepamatoti neierobežojot normālo *repo* tirgus aktivitāti. ECB katru mēnesi publicē Eurosistēmas mēneša kopējo vidējo aizdoto vērtspapīru atlikumu. Lai mazinātu nodrošinājuma nepietiekamību tirgū, Eurosistēma kopš 2016. gada decembra līdztekus vērtspapīriem, kas līdz šim bija vienīgais pieņemamais nodrošinājuma veids, kā nodrošinājumu aizdevumu operācijās ierobežotā apjomā sāka pieņemt skaidro naudu. ECB reizi mēnesī publicē arī datus par mēneša kopējo vidējo saņemtā skaidrās naudas nodrošinājuma apjomu.

Eurosistēmas refinansēšanas operāciju norises

Kopš 2016. gada beigām Eurosistēmas refinansēšanas operāciju atlikums palielinājies par 168.3 mljrd. euro (2017. gada beigās – 764.0 mljrd. euro). Tas lielā mērā skaidrojams ar 2017. gada martā veiktās pēdējās ITRMO II operācijas piešķirumu 233.5 mljrd. euro apjomā. Lai gan to daļēji kompensēja mazāks galvenās refinansēšanas operāciju apjoms un ITRMO I atmaksas 2017. gadā, tas tomēr nodrošināja būtisku likviditātes atlikuma neto pieaugumu. Likviditāti palielinošo reverso darījumu veidā nodrošinātās likviditātes vidējais svērtais termiņš samazinājās no aptuveni 3 gadiem 2016. gada beigās līdz aptuveni 2.7 gadiem

2017. gada beigās. Tā kā pēdējās ITRMO II operācijas (ar sākotnējo termiņu 4 gadi) piešķirums tika veikts 2017. gada sākumā (martā), Eurosistēmas refinansēšanas operāciju vidējais svērtais termiņš pārejā gada daļā samazinājās.

3. Eiropas finanšu sektors – sasniegta noturība, bet jārisina grūti uzdevumi

ECB vērtē finanšu stabilitātes norises euro zonā un ES finanšu sistēmās, lai identificētu jebkādas ievainojamības momentus un sistēmiskā riska avotus. Turklāt ECB sniedz Eiropas Sistēmisko risku kolēģijai (ESRK) analītisko atbalstu finanšu stabilitātes jomā un sniedz ieguldījumu svarīgās regulējuma iniciatīvās. Jautājumu par iespējamu sistēmisko risku parādīšanos risina ar makroprudenciālās uzraudzības politikas palīdzību.

ECB šos uzdevumus veic kopā ar citām Eurosistēmas un Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) centrālajām bankām. ECB ietvaros makroprudenciālās un mikroprudenciālās uzraudzības funkcijas cieši sadarbojas Eiropas finanšu sektora galveno risku un ievainojamības momentu identificēšanā un regulējuma jautājumos.

3.1. Euro zonas finanšu sistēmas riski un ievainojamība

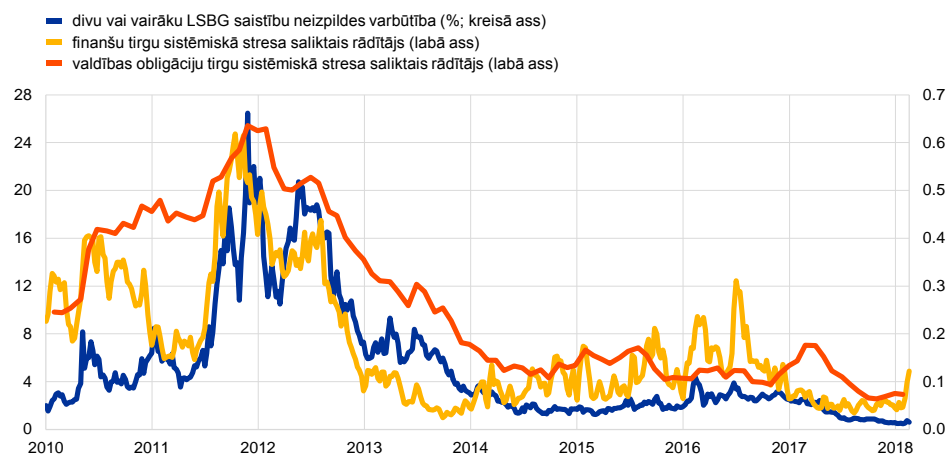
ECB veiktās sistēmisko risku analīzes rezultāti divreiz gadā tiek publicēti ECB *Financial Stability Review*.⁵⁴ Vairākums euro zonas sistēmiskā stresa rādītāju 2017. gadā joprojām bija ierobežots (sk. 27. att.), liecinot, ka finanšu stabilitātes situācija aplūkojamā gadā attīstījies pozitīvi. Ekonomisko apstākļu uzlabošanās euro zonā 2017. gadā veicināja aktīvu tirgu darbību un zemu svārstīgumu dažādās aktīvu kategorijās (sk. arī 1. nodaļu). Stresa līmenis euro zonas banku sektorā saglabājās zems, jo investori paredzēja banku pelnītspējas uzlabošanos, palielinoties aizdevumu apjomam un kredītu pievienotajām procentu likmēm, ja ekonomiskās izaugsmes perspektīvas turpinātu uzlaboties, bet procentu likmes – paaugstināties. Turpretī valsts obligāciju tirgos sistēmiskā stresa līmenis 2017. gada sākumā palielinājās, un to daļēji noteica politiskā nenoteiktība dažās euro zonas valstīs. Vēlāk šo nenoteiktību mazināja lielu euro zonas valstu vēlēšanu rezultāti, tādējādi nosakot valsts parāda stresa rādītāja sarukumu 2017. gada 2. pusgadā. Ja neņem vērā šos momentus, euro zonas sistēmiskā stresa rādītāji saglabājās zemi, neraugoties uz augstākas ģeopolitiskās nenoteiktības elementiem pasaules līmenī, piemēram, saistībā ar spriedzes palielināšanos Korejas pussalā.

⁵⁴ Sk. ECB 2017. gada maija *Financial Stability Review* un ECB 2017. gada novembra *Financial Stability Review*. Veicot mikroprudenciālās uzraudzības funkciju, ECB banku uzraudzības speciālisti sadarbībā ar valstu kompetentajām iestādēm regulāri identificē un novērtē euro zonas banku sektorā pastāvošos riskus, lai nodrošinātu to, ka tiešajai uzraudzībai pakļautās bankas efektīvi novērs galvenos riskus. Galvenie riski atspoguļoti katru gadu publicētajās VUM (Vienotā uzraudzības mehānisma) uzraudzības prioritātēs (sk. *Supervisory priorities 2018*).

27. attēls

Finanšu tirgu un valsts obligāciju tirgu sistēmiskā stresa saliktie rādītāji un divu vai vairāku banku grupu saistību neizpildes varbūtība

(2010. gada janvāris–2018. gada februāris)

Avoti: Bloomberg un ECB aprēķini.

Piezīme. "Divu vai vairāku LSBG saistību neizpildes varbūtība" attiecas uz vienlaicīgas saistību neizpildes varbūtību viena gada laikā 15 lielu un sarežģītu banku grupu (LSBG) izlasē.

Šādos apstākļos 2017. gadā tika identificēti četri galvenie euro zonas finanšu stabilitātes riski.

Vispirms jau 2017. gadā kā viens no galvenajiem riskiem saglabājās pēkšņas un apjomīgas globālo riska prēmiju pārcenošanas iespēja. Šajā gadā bija vērojams kopumā neliels finanšu tirgu svārstīgums, paaugstināts aktīvu novērtējums un samazinātas riska prēmijas atsevišķos tirgos, liecinot par riska uzņemšanās līmeņa kāpumu. Konkrēti, vairākuma riskantāko emitentu obligāciju uzcelojums obligāciju tirgos bija ļoti zems, atspoguļojot tirgus dalībnieku pārliecību, ka situācijas pasliktināšanās varbūtība ir zema. Lai gan daļa šo norišu bija saistīta ar makroekonomisko apstākļu uzlabošanos un tādējādi tās bija paredzamas jau pašos pamatos, pieaugta pazīmes, ka finanšu tirgi, iespējams, pilnībā nenovērtē iespēju, ka tirgus noskaņojums var strauji mainīties.

Otrs galvenais risks bija saistīts ar euro zonas banku pelnītspējas izredzēm. Euro zonas banku pelnītspēja nedaudz uzlabojās. To noteica neprocentu ienākumu pieaugums. Banku kapitāla atdeve 2017. gada pirmajos trijos ceturkšņos bija 3.2% (iepriekšējā gada atbilstošajā periodā – 2.5%). Maksātspējas rādītāji arī turpināja uzlaboties, pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājiem 2017. gada 3. ceturksnī sasniedzot 14.5% (2016. gadā – 13.9%).⁵⁵

ECB monetārās politikas pasākumi varēja ietekmēt banku pelnītspēju pa diviem galvenajiem kanāliem. Pirmkārt, zemo procentu likmju vide veicina banku pievienoto procentu likmju samazināšanu, tādējādi sarūkot tīrajiem procentu ienākumiem. Otrkārt, ECB noguldījumu iespējas negatīvās procentu likmes ietekmē rodas tiešās izmaksas par likviditātes pārpalikumu euro zonas banku sistēmai kopumā. Tomēr

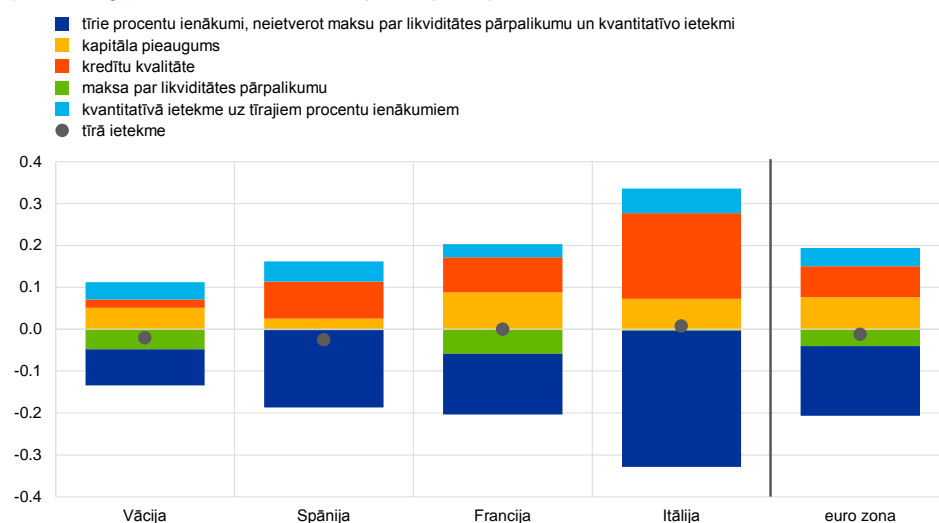
⁵⁵ Dati par visām iekšzemes banku grupām, kas sniegti [ECB konsolidēto banku datu](#) ietvaros.

šādus negatīvus aspektus līdz šim kopumā kompensējusi pozitīvā ietekme uz banku pelnītspēju, kādu nosaka stabils un plaši vērojams ekonomiskais kāpums. Konkrēti, samazinās banku uzkrājumu veidošanas izmaksas, jo, uzlabojoties tautsaimniecības perspektīvai, palielinājusies kredītņēmēju kredīt kvalitāte. Turklāt banku pelnītspēju veicina kreditēšanas apjoma kāpums tautsaimniecības atveseļošanās apstākļos, kā arī aktīvu cenu kāpuma noteikts kapitāla pieaugums. Visbeidzot, lai gan privātpersonu un MVU noguldījumu procentu likmju turpmākas pazemināšanas iespējas ir ierobežotas, lielo klientu (īpaši nerezidentu) noguldījumu procentu likmes bieži vien ir negatīvas, tādējādi mazinot negatīvo nominālo procentu likmju izraisīto lejupvērsto spiedienu uz banku tīrajiem procentu ienākumiem. Kopumā monetārās politikas pasākumu tīrā ietekme uz euro zonas banku pelnītspēju laikposmā no 2014. gada līdz 2017. gadam (sk. 28. att.) saglabājās ierobežota, lai gan dažādās valstīs tā nedaudz atšķīrās.

28. attēls

Banku pelnītspējas komponenti

(2014.–2017. gads; devums banku aktīvu atdevē; procentu punktos)

Avots: Altavilla, C., Andreeva, D., Boucinha, M. and Holton, S. *Monetary policy, credit institutions and the bank lending channel in the euro area*, Occasional Paper Series, ECB (vēl nav publicēts).

Piezīmes. Monetārās politikas ietekme uz obligāciju peļņas likmēm un attiecīgā ietekme uz aizdevumu procentu likmēm un apjomu atbilst Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskajās iespēju aplēsēs sniegtajam novērtējumam. Kapitāla pieaugums aprēķināts, pamatojoties uz Eiropas Banku iestādes publicētajiem datiem. Skaitļi par euro zonu aprēķināti kā izlasē iekļauto valstu svērtais vidējais, izmantojot konsolidētus banku datus par katras valsts banku sistēmas svaru euro zonā kopumā.

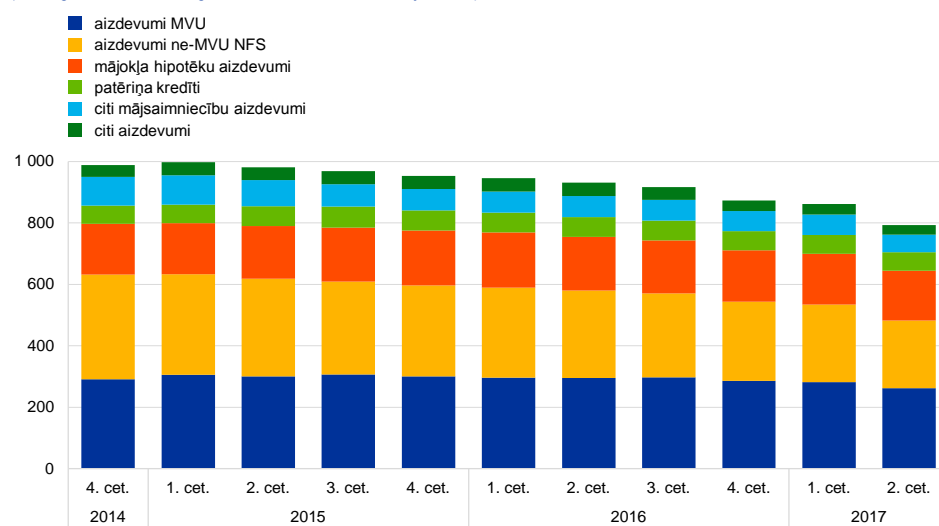
Neraugoties uz šīm pozitīvajām norisēm, banku sektora pelnītspējas izredzes joprojām bija ierobežotas. To atspoguļoja arī samērā zemās euro zonas banku akciju cenas – euro zonas banku akciju tirgus vērtība joprojām bija būtiski zemāka par uzskaites vērtību. Tirgus izteiktās šaubas galvenokārt bija saistītas ar diviem faktoriem. Pirmkārt, vairākas strukturālās problēmas joprojām ietekmēja daudzu euro zonas banku izmaksu efektivitāti un ieņēmumu dažādošanas iespējas. Otrkārt, lai gan gada gaitā tika panākts ievērojams progress, strādājot ar liela ienākumus nenesošo aizdevumu (INA) atlikuma problēmām (sk. 29. att.), tas joprojām dažādās bankās un valstīs bija atšķirīgs, un dažas bankas un valstis problēmas risināšanā atpalika. Augstā INA attiecība vēl arvien noteica gan tiešu (ar lielu uzkrājumu starpniecību), gan netiešu (jo INA mazina banku bilances kapacitāti) spiedienu uz banku pelnītspēju.

ECB veicināja diskusiju par to, kā būtu iespējams novērst atlikušās problēmas banku sektorā. Piemēram, INA darījumu platforma varētu palīdzēt veicināt straujāku banku bilanču attīrīšanu.⁵⁶ Līdzīgi arī privātā sektora un valsts (atbilstoši valsts atbalsta nosacījumiem) līdzdalība ieguldījumu veikšanā varētu mazināt informācijas asimetriju starp INA potenciālajiem pircējiem un pārdevējiem.⁵⁷ Kas attiecas uz strukturālajām problēmām, turpmāka banku sektora konsolidācija un digitalizācija varētu palīdzēt uzlabot izmaksu efektivitāti. INA atlikuma samazināšanas centieni varētu arī palīdzēt nodrošināt lielāku pārrobežu banku darbības aktivitāti, kas savukārt, iespējams, veicinātu ieņēmumu lielāku ģeogrāfisko dažādību.⁵⁸ Īpaši pārrobežu apvienošanās un pārņemšanas darījumi varētu stiprināt privātpersonām un MVU sniegto banku pakalpojumu integrāciju. Šajā sakarā noderīga būtu banku savienības izveides pabeigšana, kā arī citi finanšu sektora politikas pasākumi, piemēram, nodokļu un maksātnespējas noteikumu saskaņošana.⁵⁹

29. attēls

ienākumus nenesošie aizdevumi sektoru un aizdevuma veidu dalījumā

(2014. gada 4. ceturksnis–2017. gada 2. ceturksnis; ceturksņu dati; miljrd. euro)

Avots: ECB uzraudzības dati.

Piezīmes. Pamatojoties uz nozīmīgajām iestādēm. MVU – mazie un vidējie uzņēmumi; NFS – nefinanšu sabiedrības.

Pārējie divi identificētie finanšu stabilitātes riski radās ārpus banku sektora. Pirmkārt, 1. pusgadā palielinājās bažas par valsts un privātā sektora parāda atmaksājamību, bet vēlāk – stabilizējās. To lielā mērā noteica tautsaimniecības perspektīvas uzlabošanās un ekonomiskās politikas nenoteiktības mazināšanās pēc vēlēšanām lielās euro zonas valstīs. Privātā sektora parāda līmenis euro zonā gan vēsturiskā, gan starptautisko standartu skatījumā saglabājās augsts, tādējādi tieši uzņēmumu ievainojamība krasi procentu likmju kāpuma gadījumā būtu augsta. Otrkārt, nebanku finanšu sektorā turpināja paplašināties ieguldījumu fondi, jo investīciju

⁵⁶ Sk. *SpecialFeature A* ECB 2017. gada novembra [Financial Stability Review](#).

⁵⁷ Sk. *SpecialFeature C* ECB 2017. gada maija [Financial Stability Review](#).

⁵⁸ Sk. *SpecialFeature B* ECB 2017. gada novembra [Financial Stability Review](#).

⁵⁹ Sk. speciālo rakstu ECB 2017. gada maija [Financial integration in Europe](#).

ieplūdes veicināja ekonomiskās izaugsmes izredžu uzlabošanās un neliels finanšu tirgus svārstīgums. Ieguldījumu fondi arī arvien vairāk palielināja zemāka reitinga un ilgāka termiņa vērtspapīru īpatsvaru bilancēs, turpretī obligāciju fondu likviditātes rezerves turpināja sarukt. Līdzekļu ieplūdes ieguldījumu fondos un aizplūdes no tiem var būt īpaši jutīgas pret tirgus noskaņojuma pārmaiņām. Pretstatā pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumu (PVKIU) fondiem Eiropas regulējums patlaban neparedz stingrus ar tiesību aktiem noteiktus saistību īpatsvara ierobežojumus attiecībā uz alternatīvo ieguldījumu fondiem. Lai novērstu sektora mēroga risku veidošanos, svarīga iniciatīva makroprudenciālās uzraudzības politikas paplašināšanā ārpus banku sektora robežām joprojām bija regulējuma izstrāde saskaņotai saistību īpatsvara ierobežojumu noteikšanai attiecībā uz alternatīvo ieguldījumu fondiem makroprudenciālās politikas ietvaros.⁶⁰

Plašāka euro zonas finanšu sektora uzbūves analīze, iekļaujot apdrošinātājus, pensiju fondus un paralēlā banku sektora uzņēmumus, apstiprināja, ka nebanku sektors turpinājis paplašināties. Tas notika nepārtrauktas banku sektora aktīvu racionalizācijas apstākļos, kam, iespējams, joprojām bija ierobežota ietekme uz finanšu sistēmas kopējo efektivitāti, banku izdevumu un ienākumu attiecības rādītājiem kopumā saglabājoties augstiem.⁶¹

6. ielikums

Norises euro zonas mājokļu un komerciālā nekustamā īpašuma tirgos

2017. gadā turpinājās mājokļu nekustamā īpašuma (MNĪ) tirgu cikliskā ekspansija euro zonā, cenām un hipotekārajai kreditēšanai kopumā mēreni palielinoties. Pamatā šķiet, ka ievainojamības momenti MNĪ tirgos euro zonā kopumā ir kontrolēti, lai gan tie pakāpeniski pastiprinās. Konkrētāk – lai gan nominālais MNĪ cenu pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu 2017. gada 3. ceturksnī pārsniedza 4%, tas joprojām bija zem vēsturiskā vidējā rādītāja un krietni zemāks par periodā pirms krīzes novēroto rādītāju (sk. A att.). MNĪ cenu kāpumu noteica augsts pieprasījums, un to arvien vairāk veicināja iedzīvotāju ienākumu pieauguma atjaunošanās. Šķiet, ka cenas euro zonā kopumā atbilda pamatvērtībām vai tās nedaudz pārsniedza (sk. A att.).⁶² Lai gan mājokļu iegādes kreditēšanas gada pieaugums joprojām paātrinājās, 2017. gada beigās pārsniedzot 3% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, mājsaimniecību parāda līmenis turpināja sarukt, 2017. gada 3. ceturksnī sasniedzot 58% no IKP (sk. B att.).

⁶⁰ Sk. *Special Feature A* ECB 2016. gada novembra *Financial Stability Review*.

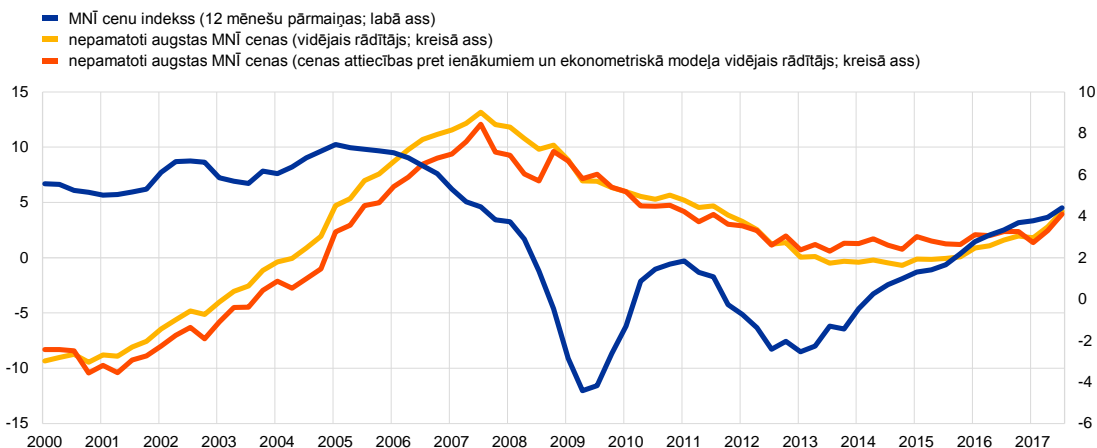
⁶¹ Sk. *Report on Financial Structures*, ECB, 2017. gada oktobris.

⁶² Novērtējuma aplēses saistītas ar lielu nenoteiktību, un to interpretēšana valstu līmenī var būt sarežģīta, ņemot vērā nacionālās īpatnības (piemēram, nekustamajam īpašumam piemēroto fiskālo režīmu vai tādu strukturālos faktorus kā lietošanas statusus).

A attēls

MNĪ cenu gada pieaugums un nepamatoti augstas cenas euro zonā

(%)

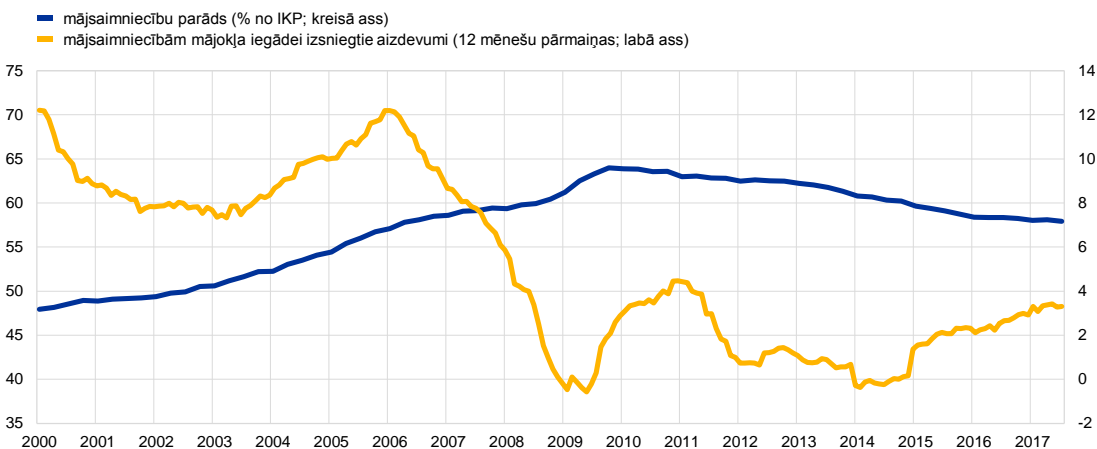
Avots: ECB un ECB aprēķini.

Piezīmes. Pirmais nepamatoti augstu cenu rādītājs (dzeltenā līnija) ir četru dažādu novērtējuma rādītāju (cenas attiecības pret ienākumiem, cenas attiecības pret īres maksu, aktīvu cenu noteikšanas modeļa rezultāta un ekonometriskā (BVAR) modeļa rezultāta) vidējais rādītājs, bet otrais nepamatoti augstu cenu rādītājs (sarkanā līnija) – divu novērtējuma rādītāju (cenas attiecības pret ienākumiem un ekonometriskā modeļa rezultāta) vidējais rādītājs.

B attēls

Mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegtie aizdevumi un mājsaimniecību parāds euro zonā

(%)

Avots: ECB un ECB aprēķini.

Piezīme. Jaunākie dati par aizdevumiem atbilst stāvoklim 2017. gada septembrī, bet par mājsaimniecību parādu – stāvoklim 2017. gada 2. ceturksnī.

Lai gan nav daudz pazīmju, kas liecinātu par ievainojamības pastiprināšanos euro zonas MNĪ tirgū kopumā, situācija dažādās valstīs bijusi atšķirīga, un ECB 2017. gadā saistībā ar savu makroprudenciālās uzraudzības funkciju veica aktīvu atsevišķu euro zonas valstu monitoringu. Tas īpaši attiecās uz valstīm, kuras 2016. gada nogalē saņēma ESRK brīdinājumus.⁶³

⁶³ ESRK 2016. gada novembrī publicēja brīdinājumus par vidēja termiņa ievainojamībām MNĪ sektoros šādām euro zonas valstīm: Beļģijai, Luksemburgai, Nīderlandei, Austrijai un Somijai.

Vairākās valstīs 2017. gadā tika pieņemti vai stājās spēkā virkne makroprudenciālās uzraudzības pasākumu ievainojamības novēršanai MNĪ jomā.

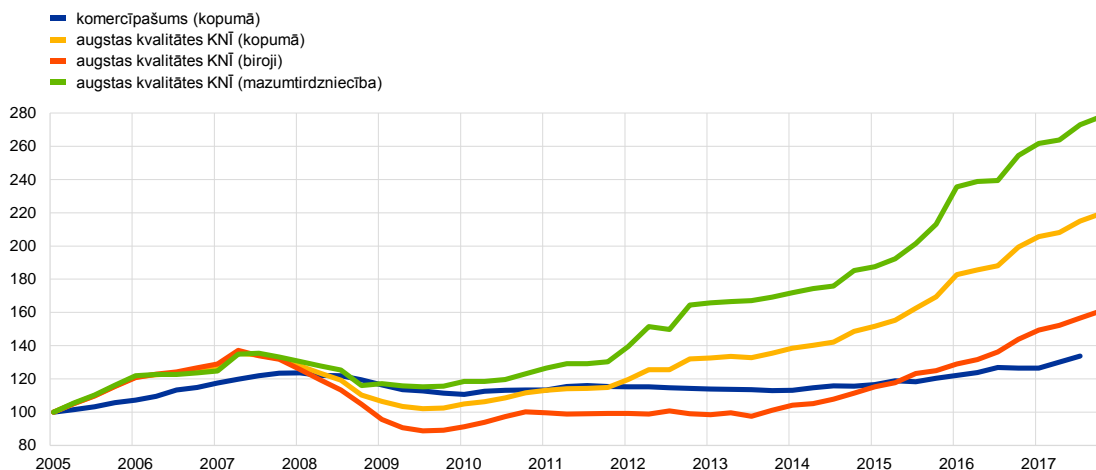
- Somijā tika ieviests jauns minimālās vidējā riska pakāpes līmenis 15% apmērā mājokļu hipotēku aizdevumiem, ko piemēro tām kredītiestādēm, kurās ieviesta uz iekšējiem reitingiem balstīta pieeja (spēkā ar 2018. gada janvāri). Pasākums ilgs divus gadus, attieksies uz aizdevumiem mājokļu īpašuma iegādei Somijā un tiks piemērots konsolidēti.
- Lietuvā noteikumus, kas nosaka galvenos kredītēšanas standartus (t.sk. prasību aprēķināt aizdevuma attiecību pret nodrošinājumu (LTV) un parāda apkalpošanas izmaksu attiecību pret ienākumiem (DSTI)), tagad attiecina arī uz fiziskajām personām, kuras veic būvniecības vai līzīngā darbības uzņēmējdarbības nolūkā.
- Beļģijā tika ieteikts, lai bankas, kuras piemēro uz iekšējiem reitingiem balstītu pieeju, nodrošina 5 procentu punktu palielinājumu Beļģijas mājokļu hipotēku aizdevumu riska pakāpēm. Šis ieteikums tika izteikts pēc tam, kad beidzās līdzīga makroprudenciālās uzraudzības pasākuma īstenošanas termiņš.
- Slovēnijā ar 2017. gada sākumu "atbildīgas kredītēšanas pasākumu paketes" ietvaros tika pastiprināti uz kredītņēmēju datiem balstītie rādītāji (t.i., LTV, DSTI un termiņa ierobežojumi).
- Īrijā tika pārskatīti uz kredītņēmēju datiem balstītie rādītāji un mainītas to vērtības. Konkrēti, no 2017. gada janvāra 5% no jaunajiem kredītiem pircējiem, kuri īpašumu iegādājas pirmoreiz, ļauts pārsniegt 90% LTV ierobežojumu, bet 20% no jaunajiem kredītiem pircējiem, kuri īpašumu iegādājas otro reizi vai vēl vairāk pieredzējušiem pircējiem – pārsniegt 80% LTV ierobežojumu.

Euro zonas komerciālo nekustamo īpašumu (KNĪ) tirgū pēdējos gados noticis straujš cenu un darījumu apjomu kāpums. 2016. gadā euro zonas KNĪ cenu gada pieauguma temps sasniedza 5.1% (2015. gadā un 2014. gadā – attiecīgi 3.8% un 1.9%). Šo cenu kāpumu pamatā noteica augstas kvalitātes KNĪ segments, kur cenas 2016. gadā pieauga par 18% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (iepriekšējā gadā – 14%), un – īpaši – mazumtirdzniecībai paredzētu augstas kvalitātes īpašumu segments (sk. C att.), kur cenu kāpums turpinājās arī 2017. gadā.

C attēls

KNĪ cenu indeksi euro zonā

(2005. gada 1. cet.–2017. gada 4. cet.; indekss: 2005. gada 1. cet. = 100)

Avoti: Jones Lang LaSalle un ECB eksperimentālās aplēses, pamatojoties uz MSCI un valstu datiem.

Piezīmes. Mazumtirdzniecības iestādes ietver restorānus, tirdzniecības centrus un viesnīcas. Euro zonas kopējais rādītājs ietver Beļģiju, Vāciju, Īriju, Grieķiju, Spāniju, Franciju, Itāliju, Luksemburgu, Nīderlandi, Austriju, Portugāli un Somiju.

Daudzās valstīs, kurās 2017. gadā reģistrēts lielākais KNĪ cenu kāpums, investīcijas KNĪ pamatā tika finansētas, izmantojot institucionālo investoru un fondu tiešos ieguldījumus un mazāk – banku aizdevumus. Nekustamā īpašuma ieguldījumu fondi un nekustamā īpašuma ieguldījumu trasti arvien vairāk tiek izmantoti kā līdzekļi, ar kura palīdzību ASV aktīvu pārvaldnieki un citi ārvalstu investori iepludina savus ieguldījumus šajā sektorā, cenšoties gūt peļņu zemu procentu likmju vidē. Principā augošajai ārēju kapitāla finansējuma avotu izmantošanai vajadzētu mazināt jebkura krasa KNĪ cenu samazinājuma iespējamo tiešo negatīvo ietekmi uz banku sistēmu. Tomēr ārvalstu tiešo investīciju palielināšanās var izraisīt arī svārstīgākus cenu lēcienus/kritienu ciklus. Lai gan banku kredīti KNĪ sektoram nepieaug, dažās valstīs banku sektors bilancēs saglabā lielu KNĪ kredītu īpatsvaru, tādējādi padarot sevi viegli ievainojamu iespējama negatīvu KNĪ cenu korekciju gadījumā. Ņemot vērā tā īpašības un apmērus, KNĪ sektors nepārprotami nav tik sistēmisks kā MNĪ sektors. ECB turpinās sekot norisēm euro zonas KNĪ tirgū, īpašu uzmanību pievēršot ļoti atšķirīgajam nacionālajam kontekstam, kādā tās vērojamas.

3.2. ECB makroprudenciālās uzraudzības funkcija

Atbildību par lēmumu pieņemšanu attiecībā uz makroprudenciālās uzraudzības pasākumiem euro zonā daļa valstu iestādes (valsts kompetentā iestāde vai valsts norīkotā iestāde) un ECB. Valsts iestādes euro zonā saglabā pilnvaras rosināt un īstenot makroprudenciālos pasākumus. ECB regulāri vērtē šādu pasākumu atbilstību, un valstu iestādēm par šādiem pasākumiem pienācīgi jāinformē ECB. Tā var izteikt iebildumus attiecībā uz valstu iestāžu pieņemtajiem pasākumiem un var šos pasākumus papildināt (t.i., pastiprināt vai piemērot augstākas prasības), ja tie skar tādas makroprudenciālās uzraudzības instrumentus, kuri saskaņā ar ES tiesību aktiem ir ECB pārziņā. Pilnvaru asimetriskais raksturs atspoguļo lomu, kāda ECB jāīsteno, lai novērstu iespējama nepamatotu bezdarbību valsts līmenī.

ECB un valstu iestādes 2017. gadā turpināja plaši un atklāti gan tehniskajā, gan politikas līmenī apspriest makroprudenciālās uzraudzības instrumentu lietošanu, kā arī dažādu sistēmiskā riska veidu novērtēšanas metožu izstrādi. Šie centieni uzlaboja makroprudenciālās uzraudzības nostājas piemērotības novērtēšanu euro zonā kopumā un atsevišķās Eiropas banku uzraudzībai pakļautajās valstīs.

Makroprudenciālās uzraudzības politika 2017. gadā

ECB 2017. gadā turpināja aktivitātes ar mērķi nostiprināt tās makroprudenciālās uzraudzības politikas koordinatora lomu un komunikāciju ar sabiedrību par makroprudenciālās uzraudzības jautājumiem, lai uzlabotu caurredzamību un uzsvērtu makroprudenciālās uzraudzības politikas nozīmīgumu.

ECB arī īstenoja tiesību aktos noteiktās pilnvaras vērtēt valstu iestāžu pieņemtos makroprudenciālās uzraudzības lēmumus Eiropas banku uzraudzībai pakļautajās valstīs. Tā 2017. gadā saņēma paziņojumus par vairāk nekā 100 šādiem lēmumiem, no kuriem vairākums bija saistīts ar pretcikliskās kapitāla rezerves noteikšanu un ar sistēmiski nozīmīgo kredītiestāžu identificēšanu un tām nepieciešamo kapitāla rezervju lieluma noteikšanu. Papildus tam ECB saņēma paziņojumus par sistēmiskā riska rezerves ieviešanu un par Kapitāla prasību regulas 458. panta piemērošanu dažās valstīs.

Katru ceturksni visas 19 euro zonas valstis vērtē cikliskos sistēmiskos riskus un nosaka pretcikliskās kapitāla rezerves līmeni. Cikliskie sistēmiskie riski vairākumā euro zonas valstu joprojām ir ierobežoti, un ECB Padome piekrita visiem valstu iestāžu gada laikā pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz pretcikliskajām kapitāla rezervēm. Visas valstis, izņemot Slovēniju un Lietuvu, pieņēmušas lēmumu noteikt pretciklisko kapitāla rezervi 0% apmērā. Slovēnija 2016. gada jūlijā ieviesa pretciklisko kapitāla rezervi 0.5% apmērā (spēkā ar 2017. gada 1. augustu) un, tā kā cikliskie sistēmiskie riski turpināja pastiprināties, 2017. gada jūlijā to palielināja līdz 1.25% (piemērojama ar 2018. gada 1. augustu). Lietuvā pretcikliskā kapitāla rezerve 0.5% apmērā būs piemērojama ar 2018. gada 31. decembri.

2017. gadā ECB, valstu iestādes un Finanšu stabilitātes padome, konsultējoties ar Bāzeles Banku uzraudzības komiteju, atjaunināja globāli sistēmiski nozīmīgo banku (G-SNB) gadskārtējo novērtējumu euro zonas valstīs. Novērtējuma rezultātā septiņas bankas Vācijā, Spānijā, Francijā, Itālijā un Nīderlandē tika iekļautas starptautiski atzītajā 1., 2. un 3. G-SNB grupā, kam piemēro kapitāla rezervju normu attiecīgi 1.0%, 1.5% un 2.0% apmērā.⁶⁴ Šīs jaunās rezervju normas piemērojamas ar 2019. gada 1. janvāri, un tām paredzētas pakāpeniskas ieviešanas prasības.

ECB vērtēja arī valstu iestāžu lēmumus par 109 citu sistēmiski nozīmīgu iestāžu (C-SNI) kapitāla rezervēm.⁶⁵ Padome atbalstīja valstu iestāžu lēmumus.

⁶⁴ G-SNB 2017. gada saraksts pieejams Finanšu stabilitātes padomes tīmekļa vietnē.

⁶⁵ Sk. *ECB floor methodology for setting the capital buffer for an identified Other Systemically Important Institution (O-SII)*, *Macprudential Bulletin*, Issue 3, ECB, 2017. gada jūnijs.

Lai pastiprinātu ECB makroprudenciālās uzraudzības politikas jomā veiktā darba caurredzamību, ECB turpināja divas reizes gadā publicēt "Makroprudenciālās Uzraudzības Biļetenu". Šīs publikācijas trešais numurs ļāva iepazīties ar ECB makroprudenciālās uzraudzības rīkiem un tās uzskatiem par makroprudenciālās uzraudzības jautājumiem, sīkāk aplūkojot: 1) ECB minimālo prasību metodoloģiju, nosakot kapitāla rezervi identificētajām C-SNI; 2) stresa testu kvalitātes nodrošināšanu lejupejošā skatījumā; un 3) banku maksātspējas gadījumu ietekmi uz topošo Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu un uz risku balstītu ieguldījumu priekšrocības. Ceturtajā numurā aplūkots: 1) minimālo prasību attiecībā uz pašu kapitālu un atbilstīgajām saistībām (MREL) īstermiņa ietekme uz finanšu tirgiem un bankām finanšu stabilitātes skatījumā; 2) modelis, kas izstrādāts, lai novērtētu banku kapitalizācijas pārmaiņu ietekmi atkarībā no tā, vai sanāciju veic ar iekšējiem vai ārējiem līdzekļiem; un 3) nesen publicētā ECB atzinuma par Eiropas Komisijas sagatavotajiem ES banku sektora noteikumu grozījumu priekšlikumiem makroprudenciālās uzraudzības politikas aspekti.

Lai vēl vairāk uzlabotu saziņu ar sabiedrību, ECB 2017. gadā savā tīmekļa vietnē sāka publicēt [apskatu](#) par pašlaik aktīvajiem makroprudenciālās uzraudzības pasākumiem ECB banku uzraudzībai pakļautajās valstīs. Tā pati informācija, turklāt arī par ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm, sniegta [ESRK tīmekļa vietnē](#).

Sadarbība ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju

ECB turpināja sniegt analītisko, statistikas, loģistikas un administratīvo atbalstu Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) Sekretariātam, kas ir atbildīgs par ESRK ikdienas darbību. ECB sniedza ieguldījumu ESRK veiktajā potenciālo sistēmisko risku noteikšanas un monitorēšanas darbā. Priekšsēdētāja vietnieka statusā ECB piedalījās arī ESRK Konsultatīvās speciālistu komitejas ekspertu grupā, kas sagatavoja ziņojumu [Resolving non-performing loans in Europe](#), ko publicēja 2017. gada jūlijā. Ziņojumā identificēti makroprudenciālie un finanšu stabilitātes jautājumi, ko nosaka paaugstināts INA atlikumu līmenis un šķēršļi INA noregulējuma procesā. Ziņojums arī sniedz praktiskus norādījumus politikas veidotājiem attiecībā uz soļiem, kas jāievēro, lai sagatavotu INA jautājuma kopējo risinājumu.

ECB sniedza ieguldījumu arī ESRK ziņojuma [Financial stability implications of IFRS 9](#) sagatavošanā, kas arī tika publicēts 2017. gada jūlijā. Ziņojums tika sagatavots pēc Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas pieprasījuma, un tas analizē jauna grāmatvedības standarta, 9. SFPS (Starptautiskā finanšu pārskatu standarta), ieviešanas potenciālo ietekmi uz finanšu stabilitāti. Ziņojumā secināts, ka kopumā paredzams, ka 9. SFPS būs būtiska pozitīva ietekme uz finanšu stabilitāti, jo tas paredz agrāku kredītu zaudējumu atzīšanu. Tomēr ziņojums norāda uz vairākiem praktiskiem uzdevumiem, kas jāveic, lai varētu baudīt paredzamās priekšrocības, kā arī aplūko dažus iespējamus procikliskos efektus.

ECB atbalstīja ESRK arī, tai veicot saskaņā ar Eiropas tirgus infrastruktūras regulu ESRK pieejamo datu analīzi. Pamatojoties uz šiem datiem, 2017. gadā tika publicēti četri pētījumi.⁶⁶

Sīkāka informācija par ESRK sniegta tās [tīmekļa vietnē](#) un tās [2016. gada pārskatā](#).

3.3. ECB ieguldījums regulējuma iniciatīvās

Veicot vienu no savā pilnvarojumā paredzētajiem pienākumiem, ECB 2017. gadā sniedza būtisku analītisku un politikas ieguldījumu vairākās regulējuma iniciatīvās starptautiskā un Eiropas līmenī. Galvenie ECB risinātie regulējuma jautājumi 2017. gadā ietvēra: 1) Bāzeles kapitāla un likviditātes ietvara (Bāzele III) pabeigšanu; 2) banku mikroprudenciālā un makroprudenciālā līmeņa regulējuma pārskatīšanu ES; 3) krīžu pārvarēšanas un neregulējuma ietvara pārskatīšanu; 4) darbu pie banku savienības izveides pabeigšanas un 5) nebanku darbības tiesiskā regulējuma izveidi. Turklāt ECB sniedza ieguldījumu pārrunās par ES nākotnes tiesisko regulējumu attiecībā uz centrālo darījuma partneru sanācību, neregulējumu un uzraudzību (sk. 4.2. un 9.2. sadaļu), kā arī Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas (EFUS) pārskatīšanā.

Bāzeles kapitāla un likviditātes ietvara pabeigšana

Bāzeles Banku uzraudzības komitejas (BBUK) Centrālo banku prezidentu un uzraudzības vadītāju grupa 2017. gada 7. decembrī vienojās par reformu paketi Bāzeles III pabeigšanai. ECB bija aktīvi iesaistījies politikas diskusijās par Bāzeles III pabeigšanu un pilnībā piedalījās ietekmes analīzē. Nākotnē būs būtiski ieviest Bāzeles III paketes gala variantu visās jurisdikcijās un rūpīgi sekot virzībai. Šajā sakarā ECB uzskata par svarīgu saglabāt augsto starptautiskās sadarbības līmeni, kas bijis raksturīgs darbam periodā pēc krīzes, jo finanšu stabilitātes nodrošināšanas atslēga ir globāli akceptēti standarti.

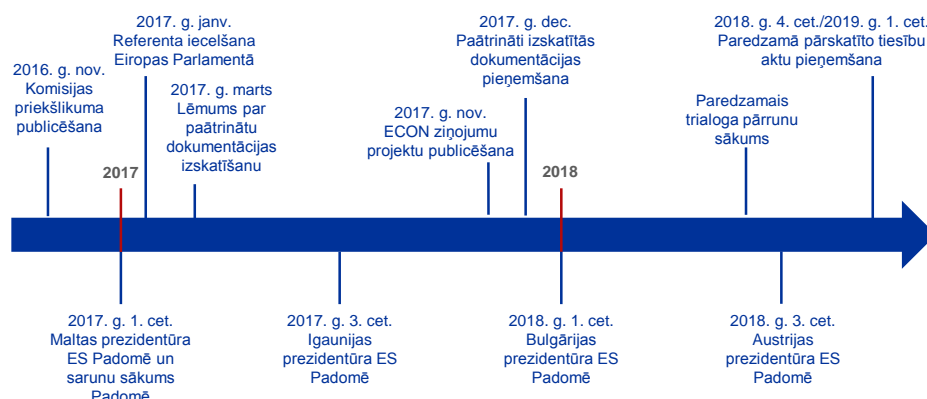
⁶⁶ *Compressing over-the-counter markets, Networks of counterparties in the centrally cleared EU-wide interest rate derivatives market, Syndicated loans and CDS positioning un Discriminatory pricing of over-the-counter derivatives.*

Banku mikroprudenciālā un makroprudenciālā līmeņa regulējuma pārskatīšana ES

Eiropas Komisija 2016. gada 23. novembrī publicēja visaptverošu banku darbības regulējuma reformu paketi, lai vēl vairāk stiprinātu banku sektora noturību un veicinātu finanšu integrāciju ES.⁶⁷ Priekšlikums ievieš Eiropas tiesību aktos globālās regulējuma reformu programmas galvenos elementus. Šie globālie standarti ietver BBUK izstrādātās banku kapitāla pietiekamības un likviditātes prasības, piemēram, neto stabila finansējuma rādītāju, sviras rādītāju un tirdzniecības portfeļa fundamentālu pārskatīšanu. Turklāt priekšlikums ievieš papildu grozījumus uzraudzības regulējumā attiecībā uz vairākiem jautājumiem, t.sk. uzraugiem piešķirtajām pilnvarām (2. pīlāra ietvars), kā arī tām normām, kuras attiecas uz atbrīvojumu no kapitāla prasībām, mātes starpnieku uzņēmumiem, valstu izvēles iespējām un rīcības brīvību, proporcionalitāti un piemērošanas nosacījumiem trešās valsts grupām.

1. shēma

Plānotais galveno notikumu laiks

Avots: ECB.

Piezīme. ECON – Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komiteja.

ECB 2017. gada novembrī publicēja [atzinumu](#) par šiem priekšlikumiem. Atzinumā uzsvērts, cik būtiska ir BBUK standartu ieviešana ES tiesību aktu bāzē, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus globālā mērogā. Turklāt ECB ierosina attiecībā uz visiem standartiem, par kuriem pašlaik notiek pārrunas BBUK līmenī, ieviest pārskatīšanas klauzulu.

⁶⁷ [Priekšlikums](#) Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ko groza Direktīvu 2013/36/ES attiecībā uz atbrīvotajām sabiedrībām, finanšu pārvaldītājsabiedrībām, jauktām finanšu pārvaldītājsabiedrībām, atalgojumu, uzraudzības pasākumiem un pilnvarām, kā arī kapitāla saglabāšanas pasākumiem un [Priekšlikums](#) Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 575/2013 attiecībā uz sviras rādītāju, neto stabila finansējuma rādītāju, prasībām pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām, darījuma partnera kredītrisku, tirgus risku, riska darījumiem ar centrālajiem darījumu partneriem, riska darījumiem ar kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem, lieliem riska darījumiem, ziņošanas un informācijas atklāšanas prasībām un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012.

Attiecībā uz 2. pīlāra ietvara pārskatīšanu ECB uzskata, ka Komisijas priekšlikums, lai gan pamatoti vērsts uz turpmākas uzraudzības konverģences nodrošināšanu, būtiskos aspektos nosaka pārāk stingru regulējumu uzraudzības darbībām. Svarīgi nodrošināt uzraugiem pietiekamas elastības spējas, lai vērtētu riskus, noteiktu konkrētajām iestādēm piemērojamās papildu pašu kapitāla prasības un saglabātu rīcības brīvību noteikt šo prasību sastāvu.

Komisijas priekšlikumu paketē ietilpst vairāki priekšlikumi, kas ietekmē makroprudenciālā ietvara uzbūvi un darbību. Rosinātie grozījumi sīkāk skaidro to, ka 2. pīlāra regulējums attiecas uz konkrētām iestādēm, un to nevajadzētu izmantot sistēmisku vai makroprudenciālu risku novēršanai. Šie grozījumi ECB ir īpaši nozīmīgi, jo tie veicina precīzāku mikroprudenciālās un makroprudenciālās uzraudzības iestāžu uzdevumu un instrumentu robežu iezīmēšanu. ECB uzskata – paredzot to, ka 2. pīlārs vairs netiks izmantots kā viens no makroprudenciālās uzraudzības instrumentiem, vienlaikus jāveic mērķtiecīga makroprudenciālā ietvara pārskatīšana un makroprudenciālās uzraudzības iestādēm jānodrošina pietiekams instrumentu kopums, lai tās spētu efektīvi novērst sistēmiskos riskus.

Krīžu pārvarēšanas un noregulējuma ietvara pārskatīšana

Komisijas priekšlikums par banku regulējuma reformām ietvēra vairākus labojumus ES sanācijas un noregulējuma ietvarā, lai konkretizētu esošo režīmu, risinot galvenos jautājumus tādējādi, ka tiek: 1) grozītas minimālās prasības attiecībā uz pašu kapitālu un atbilstīgajām saistībām (MREL) un ieviests kopējās zaudējumu absorbēšanas spējas (TLAC) standarts globāli sistēmiski nozīmīgām bankām; 2) ieviestas divas jaunas un saskaņotas moratorija noteikšanas pilnvaras – attiecīgi kompetentajai iestādei un noregulējuma iestādei – un 3) uzlabota kreditoru hierarhijas saskaņotība, ieviešot jaunu "nepreferenciāli" augstākas prioritātes parāda instrumentu kategoriju, kas hierarhijā atrodas zemāk par esošajām augstākas prioritātes beznodrošinājuma saistībām, bet augstāk par subordinētajām saistībām.

ECB atzinumi par dažādiem Komisijas priekšlikumu aspektiem tika publicēti 2017. gada martā un novembrī.

Attiecībā uz MREL grozījumiem un TLAC ieviešanu ECB svarīgi šādi aspekti: 1) drošības rezerves noteikšana MREL prasībā un atteikšanās no MREL norādījumiem; 2) skaidrāka noregulējuma iestādes un uzraudzības iestādes uzdevumu un pilnvaru nošķiršana konkrētos jautājumos (piemēram, MREL pārkāpumi, moratorija noteikšana); 3) ierosinātā atbrīvojuma no maksimālās sadalāmās summas (MDA) ierobežojumiem piemērošana gadījumos, kad nav ievērotas apvienotās rezervju prasības, kas papildina MREL prasību, uz 12 mēnešiem; 4) atbilstoša minimālā pārejas perioda noteikšana MREL prasību nodrošināšanai visām kredītiestādēm, ko noregulējuma iestāde tiesīga pagarināt, vērtējot katru atsevišķo gadījumu.

Lai gan Komisijas priekšlikums par divām jaunām un saskaņotām moratorija noteikšanas pilnvarām kopumā ir atbalstāms, 2017. gada 8. novembra [ECB atzinumā](#) ierosināti turpmāki grozījumi pirmsnoregulējuma moratorija tvērumā un ilgumā, kā arī atdalot moratorija noteikšanas pilnvaras no agrīnajām intervencēm.

Kas attiecas uz priekšlikumiem attiecībā uz nenodrošinātu parāda instrumentu prioritāti maksātspējas hierarhijā, noteikuma ieviešana par vispārēju priekšroku noguldītājiem, kas balstīta uz vairāklīmeņu pieeju, nosakot trešo prioritātes pakāpi noguldījumiem, kuriem pašlaik Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvā nav noteikta prioritāte, aplūkota 2017. gada 8. marta [ECB atzinumā](#).

Starptautiskajā līmenī ECB sniedza aktīvu ieguldījumu Finanšu stabilitātes padomes (FSP) diskusijās, kā rezultātā tika publicēti pamatprincipi, lai palīdzētu iestādēm īstenot FSP standartu attiecībā uz "iekšējo TLAC" (t.i., zaudējumu absorbēšanas spēju, kura noregulējuma iestādēm jāparedz attiecībā uz būtiskām apakšgrupām) un sestā ziņojuma par pēckrīzes noregulējuma reformu īstenošanu sagatavošanā.

Darbs pie banku savienības izveides pabeigšanas

ECB sniedza ieguldījumu pārrunu turpinājumā par banku savienības izveides pabeigšanu. Šajā sakarā ECB atbalsta 2017. gada 11. oktobrī publicētajā [Komisijas paziņojumā](#) noteiktos ilgtermiņa mērķus.

Svarīgi veikt turpmākus izšķirošus pasākumus banku savienības izveides pabeigšanai, lai baudītu pilntiesīgas banku savienības priekšrocības. Šajā sakarā vienlaikus jārisina riska samazināšanas un riska dalīšanas jautājumi, jo tie ir savstarpēji pastiprinoši elementi. ECB piedalās pārrunās par ierosinātajiem riska samazināšanas pasākumiem un ir publicējusi atzinumus par šo jautājumu. Turklāt banku savienības izveides pabeigšanas neatņemams elements ir stabilā stāvoklī esošas pilntiesīgas Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveide, kā norādīts attiecīgajā [ECB atzinumā](#). ECB ir arī svarīgi, lai pēc iespējas ātrāk tiktu izveidots kopīgs finansiālā atbalsta mehānisms Vienotajam noregulējuma fondam, un ar šo mērķi ECB sniedz tehnisko atbalstu pašlaik veiktajā kvantitatīvajā darbā, lai novērtētu banku sektora spēju šādu atbalstu atmaksāt. Visbeidzot, attiecībā uz ienākumus nenesošajiem aizdevumiem ECB veiktie pasākumi, lai risinātu šo jautājumu, ietver bankām paredzētu ieteikumu publicēšanu un aicinājumu sagatavot aktīvu pārvaldīšanas sabiedrības izveides plānu, kas īstenojams nacionālajā līmenī.

Nebanku darbības tiesiskā regulējuma izveide

Globālajā līmenī ECB sniedza ieguldījumu Starptautisko norēķinu bankas Globālās finanšu sistēmas komitejas vadībā veiktajā darbā attiecībā uz atpirkšanas (*repo*) līgumu tirgus darbību, nodrošinot padziļinātu regulējuma reformu ietekmes uz *repo* tirgiem analīzi. ECB arī aktīvi atbalstīja FSP un Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas darbu, lai novērstu strukturālās ievainojamības, ko izraisa aktīvu pārvaldības darbības, ņemot vērā šīs finanšu

sistēmas daļas augošo nozīmīgumu un nepieciešamību paplašināt makroprudenciālās uzraudzības instrumentu klāstu, lai mazinātu finanšu stabilitāti apdraudošos riskus, kuru avots atrodas ārpus banku sektora.

Eiropas līmenī Eiropas Banku iestāde publicēja Atzinumu par jauna prudenciālā regulējuma izveidi un kalibrēšanu attiecībā uz ieguldījumu sabiedrībām, kas pielāgojams dažādiem ieguldījumu sabiedrību uzņēmējdarbības modeļiem un tiem piemītošajiem riskiem. ECB sniedz atbalstu darbā, kura mērķis ir nodrošināt, lai prudenciālais režīms pareizi noteiktu visus prudenciālajai uzraudzībai būtiskos riskus, kā arī jebkurus ieguldījumu sabiedrību radītos sistēmiskos riskus. Šajā sakarā 2017. gada 11. oktobrī publicētajā paziņojumā Komisija skaidri norādīja, ka ierosinās, lai lielas ieguldījumu sabiedrības, kas veic bankām līdzīgas darbības, tiktu uzskatītas par kredītiestādēm un pakļautas Eiropas banku uzraudzībai.

Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas pārskatīšana

ECB sniedza ieguldījumu diskusijās par [EFUS pārskatīšanu](#). Komisija 2017. gada septembrī pieņēma priekšlikumu paketi, lai stiprinātu EFUS. Priekšlikumi ievieš grozījumus regulās, kas izveido trīs Eiropas Uzraudzības iestādes (EUI) un ESRK, kā arī grozījumus apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas (Maksātspējas II) direktīvā un Eiropas tirgus infrastruktūras regulā II. Pārskatīšanas vispārīgie mērķi ir nodrošināt pastiprinātu uzraudzības konvergenci visā ES, stiprināt EUI pārvaldību un finansējuma uzbūvi, veicināt turpmāku tirgus integrāciju, stiprināt ESRK efektivitāti un pastiprināt makroprudenciālo jautājumu koordinēšanu. ECB publicēja [atzinumu](#) par ESRK regulas pārskatīšanu 2018. gada 2. martā.

3.4. ECB mikroprudenciālās uzraudzības funkcija

Visu 2017. gadu ECB banku uzraudzība turpināja veicināt Eiropas banku sektora stabilitāti un vienlīdzīgus noteikumus visām bankām euro zonā. Lai gan bankas euro zonā pēdējos gados pastiprinājušas savu noturību, tām joprojām jārisina būtiski sarežģīti uzdevumi.

Augsts ienākumus nenesošo aizdevumu līmenis vēl arvien ir nopietna problēma dažās euro zonas valstīs. Tas mazina banku peļņu un to spēju finansēt tautsaimniecību. Tāpēc INA problēmas atrisināšana bijusi viena no ECB banku uzraudzības prioritātēm kopš pašiem tās pirmsākumiem, un 2017. gadā ECB veica nozīmīgus pasākumus, lai šo mērķi sasniegtu. 2017. gada martā ECB banku uzraudzība publicēja kvalitatīvus [norādījumus bankām par INA](#). Turklāt, lai novērstu pietiekami nenodrošinātu INA uzkrāšanos nākotnē, sabiedriskai apspriešanai 2017. gada oktobrī–decembrī tika nodots [norādījumu pielikums](#). Tas pārskatāmā veidā izklāsta, ko ECB vispārējās uzraudzības sakarā vēlas attiecībā uz uzkrājumu veidošanu jauniem INA. Šie norādījumi izmantojami par pamatu, atsevišķi vērtējot katras bankas noteikto uzkrājumu veidošanas politiku.

Vēl viens būtisku problēmu avots bija Apvienotās Karalistes lēmums par izstāšanos no Eiropas Savienības, kas ietekmēs bankas gan Apvienotajā Karalistē, gan euro zonā. Tāpēc ECB centās nodrošināt, lai visas ietekmētās bankas būtu izstrādājušas atbilstošus ārkārtas situāciju plānus. Šajā nolūkā ECB izstrādāja politikas nostājas tādos jautājumos kā autorizācijas, iekšējie modeļi, iekšējā pārvaldība, riska pārvaldība un sanācības plānošana. Lai nodrošinātu caurredzamību, ECB banku uzraudzības tīmekļa vietnē tika publicētas [detalizētas atbildes uz BUJ](#), kā arī tika rīkoti darbsemināri, iesaistot Apvienotās Karalistes un euro zonas skartās bankas, lai informētu par to, ko no tām uzraudzības jomā gaida ECB.

Ņemot vērā iekšējo modeļu nozīmīgumu banku kapitāla prasību aprēķināšanā, ECB banku uzraudzība 2017. gadā turpināja iekšējo modeļu mērķpārbaudes (TRIM). TRIM mērķis ir: 1) nodrošināt, lai banku izmantotie iekšējie modeļi atbilstu regulējošajiem standartiem; 2) saskaņot uzraudzības pieeju attiecībā uz iekšējiem modeļiem un 3) nodrošināt, ka iekšējo modeļu rezultātus nosaka faktiskie riski, nevis modelēšanas izvēles iespējas. TRIM pabeigšana palielinās uzticēšanos banku kapitāla prasību atbilstībai.

ECB 2017. gadā noteica, ka trim lielām euro zonas bankām ir finanšu grūtības vai, iespējams, tās var nonākt finanšu grūtībās. Tie bija pirmie nozīmīgu iestāžu maksātspējas gadījumi kopš Vienotā neregulējuma mehānisma izveides, un jaunā sistēma izturēja pirmo pārbaudījumu. ECB, Vienotā neregulējuma valde, Eiropas Komisija un valstu neregulējuma iestādes raiti un efektīvi sadarbojās.

Tomēr joprojām jāizveido trešais banku savienības pīlārs – Eiropas noguldījumu garantiju sistēma (ENGs). Jānodrošina vienlīdz droša aizsardzība noguldījumiem visā ES. Tam ir izšķiroša nozīme īstena Eiropas banku sektora izveidē.

Sīkāka informācija par ECB banku uzraudzību pieejama [ECB 2017. gada pārskatā par uzraudzības darbību](#).

4. Tirgus infrastruktūra un maksājumi

Eurosistēmai ir centrālā loma tirgus infrastruktūras un maksājumu jomā trijās funkcijās (operatora, katalizatora un pārrauga funkcijā). Kā operators un katalizators tā stimulē tirgus infrastruktūras un maksājumu inovāciju un integrāciju Eiropā. Pildot pārraudzības funkciju, Eurosistēma veicina finanšu tirgus infrastruktūras un maksājumu drošību un efektivitāti. Kopumā Eurosistēmas tirgus infrastruktūras raita darbība ir ļoti būtiska, lai saglabātu uzticēšanos euro un atbalstītu monetārās politikas operācijas. Attiecībā uz tirgus infrastruktūru un maksājumiem Eurosistēmai ir svarīga nozīme arī Eiropas finanšu sistēmas stabilitātes nodrošināšanā un ekonomiskās aktivitātes veicināšanā.

4.1. Tirgus infrastruktūras un maksājumu inovācijas un integrācija

Eurosistēma jau ilgāk nekā 10 gadu cieši sadarbojas ar Eiropas Komisiju un privāto sektoru, lai pārveidotu agrāk ļoti sadrumstaloto Eiropas finanšu tirgus infrastruktūras un maksājumu vidi, palielinot tās integritāti. Šis darbs joprojām turpinās, un tajā nepieciešams ieguldīt vēl vairāk pūļu. Tomēr jau pašlaik Eurosistēmā panākts jūtams progress.

Eurosistēmas bruto norēķinu sistēma maksājumu darījumiem euro TARGET2 devusi nozīmīgu ieguldījumu Eiropas integrācijas procesa virzīšanā un bieži tiek dēvēta par reālā laika bruto norēķinu sistēmu euro (RTGS). 2017. gada novembrī šim veiksmīgi ieviestajam pakalpojumam apritēja 10 gadu. TARGET2 apstrādāto maksājumu vērtība un apjoms 2017. gadā veidoja attiecīgi 89% un 63% no liela apjoma maksājumu sistēmās euro veiktajiem norēķiniem. Tādējādi TARGET2 ir viena no lielākajām maksājumu sistēmām pasaulē un līdere Eiropas tirgū.

Līdz ar noslēdzošo migrācijas uz TARGET2 vērtspapīriem (T2V) posmu tika pabeigts projekts, kas jāva palielināt agrāk ļoti sadrumstalotās Eiropas vērtspapīru norēķinu tirgus infrastruktūras integritāti. Kopš 2017. gada oktobra beigām T2V darbojas 21 centrālais vērtspapīru depozitārijs (CVD) no 20 Eiropas tirgiem. Pēc pēdējā migrācijas posma T2V dienā apstrādāti vidēji 556 684 darījumi, kuru vidējais dienas apjoms bija 812.02 mljrd. euro.⁶⁸

Papildus T2V migrācijas pabeigšanai Eurosistēma veicinājusi T2V tirgu saskaņošanas darbu, pildot katalizatora funkciju. Šis saskaņošanas darbs ir nozīmīgs ieguldījums Eiropas tirgus kā patiesi vienota iekšējā tirgus izveidē pēctirdzniecības pakalpojumu perspektīvā.

Turklāt Eurosistēma piekritusi priekšlikumiem ieviest saskaņotus nodrošinājuma pārvaldības darbības procesus un darbplūsmas. Šis būtiskais saskaņošanas darbs nodrošinājis pamatu Eurosistēmas nodrošinājuma pārvaldības sistēmas (ECMS) izveidei, kuru ECB [Padome apstiprināja kā projektu](#) 2017. gada decembrī. ECMS nodrošinās saskaņotu nodrošinājuma operāciju sistēmu visā Eurosistēmā un aizstās 19 nacionālo centrālo banku pastāvošo sistēmu funkcijas, kuras būs iespējams saskaņot pirms sistēmas darbības uzsākšanas. Nodrošinājuma regulējuma pārmaiņas tiks konsekventi ieviestas visā euro zonā. Riska kontroles regulējums tiks piemērots, izmantojot tos pašus datus. Sistēmas darbību plānots uzsākt 2022. gada novembrī.

Turpinoties Eiropas tirgus integrācijai, finanšu tirgus infrastruktūras un maksājumu jomā vērojamas straujas tehnoloģiskas pārmaiņas. Lai nākamajos gados saglabātu Eurosistēmas finanšu infrastruktūras atbilstību mērķim, Padome 2017. gada decembrī nolēma konsolidēt TARGET2 un T2V. Šī konsolidācija iezīmēs nozīmīgu TARGET2 RTGS pakalpojumu uzlabošanu. Tā ļaus nodrošināt labākas likviditātes pārvaldības procedūras Eurosistēmas tirgus dalībniekiem un samazinās darbības izmaksas, kā arī uzlabos noturību pret kiberuzbrukumiem (sk. 8. ielikumu).

⁶⁸ Skaitļi iegūti, pamatojoties uz dienas datiem periodā no 2017. gada 19. septembra līdz 29. decembrim, un tie ietver pabeigtus un daļēji pabeigtus darījumus un likviditātes pārvedumus.

Saistībā ar TARGET2 un T2V pakalpojumu konsolidāciju Eurosistēma izstrādā visas Eiropas ātro maksājumu norēķinu pakalpojumu, ko nodrošina, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. TARGET ātro maksājumu norēķinu (TIPS) pakalpojums, kura darbību plānots uzsākt 2018. gada novembrī, nodrošinās ātrus norēķinus visā Eiropā. Tādējādi vēl vairāk tiks veicināta euro neliela apjoma maksājumu tirgus integrācija un inovācija.

Vienotās euro maksājumu telpas (SEPA) izveide nodrošināja euro zonas neliela apjoma maksājumu tirgus pamatinstrumentu integrāciju, tādējādi veidojot inovatīvu maksājumu risinājumu izstrādes pamatus. Pildot katalizatora lomu, Eurosistēma pastāvīgi veicinājusi Eiropas neliela apjoma maksājumu integrāciju un inovāciju. SEPA Ātro kredīta pārvedumu sistēmas darbība tika uzsākta 2017. gada novembrī Euro neliela apjoma maksājumu padomes – augsta līmeņa foruma, kas nodrošina Eiropas dialogu starp maksājumu pakalpojumu sniedzējiem un galalietotājiem un kuru vada ECB, – pārraudzībā. Notiek arī darbs, lai veicinātu mobilos maksājumus "persona personai", maksājumu iniciēšanas pakalpojumus (pārskatītās [Maksājumu pakalpojumu direktīvas](#) (PSD2⁶⁹) kontekstā), karšu standartizāciju, neliela apjoma maksājumu pakalpojumu pieejamību lietotājiem un elektronisko rēķinu sagatavošanu visā Eiropā.

Tika turpināta sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas (*distributed ledger technology*, DLT) iesaistes Eiropas finanšu tirgus infrastruktūrā izpēte. ECB iekšējā *fintech* grupa monitorē analītisko darbu saistībā ar skaidrās naudas iespējamo digitālo atveidi. Darbs tiek veikts arī Eurosistēmas līmenī, lai saprastu, kā *fintech* varētu ietekmēt maksājumus, pārraudzības pasākumus, monetārās politikas īstenošanu un finanšu risku. Turklāt veikta plaša analīze par to, vai konkrētas RTGS sistēmas funkcijas varētu droši un efektīvi darboties DLT vidē.⁷⁰ Lai gan izmēģinājumu sēriju rezultāti bija cerīgi, attiecībā uz iespējamo izmantošanu ražošanā nevar izdarīt tiešus secinājumus. Ziņojumā par iespējamo DLT ietekmi uz vērtspapīru pēctirdzniecības pakalpojumu saskaņošanu un ES finanšu tirgu plašāku integrāciju⁷¹ pētītas DLT izmantošanas iespējas tādās jomās kā norēķinu galīgums, kiberdrošība un pārskatu sniegšana, sniedzot ieguldījumu diskusijā par to, kā šo tehnoloģiju izmantot labāk integrētu ES finanšu tirgu nodrošināšanai.

⁶⁹ PSD2 noteikumi stājas spēkā 2018. gada janvārī.

⁷⁰ Sk. *Payment systems: liquidity saving mechanisms in a distributed ledger environment* ("Maksājumu sistēmas: mazākas likviditātes nepieciešamības nodrošināšanas mehānismi sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas vidē"), ECB/Japānas Banka, 2017. gada septembris, un *BOJ/ECB joint research project on distributed ledger technology* ("BOJ/ECB kopējs sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas pētniecības projekts"), ECB/Japānas Banka, 2017. gada septembris.

⁷¹ Sk. *The potential impact of DLTs on securities post-trading harmonisation and on the wider EU financial market integration* ("Sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas iespējamā ietekme uz vērtspapīru pēctirdzniecības pakalpojumu saskaņošanu un ES finanšu tirgu plašāku integrāciju"), ECB, 2017. gada septembris.

4.2. Tirgus infrastruktūras un maksājumu drošība

ECB ir triju sistēmiski nozīmīgo maksājumu sistēmu (SNMS) – TARGET2, EURO1 un STEP2 – vadošā pārraudzības iestāde, un *Banque de France* pārrauga ceturto euro zonas SNMS – CORE (FR). Eurosistēma turpināja sagatavot pirmo šo sistēmu visaptverošo novērtējumu saskaņā ar [SNMS regulu](#). Eurosistēma arī turpināja veikt neliela apjoma maksājuma sistēmu, kuras nav sistēmiski nozīmīgas, un iekšzemes un starptautisko karšu maksājumu sistēmu saskaņotu novērtējumu un uzsāka SEPA Ātro kredīta pārvedumu sistēmas novērtējumu.

Uzsākot T2V darbību, Eurosistēma sadarbībā ar citām iestādēm veica T2V pārraudzības pasākumus un monitorēja CVD pakāpenisko migrāciju uz T2V.

Runājot par vērtspapīru norēķinu sistēmām (VNS), Eurosistēma, pildot centrālās bankas uzdevumu emitēt euro, ir iesaistīta atļauju izsniegšanā CVD saskaņā ar CVD regulu. Turklāt Eurosistēma izstrādājusi jaunu režīmu, lai noteiktu VNS atbilstību un saites to izmantošanai Eurosistēmas kredītoperācijās. Jauno režīmu plānots ieviest 2018. gadā, un tas lielā mērā balstās uz [CVD regulā](#) noteikto atļauju izsniegšanas procesu.

Centrālo darījuma partneru (CDP) jomā Eurosistēma turpinājusi sniegt ieguldījumu uzraudzības kolēģiju, kas izveidotas saskaņā ar Eiropas tirgus infrastruktūras regulu (EMIR), darbībā. Konkrētāk, tā atbalstījusi nacionālās kompetentās iestādes, izsniedzot CDP darbības un pakalpojumu paplašināšanas atļaujas, kā arī atļaujas nozīmīgu pārmaiņu ieviešanai to modeļos.

Runājot par regulējumu, 2017. gada novembrī tika publicēti SNMS regulas grozījumi un ar sankcijām un korektīvajiem pasākumiem saistītu papildu tiesību aktu grozījumi. Galvenie SNMS regulas grozījumi saistīti ar papildu prasībām attiecībā uz likviditātes riska mazināšanu un noturību pret kiberuzbrukumiem, kā arī papildu pilnvaru piešķiršanu kompetentajām iestādēm.

Neliela apjoma maksājumu regulējuma jomā Eiropas Banku iestāde ciešā sadarbībā ar ECB sagatavojusi arī regulatīvu tehnisko standartu (RTS) projektus par spēcīgu klientu autentifikāciju un vienotu un drošu saziņu saskaņā ar PSD2. Pēc regulatīvo tehnisko standartu apstiprināšanas tajos aprakstītie drošības pasākumi kļūs piemērojami 18 mēnešu pēc regulatīvo tehnisko standartu spēkā stāšanās datuma.

Raugoties nākotnē, gaidāms, ka klīringa sistēmu, īpaši CDP, maksājumu sistēmu raitai darbībai radītie riski palielināsies. Šie riski varētu ietekmēt Eurosistēmas galveno mērķi saglabāt cenu stabilitāti. Attiecībā uz CDP Eiropas Komisija 2017. gadā pieņēma divus EMIR pārskatīšanas priekšlikumus (sk. arī 3.3. un 9.2. sadaļu). Pirmā priekšlikuma mērķis ir pārskatu sniegšanas un klīringa saistību atvieglošana dažiem darījuma partneriem, piemērojot proporcionalitātes principu; otrs priekšlikums izstrādāts, lai uzlabotu ES regulējumu saistībā ar atļauju izsniegšanu ES CDP un šo darījuma partneru uzraudzību, kā arī lai noteiktu stingrākas prasības sistēmiski nozīmīgiem trešo valstu CDP. Pēdējais minētais aspekts ir īpaši svarīgs, ņemot vērā to euro denominēto darījumu būtisko apjomu, kuru klīringu veic Apvienotajā Karalistē reģistrēti CDP, uz kuriem pēc Apvienotās

Karalistes galīgās izstāšanās no Eiropas Savienības vairs neattieksies EMIR regulatīvais un uzraudzības ietvars. Ja Eiropas Komisijas priekšlikums tiks pieņemts, Eurosistēmai būs arī lielāka nozīme gan ES, gan trešo valstu CDP uzraudzībā. Lai Eurosistēma spētu izpildīt šo pienākumu, ir ārkārtīgi svarīgi tai nodrošināt attiecīgas pilnvaras saskaņā ar Līgumu un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem. Lai ECB nodrošinātu skaidras juridiskās pilnvaras centrālā klīringa jomā, Padome pieņēma [leteikumu](#) grozīt minēto Statūtu 22. pantu.

7. ielikums

Inovācijas ātro maksājumu un neliela apjoma maksājumu jomā

Ātrie maksājumi

Līdz ar SEPA Ātro kredīta pārvedumu *SCT Inst* sistēmas ieviešanu 2017. gada novembrī neliela apjoma maksājumu tirgū tika izveidots kopējs pamats inovatīvu produktu un pakalpojumu sniegšanai, tādējādi klientiem nodrošinot pievienoto vērtību un palielinot maksājumu pakalpojumu sniedzēju (MPS) konkurenci. Jau pašā sākumā daļībai *SCT Inst* sistēmā reģistrējās aptuveni 600 maksājumu pakalpojumu sniedzēju no astoņām euro zonas valstīm, tādējādi tie ir sasniedzami vismaz *SCT Inst* maksājumu veikšanai. Vēl vairāk citu valstu MPS pievienosies sistēmai 2018. un 2019. gadā un vēlāk.

Neliela apjoma maksājumu risinājumi, kuru pamatā ir *SCT Inst* sistēma, ļauj klientiem (patērētājiem, uzņēmumiem un valsts pārvaldes iestādēm) veikt un saņemt bezskaidrās naudas maksājumus visā Eiropā ātrāk nekā 10 sekunžu laikā. Maksājumā norādītie līdzekļi tiek nekavējoties ieskaitīti saņēmēja kontā, tāpēc tos var uzreiz izmantot citos darījumos.

Pamatojoties uz *SCT Inst* sistēmu, varētu tikt izstrādāti inovatīvi risinājumi maksājumiem "persona personai", termināļu maksājumiem "persona uzņēmumam", e-komercijas maksājumiem, kā arī maksājumiem "uzņēmums uzņēmumam". Minētie inovatīvie risinājumi ietver, piemēram, mobilos maksājumus "persona personai", starptautiskā bankas konta numura (IBAN) vietā izmantojot saņēmēja mobilā tālruņa numuru. Inovatīvos risinājumus potenciāli varētu izmantot arī maksājumos "persona uzņēmumam", piemēram, maksājot par mājās vai tirdzniecības vietā sniegtiem pakalpojumiem. E-komercijas jomā ātrie maksājumi ļauj tiešsaistes tirgotājiem saņemt maksājumus ar preču vai pakalpojumu nodrošināšanu. Attiecībā uz maksājumiem "uzņēmums uzņēmumam" ātrie maksājumi uzlabo naudas plūsmu un optimizē apgrozāmā kapitāla pārvaldību. Lūkojoties vispārīgāk, – tie samazina novēlotu maksājumu gadījumu skaitu un paātrina rēķinu apmaksu.

SCT Inst maksājumi ne tikai izpilda ātruma nosacījumu, bet ir arī droši un efektīvi. Eurosistēma īsteno *SCT Inst* sistēmas pārraudzību. Pamatā esošā tirgus infrastruktūra, uz kuru arī attiecas Eurosistēmas pārraudzība, nodrošina drošu un efektīvu *SCT Inst* maksājumu apstrādi un izpildi visā Eiropā. Norēķini tiek veikti, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

Inovācijas neliela apjoma maksājumu jomā

Neliela apjoma maksājumu inovāciju kontekstā svarīgi skaidri nodalīt, no vienas puses, tādu maksājumu instrumentu un risinājumu izstrādi, uz kuriem attiecas ES tiesību aktu regulējums un kuri denominēti prasījuma pret emitējošo centrālo banku valūtā, un, no otras puses, virtuālās naudas shēmu, piemēram, *Bitcoin*, rašanos. Termins "virtuālā valūta" nav precīzs, jo pretēji īstai

valūtai virtuālā valūta nesniedz iespēju izvirzīt prasību emitentam. Turklāt tai nav skaidra tiesiskā pamata un tā netiek regulēta. Tāpēc ECB virtuālās valūtas uzskata tikai par "vērtības digitālu atspoguļojumu".⁷²

Lietotājiem jāņem vērā, ka virtuālo valūtu vērtība var ievērojami svārstīties un šīs svārstības var veicināt spekulatīva darbība. Jāpiemin arī, ka salīdzinājumā ar citām digitālās maksāšanas metodēm dažas virtuālās valūtas var patērēt ļoti daudz elektroenerģijas, jo darījumu verificēšanas algoritmam nepieciešama nozīmīga datu apstrādes jauda, kam savukārt vajadzīga elektroenerģija.

Ātro maksājumu ieviešana euro zonā vēl vairāk uzlabos neliela apjoma maksājumu ekosistēmas konkurētspēju un inovāciju potenciālu Eiropā. Ātrie maksājumi ir nodrošināti ar euro drošību un uzticamību. Savukārt virtuālās valūtas var uzskatīt par riskiem pakļautiem spekulatīviem aktīviem. Emisijas iestāde tām nesniedz nodrošinājumu, tāpēc to izmantošanu kā maksāšanas līdzekli, norēķinu vienību un vērtību uzkrāšanas līdzekli nevar uzvert kā pašsaprotamu.

8. ielikums

Finanšu ekosistēmas noturība pret kiberuzbrukumiem

Digitalizācija un globalizācija nodrošina fiziskām personām, uzņēmumiem un valsts iestādēm jaunas informācijas ieguves un pārvaldības, darījumu slēgšanas un saziņas iespējas. Vienlaikus, ņemot vērā savstarpējo sasaisti, IT vides sarežģītību, lietotāju skaita palielināšanos, kā arī datu apjoma pieaugumu digitālajās platformās un tīklos, pastiprinājies arī kiberuzbrukumu risks. Kiberuzbrukumi bankām, finanšu tirgus infrastruktūrām un pakalpojumu sniedzējiem ir nopietna problēma, jo tie negatīvi ietekmē patērētājus un uzņēmumus, varētu radīt sistēmisko risku, ietekmēt finanšu stabilitāti un visbeidzot – kavēt tautsaimniecības izaugsmi.

Tā kā uzbrukumi kļūst arvien sarežģītāki un uzbrucēji atrod arvien jaunas iespējas un izmanto jaunas metodes, lai kompromitētu IT sistēmas, organizācijām pastāvīgi jāuzlabo sava drošības kontrole. Šādas kontroles mehānismi ietver apdraudējuma datu vākšanu un analizēšanu un aizsardzības pasākumu īstenošanu, kā arī izmeklēšanas un reaģēšanas spēju uzlabošanu.

Darbības nepārtrauktības, t.sk. noturības pret kiberuzbrukumiem, nodrošināšanai jāvelta īpaša uzmanība. Darbības nepārtrauktība nozīmē organizācijas spēju paredzēt, izturēt un ierobežot darbības pārtraukumus, kā arī ātri no tiem atgūties. Tas nozīmē, ka organizācija spēj turpināt darbību pirms incidenta, tā laikā un pēc tā. Turklāt tā tiecas mazināt iespējamo saistīto ietekmi darbības pārtraukuma laikā un pēc tā.

Finanšu sistēmas būtiskā savstarpējā sasaiste gan uzņēmējdarbības attiecību, gan atbalsta IT infrastruktūras jomā nozīmē, ka noturību pret kiberuzbrukumiem nevar panākt izolēti. Līdzdalība un sadarbība ir būtiskas kā darbības, tā arī politikas līmenī. Jāiesaista visa ekosistēma (finanšu tirgu infrastruktūras, tirgus dalībnieki un būtisku pakalpojumu sniedzēji), īpaši informācijas apmaiņas, atjaunošanas un pārbaužu jomā. Eurosistēma atzinīgi vērtē Eiropas līmeņa sadarbību kiberdrošības jomā.

⁷² Sīkāku informāciju sk. *Virtual currency schemes – a further analysis* ("Virtuālās naudas shēmas – detalizētāka analīze"), ECB, 2015. gada februāris.

Jāmin šādi pasākumi, kas īstenoti, lai veicinātu noturību pret kiberuzbrukumiem Eurosistēmas līmenī.

1. ECB noturības pret kiberuzbrukumiem veicināšana

ECB ir ārkārtīgi svarīgi aizsargāt savu datu konfidencialitāti un integritāti un nodrošināt savu sistēmu pieejamību. Tas ietver ne tikai pareizas darbības risku pārvaldības īstenošanu, IT drošības regulējumu un tehniskās atjaunošanas spējas, bet arī darbības nepārtrauktības plānu izstrādi. Šajos plānos aprakstīts, kā pastāvīgu uzbrukumu gadījumā ECB noteiktu pasākumu un resursu prioritāro secību, nodrošinātu galveno aktīvu aizsardzību un atjaunotu funkcionalitāti. Turklāt izveidota sistemātiska centrālo banku sadarbība kopīgas IT drošības risku pārvaldības un politikas regulējuma izveidei, pastāvīgi analizējot jaunākās tendences kibernetikas jomā un reaģējot uz apdraudējumiem un incidentiem.

2. Uzraudzīto banku darbības nepārtrauktības/noturības pret kiberuzbrukumiem veicināšana

Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) noteicis, ka uzraudzītajām bankām obligāti jāziņo par nozīmīgiem incidentiem kibernetikas jomā. Tas ļauj labāk izprast, kādi kiberincidenti pasaulē ietekmē bankas. Lielāko daļu kibernetikas aspektu aptver VUM IT risku uzraudzība. Tā ietver pastāvīgu neklātienas uzraudzību un risku novērtējumus, tematiskus un horizontālus pārskatus prioritāšu jomās (kibernetikas, IT ārpakalpojumu, datu kvalitātes u.c.) un mērķtiecīgas klātienas pārbaudes (ar IT risku saistītajās jomās kopumā, kā arī īpaši pievēršoties IT drošības un kiberuzbrukumu riskiem). Turpinās darbs pie norādījumiem par VUM gaidām attiecībā uz IT risku tās uzraudzībā esošajās nozīmīgajās iestādēs. Papildus VUM aktīvi sadarbojas ar uzraudzības partneriestādēm visā pasaulē un īpaši Eiropā, daloties labākās prakses piemēros un saskaņojot politikas pasākumus.

3. Finanšu tirgus infrastruktūru noturības pret kiberuzbrukumiem nodrošināšana

Eurosistēmas finanšu tirgus infrastruktūru (FTI) noturības pret kiberuzbrukumiem stratēģiju veido trīs pīlāri: FTI sagatavošana, sektoru noturība un stratēģiskais regulators – nozaru iesaiste. Saskaņā ar pirmo pīlāru Eurosistēma īsteno saskaņotu euro zonas maksājumu sistēmu novērtēšanas pieeju, ņemot vērā uz principiem balstītos Maksājumu un tirgus infrastruktūru komitejas (CPMI) un Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas (IOSCO) norādījumus *Guidance on cyber resilience for financial market infrastructures* ("Norādījumi par finanšu tirgus infrastruktūru noturību pret kiberuzbrukumiem"). Papildus Eurosistēma izstrādā dažādus instrumentus, kurus var izmantot FTI operatori, lai palielinātu savu noturību pret kiberuzbrukumiem. Viens no šādiem instrumentiem ir Eiropas sarkanās komandas pārbaudes sistēma (*European Red Team Testing Framework*)⁷³. Tā tiks ieviesta 2018. gadā, un tās mērķis būs nodrošināt kibernetikas pārbaudes standartizāciju un savstarpēju atzīšanu visā ES, lai katra dalībvalsts un/vai dažādas kompetentās iestādes neveiktu līdzīgas FTI pārbaudes. Saskaņā ar otro pīlāru Eurosistēmas mērķis ir uzlabot finanšu sektora kolektīvo noturību pret kiberuzbrukumiem, īstenojot pārrobežu/starpiestāžu sadarbību, daloties ar informāciju, veicot nozares kartēšanu un īstenojot tirgus mēroga darbības nepārtrauktības

⁷³ Termins "sarkanās komandas pārbaudes" (*red team testing*) sākotnēji bija militārs termins, un to attiecināja uz komandām, kuru uzdevums bija neitralizēt "draudzīgu" objektu drošības pasākumus, tādējādi pārbaudot to efektivitāti. Noturības pret kiberuzbrukumiem kontekstā tas ir pasākums, kurā tiek atdarināta reālo uzbrucēju taktika, tehnika un procedūras, par mērķi izvēloties finanšu tirgus infrastruktūras vai uzņēmuma darbiniekus, procesus un tehnoloģijas, lai pārbaudītu attiecīgās iestādes aizsardzības, identificēšanas un reaģēšanas spējas.

nodrošināšanas pasākumus. Trešā pīlāra ietvaros izveidots forums, kurā var apvienoties tirgus dalībnieki, kompetentās iestādes un kiberdrošības pakalpojumu sniedzēji. Foruma mērķis ir veidot dalībnieku savstarpējo uzticību un sadarbību, kā arī veicināt kopīgas iniciatīvas, lai uzlabotu nozares spējas un kompetences.

Lai nodrošinātu finanšu ekosistēmas noturību pret kiberuzbrukumiem, nepieciešami kopīgi institūciju, infrastruktūru un iestāžu centieni, taču kopumā atbildība kiberdrošības jomā jāuzņemas attiecīgajām finanšu iestādēm un FTI.

5. Citām institūcijām sniegtie finanšu pakalpojumi

5.1. Aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšana

ECB ir atbildīga par ES aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu [vidēja termiņa finansiālās palīdzības \(VTFP\)](#)⁷⁴ mehānisma un [Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma \(EFSM\)](#)⁷⁵ ietvaros. ECB 2017. gadā veica VTFFM ietvaros piešķirtu aizdevumu procentu maksājumu apstrādi. Kopējais atlikums šīs iespējas ietvaros 2017. gada 31. decembrī bija 3.05 mljrd. euro. ECB 2017. gadā veica arī dažādu EFSM ietvaros piešķirtu aizdevumu maksājumu un procentu maksājumu apstrādi. Kopējais atlikums šā mehānisma ietvaros 2017. gada 31. decembrī bija 46.8 mljrd. euro.

Līdzīgi ECB ir atbildīga par maksājumu, kas saistīti ar [Eiropas Finanšu stabilitātes fondu \(EFSF\)](#)⁷⁶ un [Eiropas Stabilitātes mehānismu \(ESM\)](#)⁷⁷, administrēšanu. ECB 2017. gadā veica dažādu EFSF ietvaros piešķirtu aizdevumu procentu un komisijas maksas maksājumu apstrādi. ECB veica arī ESM locekļu iemaksu un dažādu šā mehānisma ietvaros piešķirtu aizdevumu procentu un komisijas maksas maksājumu apstrādi.

Visbeidzot, ECB ir atbildīga par visu to maksājumu apstrādi, kuri saistīti ar aizdevuma iespējas līgumu Grieķijai.⁷⁸ Kopējais atlikums šā līguma ietvaros 2017. gada 31. decembrī bija 52.9 mljrd. euro.

⁷⁴ Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 141. panta 2. punktu, Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu (ECBS Statūti) 17., 21.2., 43.1. un 46.1. pantu un Padomes 2002. gada 18. februāra Regulas (EK) Nr. 332/2002 9. pantu.

⁷⁵ Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 122. panta 2. punktu un 132. panta 1. punktu, ECBS Statūtu 17. un 21. pantu un Padomes 2010. gada 11. maija Regulas (ES) Nr. 407/2010 8. pantu.

⁷⁶ Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar EFSF ietvara vienošanās 3. panta 5. punktu).

⁷⁷ Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar ESM Finanšu palīdzības vienošanās vispārējo noteikumu 5.12.1. pantu).

⁷⁸ Saskaņā ar vienošanos par aizdevuma iespēju starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro (izņemot Grieķiju un Vāciju), un *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (darbojas valsts interesēs, pakļauta Vācijas Federatīvās Republikas rīkojumiem un izmanto tās garantijas) kā aizdevējiem, Grieķijas Republiku kā kredītņēmēju un *Bank of Greece* kā kredītņēmēja aģentu un saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21.2. pantu un 2010. gada 10. maija [Lēmuma ECB/2010/4](#) 2. pantu.

5.2. Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumi

Klientu euro denominēto rezervju aktīvu pārvaldīšanai 2005. gadā izveidotās Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumu (ERPP) sistēmas ietvaros 2017. gadā joprojām tika piedāvāts daudzpusīgs finanšu pakalpojumu klāsts. Vairākas Eurosistēmas nacionālās centrālās bankas (Eurosistēmas pakalpojumu sniedzējas) piedāvā ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām, monetārajām iestādēm un valdības aģentūrām, kā arī starptautiskajām organizācijām pilnu šo pakalpojumu kopumu, kas pamatojas uz saskaņotiem noteikumiem un nosacījumiem atbilstoši vispārējiem tirgus standartiem. ECB veic kopējās koordinācijas funkciju, veicinot sistēmas raitu darbību un informācijas sniegšanu Padomei.

ERPP darījumu attiecības ar Eurosistēmu 2017. gadā uzturēja 278 klienti (2016. gadā – 286 klienti). Attiecībā uz pašiem pakalpojumiem ERPP sistēmas pārvaldīto turējumu kopapjoms (kas ietver skaidrās naudas aktīvus un vērtspapīru turējumus) 2017. gadā pieauga aptuveni par 7% salīdzinājumā ar 2016. gada beigām.

6. Banknotes un monētas

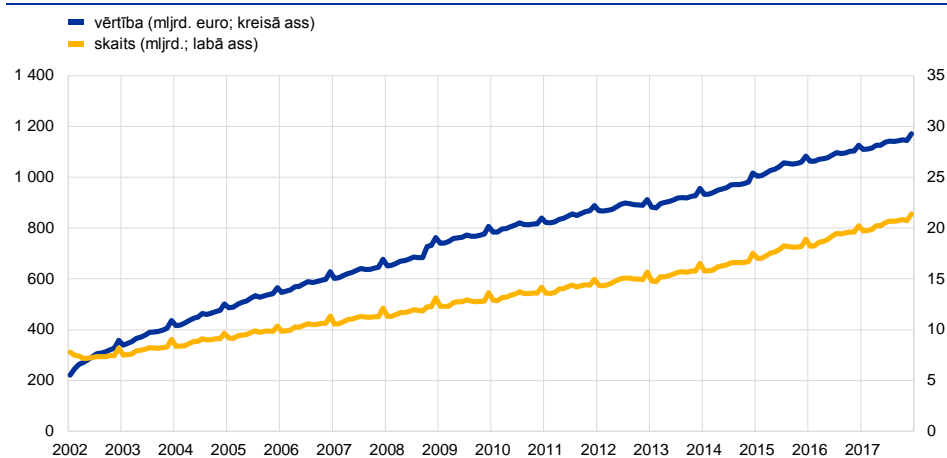
ECB un euro zonas valstu centrālās bankas (NCB) ir atbildīgas par euro banknošu emisiju euro zonā un sabiedrības uzticēšanās euro saglabāšanu.

6.1. Banknošu un monētu apgrozība

2017. gadā **apgrozībā esošo euro banknošu skaits** un vērtība pieauga attiecīgi aptuveni par 5.9% un 4.0%. Gada beigās apgrozībā atradās 21.4 mljrd. euro banknošu, kuru kopējā vērtība bija 1 171 mljrd. euro (sk. 30. un 31. att.). Vislielākais gada kāpuma temps 2017. gadā bija 100 euro banknotēm (7.9%). 50 euro banknošu skaita pieaugums saglabājās dinamisks (6.4%), bet bija lēnāks nekā iepriekšējā gadā.

30. attēls

Apgrozībā esošo euro banknošu skaits un vērtība

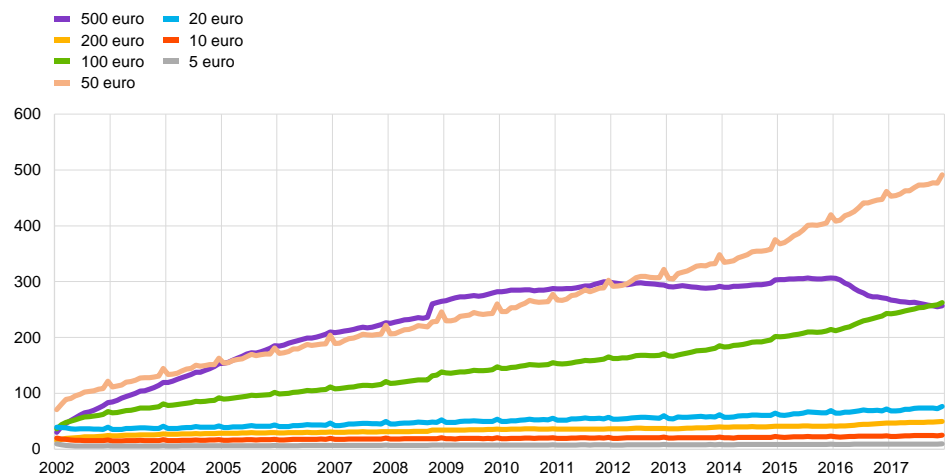

Avots: ECB.

31. attēls

Apgrozībā esošo euro banknošu vērtība nominālvērtību dalījumā

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

Pēc lēmuma ar ES2 sērijas pabeigšanu pārtraukt 500 euro banknošu izlaidšanu 2017. gadā apgrozībā esošo 500 euro banknošu skaits turpināja samazināties. Šo sarukumu daļēji kompensēja lielāks pieprasījums pēc 200, 100 un 50 euro banknotēm.

Aplēsts, ka vērtības izteiksmē aptuveni trešā daļa apgrozībā esošo euro banknošu tiek turētas ārpus euro zonas. Pārsvārā šīs banknotes tiek glabātas kaimiņvalstīs galvenokārt lielākās nominālvērtības naudas zīmēs. Tās izmanto uzkrājumu veidošanai un darījumu norēķinos starptautiskajos tirgos.

Euro banknošu izgatavošanu kopīgi veic euro zonas NCB, kurām 2017. gadā pavisam bija iedalīta 5.72 mljrd. banknošu izgatavošana.

Kopējais apgrozībā esošo euro monētu skaits 2017. gadā palielinājās par 4.2%, 2017. gada beigās sasniedzot 126.0 mljrd. 2017. gada beigās apgrozībā esošo monētu vērtība sasniedza 28.0 mljrd. euro, t.i., par 4.0% vairāk nekā 2016. gada beigās.

2017. gadā euro zonas NCB pārbaudīja aptuveni 32.3 mljrd. banknošu autentiskumu un derīgumu apgrozībai, aptuveni 6.1 mljrd. no tām izņemot no apgrozības kā nederīgas. Eurosistēma arī turpināja centienus palīdzēt banknošu iekārtu ražotājiem nodrošināt to iekārtu atbilstību ECB standartiem attiecībā uz euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi pirms to atkārtotas laišanas apgrozībā. Ar šīm iekārtām kredītiestādes un citi profesionālie skaidrās naudas apstrādātāji 2017. gadā pārbaudīja aptuveni 36 mljrd. euro banknošu autentiskumu un derīgumu.

9. ielikums

Skaidrās naudas izmantošana euro zonas mājsaimniecībās

Pieaugot karšu maksājumiem un rodoties alternatīvām maksāšanas iespējām, tiek apspriesta skaidrās naudas nākotne un apšaubīta tās nozīme sabiedrībā. Tomēr, lai gan euro banknotes un monētas ir apgrozībā 15 gadu, nav daudz zināms par skaidrās naudas faktisko lietošanu mājsaimniecībās. Tāpēc ECB veica visaptverošu pētījumu⁷⁹, analizējot, kā euro zonas patērētāji 2016. gadā tirdzniecības vietās⁸⁰ (TV) izmantoja skaidro naudu, maksājumu kartes un citus maksāšanas instrumentus. Pētījums balstīts uz visu euro zonas valstu aptaujas rezultātiem, neietverot Vāciju un Nīderlandi, kuras jau attiecīgi 2014. gadā un 2016. gadā bija patstāvīgi veikušas līdzīgu aptauju. Šo abu valstu rezultāti ietverti ECB aptaujas rezultātos, lai gūtu maksājumu skaita un vērtības novērtējumu par visām 19 euro zonas valstīm.

Darījumu skaita ziņā 2016. gadā 79% no visiem maksājumiem euro zonas TV tika veikti skaidrā naudā, 19% – izmantojot kartes, 2% – izmantojot citus instrumentus, piemēram, čekus, kredīta pārvedumus vai mobilos maksāšanas līdzekļus. Darījumu vērtības izteiksmē 54% no visiem TV veiktajiem maksājumiem tika izdarīti skaidrā naudā, 39% – izmantojot maksājumu kartes un 7% – izmantojot citus maksāšanas instrumentus (piemēram, čekus). Tomēr gan darījumu skaita, gan vērtības ziņā dažādās valstīs novērotas lielas maksājumu paradumu atšķirības (sk. A att.).

⁷⁹ Sk. *Esselink, H. and Hernández, L. The use of cash by households in the euro area* ("Skaidrās naudas izmantošana euro zonas mājsaimniecībās"), Occasional Paper Series, No 201, ECB, 2017. gada novembris.

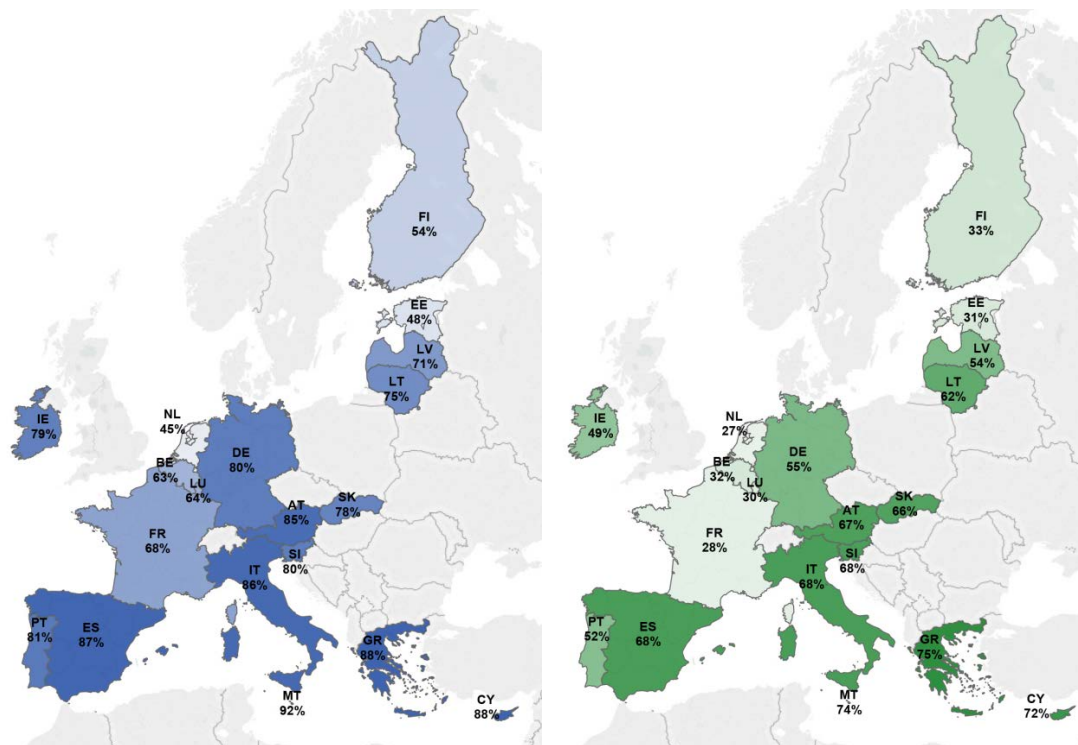
⁸⁰ Tirdzniecības vieta ir jebkura fiziski eksistējoša vieta, kur pircējs var iegādāties preces un pakalpojumus (sk. B att.).

A attēls

Skaidrās naudas tirdzniecības darījumu daļa tirdzniecības vietās valstu dalījumā

(darījumu skaits)

(darījumu vērtība)

Avoti: ECB, Deutsche Bundesbank un De Nederlandsche Bank.

Skaidrā nauda bija euro zonā plašāk izmantotais instruments, maksājot par pirkumiem vērtībā līdz 45 euro. Maksājumiem virs 45 euro kartes bija visbiežāk lietotais maksāšanas līdzeklis. Taču tikai 9% no visiem reģistrētajiem maksājumiem summas bija virs 45 euro. Patiesībā rezultāti liecina, ka pircēji, TV norēķinoties skaidrā naudā, ar karti vai citu maksāšanas līdzekli, katru reizi vidēji tērēja tikai 18 euro. Vairāk nekā trešdaļa maksājumu bija pat mazāki par 5 euro, bet divas trešdaļas – mazāki par 15 euro.

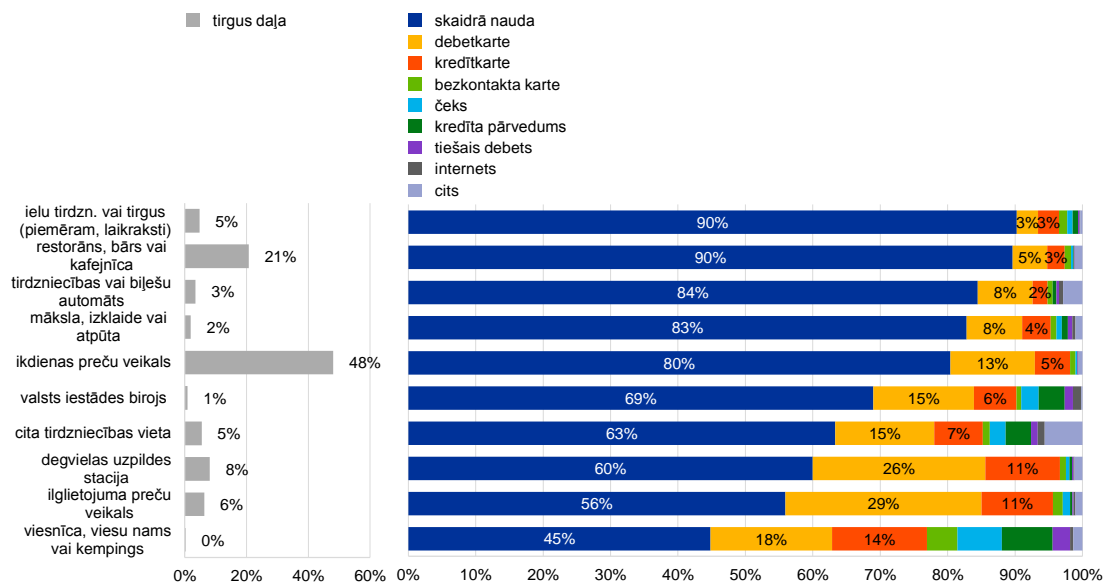
Vairākums maksājumu darījumu notika veikalos, norēķinoties par ikdienas precēm (48%); tiem seko norēķini restorānos, bāros vai kafejnīcās (21%), degvielas uzpildes stacijās (8%) un ilglietojuma preču veikalos (6%; sk. B att.). Tas, ka vairākums pirkumu tika veikti vietās, kur 80–90% visu maksājumu notika skaidrā naudā, un tas, ka divas trešdaļas visu darījumu bija mazāki par 15 euro, zināmā mērā var izskaidrot, kāpēc skaidrā nauda tiek lietota vairāk, nekā bieži tiek uzskatīts.

B attēls rāda, ka 5% visu maksājumu tika veikti citās norēķinu vietās. Tas ir raksturīgi pakalpojumu nozarei (piemēram, maksājot par friziera, ķīmiskās tīrīšanas, santehnikas pakalpojumiem, automobiļu un velosipēdu remontu vai māsaimniecības pakalpojumiem). Dažās valstīs šī pozīcija ietver arī maksājumus, kurus citās valstīs parasti veic, izmantojot attālinātu maksājumu metodes, piemēram, kredīta pārvedumus vai tiešo debetu. Tie galvenokārt ir regulāri maksājumi, piemēram, par īri, komunālajiem pakalpojumiem un apdrošināšanas polisēm, bet arī maksājumi par degvielas vai gāzes piegādi mājās vai medicīnas pakalpojumiem. Atbildes uz aptaujas jautājumu par šādiem maksājumiem liecina, ka euro zonā (izņemot Vāciju) vidēji 6% īres, 13% elektrības un 31% medicīnas pakalpojumu rēķinu tiek samaksāti skaidrā naudā. Kopumā var secināt, ka valstīs ar augstu skaidrās naudas norēķinu daļu kopējos maksājumos regulārie maksājumi biežāk tiek veikti skaidrā naudā.

B attēls

Tirdzniecības vietās izmantoto galveno maksāšanas instrumentu tirgus daļa (darījumu skaits)

(%)

Avoti: ECB, Deutsche Bundesbank un De Nederlandsche Bank.

Kopumā rezultāti liecina, ka skaidrās naudas izmantošana TV joprojām ir plaši izplatīta vairākumā euro zonas valstu. Šķiet, ka tas ir pretrunā pieņēmumam par to, ka skaidro naudu strauji aizstāj bezskaidrās naudas maksāšanas līdzekļi. Tik tiešām, jautāti par saviem iecienītajiem maksāšanas instrumentiem, 32% respondentu atbildēja, ka dod priekšroku skaidrajai naudai, 43% sacīja, ka izvēlas kartes vai citus bezskaidrās naudas maksāšanas instrumentus, bet 25% sacīja, ka nedod priekšroku kādam maksāšanas instrumentam. Šādu priekšrokas norādes un faktiskās uzvedības neatbilstību tikai daļēji var izskaidrot ar to, ka cilvēki, šķiet, lielākoties atceras lielāka apjoma maksājumus, ko veic ne tik regulāri, un parasti piemirst, cik bieži, norēķinoties skaidrā naudā, veikti mazas vērtības maksājumi.

6.2. Viltotās euro banknotes

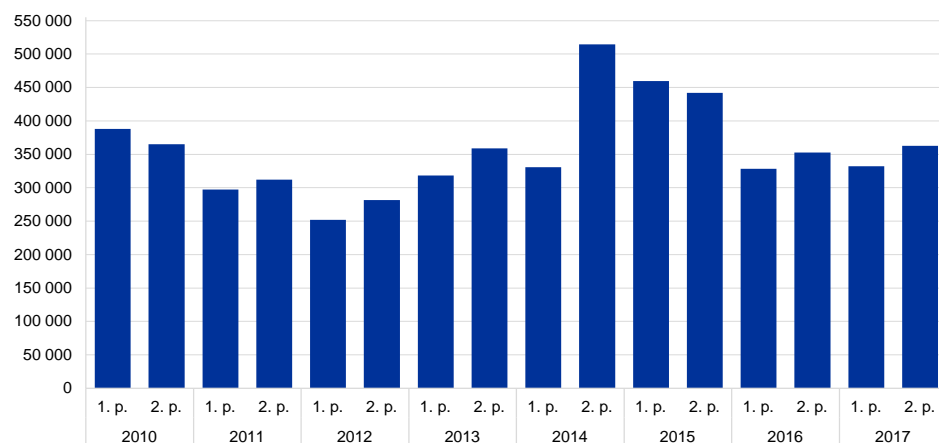
Kopējais viltoto euro banknošu skaits 2017. gadā nedaudz palielinājās, un no apgrozības tika izņemts aptuveni 694 000 viltojumu. Salīdzinājumā ar apgrozībā esošo īsto euro banknošu skaitu viltoto banknošu īpatsvars ir ļoti mazs. 32. attēlā atspoguļota no apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaita ilgtermiņa dinamika. Naudas viltotāji viltošanai parasti izvēlas 20 un 50 euro banknotes, kuras 2017. gadā kopumā veidoja vairāk nekā 85% no kopējā konfiscēto viltojumu skaita. Viltoto 20 euro banknošu īpatsvars 2017. gadā samazinājās.

ECB joprojām iesaka sabiedrībai rēķināties ar viltojumu iespēju, atcerēties par naudas pārbaudi, to [aptaustot](#), [apskatot](#) un [pagrozot](#), un nepaļauties tikai uz vienu pretviltošanas elementu. Turklāt profesionālajiem skaidrās naudas apstrādātājiem

gan Eiropā, gan ārpus tās pastāvīgi tiek piedāvāta apmācība un ir pieejami aktuāli informatīvie materiāli, lai atbalstītu Eurosistēmas cīņu pret viltošanu. Šim mērķim kalpo arī ECB sadarbība ar Eiropolu, Interpolu un Eiropas Komisiju.

32. attēls

No apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits

Avots: ECB.

6.3. Otrā izlaiduma euro banknotes

2017. gada 4. aprīlī apgrozībā nonāca jaunā 50 euro banknote. Jaunās banknotes izlaišana ir jaunākais sasniegums euro banknošu drošības paaugstināšanā. Pēc 5, 10 un 20 euro banknotēm jaunā 50 euro banknote ir ceturtā ieviestā euro banknošu otrās sērijas, kas pazīstama kā [Eiropas sērija](#), naudas zīme. Tai ir uzlaboti pretviltošanas elementi, t.sk. smaragdzaļš skaitlis, kas, pagrozot banknoti, rada kustīgas gaismas efektu un turklāt maina krāsu, kā arī portreta logs, t.i., hologramma ar portretu, kas ir inovatīvs elements un kuru pirmo reizi izmantoja Eiropas sērijas 20 euro banknotei. Aplūkojot banknoti pret gaismu, hologrammas augšējā daļā redzamajā caurspīdīgajā logā no abām banknotes pusēm saskatāms Eiropas (grieķu mitoloģijas tēla) portrets. Šis portrets parādās arī ūdenszīmē.

2019. gada 1. pusgadā plānots reizē izlaist jaunās 100 un 200 euro banknotes, kas būs divas pēdējās banknotes Eiropas sērijā. Pēc euro banknošu nominālvērtības struktūras pārskatīšanas ECB Padome nolēma neiekļaut 500 euro banknoti Eiropas sērijā, ņemot vērā bažas par šīs nominālvērtības banknotes iespējamo izmantošanu nelikumīgās darbībās. ECB un euro zonas NCB īsteno kampaņu, lai informētu sabiedrību un profesionālos skaidrās naudas apstrādātājus par jauno 100 un 200 euro banknošu ieviešanu, kurām būs vairāki inovatīvi pretviltošanas elementi. Kampaņa ietvers arī atgādinājumu par 500 euro banknotes izlaišanas pārtraukšanu, kas, ņemot vērā euro starptautisko nozīmi un plašo uzticēšanos euro banknotēm, tāpat kā citu nominālvērtību euro banknotes joprojām būs likumīgs maksāšanas līdzeklis, un tāpēc to arī turpmāk varēs

izmantot kā maksāšanas un uzkrājumu veidošanas līdzekli. Visas pirmās sērijas banknotes (t.sk. 500 euro banknote) saglabās savu vērtību vienmēr, un tās varēs apmainīt euro zonas NCB neierobežotu laiku.

ECB un euro zonas NCB turpinās palīdzēt banknošu apstrādes iekārtu nozarei sagatavoties jauno 100 un 200 euro banknošu ieviešanai.

7. Statistika

Ar nacionālo centrālo banku (NCB) atbalstu ECB sagatavo, vāc, apkopo un izplata plašu statistisko datu klāstu, kas nepieciešams euro zonas monetārajai politikai, ECB uzraudzības funkcijām, dažādu citu Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) uzdevumu un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas uzdevumu izpildei. Šos statistiskos datus izmanto arī valsts iestādes, finanšu tirgus dalībnieki, plašsaziņas līdzekļi un sabiedrība. ECBS 2017. gadā turpināja regulāri, raiti un laikus sniegt euro zonas statistiskos datus. Turklāt tā veltīja vērā ņemamas pūles, lai izpildītu jaunās prasības ļoti savlaicīgi sniegt augstas kvalitātes un detalizētākus valstu, sektoru un instrumentu līmeņa statistiskos datus.

7.1. Jauna un pilnveidota euro zonas statistika

ECB 2017. gadā sāka publicēt euro naudas tirgus statistiku, ko gatavo, izmantojot atbilstoši [Regulai ECB/2014/48](#) vāktus mikrodatu. Šī statistika atspoguļo nenodrošināto darījumu tirgus segmentu un ietver datus par kopējā apgrozījuma summām un vidējo svērto procentu likmi rezervju prasību izpildes periodā, kā arī par šā perioda dienas vidējo apjomu darījuma partnera sektora, darījuma veida un termiņa dalījumā (63 jaunas laikrindas). Šīs publikācijas mērķis ir pastiprināt tirgus caurredzamību, tādējādi uzlabojot naudas tirgus darbību.

ECB sāka arī publicēt statistiku par apdrošināšanas sabiedrībām, kas tiek vākta atbilstoši [Regulai ECB/2014/50](#). Šī statistika, kas raksturo euro zonas apdrošināšanas sabiedrību bilances, tiek atjaunināta reizi ceturksnī.

ECBS 2017. gadā izveidoja skaidrus noteikumus attiecībā uz monetāro finanšu iestāžu (MFI) procentu likmju un darījumu apjomu publicēšanu, nodrošinot atbilstošu un salīdzināmu valstu MFI procentu likmju (MIR) statistiskās informācijas sniegšanu ECBS līmenī. Tādējādi [ECB Statistisko datu noliktavā](#) publiski pieejamās MIR datu laikrindas tika papildinātas ar 1 840 laikrindām.

Publiski pieejamo konsolidēto banku datu klāsts 2017. gada novembrī tika būtiski paplašināts ar jauniem posteņiem, kas atspoguļo bilances, peļņitspēju, aktīvu kvalitāti, likviditāti un kapitāla pietiekamību.

ECB sāka publicēt arī euro zonas kopsavilkuma bilances datus par finanšu sabiedrībām, kas nodarbojas ar euro zonas rezidentu māsaimniecību un nefinanšu sabiedrību kreditēšanu. Dati tiek publicēti reizi gadā, bet attiecībā uz

dažām valstīm tie pieejami arī katru ceturksni. Pieejami dati gan par aizdevumu atlikumiem, gan starptībām, kas rodas, veicot atlikumu korigēšanu atbilstoši pārklasificēšanai.

Makroprudenciālās uzraudzības datubāze (MPDB) tika papildināta ar jaunu rādītāju kopumu, kas galvenokārt saistīti ar banku sektoru. Tādējādi pieejamo rādītāju kopskaits tagad pārsniedz 300. Notiek MPDB turpmākas paplašināšanas darbs, īpaši pievēršoties tām jomām, kur novērota datu nepietiekamība.

7.2. Citas statistikas norises

Jauna ECB regula par pensiju fondu statistiku tiešā veidā pievēršīsies visu to euro zonā rezidējošo pensiju fondu datu sniegšanas prasībām, kas atbilst šajā regulā sniegtajai statistikas definīcijas darbības jomai. [ECB regula par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām pensiju fondiem](#) labos kopš 2011. gada publicētās pašreizējās ceturkšņa statistikas trūkumus, īpaši attiecībā uz darījumu datu ierobežoto izplatīšanu nepietiekamas datu kvalitātes dēļ. Tādējādi jaunie dati nodrošinās labāku atbalstu ECBS, veicot monetāro un finanšu analīzi un sniedzot ieguldījumu finanšu sistēmas stabilitātē.

Projekta izstrādes posmā notika vairākas tikšanās ar Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes (EAAP) un pensiju nozares pārstāvjiem, ko pārstāv *PensionsEurope*. Regula paredz saskaņotu pensiju fondu aktīvu un pasīvu datu vākšanu ģeogrāfiskā darījuma partneru, sektoru un termiņu dalījumā. Gan plūsmu, gan darījumu dati tiks gatavoti katru ceturksni. Atjauninātais regulas projekts pēc laikposmā no 2017. gada jūlija beigām līdz septembra beigām notikušās [sabiedriskās apspriešanas](#) rezultātu iestrādāšanas un Eiropas Komisijas atbildes saņemšanas 2018. gada sākumā tika iesniegts ECB Padomei. ECB Padome regulu pieņēma 2018. gada 26. janvārī, un 17. februārī tā tika publicēta Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī. Jauno statistisko datu sniegšana ECB sāksies 2019. gadā.

ECB 2017. gada 21. septembrī paziņoja, ka līdz 2020. gadam publicēs datus par nenodrošinātu darījumu uz nakti procentu likmi, pamatojoties uz datiem, kas vākti saskaņā ar regulu par naudas tirgu statistikas pārskatu sniegšanu. Šī procentu likme papildinās esošās privātā sektora noteiktās etalonlikmes un kalpos kā rezerves atsauces procentu likme. Turpmāko divu gadu laikā ECB definēs šīs procentu likmes augsta līmeņa iezīmes, izstrādās aprēķinu metodiku un pārbaudīs procentu likmes pamatotību. Šajā laikā ECB nodrošinās caurredzamu komunikāciju, t.sk. rīkojot sabiedriskas apspriešanas.

2017. gadā MIR kvalitātes nodrošināšanu stiprināja šādi pasākumi: 1) labākās prakses apkopojums un norādījumu dokuments attiecībā uz kvalitātes pārbaūžu veikšanu; 2) pirmais ECBS apsekojums par NCB vietējo datu kvalitātes jautājumiem, kas tiks atjaunots divreiz gadā; un 3) pilnveidots MIR atbilstības

regulējums. Atjaunināta MIR rokasgrāmatas⁸¹ versija tika publicēta ECB tīmekļa vietnē 2017. gada janvārī, atspoguļojot pēdējos gados veikto MIR statistikas pilnveidošanu.

2017. gadā tika uzsākts [ECB regulas par maksājumu statistiku](#) atjaunināšanas darbs. Tās nolūks ir pilnveidot statistikas pārskatu sniegšanu maksājumu jomā, lai nodrošinātu statistikas turpmāku atbilstību mērķim. Veicot pārskatīšanu, tiks ņemtas vērā jaunākās norises attiecībā uz piemērojamiem Eiropas tiesību aktiem, kā arī pēdējie jaunievedumi neliela apjoma maksājumu tirgū.

ECBS un tās Statistikas komitejas ilgtermiņa pieeja datu vākšanai no bankām vērsta uz to, lai pēc iespējas standartizētu un integrētu esošos ECBS statistikas regulējumus dažās jomās un valstīs. Tam vajadzētu samazināt banku pārskatu sniegšanas slogu, veicināt arvien apjomīgāku un detalizētāku datu kopu apstrādes automatizāciju un uzlabot datu kvalitāti. Divas galvenās iniciatīvas šajā jomā ir Banku integrētās pārskatu sniegšanas vārdnīca (BIRD)⁸² un Eiropas Pārskatu sniegšanas regulējums (ERF). 2017. gadā ar *AnaCredit* un vērtspapīru turējumu statistikas prasību aprakstīšanu noslēdzās BIRD pilotprojekta posms (BIRD nodrošina bankām standarta definīcijas un transformācijas noteikumus, lai palīdzētu tām sniegt pārskatus attiecīgajām iestādēm). Tika uzsākts arī nākamais posms, lai iekļautu Eiropas Banku iestādes (EBI) finanšu pārskatu sniegšanas prasības. BIRD kā "sabiedriska labums" darīts pieejams bankām un visām ieinteresētajām personām (piemēram, programmatūras izstrādātājiem, kuri izstrādā programmatūras paketes finanšu pārskatu sniegšanai), un tā izmantošana ir brīvprātīga. Attiecībā uz ERF, kas, kā paredzēts, laika gaitā integrēs pārskatu sniegšanu dažādās jomās un valstīs, 2017. gadā tika sākti izmaksu un guvumu analīzes sagatavošana, lai ciešā sadarbībā ar banku nozari un visām citām ieinteresētajām pusēm novērtētu tā ietekmi uz piedāvājuma pusi un pieprasījuma pusi.

ECBS leštāžu un saistīto uzņēmumu datubāzu reģistra (RIAD) ietilpība palielināta, lai ietvertu *AnaCredit* projekta atbalstam nepieciešamo informāciju (t.i., informāciju par nefinanšu sabiedrībām) un lai nodrošinātu citu ECBS un Eiropas banku uzraudzības jomas lietotāju vajadzības. RIAD kā galvenā saikne starp esošajiem mikrodatu apkopojumiem (vērtspapīru turējumu statistikas datubāze (SHSDB), centralizētā vērtspapīru datubāze (CSDB) un *AnaCredit*) ļauj apkopot visu attiecīgo informāciju. Turklāt 2018. gada 1. ceturkšņa beigās tika pabeigta RIAD sistēmas pilnveide un paredzams, ka 2018. gada 2. ceturksnī tiks pabeigta atsevišķas ECB RIAD pamatnostādnes sagatavošana.

ECB Statistikas ģenerāldirektorāts 2017. gada jūnijā ieviesa jaunu organizatorisko struktūru, liekot pamatu sakārtotai mikrodatu sagatavošanai daudz plašākā mērogā nekā iepriekš un turpmākam progresam ceļā uz augstas kvalitātes makroekonomiskās statistikas sagatavošanu. Jaunizveidotā Datu integrācijas un pakalpojumu nodaļa kalpo kā datu integrācijas centrs un piedāvā vienotus datu pakalpojumus. Vēl viens svarīgs sasniegums patlaban ir ECB datu krātuve, kas

⁸¹ Sk. [Manual on MFI interest rate statistics](#), ECB, 2017. gada janvāris.

⁸² Sīkāku informāciju sk. [BIRD](#) tīmekļa vietnē.

palīdz lietotājiem sameklēt ECB datus, kas turēti vairākās lietojumprogrammās, un piekļūt tiem. Pašlaik tiek īstenoti vairāki pilotprojekti. Tie veicina dažādu darbības jomu sadarbību un to pētījumu savstarpējo saīdzināmību. Pilotprojektu galvenā uzmanība pievērsta tādām tēmām kā piekļuve datiem, banku identifikatori un datu kopumu kombinēšana, lai labāk analizētu banku finansējumu un aktīvus. Būtiskas pūles tiek veltītas tam, lai ieviestu starptautiskus datu standartus, mazinot pārskatu sniegšanas slogu un uzlabojot datu kvalitāti un konsekvenci.

ECB Valde 2017. gadā izveidoja jaunu Datu komiteju, kuras priekšsēdētājs ir atbalsta funkciju vadītājs. Komiteja apvieno vadītājus no dažādām datu lietotāju un datu sagatavotāju jomām, lai vadītu ECB datu vadības stratēģijas īstenošanu un koordinētu ECB darbības datu standartizācijas jomā. Aktīva Datu pārvaldnieku grupa, kurā ietilpst visu datu lietotāju un datu sagatavotāju jomu pārstāvji, sniedz ieguldījumu ar datu pārvaldību saistītu tēmu (piemēram, pamatdati un metadati un piekļuve datiem) izstrādē un saskaņošanā.

ECB 2017. gadā turpināja strādāt, lai nodrošinātu labāku tās statistikas pieejamību un padarītu to lietotājiem draudzīgāku. ECB statistika pieejama ar Statistisko datu noliktavas starpniecību, bet jauni euro zonas finansējuma un ieguldījumu dinamikas grafiskie attēli, banku uzraudzības dati un statistikas apraksti pievienoti ECB tīmekļa vietnē "[Mūsu statistika](#)". Lietotāji tagad var arī dalīties ar grafiskajiem attēliem, pievienojot tos tīmekļa vietnēs, blogos vai citos digitālos forumos. Šo statistisko datu apakšsadaļu var viegli aplūkot, izmantojot jebkuru ierīci, piemēram, personālo datoru, planšetdatoru, viedtālruni vai citu mobilo ierīci.

10. ielikums

Eiropas un starptautiskā līmeņa sadarbība statistikas jomā

Ciešā sadarbībā ar *Eurostat* ECB turpinājusi pilnveidot makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūras (MNNP) pamatā esošās statistikas kvalitātes nodrošināšanu. MNNP izveidota 2011. gadā kā daļa no sešu regulu kopuma attiecībā uz ekonomisko pārvaldību makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanai un korigēšanai ES.

MNNP ietver vērtēšanas tabulu ar 14 galvenajiem rādītājiem (un 28 papildu rādītājiem), kurus izmanto, lai agrīnā posmā dalībvalsts līmenī konstatētu esošu vai draudošu makroekonomisko nelīdzsvarotību. MNNP rādītājus iegūst no ekonomikas un finanšu statistikas, ko sagatavo Eiropas Statistikas sistēma (ESS) un ECBS un pēc tam nosūta *Eurostat*.

ESS un ECBS vienmēr piemēro statistikas kvalitātes nodrošināšanas prasības, lai panāktu, ka to statistika atbilst politikas mērķiem nepieciešamo datu kvalitātes standartiem. ESS, ECBS, *Eurostat* un ECB cieši sadarbojas, lai nodrošinātu uzticamu statistisko datu pieejamību MNNP.

Vairāku MNNP rādītāju (piemēram, attiecībā uz tekošā konta bilanci un privātā sektora parādu) pamatā ir statistika, kas ietver maksājumu bilances/starptautisko investīciju bilances datus un finanšu kontu datus, t.i., statistiku, kuru vairākumā dalībvalstu apkopo NCB. 2016. gada novembrī *Eurostat* un ECB Statistikas Ģenerāldirektorāts parakstīja [Saprašanās memorandu \(SM\)](#), kas aptver šīs statistikas kvalitātes nodrošināšanas jautājumus. Tajā aprakstīta darba kārtība sadarbībai starp *Eurostat* un ECB, kā arī noteikts, ka ECB jāpārlicinās par NCB apkopoto datu kopu kvalitāti.

Šajā nolūkā pašlaik pilnībā ieviesta triju līmeņu kvalitātes ziņojumu sistēma. To veido valstu pašnovērtējuma ziņojumi (3. līmenis), kas izklāsta statistikas galvenos kvalitātes aspektus (valsts iestāžu pašnovērtējums); konkrētās jomas kvalitātes ziņojumi (2. līmenis), ko gatavo ECB un *Eurostat*, un kopīgs *Eurostat*/ECB kopsavilkuma ziņojums, kurā novērtēta visas MNNP pamatā esošās statistikas kvalitāte (1. līmenis) un kurš tiek publicēts reizi gadā.

ECB 2017. gadā sāka *Eurostat* nodrošināt datu kopas, kam veikta kvalitātes pārbaude, t.sk. papildu informāciju, kas sīki apraksta galvenos notikumus, un labojumus, kas ietekmējuši valstu datus. Lai laika gaitā vēl vairāk uzlabotu statistisko datu kvalitāti, analizēta iegūto datu kopu kvalitāte un konsekvence. SM paredz arī, ka ECB un *Eurostat* apmeklēs NCB un valstu statistikas birojus, lai palīdzētu novērtēt rezultātā iegūto datu kvalitāti. Pirmie šādi apmeklējumi notika 2017. gada beigās.

ECB izveidojusi auglīgu sadarbību ar Eiropas Banku iestādi (EBI), kas kopš 2014. gada, pēc Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ieviešanas, vēl vairāk stiprināta. Tas īpaši vērojams banku uzraudzības datu jomā, tā kā ECB kļuvusi atbildīga par procesu organizēšanu saistībā ar uzraugāmo iestāžu sniegto datu vākšanu un kvalitātes pārbaudēm saskaņā ar [VUM pamatregulu](#). EBI atbild par īstenošanas tehnisko standartu (ĪTS) sagatavošanu un uzturēšanu attiecībā uz uzraudzības datu sniegšanu un informācijas publiskošanu, cieši sadarbojoties ar nacionālajām kompetentajām iestādēm (NKI).

EBI ir būtiski ieinteresēta datu sniedzēju radīto uzraudzības datu plūsmā ("secīgā pieeja"), tā kā ECB pārsūta EBI noteiktu datu apakškopu. Tas noteicis vairākus ar to saistītus darba procesus, piemēram, vizītkaršu sagatavošanu katram datu sniedzējam. Vienlaikus ECB kā datu plūsmā ieinteresētā puse piedalās EBI pārredzamības novērtējumā un ar to saistītajās datu kvalitātes pārbaudēs.

Sadarbība ar EBI ietver arī ECB darbinieku dalību attiecīgajās EBI darba grupās, kas atbild par uzraudzības datu sniegšanu, kā arī kopīgajā darbā datu kvalitātes jomā, piemēram, attiecībā uz datu validācijas noteikumu uzturēšanu un pārbaudīšanu, ticamības pārbaudžu izstrādi, mijiedarbību datu kvalitātes novērtējumos utt. Turklāt ECB sniedz palīdzību datu kvalitātes pārvaldības jautājumos, piemēram, piedaloties jautājumu un atbilžu sagatavošanā par datu sniegšanas prasību interpretēšanu.

Vērts pieminēt arī to, ka EBI atbalsta ECB vidējā termiņa stratēģiskās iniciatīvas banku datu sniegšanas sloga samazināšanai, piemēram, Banku integrētās datu sniegšanas vārdnīcas un Eiropas pārskatu sniegšanas regulējuma izstrādi.

ECB sadarbojas arī ar citām organizācijām vairākās jomās, piemēram:

- datu apmaiņas kārtība ar Starptautisko Valūtas fondu tā īstenoto valstu un Eiropas finanšu sektora novērtēšanas programmu mērķiem;
- dalība ANO Statistikas pasākumu koordinēšanas komitejā un Starptautisko norēķinu bankas Ērvinga Fišera (*Irving Fisher*) Centrālo banku statistikas komitejā. Abu šo komiteju mērķis ir uzlabot statistikas iestāžu, t.sk. centrālo banku, koordināciju un sadarbību Eiropas un/vai pasaules līmenī, ietverot tādus aspektus kā statistikas sistēmas efektīva darbība, kopīgi standarti un platformas, metodikas izstrāde utt.

Visbeidzot, ECB nodrošina teorētisku un praktisku mācību iespējas citām iestādēm ar darbsemināru, semināru un prezentāciju starpniecību. To mērķauditorija ir organizācijas ECBS un VUM ietvaros, kā arī ārējas organizācijas, piemēram, NKI un NCB ārpus ES esošajās valstīs, ņemot vērā iespējamu nākotnes dalību ES.

11. ielikums

AnaCredit tapšana: galvenās iezīmes

AnaCredit (*analytical credit datasets* – analītisko kredītdata kopas) ir iniciatīva, kas paredz vākt un padarīt pieejamus plašam lietotāju lokam analītiskos mikrodatos par kredītiem un kredītriska informāciju par atsevišķiem banku aizdevumiem sabiedrībām un citām juridiskajām personām. Jaunās datu kopas palīdzēs ECBS veikt tās uzdevumus un sniegs arī būtisku ieguldījumu esošās ECBS statistikas uzlabošanā un jaunas statistikas izstrādē. Mikrodati par kredītiem tautsaimniecībai un banku riska darījumiem būs atbalsts visdažādāko tādu analīžu veikšanai, kurām apkopotu dati vairs nav uzskatāmi par pietiekamiem. Ļoti svarīgs aspekts ir jēdzienu un definīciju saskaņošana, nodrošinot dažādu valstu datu augstu salīdzināmības pakāpi. *AnaCredit* būtiski palielinās kredītu un kredītriska analīzes vērtību euro zonā, sniedzot detalizētu, savlaicīgu un pilnībā saskaņotu informāciju par visām juridiskajām personām izsniegtajiem aizdevumiem. Turklāt tiks rūpīgi sargāta datu konfidencialitāte, piešķirot piekļuvi mikrodatiem tikai tiem lietotājiem, kuriem tas nepieciešams. Citiem lietotājiem būs pieejami daļēji apkopoti dati, kuros nav iespējams identificēt pamatā esošās atsevišķās vienības.

AnaCredit būs kā palielināmais stikls kredītu un kredītriska analīzei euro zonā. Sniedzot informāciju, īpaši par aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām, *AnaCredit* ļaus veidot labāku izpratni par monetārās politikas transmisijas kanālu, sevišķi saistībā ar mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kuri investīciju un nodarbinātības iespēju dēļ uzskatāmi par tautsaimniecības pamatu. *AnaCredit* noderēs arī datu sniedzējiem, jo atgriezeniskā saikne uzlabos to spēju novērtēt aizņēmēju kredītspēju visā euro zonā un ļaus tiem veikt plašāku un pamatīgāku analīzi pašiem par saviem riska darījumiem, nekā patlaban iespējams. Pašlaik tiek noteikts, kādas būs atgriezeniskās saiknes *AnaCredit* ietvaros, un vēlāk NCB tās brīvprātīgi ieviešs.

ECB Padome 2016. gada maijā pieņēma *AnaCredit* regulu, kas ECBS nodrošina tiesisko regulējumu mikrodatu par aizdevumiem vākšanai no kredītiestādēm. Saskaņā ar Regulu vairāk nekā 4 000 kredītiestāžu euro zonā un vēl citas kredītiestādes dažās citās ES dalībvalstīs ar 2018. gada septembri sāks sniegt savām NCB (un ar to starpniecību – ECB) datus par atsevišķu kredītu riska darījumiem, kas ietilpst Regulas darbības jomā. Aptuveni 1 600 citu kredītiestāžu (īpaši – mazo kredītiestāžu) būs daļēji vai pilnībā atbrīvotas no šādu datu sniegšanas. Tiek lēsts, ka katru mēnesi tiks iesniegts 50–70 milj. datu ierakstu aptuveni par 15 milj. darījuma partneru, no kuriem vairākums ir sabiedrības. Reāli darījuma partneru datu sniegšana sāksies sešus mēnešus agrāk – 2018. gada aprīlī –, lai palīdzētu mazināt sākotnējās ieviešanas problēmas. Eurosistēmas dalībniekiem būs kopīga analītisko kredītdata kopa, bet citas ES NCB varēs izvēlēties sniegt ziņas par līdzīgiem datiem, pamatojoties uz tām pašām definīcijām, un tad tām būs nodrošināta piekļuve uz savstarpējiem pamatiem. Datu sniegšanas ietvars tapis padziļinātas analīzes un pārrunu rezultātā ECBS, rīkojot arī vairākas konsultāciju kārtas ar lietotājiem (t.sk. finanšu nozari un citām iesaistītajām pusēm), īpaši, lai novērtētu izmaksas un guvumus, kā arī noteiktu datu sniegšanas apjomus, piemēram, samērīguma nodrošināšanas

nolūkā. Datu sniegšanas regulējuma gala variantā panākts līdzsvars starp dažādās centrālo banku darbības jomās strādājošo lietotāju vajadzībām un attiecīgajām ieviešanas, nepieciešamo datu vākšanas un apstrādes izmaksām.

AnaCredit saturēs datus par 88 aizdevumu raksturlielumiem (informācija galvenokārt tiks atjaunināta reizi mēnesī), pamatojoties uz pilnībā saskaņotiem jēdzieniem un definīcijām, kas piemērojami visās iesaistītajās valstīs. Raksturlielumi aptver visas aizdevuma līgumos iesaistītās puses (aizdevējus, kredītņēmējus, garantijas devējus) un ietver gan strukturālos datus (piemēram, saimnieciskā darbība, uzņēmuma lielums, gada apgrozījums vai aizdevuma sākuma un atmaksas datumi) un dinamiskos datus (piemēram, atlikuma summa, instrumenta un darījuma partnera saistību neizpildes statuss, darījuma partnera parādi vai saistību neizpildes varbūtība). Datus jāsāk sniegt, ja konkrētajā kredītiestādē kredītņēmēja saistību summa sasniedz 25 000 euro.

Kredītu datus papildinās visu juridisko personu un citu institucionālo vienību (piemēram, ārvalstu filiāļu) reģistrs. Tas ļaus unikāli identificēt aptuveni 15 milj. darījuma partneru (aizdevēju, kredītņēmēju, garantijas devēju) un piedāvās jēdzienus un definīcijas ar augstu saskaņotības pakāpi, ļaujot veikt pamatotus aprēķinus par kredītņēmēja (juridiskās personas vai grupas) kopējo parādu tā aizdevējiem (kredītiestādēm). Turklāt kredītiestādes kā potenciālie kredītu mikrodatu informācijas lietotāji (ar atgriezenisko saikņu starpniecību, kur tādas ieviestas) varēs veikt detalizētāku un pamatīgāku pašu riska darījumu analīzi, nekā iespējams pašlaik.

Kopš *AnaCredit* regulas pieņemšanas 2016. gada maijā ECBS Statistikas komiteja ar *AnaCredit* darba grupas palīdzību veikusi nozīmīgu metodoloģisko darbu, t.sk. sagatavojot *AnaCredit* rokasgrāmatu ar 750 lappusēm sīkas informācijas un norādījumiem par *AnaCredit* datu sniegšanas prasībām. Rokasgrāmatas kopējais mērķis ir sniegt atbalstu kredītiestādēm, lai tās izveidotu metodoloģiski pareizu datu sniegšanas automatizāciju, un nodrošināt konsekventu un efektīvu Regulā noteiktā *AnaCredit* statistiskā regulējuma piemērošanu visā euro zonā. Rokasgrāmatu veido šādas trīs daļas:

- I daļa, kas skaidro vispārējo *AnaCredit* metodoloģiju un sniedz informāciju par datu sniedzējiem un struktūru, t.sk. vispārēju aprakstu par pamatā esošo datu modeli (publicēta 2016. gada novembrī);
- II daļa, kurā sīki aprakstītas visas *AnaCredit* datu vākšanas procesa datu kopas un datu raksturlielumi, sniedzot konkrētas datu sniegšanas instrukcijas (publicēta 2017. gada februārī);
- III daļa, kurā izskatīti atsevišķi konkrētu gadījumu piemēri un scenāriji, kam nepieciešams sīkāks skaidrojums (publicēta 2017. gada maijā).

Rokasgrāmata, par kuru komentārus sniedza nozares pārstāvji, tiek papildināta, turpinot metodoloģisko darbu saistībā ar sīku skaidrojumu sniegšanu – notiek nepārtraukts jautājumu un atbilžu process. Proti, kredītiestādes un citas ieinteresētās puses var jebkurā laikā iesniegt jautājumus attiecīgajai NCB. NCB (bieži vien kopā ar ECB) sagatavo atbildi, un tās saturu parasti paziņo arī citām NCB. Atsevišķi šādi jautājumi un atbildes 2017. gada augustā tika publicēti ECB tīmekļa vietnē, un sadaļa tiek regulāri atjaunināta.

ECBS Statistikas komiteja un *AnaCredit* darba grupa izstrādājušas arī validācijas pārbaudes, lai palīdzētu automatizēt datu nosūtīšanu un izveidot obligātos kvalitātes standartus attiecībā uz kredītiestāžu veikto datu nosūtīšanu. Validācijas pārbaudes ļauj datus atbilstoši identificēt un apstrādāt. Validācijas pārbaudžu apkopojums tika publicēts ECB tīmekļa vietnē 2017. gada augustā.

Visbeidzot – *AnaCredit* regula satur saistošus noteikumus attiecībā uz sākotnējo datu sniegšanu, ko veic kredītiestādes, bet [ECB pamatnostādne](#) izklāsta, kā NCB sniedz nepieciešamos kredītu datus ECB, veicot sekundāro datu sniegšanu. Konkrēti, pamatnostādnē sniegta sīka informācija par to, kā ECB nosūtāmi saskaņā ar Regulu savāktie kredītu dati un darījuma partneru atsauces dati.

Kā norādīts *AnaCredit* regulas ievadā, nākotnē iniciatīvu iespējams paplašināt, lai aptvertu vēl citus aizdevējus, kredītņēmējus un instrumentus.

8. Ekonomiskie pētījumi

Augstas kvalitātes ekonomiskie pētījumi palīdz nodrošināt stabilus ECB politikas pamatus. 2017. gadā ECB veiktie pētījumi sniedza svaigu ieskatu daudzās būtiskās politikas problēmās. Turklāt triju jaunu pētniecības klasteru un divu pētniecības struktūru aktivitātes veicināja sadarbību visas Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) mērogā.⁸³

8.1. ECB pētniecības prioritātes

ECB pētniecības grupas 2017. gadā pievērsās skaidri definētam pētniecības prioritāšu kopumam. Viena no būtiskām tēmām bija nestandarta monetārās politikas transmisija negatīvu monetārās politikas procentu likmju vidē. Pētījumi akcentēja nestandarta pasākumu nozīmi nelabvēlīgu finanšu šoku ekonomisko seku neitralizēšanā, mazinot tirgus nenoteiktību un uzlabojot mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi banku finansējumam. Pētījumos, kas vērsti uz prognozēšanu un monetārās politikas analizē izmantoto ECB daudzvalstu un euro zonas mēroga modeļu uzlabošanu, nozīmīga tēma bija arī nestandarta monetārā politika un tautsaimniecības finanšu un reālā sektora mijiedarbība. Pie svarīgām prioritātēm piederēja arī to faktoru identificēšana, kuri varētu palīdzēt izskaidrot zema inflācijas līmeņa saglabāšanos euro zonā, un pētījumi, kas vērsti uz institucionālo un politikas režīmu izveidi Eiropas Ekonomikas un monetārās savienības (EMS) nostiprināšanai.

Būtiskas pūles pētījumu jomā 2017. gadā tika veltītas arī makroprudenciālās uzraudzības politikai. Svarīgs solis šajā jomā bija t.s. 3D modeļa kalibrēšana, aptverot visas Vienotā uzraudzības mehānisma valstis. Modelis ietver trīs kredītsaistību neizpildes riska līmeņus (attiecībā uz bankām, nefinanšu sabiedrībām un majsaimniecībām) un ir īpaši lietderīgs banku kapitāla pietiekamības novērtēšanai. Papildus tika izstrādāta modeļa versija, kas ietver nominālās neelasības aspektus, lai analizētu monetārās politikas un makroprudenciālās uzraudzības politikas mijiedarbību.

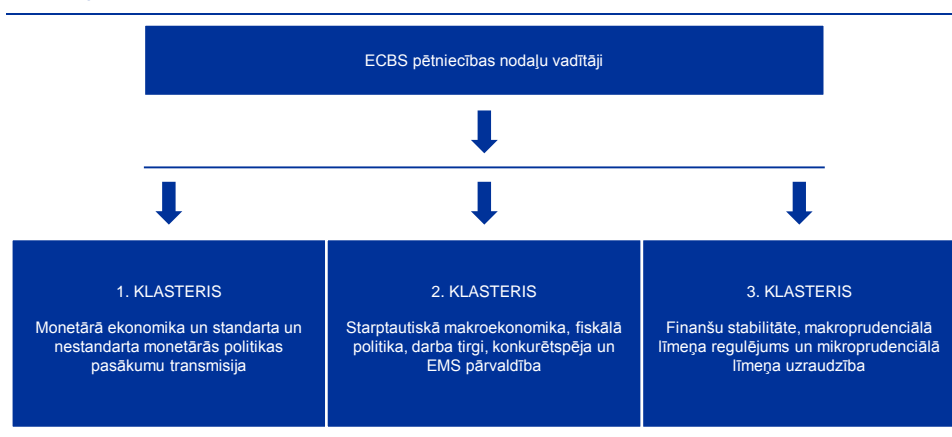
⁸³ Sīkāka informācija par ECB pētniecības darbu, t.sk. pētniecības pasākumiem, publikācijām un struktūrām, pieejama [ECB interneta vietnē](#).

8.2. Eurosistēmas/ECBS pētniecības klasteri un struktūras

Lai turpmāk uzlabotu sadarbību starp ECBS pētniekiem, ECBS pētniecības nodaļu vadītāji 2017. gadā nolēma izveidot trīs jaunus pētniecības klasterus. Klasteru mērķis ir koordinēt pētniecības darbības augstas prioritātes pētniecības jomās regulāru darbsemināru un kopīgu pētniecības projektu veidā (sk. 2. shēmu). Gada laikā notika visu šo klasteru atklāšanas semināri, kuros piedalījās pētnieki no visas ECBS, kā arī ārējie eksperti.

2. shēma

ECBS pētniecības klasteri

Avots: ECB.

Piezīme. Jauno ECBS pētniecības klasteru struktūra, ko 2016. gadā apstiprināja ECBS pētniecības nodaļu vadītāji.

Divas Eurosistēmas/ECBS pētniecības struktūras 2017. gadā panāca nozīmīgu progresu. Algu dinamikas pētniecības struktūra (ADS) noslēdza tās veiktā apsekojuma trešo posmu, aptverot vairāk nekā 25 000 uzņēmumu no 25 ES valstīm. Šajā trešajā posmā tika pētītas uzņēmumu izmaksu un cenu noteikšanas pārmaiņas un dažādo 2010.–2013. gadā īstenoto strukturālo reformu ietekme uz darba tirgus korekcijām. Viens no jaunā pētījuma svarīgākajiem konstatējumiem bija, ka būtiskākās darba tirgus reformas no krīzes smagi cietušajās valstīs patiešām veicinājušas darba tirgus korekcijas (sk. 33. att.).⁸⁴

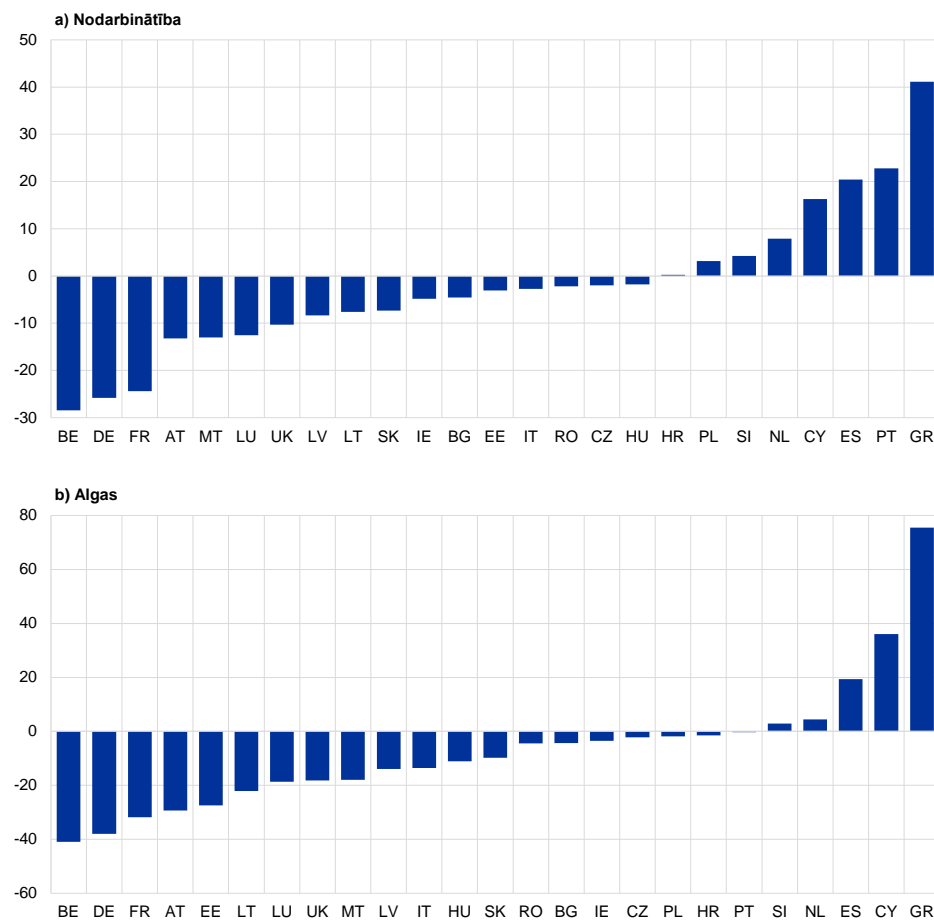
Mājsaimniecību finanšu un patēriņa pētniecības struktūra (MFPPS) koordinē Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma sagatavošanu. Pēc šā apsekojuma otrā posma rezultātu publicēšanas 2016. gada beigās MFPPS pētījumi bijuši saistīti arī ar mājsaimniecību nevienlīdzīguma lomu monetārās politikas transmisijā un finanšu stabilitātē. Piemēram, MFPPS pētnieki aplēsuši ECB pēdējā laikā īstenotās aktīvu iegādes programmas (AIP) ietekmi uz ienākumu un bagātības nevienlīdzību. Galvenais konstatējums ir, ka AIP pasākumi tikai nedaudz ietekmē bagātības nevienlīdzību, bet samazina ienākumu nevienlīdzību, mazinot bezdarbu mājsaimniecībās ar zemu ienākumu līmeni.

⁸⁴ ADS apsekojuma rezultātu kopsavilkumu sk. [Labour market adjustment in Europe during the crisis: microeconomic evidence from the Wage Dynamics Network survey](#) ("Darba tirgus korekcijas Eiropā krīzes laikā: Algu dinamikas pētniecības struktūras apsekojumā iegūtie mikroekonomiskie pierādījumi"), Occasional Paper Series, No 192, ECB, 2017. gada jūnijs. Ziņojumus par atsevišķām valstīm un attiecīgos pētījumus sk. [ADS interneta vietnē](#).

33. attēls

Nodarbinātības un algu korekciju viegluma neto pārmaiņas 2010.–2013. gadā

(%)

Avots: Algu dinamikas pētniecības struktūra.

Piezīmes. Atšķirība starp to uzņēmumu īpatsvaru, kuri norādījuši, ka kļuvis vieglāk koriģēt attiecīgi nodarbinātību un algas atbilstoši uzņēmējdarbības pārmaiņām, un to uzņēmumu īpatsvaru, kuri norādījuši, ka to izdarīt kļuvis grūtāk. Pozitīvās vērtības norāda, ka lielāks skaits uzņēmumu uzskata, ka šādas korekcijas veikt kļuvis vieglāk, nevis grūtāk.

8.3. Konferences un publikācijas

Dialogs ar augstskolās un citās politiku noteicošajās institūcijās strādājošiem ekonomistiem kļuvis arvien svarīgāks, pieaugot ECB kompetencē esošo jautājumu sarežģītībai. Tāpēc ECB 2017. gadā organizējusi vairākus augsta līmeņa pētniecības pasākumus, t.sk. ECB centrālo banku darbībai veltīto forumu Sintrā un otro gadskārtējo pētniecības konferenci (GPK). Minētās konferences uzmanības lokā bija svarīgākās reālās tautsaimniecības norises, kas ir būtiskas monetārajai politikai, īpaši ieguldījumi un darba ražīgums.⁸⁵ 2017. gada GPK pievērsās inovatīviem pētījumiem par tādiem jautājumiem kā, piemēram, inflācijas izmaksas, negatīvu procentu likmju sekas, saikne starp tautsaimniecības dalībnieku uzskatiem un

⁸⁵ Visi Sintras foruma materiāli, diskusijas un runas pieejamas [konferences e-grāmatā](#), un visu sesiju videoierakstus var noskatīties ECB [YouTube kanālā](#).

tautsaimniecības stagnāciju un bagātības nevienlīdzība. Svarīgas konferences notika arī saistībā ar strukturālajām reformām euro zonā, makroprudenciālās uzraudzības politiku un centrālo banku komunikāciju.

Daudzu ECB pētījumu aktivitāšu rezultāts bija publikācijas zinātniskos žurnālos un pētījumu sērijās. 2017. gadā ECB Pētījumu sērijā kopumā tika publicēti 132 pētījumi. Turklāt vairāki analītiski pētījumi, kuru ievirze bija vairāk politiska, tika publicēti ECB Speciālo pētījumu sērijā, Statistikas pētījumu sērijā un Diskusiju materiālu sērijā. Šāds augstas kvalitātes pētījumu un analītisko darbu kopums veidoja pamatu plašākas auditorijas padziļinātai iepazīstināšanai ar ECB pētījumu secinājumiem – 2017. gadā ECB "Pētījumu Biļetenā" tika publicēts 12 rakstu.⁸⁶

9. Juridiskās darbības un pienākumi

ECB 2017. gadā piedalījās vairākās ES līmeņa tiesvedībās. ECB sniedza arī daudzus atzinumus, reaģējot uz Līguma prasību konsultēties ar ECB par katru ierosināto ES tiesību aktu vai nacionālā tiesību akta projektu, kurš ir ECB kompetencē, kā arī monitorējot monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošanu.

9.1. ECB piedalīšanās ES līmeņa tiesvedībās

Eiropas Savienības Vispārējā tiesa (Vispārējā tiesa) 2017. gada janvārī noraidīja divu Francijas iestāžu (*Nausicaa Anadyomène* un *Banque d'Escompte*) prasību pret ECB par zaudējumu atlīdzināšanu lietā T-749/15. Abu iestāžu prasība par zaudējumu atlīdzināšanu bija saistīta ar diskontu, kas pēc Grieķijas valdības parāda daļējas pārstrukturēšanas 2012. gadā ietekmēja konkrētas Grieķijas valdības obligācijas, kuras bija iegādājušās minētās iestādes. Galvenās pret ECB izvirzītās prasības ietver apgalvojumus par šādu principu pārkāpumu: a) tiesiskā paļāvība un tiesiskā noteiktība, b) vienlīdzīga attieksme un nediskriminēšana un c) pareiza tiesvedības norise.

Ar savu lēmumu Vispārējā tiesa noraidīja prasību, tādējādi izslēdzot jebkādu ECB atbildību un apstiprinot jau iepriekš norādīto par fiziskajām personām, kuru turējumā ir Grieķijas parāda vērtspapīri (sk. lietu T-79/13, *Accorinti and Others v ECB*). Vispārējā tiesa lēma, ka ECB nav pienākuma atlīdzināt zaudējumus, kas, iespējams, radušies bankām, kuru turējumā ir Grieķijas parāda vērtspapīri, saistībā ar 2012. gadā veikto Grieķijas parāda pārstrukturēšanu. Pirmkārt, Vispārējā tiesa secināja, ka komercbankas nevar pamatoties uz tiesiskās paļāvības un tiesiskās noteiktības principa aizsardzību tādā jomā kā monetārā politika, kuras mērķis ietver pastāvīgas korekcijas, atspoguļojot ekonomisko apstākļu pārmaiņas. Vispārējā tiesa secināja, ka nevienu ECB rīcību vai paziņojumu nevar interpretēt kā tādu, kas iedrošinājis investorus iegādāties vai saglabāt Grieķijas parāda vērtspapīrus.

⁸⁶ ECB "Pētījumu Biļetens" ir interneta platforma svarīgu pētījumu secinājumu izplatīšanai plašākai auditorijai. Šīs publikācijas izlaidumi pieejami [ECB interneta vietnē](#).

Vispārējā tiesa arī apstiprināja, ka vispārējais vienlīdzīgas attieksmes princips nav piemērojams, jo, no vienas puses, komercbankas, kuras iegādājās Grieķijas parāda vērtspapīrus peļņas nolūkā, un, no otras puses, ECB un nacionālās centrālās bankas (NCB), kuras rīkojās sabiedrības interesēs, neatradās salīdzināmā situācijā.

Vispārējā tiesa 2017. gada martā pieņēma lēmumu par Portugāles uzņēmuma (*Comprojecto – Projectos e Construções, Lda.*) un citu pušu prasību pret ECB lietā T-22/16 par rīcības trūkumu un vienlaikus par attiecīgā ECB lēmuma atcelšanu, kuru, kā tika apgalvots, ECB pieņēma automātiski līdz ar atteikšanos rīkoties. Prasītāji arī iesniedza prasību par to finansiālo zaudējumu atlīdzināšanu, kuri, kā apgalvots, radušies saistībā ar ECB atteikšanos rīkoties.

Prasītāji apgalvoja, ka tie nosūtījuši sūdzību ECB par kādu kredītiestādi un ECB atteikusies rīkoties, jo minētā vēstule nosūtīta atpakaļ sūtītājam.

Vispārējā tiesa šo prasību uzskatīja par acīmredzami nepieņemamu un tādu, kurai nav tiesiska pamata gan attiecībā uz prasības par rīcības trūkuma atzīšanu, gan prasību par lēmuma atcelšanu. Attiecībā uz pirmo pretenziju Vispārējā tiesa uzskatīja, ka prasība par rīcības trūkumu pieņemama tikai, ja pirms prasītāja vērsšanās Vispārējā tiesā tikusi aicināta rīkoties atbildētāja Savienības iestāde. Tomēr prasītāji nevarēja sniegt pietiekamus pierādījumus, ka ECB patiesi saņēmusi sūdzību. Attiecībā uz prasību par lēmuma atcelšanu Vispārējā tiesa secināja, ka mēģinājums informēt ECB nav bijis sekmīgs, un tādējādi pasta pakalpojumu nodrošināto sūdzības nosūtīšanu atpakaļ prasītājiem nevar interpretēt kā ECB darbību, kas liecinātu, ka šī iestāde atteikusies rīkoties. Visbeidzot, tā kā ECB nav saņēmusi aicinājumu rīkoties, prasītāji nav pierādījuši šīs iestādes bezdarbību vai rīcības trūkumu, ko varētu uzskatīt par pamatu Savienības atbildībai. Tāpēc prasības par finansiālo zaudējumu atlīdzināšanu nosacījumi nav uzskatāmi par izpildītiem.

Vācijas Federālā konstitucionālā tiesa (Konstitucionālā tiesa) 2017. gada jūlijā apturēja tiesvedību saistībā ar vairākām konstitucionālajām sūdzībām, kas iesniegtas par paplašināto aktīvu iegādes programmu (AIP). Konstitucionālā tiesa nosūtīja jautājumus Eiropas Savienības Tiesai (Tiesa) un pieprasīja piemērot paātrinātu procedūru.

Tiesa noraidīja prasību par paātrinātas procedūras piemērošanu. ECB 2017. gada novembrī iesniedza savus novērojumus rakstiski. Mutiskās uzklaustīšanas datums vēl nav noteikts. Pamatojoties uz Tiesas atbildi uz nosūtītajiem jautājumiem, Konstitucionālā tiesa, ņemot vērā Tiesas interpretāciju, lems par "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) atbilstību Vācijas konstitūcijai (Pamatlikumam).

9.2. ECB atzinumi un prasību neizpildes gadījumi

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu ar ECB jākonsultējas par katru ECB kompetencē esošu ierosināto ES tiesību aktu vai nacionālā tiesību akta projektu.⁸⁷ Visi ECB atzinumi tiek publicēti [ECB interneta vietnē](#). ECB atzinumi par ierosinātajiem ES tiesību aktiem tiek publicēti arī Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

ECB 2017. gadā pieņēma septiņus atzinumus par ierosinātajiem ES tiesību aktiem un 47 atzinumus par nacionālo tiesību aktu projektiem, kuri ir ECB kompetencē.

ES līmenī vissvarīgākie ECB pieņemtie atzinumi⁸⁸ bija saistīti ar priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru Regulu (ES) Nr. 1095/2010 un Regulu (ES) Nr. 648/2012 groza attiecībā uz centrālo darījuma partneru atļauju piešķiršanā iesaistītajām procedūrām un iestādēm un trešo valstu centrālo darījuma partneru atzīšanas prasībām ([CON/2017/39](#)), grozījumiem kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību kapitāla prasību Savienības regulējumā ([CON/2017/46](#)), pārmaiņām Savienības krīzes pārvaldības regulējumā ([CON/2017/47](#)), priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko Direktīvu 2014/59/ES groza attiecībā uz nenodrošinātu parāda instrumentu prioritāti maksātnespējas hierarhijā ([CON/2017/6](#)), un priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par centrālo darījuma partneru atvēršanas un neregulējuma režīmu un ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1095/2010, (ES) Nr. 648/2012 un (ES) 2015/2365 ([CON/2017/38](#)).

Vairākas valsts iestādes konsultējās par skaidrās naudas maksājumu ierobežojumiem, pārsniedzot konkrētu sliekšni⁸⁹, un par kritisku infrastruktūru regulējumu un identifikāciju⁹⁰.

ECB pieņēma atzinumus attiecībā uz NCB, t.sk. par jaunu uzdevumu uzticēšanu NCB⁹¹, NCB dalību Starptautiskā Valūtas fonda programmās⁹², NCB finansiālo neatkarību⁹³, NCB darbības revīziju⁹⁴, NCB pamatstatūtu grozījumiem attiecībā uz direktoru skaitu tās padomē⁹⁵, grozījumiem NCB lēmumu pieņemšanas

⁸⁷ Saskaņā ar Protokolu (Nr. 15) par dažiem noteikumiem attiecībā uz Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (pievienots Līgumiem) pienākums konsultēties ar ECB neattiecas uz Apvienoto Karalisti.

⁸⁸ Pārējie atzinumi: [CON/2017/22](#) par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātnespējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu 2012/30/ES un [CON/2017/42](#) par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 attiecībā uz tīrvērtes pienākumu, tīrvērtes pienākuma atlikšanu, ziņošanas prasībām, riska ierobežošanas paņēmieniem ārpusbiržas atvasināto instrumentu līgumiem, kuriem tīrvērti neveic centrālais darījuma partneris, darījumu reģistru reģistrāciju un uzraudzību un darījumu reģistriem izvirzāmajām prasībām.

⁸⁹ Sk. [CON/2017/8](#), [CON/2017/18](#), [CON/2017/20](#), [CON/2017/27](#) un [CON/2017/40](#).

⁹⁰ Sk. [CON/2017/10](#) un [CON/2017/31](#).

⁹¹ Sk. [CON/2017/2](#), [CON/2017/3](#), [CON/2017/12](#), [CON/2017/19](#), [CON/2017/32](#) un [CON/2017/43](#).

⁹² Sk. [CON/2017/4](#).

⁹³ Sk. [CON/2017/17](#).

⁹⁴ Sk. [CON/2017/24](#).

⁹⁵ Sk. [CON/2017/34](#).

regulējumā⁹⁶, NCB iespējamo atbildību saistībā ar nodarītajiem zaudējumiem, īstenojot uzraudzības pilnvaras attiecībā uz maksājumu pakalpojumu sniedzējiem⁹⁷, NCB lēmumiem Vienotā uzraudzības mehānisma ietvaros piemērojamo procedūru⁹⁸, NCB pārraudzības funkciju attiecībā uz maksājumu sistēmām, maksājumu shēmām, vērtspapīru depozitārijiem un klīringa un norēķinu sistēmām⁹⁹, NCB darbinieku darba samaksas un pensijas noteikumiem¹⁰⁰, veidu, kā NCB veic starpbanku klīringu un norēķinus¹⁰¹, euro banknošu izgatavošanas īpaša nolūka uzņēmuma īpašumtiesībām¹⁰², ieskaita tiesību nepiemērošanu attiecībā uz prasībām, kas iesniegtas NCB kā nodrošinājums¹⁰³, NCB lēmējinstītūciju neatkarību attiecībā uz finanšu stabilitātes jautājumiem¹⁰⁴, papildu pilnvaru piešķiršanu NCB piemērot sankcijas iestādēm, kuras nepilda maksājumu bilances statistiskas pārskatu sniegšanas prasības¹⁰⁵, NCB dotācijām nacionālajam izpētes, tehnoloģijas un attīstības fondam¹⁰⁶ un ārpus euro zonas esošo valstu NCB makroprudenciālās uzraudzības instrumentiem¹⁰⁷ un monetārās politikas īstenošanu¹⁰⁸.

ECB pieņēma atzinumus par dažādiem finanšu iestāžu darbības aspektiem, t.sk. par valsts uzraudzības režīma caurredzamības un kvalitātes uzlabojumiem¹⁰⁹, ārvalstu valūtā denominētu vai ar ārvalstu valūtu saistītu kredītu pārstrukturēšanu¹¹⁰, atbalstu mājokļa kredītu ņēmējiem sarežģītā finanšu situācijā¹¹¹, ārkārtas valsts atbalsta sniegšanu banku sektoram¹¹², minimālā finansējuma prasību noteikšanu¹¹³, hipotēku kredītu amortizācijas prasībām¹¹⁴, makroprudenciālajiem pasākumiem sistēmisko risku ierobežošanai saistībā ar nekustamo īpašumu kreditēšanu¹¹⁵, stingrāku ierobežojumu noteikšanu attiecībā uz aizdevumu izsniegšanu saistītām personām¹¹⁶, centrālajiem kredītu reģistriem un bankas kontu reģistru¹¹⁷, kredītu datu sniegšanu¹¹⁸, maksājumu sistēmu

⁹⁶ Sk. [CON/2017/51](#).

⁹⁷ Sk. [CON/2017/44](#).

⁹⁸ Sk. [CON/2017/36](#).

⁹⁹ Sk. [CON/2017/5](#).

¹⁰⁰ Sk. [CON/2017/49](#).

¹⁰¹ Sk. [CON/2017/37](#).

¹⁰² Sk. [CON/2017/25](#).

¹⁰³ Sk. [CON/2017/23](#).

¹⁰⁴ Sk. [CON/2017/23](#).

¹⁰⁵ Sk. [CON/2017/23](#).

¹⁰⁶ Sk. [CON/2017/26](#).

¹⁰⁷ Sk. [CON/2017/14](#).

¹⁰⁸ Sk. [CON/2017/30](#).

¹⁰⁹ Sk. [CON/2017/35](#).

¹¹⁰ Sk. [CON/2017/9](#) un [CON/2017/48](#).

¹¹¹ Sk. [CON/2017/48](#).

¹¹² Sk. [CON/2017/1](#).

¹¹³ Sk. [CON/2017/23](#).

¹¹⁴ Sk. [CON/2017/29](#).

¹¹⁵ Sk. [CON/2017/11](#), [CON/2017/21](#) un [CON/2017/36](#).

¹¹⁶ Sk. [CON/2017/50](#).

¹¹⁷ Sk. [CON/2017/13](#) un [CON/2017/28](#).

¹¹⁸ Sk. [CON/2017/33](#) un [CON/2017/36](#).

autorizāciju¹¹⁹, nodrošināto obligāciju juridisko regulējumu¹²⁰, banku nodibinājumu rezerves fondiem¹²¹, jaunas norēķinu iestāžu kategorijas izveidi¹²², jaunas augstākas prioritātes nepreferenciālu parāda instrumentu kategorijas izveidi kredītiestāžu maksātspējas hierarhijā¹²³ un ar debeta atšķirībām saistītajiem atliktā nodokļa aktīviem¹²⁴.

Turklāt ECB sniedza atzinumus par kvalificēta banku kredīta turētājiem piešķirtajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.¹²⁵

Tika konstatēti divi gadījumi, kad netika ievērota prasība konsultēties ar ECB par ierosinātajiem ES tiesību aktiem; viens no šiem gadījumiem tika uzskatīts par skaidru un nopietnu. Eiropas Komisija nekonsultējās ar ECB saistībā ar deleģēto Regulu par Vienotās noregulējuma valdes administratīvo izdevumu segšanai paredzēto iemaksu galīgo sistēmu. Tā kā šis tiesību akts nosaka ECB juridiskus pienākumus, ECB uzskata to par skaidru un nopietnu konsultēšanās ar ECB prasības neizpildes gadījumu.

Tika konstatēti pieci gadījumi, kad netika ievērota prasība konsultēties ar ECB par nacionālo tiesību aktu projektiem; visi šie gadījumi tika uzskatīti par skaidriem un nopietniem.¹²⁶

Itālijas Ekonomikas un finanšu ministrija konsultējās ar ECB saistībā ar dekrētlīkumu par steidzamiem finanšu noteikumiem, iniciatīvām teritoriālo iestāžu interesēs, turpmākām intervencēm attiecībā uz seismisko procesu skartajiem reģioniem un attīstības pasākumiem un īpaši par obligāto noapaļošanu, veicot euro denominētus skaidrās naudas maksājumus. Tomēr ECB netika dots pietiekami daudz laika tiesību akta projekta nosacījumu analīzei un atzinuma sniegšanai pirms dekrētlīkuma pieņemšanas.

Spānijas valsts sekretāre ekonomikas un uzņēmējdarbības atbalsta jautājumos konsultējās ar ECB, lūdzot to sniegt atzinumu saistībā ar karalisko dekrētlīkumu par steidzamiem finanšu pasākumiem, kas izveido jaunu banku parādu kategoriju. Tomēr ECB netika dots pietiekami daudz laika tiesību akta projekta nosacījumu analīzei un atzinuma sniegšanai pirms karaliskā dekrētlīkuma pieņemšanas.

Horvātijas institūcijas nekonsultējās ar ECB saistībā ar likumu par tādu aizdevumu līgumu ar starptautisku elementu spēkā neesamību, kuri noslēgti Horvātijas Republikā ar nelicencētu kreditoru.

¹¹⁹ Sk. [CON/2017/15](#).

¹²⁰ Sk. [CON/2017/36](#).

¹²¹ Sk. [CON/2017/19](#).

¹²² Sk. [CON/2017/23](#).

¹²³ Sk. [CON/2017/23](#).

¹²⁴ Sk. [CON/2017/7](#).

¹²⁵ Sk. [CON/2017/16](#) un [CON/2017/41](#).

¹²⁶ Tie ir šādi: 1) nacionālā institūcija nekonsultējās ar ECB par tās kompetences jomām atbilstošu tiesību aktu projektu nosacījumiem un 2) nacionālā institūcija formāli konsultējās ar ECB, bet nedeva tai pietiekami daudz laika tiesību akta projekta nosacījumu analīzei un atzinuma sniegšanai pirms šo noteikumu pieņemšanas.

Visbeidzot, Nīderlandes valdība nekonsultējās ar ECB saistībā ar likumu, kas regulē ierēdņu tiesisko stāvokli un kam ir iespējama ietekme uz centrālās bankas neatkarību.

Nīderlandes, Spānijas un Horvātijas konsultēšanās ar ECB neizpildes gadījumi tika uzskatīti par skaidriem un nopietniem, un Itālijas konsultēšanās ar ECB neizpildes gadījums tika uzskatīts par skaidru un nopietnu, kā arī atkārtotu nekonsultēšanās gadījumu.

9.3. Monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošana

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 271. panta d) punktu ECB uzticēts uzdevums veikt monitoringu, kā ES nacionālās centrālās bankas (NCB) un ECB ievēro Līguma 123. un 124. pantā un Padomes Regulās (EK) Nr. 3603/93 un Nr. 3604/93 noteiktos aizliegumus. 123. pants aizliedz ECB un NCB nodrošināt norēķinu konta pārsnieguma iespējas vai jebkāda cita veida kredīta iespējas valdībām un ES institūcijām vai struktūrām, kā arī iegādāties šo institūciju emitētus parāda instrumentus sākotnējā tirgū. 124. pants aizliedz jebkuru pasākumu (ja vien tā pamatā nav prudenciālu apsvērumu), kas nodrošina valdībām un ES institūcijām vai struktūrām privileģētu piekļuvi finanšu iestādēm. Vienlaikus ar ECB Padomi minēto nosacījumu ievērošanu dalībvalstīs uzrauga Eiropas Komisija.

ECB uzrauga arī ES valstu centrālo banku veiktās tādu parāda instrumentu iegādes otrreizējā tirgū, kurus izlaiž iekšzemes valsts sektors, citu dalībvalstu valsts sektors un ES institūcijas un struktūras. Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 3603/93 apsvērumu daļu valsts sektora parāda instrumentu iegādi otrreizējā tirgū nedrīkst izmantot Līguma 123. pantā noteiktā mērķa apiešanai. Šādas iegādes nedrīkst kļūt par valsts sektora netiešas monetārās finansēšanas veidu.

2017. gadā veiktais monitoringa apstiprina, ka Līguma 123. un 124. panta un saistīto Padomes Regulu noteikumi kopumā tikuši ievēroti.

Monitoringa rezultāti atklāja, ka vairākus ES NCB 2017. gadā bija noteikta atlīdzības par valsts sektora noguldījumiem politika, kas pilnībā ievēroja atlīdzības maksimālās robežas. Tomēr dažām NCB jānodrošina, lai atlīdzības par valsts sektora noguldījumiem procentu likme nepārsniegtu maksimālo robežu, pat ja tā ir negatīva.

Pagājušā gada ECB gada pārskatā bija konstatēts, ka *Magyar Nemzeti Bank* veiktā aktīvu pārvaldīšanas sabiedrības *MARK Zrt.* dibināšana un finansēšana uzskatāma par monetārās finansēšanas aizlieguma pārkāpumu, kas jānovērš. *Magyar Nemzeti Bank* 2017. gadā veikusi korekcijas, un tā vairs nav *MARK Zrt.* īpašniece un to nekontrolē. Tomēr, ņemot vērā to, ka finanšu darījums pašlaik vēl nav pilnībā pabeigts, korigējošais process nav uzskatāms par pabeigtu un lietu nav iespējams oficiāli slēgt.

Saistībā ar ECB gada pārskatos, sākot ar 2014. gadu, paustajām bažām ECB turpinājusi monitorēt vairākas *Magyar Nemzeti Bank* 2014. un 2015. gadā uzsāktās programmas. Šīs programmas nav saistītas ar monetāro politiku un potenciāli ir pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu, jo varēja uzskatīt, ka *Magyar Nemzeti Bank* pārņem valsts uzdevumus vai citādā veidā piešķir valstij finansiālus guvumus. Šīs programmas ietver finanšu pratības veicināšanas programmu, izmantojot nodibinājumu tīklu, kā arī Ungārijas Finanšu uzraudzības iestādes bijušo darbinieku pārceļšanu uz valsts centrālo banku un Ungārijas mākslas darbu un kultūras vērtību iegādes programmu. *Magyar Nemzeti Bank* 2017. gadā veikusi vairākus pasākumus, lai ECB bažas mazinātu. Tomēr, ņemot vērā šo programmu lielo skaitu, mērogu un apjomu, ECB turpinās rūpīgi monitorēt šo darbību atbilstību monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma prasībai. Turklāt ECB turpinās monitorēt arī *Magyar Nemzeti Bank* līdzdalību Budapeštas Biržā, jo *Magyar Nemzeti Bank* veikto Budapeštas Biržas kontrolpaketes iegādi 2015. gada novembrī joprojām var uzskatīt par iemeslu bažām saistībā ar monetāro finansēšanu.

Bank Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland 2017. gadā veiktā ar IBRC saistīto aktīvu samazināšana, galvenokārt pārdodot ilgtermiņa mainīgas procentu likmes parādzīmes, ir nozīmīgs solis šo aktīvu nepieciešamās pilnīgās realizēšanas virzienā. Pastāvošās nopietnās bažas saistībā ar monetāro finansēšanu varētu tālāk mazināt vērienīgāks plānotās pārdošanas laika plāns.

10. Starptautiskā un Eiropas līmeņa sadarbība

10.1. Eiropas attiecības

ECB 2017. gadā uzturēja ciešu dialogu ar Eiropas forumiem un institūcijām, t.sk. ar Eiropadomi, ECOFIN, Eurogrupu, Eiropas Parlamentu un Eiropas Komisiju. Banku savienības izveides pabeigšana, Ekonomikas un monetārās savienības (EMS) padziļināšana plašākā mērogā un ar ekonomiskās konverģences nostiprināšanu euro zonā saistītie jautājumi bija daži no tiem, kas noteica darba kārtību Eurogrupas un ECOFIN sanāksmēs, kurās piedalījās ECB prezidents un citi ECB Valdes locekļi.

Eiropas Ekonomikas un monetārās savienības padziļināšana

2017. gadā plašākā mērogā notika turpmākas diskusijas par EMS stiprināšanu un Eiropas integrācijas procesa virzību.

ECB piedalījās dažādās diskusijās par ekonomiskās un fiskālās pārvaldības sistēmas nostiprināšanu. Šo diskusiju kontekstā ECB regulāri uzsvēra nepieciešamību laika gaitā un visās dalībvalstīs konsekventi piemērot Stabilitātes un izaugsmes pakta nosacījumus un makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūru. Šajā ziņā līdz šim sasniegtais progress nav bijis pietiekami apmierinošs.

Budžeta noteikumu pilnīga īstenošana un efektīvāka ekonomiskās politikas koordinācija ir priekšnoteikums nepieciešamās dalībvalstu uzticēšanās veidošanai, lai turpinātu EMS padziļināšanu.

Runājot par Eiropas finanšu integrāciju, tika veikti vairāki pasākumi banku savienības izveides procesa virzīšanai. ECB veica visaptverošu pasākumu, lai bankām radītu vienlīdzīgus darbības nosacījumus, turpinot Kapitāla prasību direktīvā un Kapitāla pietiekamības regulā paredzēto valstu izvēles iespēju un rīcības brīvības piemērošanas saskaņošanu euro zonas valstīs. Kā uzraudzības iestāde ECB veica arī turpmākus pasākumus, lai, saskaņojot uzraudzības praksi euro zonā, radītu vienlīdzīgus darbības nosacījumus. ECB, piemēram, sagatavoja [norādījumus bankām](#) ienākumus nenesošo kredītu problēmas risināšanai visā banku savienībā.

Vienlaikus ES forumos turpinājās Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveides un kopīga Vienotā neregulējuma fonda atbalsta nodrošināšanas tehniskais darbs, kuram joprojām tika pausts atbalsts Eiropas Komisijas 2017. gada oktobra paziņojumā par banku savienības izveides pabeigšanu.

Papildus uzraudzības iestādes funkcijām ECB piedalījās arī līguma par kredītiestāžu kreditoru hierarhiju, kurā noteikta nenodrošinātu parāda instrumentu prioritāte maksātspējas procesā (kreditoru hierarhija), un regulas projekta par pārejas kārtību pakāpeniskai jauna starptautiskā grāmatvedības standarta (9. SFPS) ieviešanai sagatavošanā, ņemot vērā tā ietekmi uz pašu kapitāla prasībām.

Eiropas kapitāla tirgu savienība (KTS) kopā ar banku savienību varētu veicināt finanšu integrāciju (pamatojoties uz pašu kapitālu), tādējādi vairojot EMS spēju pretoties šokiem. Tāpēc tika sagatavots KTS vidusposma pārskats un pieņemtas vairākas regulas, t.sk. noteikumi par vērtspapīrošanu un Regula par Eiropas riska kapitāla fondiem.

Demokrātiskas pārskatatbildības īstenošana

Ratificējot ES līgumus, ES dalībvalstis piešķīra ECB neatkarību ar skaidri noteiktu uzdevumu nodrošināt cenu stabilitāti. Pārskatatbildība ir šādas neatkarības nepieciešama sastāvdaļa. Neatkarība nodrošina, ka ECB var darboties atbilstoši savām demokrātiskajām pilnvarām un ir pasargāta no jebkāda veida politiskās ietekmes vai tuvredzīgu interešu radīta spiediena. No otras puses, pārskatatbildība nodrošina, ka neatkarība nerada patvaļību un pilnvaras tiek īstenotas.

Līgumā par Eiropas Savienības darbību noteikts, ka ECB ir pienākums, pirmkārt, sniegt pārskatus Eiropas Parlamentam – institūcijai, ko veido ES iedzīvotāju ievēlēti pārstāvji. ECB prezidents 2017. gadā piedalījās četrās regulārajās Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāsmēs.¹²⁷ Šajās sanāsmēs Eiropas Parlamenta deputāti īpašu uzmanību pievērsa ECB monetārajai politikai (īpaši nestandarta pasākumiem), EMS un ES nākotnei, kā arī finanšu sektora politikai. Tika pārrunāti arī jautājumi par tautsaimniecības perspektīvas ārējiem riskiem, t.sk. politiskās nenoteiktības ietekmi uz to.

¹²⁷ Ievadpaziņojumi pieejami [ECB interneta vietnē](#).

ECB nodrošina pārskatu sniegšanas pienākuma izpildi, arī sagatavojot regulārus pārskatus un sniedzot atbildes uz Eiropas Parlamenta deputātu rakstiskajiem jautājumiem. ECB prezidents 2017. gadā saņēma 53 vēstules ar šādiem jautājumiem, un atbildes uz tiem publicētas ECB interneta vietnē.¹²⁸ Viņš atbildēja uz kopumā 138 rakstiski vai mutiski (sanāksmēs) Eiropas Parlamenta deputātu uzdotajiem jautājumiem, atspoguļojot ECB augstos pārskatatbildības un caurredzamības standartus. Vairākums jautājumu bija saistīti ar ECB nestandarta monetārās politikas pasākumu īstenošanu, makroekonomisko korekciju programmām un TARGET2 atlikumu dinamiku.

ECB ir arī pienākums sniegt pārskatus par savām banku uzraudzības darbībām gan Eiropas Parlamentam, gan ES Padomei.¹²⁹ Sīkāka informācija pieejama [ECB 2017. gada pārskatā par uzraudzības darbību](#).

10.2. Starptautiskās attiecības

G20

Tā kā pasaules ekonomiskā atveseļošanās nostiprinājās, Vācijas G20 prezidentūras laikā uzmanība tika pievērsta tautsaimniecības noturības veicināšanai un agrāko apņemšanos īstenošanai. Konkrētāk, G20 valstu finanšu ministri un centrālo banku prezidenti vēlreiz apstiprināja savas agrākās apņemšanās saistībā ar valūtas kursu, un G20 valstu vadītāji informēja par nodomu turpināt cīņu pret protekcionismu. G20 valstu vadītāji centās arī monitorēt politiku efektivitāti, lai, izmantojot trīspusēju pieeju un saglabājot uzsvaru uz strukturālajām reformām, kuru nozīme tautsaimniecības perspektīvas uzlabošanā vidējā termiņā joprojām ir būtiska, veicinātu spēcīgu, ilgtspējīgu, ietverošu un sabalansētu izaugsmi. Līdzīgi turpinājās tiesiskā regulējuma izstrādes pabeigšana un īstenošana, t.sk. centieni veicināt paralēlā banku sektora noturību un monitorēt finanšu regulējuma reformu ietekmi. G20 valstis panākušas progresu arī saistībā ar starptautisko sadarbību nodokļu jomā un finanšu caurredzamību. Turklāt tās atkārtoti paudušas apņemšanos uzlabot starptautisko finanšu arhitektūru un pasaules finanšu drošības tīklu. G20 valstis un citas starptautiskās institūcijas, piemēram, Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, pievērsušas pastiprinātu uzmanību arī starptautisko kapitāla plūsmu regulēšanas sistēmas uzlabošanai. Visbeidzot, G20 valstis nākušas klajā ar iniciatīvu "Līgums ar Āfriku", lai piesaistītu privātā sektora ieguldījumus visā Āfrikas kontinentā.

¹²⁸ Visas ECB prezidenta atbildes uz Eiropas Parlamenta deputātu jautājumiem publicētas attiecīgajā [ECB interneta vietnes](#) sadaļā.

¹²⁹ ECB Uzraudzības valdes priekšsēdētājas rakstiskas atbildes uz Eiropas Parlamenta deputātu jautājumiem publicētas [ECB banku uzraudzībai veltītajā interneta vietnē](#).

Ar SVF un starptautisko finanšu arhitektūru saistītie politikas jautājumi

ECB turpināja aktīvi piedalīties SVF un citos forumos notikušajās diskusijās par starptautisko monetāro un finanšu sistēmu, tādējādi veicinot vienotu Eiropas perspektīvu no centrālās bankas skatpunkta.

Lai stiprinātu pasaules finanšu drošības tīklu (PFDT), attīstītas vairākas iniciatīvas. Pārskatot aizdevumu instrumentu kopumu, SVF ieviesa jaunu politikas koordinēšanas instrumentu, kas ļauj valstīm informēt par apņemšanos īstenot ekonomisko reformu un piesaistīt finansējumu no citiem avotiem. SVF Valde apstiprināja jaunus principus un kārtību sadarbībai starp SVF un reģionālajiem finansēšanas mehānismiem (RFM), atspoguļojot to pieaugošo nozīmi PFDT.

SVF 2017. gadā uzsāktā pirmā euro zonas Finanšu sektora novērtēšanas programma (FSNP) ir svarīgs solis ceļā uz finanšu sektora uzraudzības nodrošināšanu. Visaptverošais pasākums, kurā iesaistījušās vairākas Eiropas institūcijas, t.sk. ECB (centrālās bankas un uzraudzības funkciju jomā), dalībvalstu līmenī sniegs informāciju un tādējādi veicinās FSNP pasākumu īstenošanu.

Kas attiecas uz SVF kvotām un pārvaldību, 2017. gadā turpinājās kvotu 15. vispārējās pārskatīšanas darbs. Joprojām svarīgi ir tas, lai starptautiskās monetārās sistēmas centrā būtu spēcīgs SVF, kura darbība balstās uz kvotām un kuram ir pietiekami daudz resursu.

Starptautiskā centrālo banku sadarbība

ECB atbilstoši savai nozīmīgajai lomai pasaules tautsaimniecībā un arī kā Eiropas institūcija pastiprināja sadarbību ar ārpus ES esošo valstu centrālajām bankām.

Divos gadījumos Eurosistēma organizēja augsta līmeņa sanāksmes ar Vidusjūras reģiona un Persijas līča reģiona valstu centrālajām bankām. Runājot par divpusējo sadarbību, ECB pastiprināja sadarbību ar Dienvidāfrikas Rezervju banku, savukārt ar G20 jauno tirgus ekonomikas valstu centrālajām bankām, kuras ar ECB parakstījušas Saprašanās memorandu, tika dibināti augsta līmeņa sakari un izvērstas ekspertu diskusijas. Visbeidzot, ECB turpināja ģeogrāfiski paplašināt sadarbību, īpaši Latīņamerikā, Āzijā un Āfrikā.

ECB kā ES institūcija galvenokārt reģionālo semināru ietvaros ciešā sadarbībā ar ES valstu centrālajām bankām turpināja sadarboties ar to valstu centrālajām bankām, kuras plāno pievienoties ES. Visbeidzot, ECB joprojām īstenoja ciešu sadarbību arī ar ES valstu centrālajām bankām sadarbības aktivitāšu ar ārpus ES esošo valstu centrālajām bankām pārvaldības jomā. Padome un Ģenerālpadome 2017. gadā apstiprināja

dokumentu "Starptautiskā centrālo banku sadarbība: ECBS labākā prakse".¹³⁰ Dokumentā izklāstīts starptautiskās centrālo banku ekspertu un vadības līmeņa sadarbības pamatojums, principi un kārtība.

11. Ārējā komunikācija

11.1. Komunikācija ECB politikas pamatā

Atzīstot arvien pieaugošo komunikācijas lomu politikas efektivitātes, pārskatbildības un centrālo banku reputācijas nodrošināšanā, ECB 2017. gada novembrī organizēja savu pirmo **ECB Centrālo banku komunikācijas konferenci**. Tā pulcēja centrālo banku, politisko aprindu, plašsaziņas līdzekļu, finanšu tirgu un akadēmisko aprindu pārstāvjus, lai pārrunātu galvenās tēmas saistībā ar centrālo banku komunikāciju šodien: kā izmantot komunikāciju politikas efektivitātes un reputācijas nodrošināšanā; kā pastiprināt caurredzamību centrālo banku pārskatbildības nodrošināšanai; un kā plašākai sabiedrībai sniegt saprotamus vēstījumus, lai atjaunotu uzticēšanos un vairotu sabiedrības atbalstu centrālās bankas neatkarībai.

Paneldiskusija ECB Centrālo banku komunikācijas konferencē

Deivids Vīzels (*David Wessel; Brookings Institution*), Džaneta Jelena (*Janet Yellen; Federālo rezervju sistēma*), Mario Dragi (*Mario Draghi; ECB*), Marks Kārnijs (*Mark Carney; Bank of England*) un Haruhiko Kuroda (*Haruhiko Kuroda; Japānas Banka*) ECB Centrālo banku komunikācijas konferencē 2017. gada 14. novembrī.

¹³⁰ Sīkāka informācija par ECBS labāko praksi atrodama [ECB interneta vietnē](#).

Konferencē ECB guva virkni būtisku atziņu. Pirmkārt, komunikācija nevar aizstāt labu politiku. Otrkārt, komunikācija kā noteikts monetārās politikas instruments, piemēram, perspektīvas norādes, izrādījies efektīva un veiksmīga un būs daļa no ECB instrumentu kopuma. Treškārt, centrālajām bankām jāiesaistās patiesā divvirzienu komunikācijā, lai pārliecinātos, ka pašas nav izveidojušas "telpu atbalsīm". Ceturtkārt, centrālajām bankām jāiziet no savas komforta zonas, kurā ietilpst tirgi, eksperti un specializētie mediji, un jaunos veidos jāpiesaista jaunas auditorijas. Lai atgūtu cilvēku uzticēšanos, centrālajām bankām jāpastiprina centieni skaidrot savu darbību un to, kā tā galu galā veicina sabiedrisko labumu. Šie galvenie secinājumi lielākoties atspoguļoti jau tajā, ko ECB dara komunikācijas pasākumu jomā; par to liecina vairākas svarīgas 2017. gadā īstenotas iniciatīvas. ECB centieni galvenokārt vērsti uz komunikācijas ar ārējiem un iekšējiem partneriem veicināšanu gan tieša kontakta, gan elektroniskā veidā.

11.2. Informatīvās darbības izvēšana

ECB 2017. gadā guvusi lielus panākumus informatīvās darbības izvēšanas jomā, īpaši oktobrī – atverot [ECB Apmeklētāju centru](#). Jaunās telpas, kas atrodas ECB galvenajā ēkā Frankfurtē, tika radītas un izveidotas divu gadu laikā un dod iespēju iedzīvotājiem Eiropā un ārpus tās robežām uzzināt ko vairāk par ECB, tās uzdevumiem un misiju.

ECB Apmeklētāju centra galvenie vizuālie elementi

Apmeklētāju centra plānojuma pamatā ir četras galvenās sekcijas, kuru vienojošā tēma ir euro. "Saglabā" sekcijā aplūkots tas, kā ECB saglabā cenu stabilitāti. "Aizsargā" sekcijā aplūkota ECB loma finanšu stabilitātes veicināšanā un banku uzraudzībā. "Savieno" sekcija iepazīstina ar ECB uzdevumiem maksājumu sistēmu attīstībā un euro banknošu piegādē. "Sasniedz" sekcija piedāvā Eiropas perspektīvu plašākā kontekstā, akcentējot Eiropas sasniegumus. Apmeklētāju centrā paredzēta praktiska mācību pieredze, piedāvājot arī materiālas lietas, spēles, video un Padomes sanāksmju zāles imitāciju. Gaidāms, ka apmeklētāju centrs no 2018. gada uzņems 40 000 apmeklētāju gadā, trīskāršojot ECB apmeklētāju grupu uzņemšanas kapacitāti. ECB 2017. gadā Frankfurtē uzņēma 811 apmeklētāju grupu, piesaistot

vairāk nekā 22 700 ārvalstu viesu no 42 valstīm. Šie apmeklējumi parasti ietvēra auditorijas konkrētajām interesēm pielāgotas lekcijas, piedāvājot plašas patiesas iesaistes un dialoga iespējas.

ECB arī turpināja īstenot centienus iesaistīt jauniešus, uzsākot savus pirmos divus ECB [jauniešu dialogus](#) (Lisabonā un Dublinā) kā jaunu interaktīvu formātu, kas ļauj studentiem uzdot jautājumus tieši ECB prezidentam. Videokonkurss "[Euro Video Challenge](#)", kura ietvaros ECB sniedz Eiropas jauniešiem uzdevumu radīt īsu saistošu filmu, skaidrojot ar ECB darbību saistītas ekonomikas tēmas, ir vēl viens inovatīvs veids, kā veidot dialogu ar jauniešiem. Šie jaunie veidi, kā izvērst informatīvu darbību, piemēram, 2017. gadā septīto reizi organizējot [Euro paaudzes skolēnu balvas izcīņas](#) konkursu un aicinot bērnus vecumā no astoņiem līdz 12 gadiem piedalīties Vācijā populārā bērnu TV šova *Die Sendung mit der Maus* atvērto durvju dienā, papildina esošos centienus.

Tāpat ECB turpināja veltīt pūles, lai tiešsaistē un sociālajos plašsaziņas līdzekļos tieši veidotu dialogu ar visu vecumu cilvēkiem ar dažādu izglītības līmeni un dažādām profesionālajām un personiskajām interesēm. [ECB interneta vietni](#) ar vairāk nekā 137 000 tīmekļa lapām 2017. gadā apmeklēja aptuveni 18 milj. apmeklētāju no visas pasaules. Sadaļa "Noderīga informācija" ir viena no populārākajām vietnes sadaļām. Tā sniedz atbildes uz jautājumiem par sarežģītiem centrālās bankas politikas jautājumiem, piemēram, "[Kāpēc procentu likmes ir zemas?](#)", "[Kā darbojas kvantitatīvu atvieglojumu pasākumi?](#)" vai "[Kas ir INA?](#)", un dara tos pieejamus visām auditorijām 24 valodās. Sociālajos plašsaziņas līdzekļos [ECB Twitter konts](#) 2017. gadā piesaistījis vairāk nekā 400 000 sekotāju, [LinkedIn](#) reģistrējušies vairāk nekā 50 000 ECB konta sekotāju un bankas [YouTube](#) kontam ir 16 000 sekotāju.

ECB 2017. gada martā saņēma Eiropas Ombuda [Balvu par labu pārvaldību](#) kategorijā "Ekselence komunikācijā", tādējādi atzīstot tās inovatīvo pieeju komunikācijai, izmantojot gan savu interneta vietni un multivides formātus, gan izvēršot informatīvo darbību. Nepārprotama uzmanība tika pievērsta tās centieniem izgaismot ECB darbību iedzīvotājiem un palīdzēt tiem saprast ECB pienākumus un lomu, kā arī kopumā būt par "labas valsts pārvaldes, pakalpojumu kultūras un apņemšanās redzamā un tiešā veidā pozitīvi ietekmēt ES iedzīvotāju dzīves" paraugu.

12. **Institucionālā un korporatīvā pārvaldība**

2017. gadā ECB lēmēj institūcijas ([Padome](#), [Valde](#) un [Ģenerālpadome](#)) turpināja pārvaldīt Eiropas Centrālo banku sistēmu (ECBS) saskaņā ar to attiecīgajiem [Līgumā par Eiropas Savienību un Līgumā par Eiropas Savienības darbību](#), [ECBS un ECB Statūtos](#) un attiecīgajā [Reglamentā](#) noteiktajiem pienākumiem. ECB prezidents un viceprezidents rīkoja regulāras [preses konferences](#), lai informētu par Padomes astoņu monetārajai politikai veltīto sanāksmju rezultātiem 2017. gadā. [Pārskati](#) par šīm sanāksmēm un citi Padomes [lēmumi](#) visu gadu tika publicēti ECB interneta vietnē.

Valde 2017. gada janvārī atzīmēja savu 1 000. sanākumi, turpinot pildīt monetārās politikas īstenošanas pienākumus saskaņā ar Padomes lēmumiem un vadīt ECB ikdienas darbu. Tallinā tika organizēta Padomes gadskārtējā izbraukuma sanāksme – pirmo reizi šāda sanāksme tika organizēta Baltijas reģionā. Padomes izbraukuma sanāksmes piedāvā tās locekļiem iespēju pārliecināties par euro zonas bagātību un dažādību, vienlaikus ļaujot Eiropas iedzīvotājiem uzzināt vairāk par ECB un tās uzdevumiem. Padome turpināja apspriest ECBS svarīgus jautājumus, t.sk. finanšu ekosistēmas noturībai pret kiberuzbrukumiem veltītajā seminārā. Lai nodrošinātu ECB monetārās politikas un citu uzdevumu nošķiršanu no tai [Padomes Regulā \(ES\) Nr. 1024/2013](#) ECB noteiktajiem uzraudzības pienākumiem, tiek organizētas atsevišķas uzraudzības jautājumiem veltītas Padomes sanāksmes. Sīkāka informācija par ECB uzraudzības funkciju un tās uzraudzības institūciju – [Uzraudzības valdi](#) – pieejama [ECB banku uzraudzības interneta vietnē](#) un [ECB 2017. gada pārskatā par uzraudzības darbību](#).

Eurosistēmas/ECBS komitejas turpināja sniegt palīdzību ECB lēmēj institūcijām to uzdevumu veikšanā, darbojoties Eurosistēmas sastāvā, ECBS sastāvā vai Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) sastāvā (t.i., pa vienam loceklim no katras dalībvalsts centrālās bankas un nacionālās kompetentās iestādes (NKI)), izskatot uzraudzības jautājumus.

ECB pārvaldības struktūra ietver divas augsta līmeņa komitejas – [Audita komiteju](#) un [Ētikas komiteju](#), kā arī citus [ārējās un iekšējās kontroles līmeņus](#). To atbalsta mūsdienīgi [ētikas noteikumi](#), [izmeklēšanas struktūra krāpšanas apkarošanai](#) un [caurredzamības režīms](#).

Integritātei, atvērtībai un labai pārvaldībai ir būtiska nozīme, lai saglabātu iesaistīto pušu un sabiedrības kopumā uzticēšanos. Atbilstības un pārvaldības birojs ir tieši pakļauts ECB prezidentam un palīdz Valdei aizsargāt ECB integritāti un reputāciju, paaugstinot uzvedības ētikas standartus.

Lai uzsvētu atbilstoša ētikas kodeksa nozīmi, Valde 2017. gadā ieviesa visiem ECB darbiniekiem obligātus ētikas un integritātes mācību kursus. Padome Eurosistēmas un VUM līmenī 2017. gadā izveidoja Ētikas un atbilstības koordinātoru darba grupu, lai ieviestu vienotos minimālos ētikas standartus un veicinātu informācijas apmaiņu un sadarbību starp ECB, NCB un NKI.

Savas apņēmtības nodrošināt atvērtību un atbildību ietvaros ECB uztur regulārus augsta līmeņa dialogus ar [banku nozari](#), [institucionālajiem investoriem](#) un [nefinanšu uzņēmējdarbības sektoru](#), lai no ekspertiem gūtu mērķorientētu atgriezenisko saiti cikliskuma, strukturālo, finanšu un reālās tautsaimniecības jautājumos. Šos dialogus papildina regulāri kontakti un mijiedarbība ar politikas veidotājiem, akadēmisko aprindu pārstāvjiem, pārstāvju apvienībām un pilsonisko sabiedrību, kas plašākā sabiedriskā kontekstā sniedz būtisku ieguldījumu un informāciju par tautsaimniecības un finanšu tirgu dinamiku. Līdzīgi ECB kontaktējas ar daudzām iesaistītajām pusēm arī tehniskā līmenī.

Kontakti ar ārējiem partneriem tiek uzturēti labi iedibinātu un atklātu struktūru ietvaros, kas garantē pietiekamu caurredzamības un vienādas pieejas līmeni.

Savas apņēmības nodrošināt caurredzamību ietvaros ECB arī publicē visu [Valdes locekļu un Uzraudzības valdes priekšsēdētājas un priekšsēdētāja vietnieces sanāksmju kalendārus](#).

ECB caurredzamības režīms atbilst citu ES iestāžu un institūciju mērķiem un standartiem attiecībā uz to dokumentu publisku pieejamību. Tas līdzsvaro tiesības uz caurredzamību un nepieciešamību aizsargāt konkrētu ar ECB uzdevumiem saistītu specifisku jautājumu konfidencialitāti. ECB darbības jomas paplašināšanas dēļ iedzīvotāju un nacionālo iestāžu pieprasījumu par piekļuvi dokumentiem skaits un sarežģītība ievērojami palielinājušies.

13. Organizācijas un cilvēkresursu norises

ECB 2017. gada septembrī pabeidza savas jaunās ECB 2018.–2020. gada darbības stratēģijas sagatavošanu. Tā nosaka institūcijas vīziju un konkrētas prioritātes un mērķus, kas ECB pasaules strauji mainīgajos apstākļos palīdzēs piemēroties un palikt uzticīgai saviem uzdevumiem. Stratēģija definē četras prioritātes, kas atspoguļo institūcijas misiju: 1) cenu stabilitātes saglabāšana; 2) finanšu sistēmas aizsardzība; 3) pasaules līmenim atbilstošas reputācijas stiprināšana un 4) cilvēku iedvesmošana, attīstīšana un iesaistīšana.

Tāpēc Valde izvērtēja iekšējās un ārējās tendences un institūcijai būtiskas problēmas. Ārējās problēmas ietver arī zemas inflācijas vidi, kas nosaka nepieciešamību izmantot netradicionālus monetārās politikas instrumentus, ar *Brexit* saistīto nenoteiktību un ar kiberneti drošību saistītos riskus. ECB iekšienē tā aplūko tādas problēmas kā turpmākā pakalpojumu optimizēšana, organizatoriskās elastības stiprināšana un tehnoloģiju attīstības izmantošana, kā arī sadarbības uzlabošana un dalīšanās ar informāciju starp dažādām darbības jomām.

Stratēģijas izstrādē visu darbības jomu pārstāvji sanāca kopā grupās, lai, balstoties uz četrām stratēģiskajām prioritātēm, izstrādātu vidēja termiņa mērķus, kas turpmāk tika sadalīti starp dažādām darbības jomām. ECB regulāri pārskatīs šos mērķus un panākto progresu.

Stratēģija atspoguļo plānu, kas ļauj ECB koncentrēties uz svarīgāko. Tā nosaka institūcijas virzību nākamajiem trim gadiem, tādējādi ļaujot ECB darboties euro zonas iedzīvotāju labā.

Cilvēkresursu norises

ECB 2017. gadā turpināja, balstoties uz 2016. gadā ieliktajiem pamatiem, stiprināt savu talantu kultūru, līderību un talantu pārvaldības spējas. Gada sākumā tika uzsākta Līderības izaugsmes programma, kas ir būtisks šo prasību uzlabošanas priekšnoteikums, un tajā iesaistījušies vairāk nekā 80% no tiem, kas tiesīgi to darīt. ECBS līmenī tika uzsākts arī ievadkurss jaunajiem augstākā līmeņa vadītājiem. ECB

2018.–2020. gada darbības stratēģija turpinās virzīt šo būtisko pāreju uz spēcīgas līderības un iespēju veicināšanu ECB.

Vienlaikus tika īstenotas arī vairākas iniciatīvas, lai ECB ikdienas dzīvē ieviestu vispārēju profesionālas izcilības un talantu kultūru. Tās ietvēra vienkāršotu spēju attīstības sistēmu ar racionalizētu kompetenču modeli; stratēģiskas darbaspēka plānošanas vingrinājumu; aktualizētu darba izpildes vadības un attīstības sistēmu, t.sk. stratēģisko prioritāšu kaskadēšanu darbinieku mērķos; obligātā e-mācību kursa ieviešanu ētikas jomā (to beiguši vairāk nekā 4 000 cilvēku); jaunas ECB karjeras maiņas atbalsta programmas īstenošanu, palīdzot darbiniekiem pievērsties alternatīvām karjeras iespējām, no kurām ieguvēji būs gandrīz 200 darbinieku. Iniciatīvu īstenošana īpaši pielāgotas talantu pārvaldības sistēmas ietvaros, lai piesaistītu, attīstītu un saglabātu izcilus un daudzveidīgus talantus, joprojām būs viens no svarīgākajiem ECB stratēģiskajiem mērķiem.

Turklāt 2017. gadā ECB turpināja centienus veicināt daudzveidību kā galveno darba izpildes un panākumu priekšnoteikumu. ECB kā uz sasniegumiem balstīta organizācija iemieto dažādas vērtības, piemēram, cieņu, godīgumu, iekļaušanu un vienādas iespējas saviem darbiniekiem neatkarīgi no viņu dzimuma, nacionalitātes, reliģiskās piederības, seksuālās orientācijas, etniskās piederības, vecuma, kultūras tradīcijām un invaliditātes. 2017. gadā tika īstenotas vairākas aktivitātes, t.sk. Daudzveidības dienu pasākums, kurā uzstājās akadēmisko un sabiedrisko aprindu pārstāvji, Daudzveidības sadaļas ietveršana ECB interneta vietnē un varavīksnes karoga pacelšana, atzīmējot Starptautisko dienu pret homofobiju, transfobiju un bifobiju (IDAHOT).

Lai panāktu lielāku dzimumu līdzsvaru, kas ir viens no ECB stratēģiskajiem darbības mērķiem, noteikti dzimumu dažādības mērķi, kas sasniedzami 2019. gada beigās, kā arī virkne atbalstošu pasākumu, lai palīdzētu ECB tos sasniegt. Šajos pasākumos uzmanība pievērsta iekļaujošai līderībai, daudzveidības vēstniekiem katrā darbības jomā, darbaudzināšanai, īpašai mācību programmai "sievietes vadībā", sievietes talantam veltītai atvērto durvju dienai un elastīgu darba nosacījumu piemērošanas iespēju paplašināšanai.

3. shēma

Dzimumu mērķi un sieviešu īpatsvars ECB darbinieku skaitā

Avots: ECB.

Piezīmes. Kopējais nodarbināto sieviešu un vīriešu īpatsvars ECB attiecas uz darbiniekiem ar pastāvīgajiem un fiksēta termiņa darba līgumiem. Nodarbinātības dati balstās uz iekšējiem un ārējiem personāla atlases konkursiem uz fiksēta termiņa darba līgumiem (noslēgušies 2017. gadā). Dati atbilst stāvoklim 2017. gada 31. decembrī.

Par ievērojamām pūlēm uzlabot sociālo dialogu ECB liecina vairāki 2017. gadā kopīgi ar darbinieku pārstāvjiem izstrādātās darba programmas personālvadības aspekti. Šī programma ietver sešas galvenās darba jomas, proti, labklājību, veselību un drošību, karjeras attīstību un darba izpildes vadību, līgumisko attiecību politiku, daudzveidību un iekļaušanu, darbinieku pieņemšanu darbā un darbinieku dalības mehānismus. Darbinieku pārstāvji devuši vērtīgu ieguldījumu vairākās jomās saistībā ar politiku un lēmumu pieņemšanu par šīm tēmām.

ECBS līmenī tika izveidota otrā praktikantu grupa (kopā 31 praktikants), kas izvēlēta Eiropas banku uzraudzības stažēšanās programmai, un īstenota Šūmaņa programma – jauna iniciatīva, kuras ietvaros sistēmas mērogā tikuši nominēti vairāk nekā 30 darbinieku, lai sniegtu ieguldījumu kādas citas institūcijas īpašā projektā, un kuri norīkoti uz šo institūciju uz laiku līdz 9 mēnešiem. Lai sistēmas ietvaros veicinātu jēgpilnu darbinieku rotācijas kustību, tika izveidota arī Mobilitātes darba grupa.

2017. gada 31. decembrī ECB bija 3 252 pilna laika ekvivalenta amata vietas (2016. gada beigās – 2 898.5). Faktiskais pilna laika ekvivalenta darbinieku ar ECB darba līgumiem skaits bija 3 384 (2016. gada 31. decembrī – 3 171). ECB bija 3 384 pilna laika ekvivalenta amata vietas (2016. gada 31. decembrī – 3 171).¹³¹ 2017. gadā kopumā piedāvāti 246 jauni fiksēta termiņa darba līgumi (ar ierobežojumiem vai nomaināmi ar pastāvīgajiem darba līgumiem). Turklāt tika noslēgti 393 īstermiņa darba līgumi, kā arī vairāki iepriekš noslēgti darba līgumi tika

¹³¹ Šis skaitlis papildus līgumiem, kas noslēgti par pilna laika ekvivalenta amata vietām, ietver ar NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem noslēgtos īstermiņa līgumus un līgumus ar Absolventu programmas dalībniekiem.

pagarināti, lai aizstātu darbiniekus par gadu īsākas prombūtnes laikā. Visu 2017. gadu ECB turpināja piedāvāt īstermiņa darba līgumus ar termiņu līdz 36 mēnešiem nacionālo centrālo banku (NCB) un starptautisko organizāciju darbiniekiem. 2017. gada 31. decembrī 232 NCB un starptautisko organizāciju speciālisti veica dažādus uzdevumus ECB (par 7% mazāk nekā 2016. gada beigās). 2017. gada septembrī darbu ECB uzsāka Absolventu programmas 12. gada 15 dalībnieku, un 2017. gada 31. decembrī ECB bija 376 praktikanti (par 18% vairāk nekā 2016. gadā). ECB piešķir arī divas stipendijas vadošajiem ekonomistiem *Wim Duisenberg Research Fellowship* programmas ietvaros un piecas *Lamfalussy Fellowship* programmas stipendijas jaunajiem pētniekiem.

Lai gan organizācija nedaudz paplašinājās, 113 darbinieku ar fiksēta termiņa vai pastāvīgu darba līgumu 2017. gadā beidza darbu vai aizgāja pensijā (2016. gadā – 56), un gada laikā beidzās 344 īstermiņa darba līgumu termiņš.

ECB finanšu pārskati

2017

Vadības ziņojums	A 2
ECB finanšu pārskati	A 23
Balance 2017. gada 31. decembrī	A 23
Peļņas un zaudējumu aprēķins 2017. gada 31. decembrī	A 25
Grāmatvedības politika	A 26
Balances skaidrojumi	A 34
Ārpusbilances instrumenti	A 51
Peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumi	A 54
Neatkarīga revidenta ziņojums	A 62
Peļņas vai zaudējumu sadales skaidrojums	A 66

Vadības ziņojums

1. ECB vadības ziņojuma mērķis

Vadības ziņojums ir neatņemama ECB gada finanšu pārskatu sastāvdaļa, un tā mērķis ir sniegt lasītājiem kontekstuālu informāciju par finanšu pārskatiem.¹ Tā kā ECB aktivitātes un darbības tiek veiktas, lai veicinātu tās politikas mērķu sasniegšanu, tās finansiālais stāvoklis un rezultāti vērtējami saistībā ar tās politikas pasākumiem.

Tādējādi vadības ziņojums sniedz pārskatu par ECB pamatdarbību un operācijām, kā arī to ietekmi uz finanšu pārskatiem. Turklāt tajā analizētas galvenās bilances un peļņas un zaudējumu aprēķina gada norises un ietverta informācija par ECB finanšu resursiem. Visbeidzot, vadības ziņojumā aprakstīta riska vide, kurā ECB darbojas, sniedzot informāciju par finanšu un darbības riskiem, kuriem pakļauta ECB, un par risku pārvaldības politiku, kas tiek izmantota šo risku mazināšanai.

2. Darbība

ECB ir daļa no Eurosistēmas, kuras galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Saskaņā ar ECBS Statūtiem² ECB galvenie uzdevumi ietver euro zonas monetārās politikas īstenošanu, valūtas operāciju veikšanu, euro zonas valstu oficiālo ārējo rezervju pārvaldīšanu un maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanu.

ECB arī ir atbildīga par iedarbīgu un konsekventu Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) darbību, lai veiktu visaptverošu un efektīvu banku uzraudzību, veicinot banku sistēmas drošumu un uzticamību un finanšu sistēmas stabilitāti.

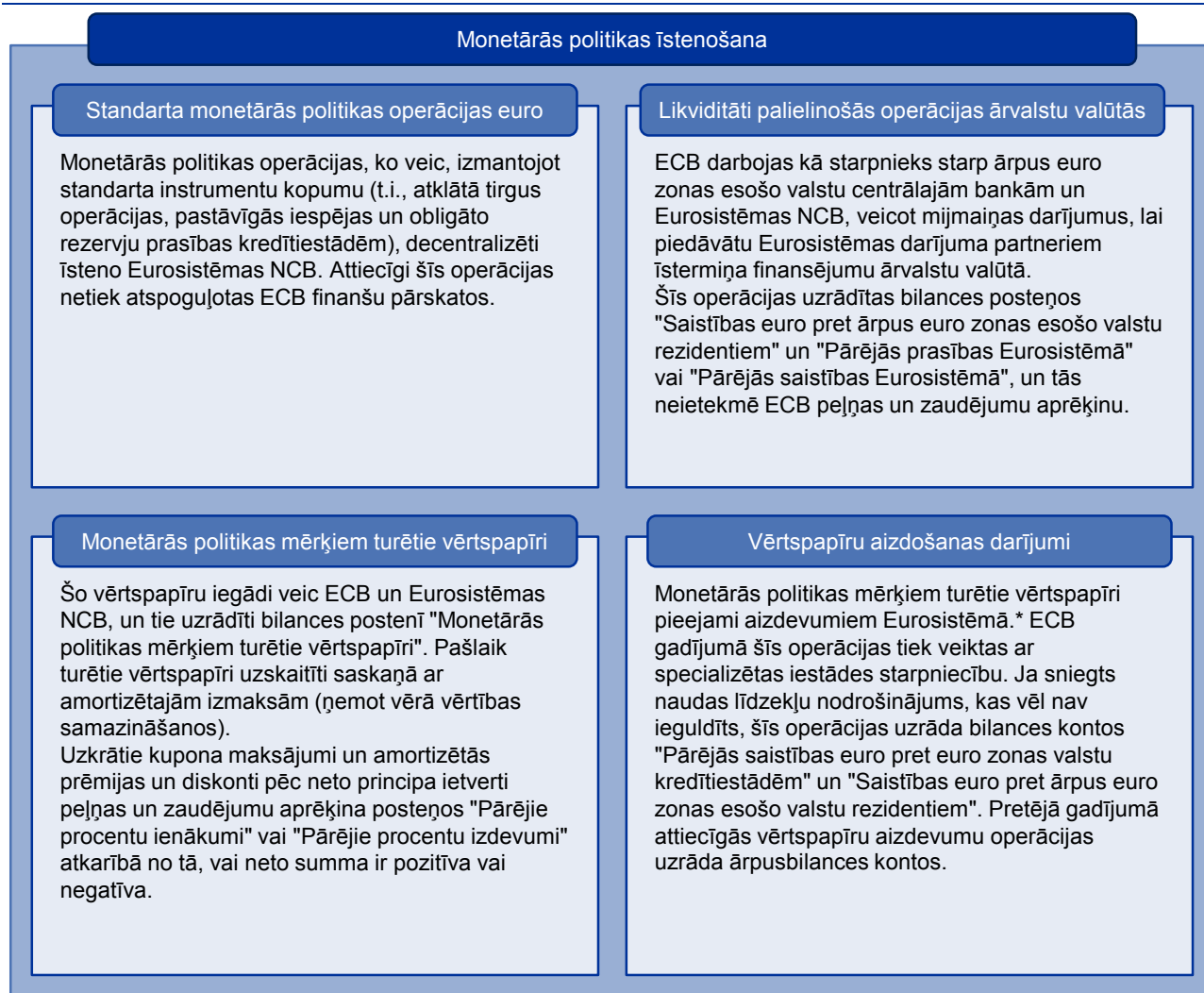
Eurosistēmas monetārās politikas operācijas uzrādītas ECB un euro zonas nacionālo centrālo banku (NCB) finanšu pārskatos, atspoguļojot monetārās politikas decentralizētas īstenošanas principu Eurosistēmā. 1. shēmā sniegts pārskats par ECB galvenajām operācijām un funkcijām, kas vērstas uz tās uzdevumu izpildi, un to ietekmi uz ECB finanšu pārskatiem.

¹ Finanšu pārskati ietver bilanci, peļņas un zaudējumu aprēķinu un attiecīgos skaidrojumus, kā arī vadības ziņojumu, revidenta ziņojumu un peļņas un zaudējumu sadales skaidrojumu.

² Protokols par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem.

1. shēma

ECB pamatdarbības un to ietekme uz finanšu pārskatiem

* Sīkāka informācija par vērtspapīru aizdevumiem atrodama [ECB interneta vietnē](#).

Valūtas operāciju veikšana un euro zonas valstu oficiālo ārējo rezervju pārvaldība

Valūtas operācijas un ārējo rezervju pārvaldība

ECB ārējās rezerves uzrāda bilancē, galvenokārt posteņos "Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi", "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", "Saistības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem" un "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem". Valūtas operācijas atspoguļo ārpusbilances kontos līdz norēķinu dienai.

Tīrie procentu ienākumi, t.sk. uzkrātie kupona maksājumi un amortizētās prēmijas un diskonti, ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi".

Arī nerealizētie zaudējumi no cenām un valūtas kursiem, kas pārsniedz iepriekš aprēķinātos nerealizētos guvumus no tiem pašiem posteņiem, kā arī realizētie guvumi un zaudējumi no ārējo rezervju pārdošanas ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina attiecīgajos posteņos ("Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana" un "Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi"). Nerealizētos guvumus uzrāda bilances postenī "Pārvērtēšanas konti".

Maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšana

Maksājumu sistēmas (TARGET2)

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar TARGET2*, kopā uzrādīti ECB bilancē kā viena neto aktīvu vai saistību pozīcija. Atlīdzība par šiem atlikumiem ietverta peļņas un zaudējumu aprēķina posteņos "Pārējie procentu ienākumi" un "Pārējie procentu izdevumi".

* Sīkāka informācija par TARGET2 atrodama [ECB interneta vietnē](#).

Banku sistēmas drošuma un uzticamības un finanšu sistēmas stabilitātes veicināšana

Banku uzraudzība – Vienotais uzraudzības mehānisms

ECB gada izmaksas saistībā ar uzraudzības uzdevumiem tiek atgūtas, iekasējot no uzraudzītajām iestādēm gada uzraudzības maksu. Uzraudzības maksas uzrādītas peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Tīrie komisijas maksas ienākumi".

Turklāt ECB ir tiesības arī noteikt uzraudzītajām iestādēm administratīvos sodus par ES banku prudenciālajā regulējumā (t.sk. ECB uzraudzības lēmumos) noteikto saistību neievērošanu. Ar tiem saistītie ienākumi uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Tīrie komisijas maksas ienākumi".

Citas darbības

Banknotes apgrozība

ECB piešķirtā daļa no apgrozībā esošo euro banknošu kopējās vērtības ir 8%. Šī daļa nodrošināta ar prasībām pret NCB, par kurām tiek maksāti procenti atbilstoši galveno refinansēšanas operāciju procentu likmei. Šie procentu maksājumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā".

Izdevumus, kas veidojušies sakarā ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp banknošu spiestuvēm un NCB saistībā ar jaunu banknošu piegādi un starp NCB saistībā ar banknošu trūkuma novēršanu, izmantojot banknošu pārpalikumu, centralizēti sedz ECB. Šos izdevumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Banknošu ražošanas pakalpojumi".

Pašu kapitāla portfelis

ECB pašu kapitāla portfeli uzrāda bilancē, galvenokārt postenī "Pārējie finanšu aktīvi". Tīrie procentu ienākumi, t.sk. uzkrātie kupona maksājumi un amortizētās prēmijas un diskonti, ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina posteņos "Pārējie procentu ienākumi" un "Pārējie procentu izdevumi".

Arī nerealizētie zaudējumi no cenām, kas pārsniedz iepriekš aprēķinātos nerealizētos guvumus no cenām saistībā ar tiem pašiem posteņiem, kā arī realizētie guvumi un zaudējumi no vērtspapīru pārdošanas ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina attiecīgajos posteņos ("Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana" un "Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi"). Nerealizētos guvumus no cenām uzrāda bilances postenī "Pārvērtēšanas konti".

3. Finanšu norises

3.1. Bilance

1. attēls atspoguļo ECB bilances būtiskākās sastāvdaļas 2013.–2017. gadā. ECB bilance sāka palielināties 2014. gada 4. ceturksnī, un to noteica vērtspapīru iegādes trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" (NOIP3) un "Ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru iegādes programmas" (ABSIP) ietvaros. Šis pieaugums turpinājies nākamajos gados – to galvenokārt noteica vērtspapīru iegādes "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) ietvaros.

65.2 mljrd. euro

Kopējo aktīvu
pieaugums 2017. gadā

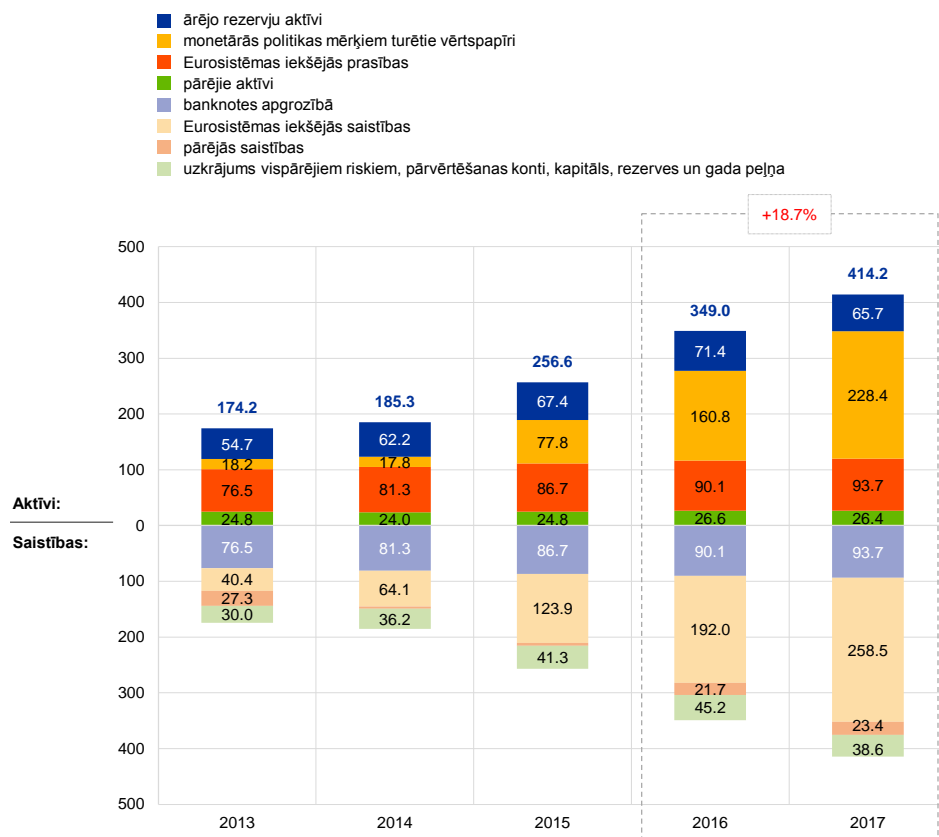
2017. gadā **ECB kopējie aktīvi** pieauga par 65.2 mljrd. euro (līdz 414.2 mljrd. euro), galvenokārt iegādājoties vērtspapīrus aktīvu iegādes programmas (AIP) ietvaros³. Šo iegāžu rezultātā palielinājās postenis "Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri", bet skaidrās naudas norēķiniem par šiem pirkumiem izmantojot TARGET2 kontus, attiecīgi pieauga postenis "Eurosistēmas iekšējās saistības".

³ AIP veido NOIP3, ABSIP, VSAIP un "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" (USAIP). Stākā informācija par AIP atrodama [ECB interneta vietnē](#).

1. attēls

ECB bilance

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

55%

no kopējiem aktīviem – monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri

Euro denominēti vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem, 2017. gada beigās veidoja 55% no ECB kopējiem aktīviem. Šajā bilances pozīcijā ECB tur vērtspapīrus, kas iegādāti "Vērtspapīru tirgu programmas" (VTP), triju "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP1, NOIP2 un NOIP3), ABSIP un VSAIP ietvaros.⁴ 2017. gadā turpinājās vērtspapīru iegādes NOIP3, ABSIP un VSAIP⁵ ietvaros, pamatojoties uz Padomes lēmumiem par Eurosistēmas iegāžu kopējo mēneša apjomu un saskaņā ar iepriekš noteiktiem atbilstības kritērijiem.

67.6 mljrd. euro

Monētārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru atlikuma pieaugums

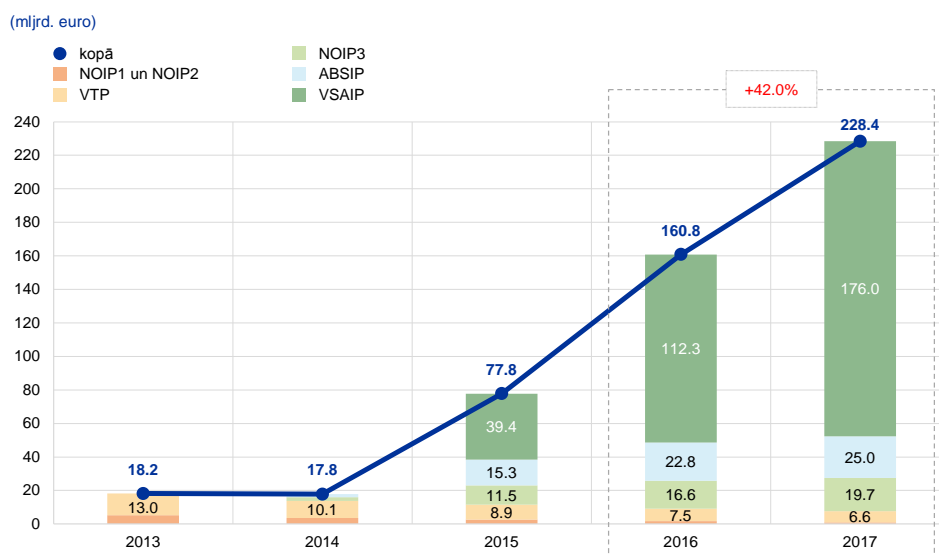
Šo iegāžu rezultātā ECB monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru portfelis 2017. gadā palielinājās par 67.6 mljrd. euro, sasniedzot 228.4 mljrd. euro (sk. 2. att.), un lielāko daļu šā kāpuma veidoja VSAIP ietvaros veiktās iegādes. Turējumu samazināšanos NOIP1, NOIP2 un VTP ietvaros noteica vērtspapīru dzēšana 1.5 mljrd. euro apjomā.

⁴ ECB neveic vērtspapīru iegādes USAIP ietvaros.

⁵ 2017. gadā vairs netika veiktas iegādes pirmo divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" un VTP ietvaros, jo Padome pieņēma lēmumu beigt šīs programmas.

2. attēls

Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri

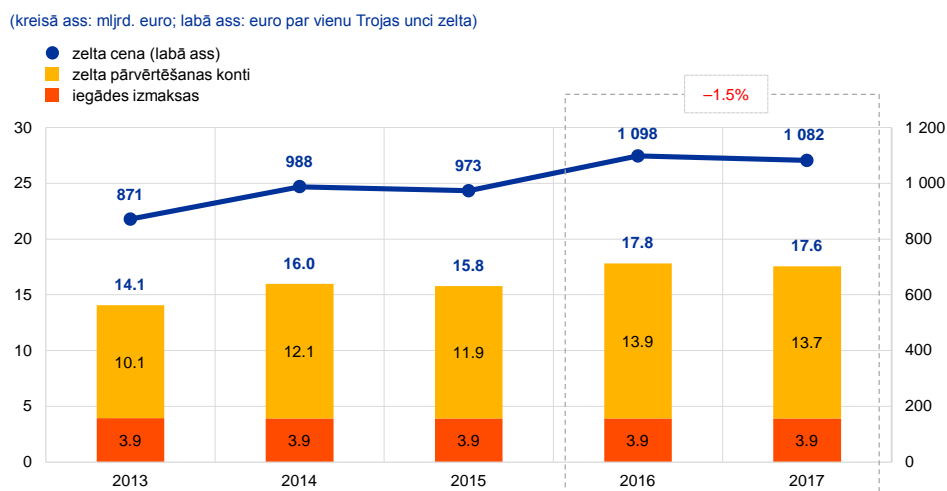
Avots: ECB.

2017. gadā **ECB ārējo rezervju aktīvu** (tos veido zelts, speciālās aizņēmuma tiesības, ASV dolāri, Japānas jenas un, sākot ar 2017. gadu, Ķīnas renminbi) kopējās vērtības euro ekvivalents saruka par 5.7 mljrd. euro (līdz 65.7 mljrd. euro).

ECB zelta un zeltā izteikto debitoru parādu turējumu vērtības euro ekvivalents 2017. gadā samazinājās par 0.3 mljrd. euro (līdz 17.6 mljrd. euro; sk. 3. att.) sakarā ar zelta cenas kritumu euro izteiksmē, bet šo turējumu apjoms (izteikts Trojas uncēs) nemainījās. Šā samazinājuma rezultātā tādā pašā apjomā saruka arī ECB pārvērtēšanas konti (sk. 3.2. sadaļu).

3. attēls

Zelta turējumi un zelta cena

Avots: ECB.

ECB neto ārvalstu valūtu turējumu vērtība saruka euro kursa kāpuma dēļ

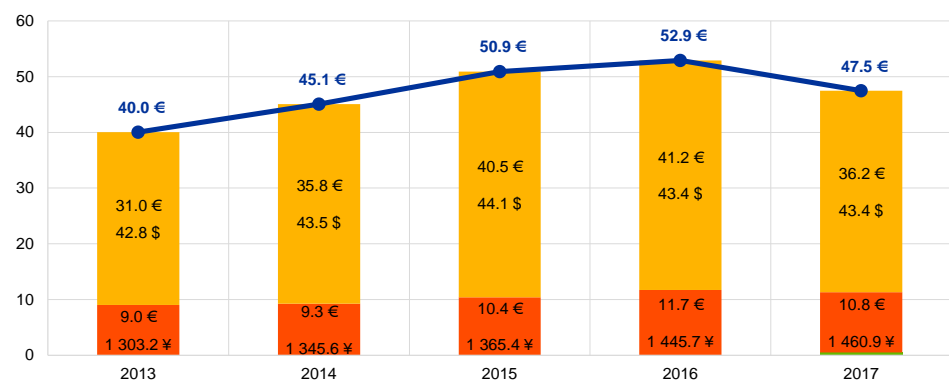
ECB neto ārvalstu valūtu turējumi ASV dolāros, Japānas jenās un Ķīnas renminbi euro izteiksmē samazinājās par 5.4 mljrd. euro (līdz 47.5 mljrd. euro; sk. 4. att.), galvenokārt atspoguļojot euro kursa kāpumu attiecībā pret ASV dolāru un Japānas jenu. Šis samazinājums atspoguļojās arī mazākā ECB pārvērtēšanas kontu bilancē (sk. 3.2. sadaļu).

4. attēls

Ārvalstu valūtu turējumi

(mljrd. euro)

- kopā
- ASV dolāri
- Japānas jenas
- Ķīnas renminbi

Avots: ECB.

ECB iekļāva savu ārējo rezervju sastāvā Ķīnas renminbi

ECB 2017. gadā ieguldīja 0.5 mljrd. euro ekvivalentu Ķīnas renminbi, iekļaujot to kā trešo valūtu ārvalstu valūtas rezervēs.⁶ ECB ieguva līdzekļus šim ieguldījumam, pārdodot nelielu daļu ASV dolāru turējumu un reinvestējot visu šo summu Ķīnas renminbi. ECB ārvalstu valūtu turējumu nozīmīgākā sastāvdaļa joprojām ir ASV dolārs, kas veido aptuveni 76% no kopējo turējumu apjoma.

ECB pārvalda ārvalstu valūtas rezervju ieguldījumus ar trīspakāpju procesa palīdzību. Pirmkārt, ECB riska pārvaldītāji veido stratēģisko neitrālo portfeli, ko apstiprina Padome. Otrkārt, ECB portfeļu pārvaldnieki veido taktisko neitrālo portfeli, ko apstiprina Valde. Treškārt, ECB decentralizēti veic ikdienas ieguldījumu operācijas.

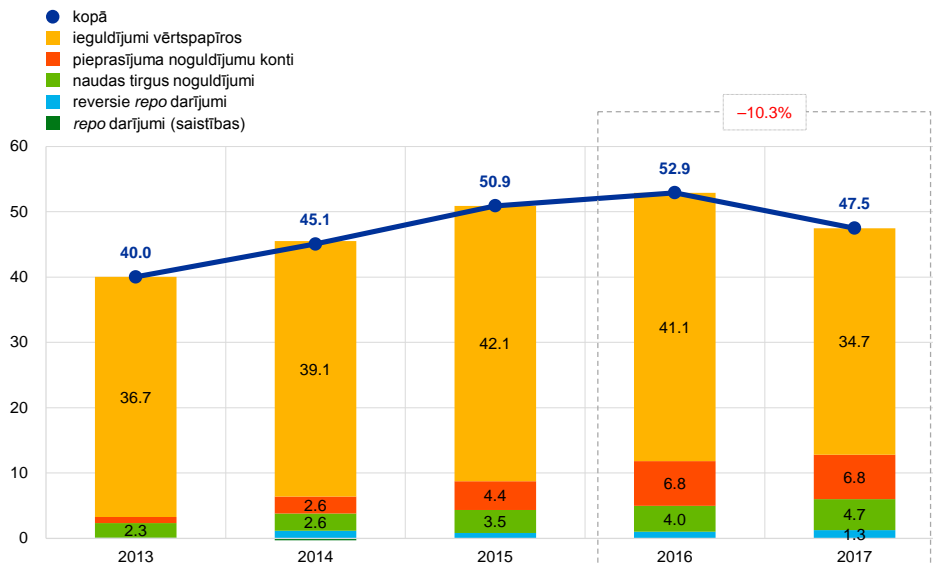
ECB ārvalstu valūtas rezerves galvenokārt tiek ieguldītas vērtspapīros un naudas tirgus noguldījumos vai tiek turētas pieprasījuma noguldījumu kontos (sk. 5. att.). Vērtspapīri šajā portfelī tiek novērtēti pēc tirgus cenas gada beigās.

⁶ Sk. ECB 2017. gada 13. jūnija paziņojumu presei.

5. attēls

Ārvalstu valūtas ieguldījumu sastāvs

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

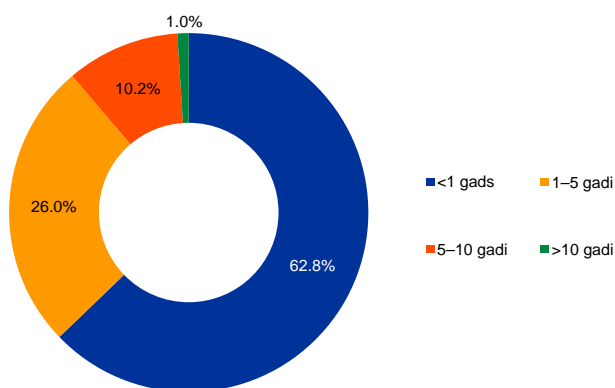
62.8%

Vērtspapīri ārvalstu valūtās ar dzēšanas termiņu īsāku par 1 gadu

ECB ārējo rezervju mērķis ir finansēt iespējamās intervences valūtas tirgū. Šā iemesla dēļ ECB ārvalstu valūtas rezerves tiek pārvaldītas saskaņā ar trim mērķiem. Šie mērķi prioritārā secībā ir likviditāte, drošība un atdeve. Tāpēc šajā portfeli galvenokārt ietilpst īsa termiņa vērtspapīri (sk. 6. att.).

6. attēls

Vērtspapīru ārvalstu valūtās termiņstruktūra

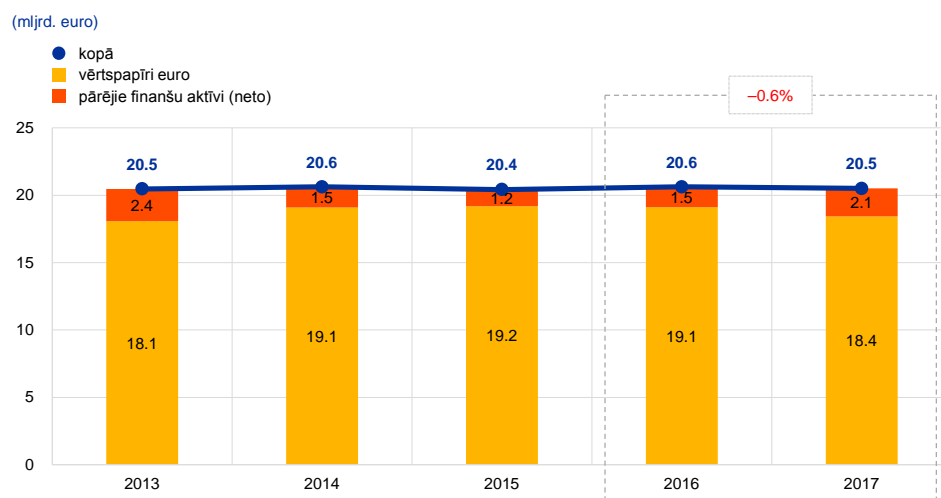

Avots: ECB.

2017. gadā **pašu kapitāla portfelis** faktiski nemainījās (20.5 mljrd. euro; sk. 7. att.). Šajā portfeli galvenokārt ietilpst vērtspapīri euro, kas tiek novērtēti pēc tirgus cenas gada beigās.

7. attēls

ECB pašu kapitāla portfelis

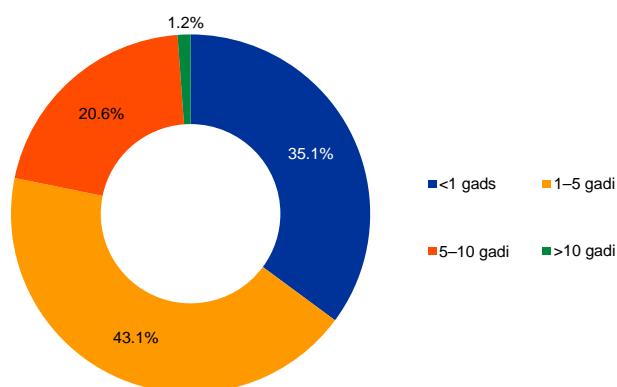

Avots: ECB.

ECB pašu kapitāla portfeli veido tās apmaksātā kapitāla ieguldītās daļas, uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam, kā arī tās vispārējo rezervju fonds. Šā portfeļa mērķis ir nodrošināt ienākumus, lai palīdzētu finansēt ar uzraudzības uzdevumu izpildi nesaiņītās ECB darbības izmaksas.⁷ Šajā kontekstā pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanas mērķis ir nodrošināt maksimālu atdevi, ievērojot vairākus riska ierobežojumus. Tādējādi tiek panākta diversificētāka termiņstruktūra (sk. 8. att.) salīdzinājumā ar ārvalstu valūtas rezervju portfeli.

8. attēls

ECB pašu kapitāla vērtspapīru termiņstruktūra

Avots: ECB.

⁷ ECB izdevumi saistībā ar tās uzraudzības uzdevumu izpildi tiek atgūti, iekasējot no uzraudzītajām iestādēm gada maksu.

3.2. Finanšu resursi

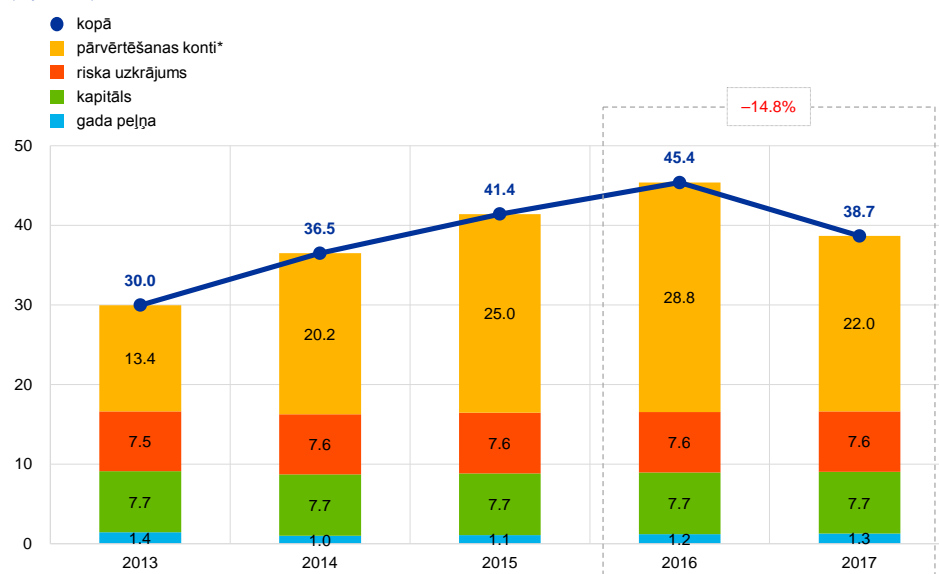
38.7 mljrd. euro
ECB finanšu resursi

ECB finanšu resursus veido tās kapitāls, uzkrājums vispārējiem riskiem, pārvērtēšanas konti un gada tīrie ienākumi. Šie finanšu resursi 1) ir ieguldīti ienākumus nesošos aktīvos un/vai 2) tiek izmantoti, lai tieši kompensētu finanšu risku rezultātā radušos zaudējumus. 2017. gada 31. decembrī **ECB finanšu resursu** kopapjoms bija 38.7 mljrd. euro (sk. 9. att.). Tas ir par 6.7 mljrd. euro mazāk nekā 2016. gadā sakarā ar pārvērtēšanas kontu samazināšanos euro kursa kāpuma dēļ.

9. attēls

ECB finanšu resursi

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

* Ietverot kopējos zelta, ārvalstu valūtas un vērtspapīru turējumu pārvērtēšanas guvumus, bet neietverot pārvērtēšanas kontu pēcnodarbinātības pabalstiem.

+14%
Euro kursa kāpums
attiecībā pret ASV dolāru
2017. gadā

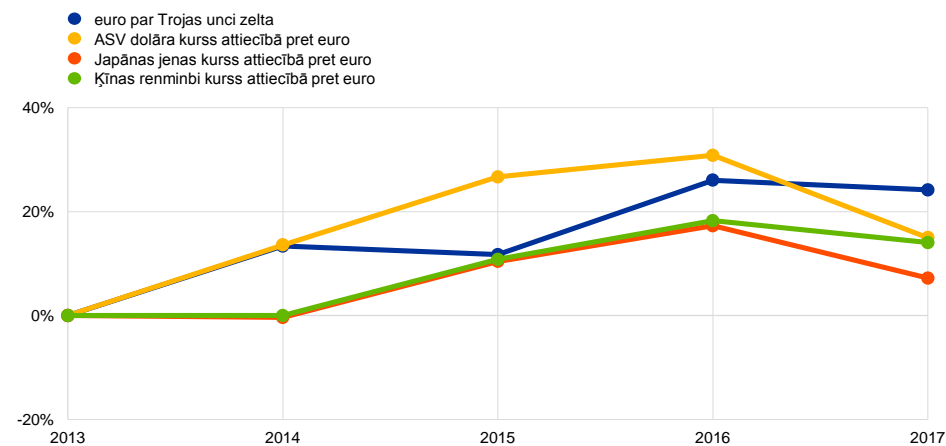
Zelta, ārvalstu valūtas un to vērtspapīru nerealizētos guvumus, uz kuriem attiecas cenu pārvērtēšana, neatzīst kā ienākumus peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet uzrāda tieši **pārvērtēšanas kontos**, kas atspoguļoti ECB bilances pasīvu pusē. Šo kontu atlikumus var izmantot, lai nākotnē kompensētu jebkādas nelabvēlīgas attiecīgo cenu un/vai valūtas kursu pārmaiņas, tādējādi stiprinot ECB noturību pret pamatā esošajiem riskiem. Zelta, ārvalstu valūtas un vērtspapīru pārvērtēšanas kontu⁸ atlikums 2017. gadā saruka par 6.8 mljrd. euro (līdz 22.0 mljrd. euro), un to galvenokārt noteica euro kursa kāpums attiecībā pret ASV dolāru un Japānas jenu (sk. 10. att.).

⁸ Bilances postenis "Pārvērtēšanas konti" ietver arī pārrēķinātos atlikumus saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem.

10. attēls

Galvenie valūtas kursi un zelta cena 2013.–2017. gadā

(%; pārmaiņas salīdzinājumā ar 2013. gadu)

Avots: ECB.

Tīros ienākumus no ECB aktīviem un saistībām attiecīgajā finanšu gadā var izmantot, lai absorbētu šajā gadā radušos potenciālos zaudējumus. 2017. gadā **ECB neto ienākumi** bija 1.3 mljrd. euro (par 0.1 mljrd. euro vairāk nekā 2016. gadā).

Uzkrājums vispārējiem riskiem sasniedzis maksimālo atļauto līmeni

Ņemot vērā ECB lielo pakļautību finanšu riskiem (sk. 4.1. sadaļu), ECB tur **uzkrājumu valūtas kursa (valūtas) riskam, procentu likmju riskam, kredīriskam un zelta cenas (preču) riskam**. Šā uzkrājuma apjomu katru gadu pārskata, ņemot vērā vairākus faktorus, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjomu, paredzamos nākamā gada rezultātus un risku novērtējumu. Šis risku uzkrājums kopā ar jebkuru ECB vispārējo rezervju fondā turēto summu nedrīkst pārsniegt euro zonas NCB apmaksātā kapitāla vērtību. Kopš 2015. gada šis uzkrājums bijis maksimālajā atļautajā līmenī (7.6 mljrd. euro).

Euro zonas valstu un ārpus euro zonas esošo valstu NCB apmaksātais **ECB kapitāls** nemainījās salīdzinājumā ar tā līmeni 2016. gada beigās un 2017. gada 31. decembrī bija 7.7 mljrd. euro.

3.3. Peļņas un zaudējumu aprēķins

11. attēls atspoguļo ECB peļņas un zaudējumu aprēķina būtiskākās sastāvdaļas 2013.–2017. gadā. Šajā periodā ECB peļņa svārstījās no 1.0 mljrd. euro līdz 1.4 mljrd. euro. Pēdējos trijos gados ECB peļņa pakāpeniski palielinājusies – to galvenokārt noteica lielāki ārējo rezervju aktīvu un monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru procentu ienākumi. Šis pieaugums ar uzviju kompensēja procentu

ienākumu samazināšanos no apgrozībā esošajām euro banknotēm⁹ un pašu kapitāla portfeļa.

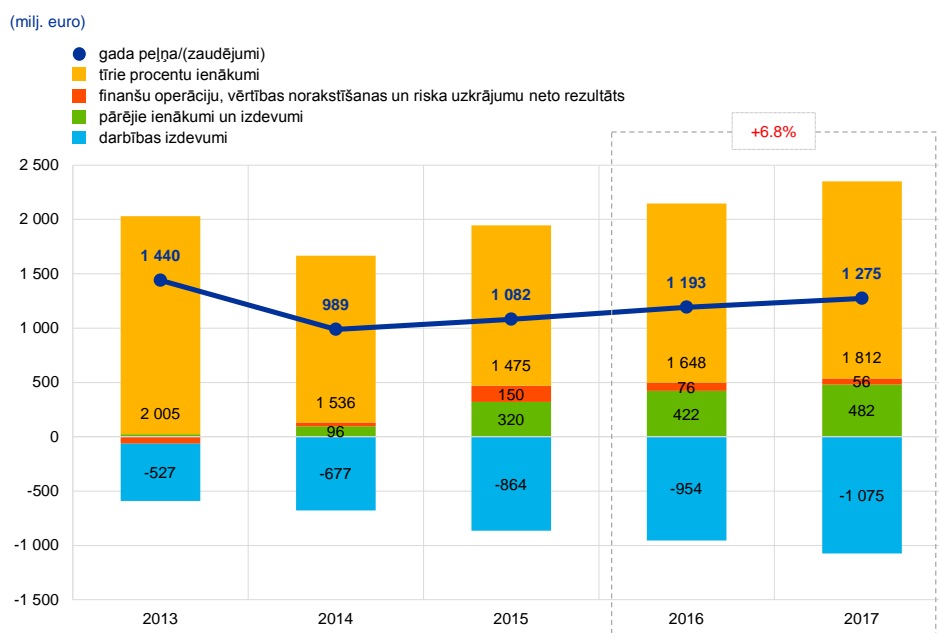

1 275 milj. euro
ECB 2017. gada peļņa

2017. gadā **ECB peļņa** bija 1 275 milj. euro (2016. gadā – 1 193 milj. euro). Pieaugumu par 82 milj. euro salīdzinājumā ar 2016. gadu galvenokārt noteica neto procentu ieņēmumu kāpums.

11. attēls

ECB peļņas un zaudējumu aprēķins

Avots: ECB.

Piezīme. Posteni "Pārējie ienākumi un izdevumi" veido "Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi", "Kapitāla akciju un līdzdalības kapitālā ienākumi", "Pārējie ienākumi" un "Pārējie izdevumi".

Ar ārējām rezervēm un monetārās politikas īstenošanu saistīto ienākumu pieaugums

ECB **tīrie procentu ienākumi** pieauga par 163 milj. euro (līdz 1 812 milj. euro; sk. 12. att.), un to galvenokārt noteica lielāki procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem un no monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem.

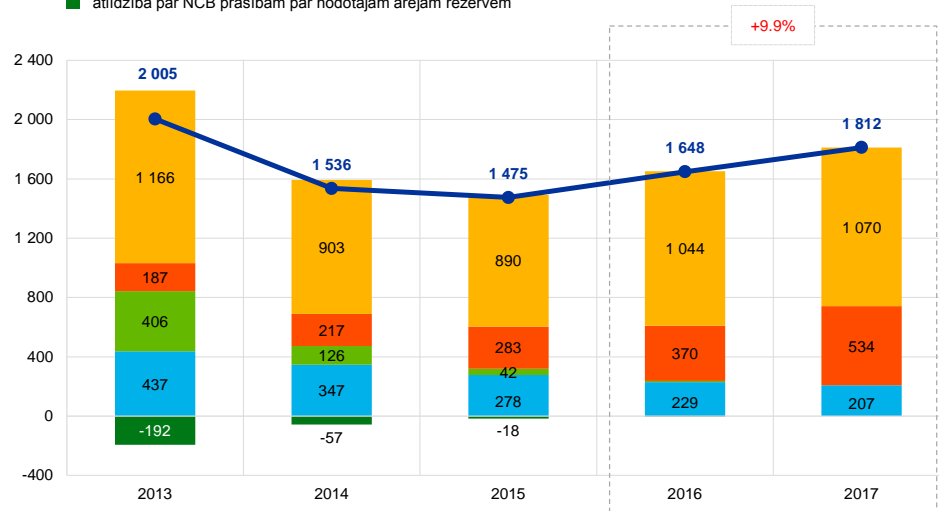
⁹ ECB ienākumus no apgrozībā esošajām euro banknotēm veido ECB uzkrātie ienākumi kā atlīdzība par Eurosistēmas iekšējām prasībām pret NCB saistībā ar tās daļu (8%) no kopējā apgrozībā esošo euro banknošu apjoma.

12. attēls

Tīrie procentu ienākumi

(milj. euro)

- tīrie procentu ienākumi
- procentu ienākumi no monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem
- procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem
- procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales
- pārējie tīrie procentu ienākumi
- atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm

Avots: ECB.

Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumu pieaugums galvenokārt sakarā ar lielāku ASV dolāros denominēto vērtspapīru ienesīgumu

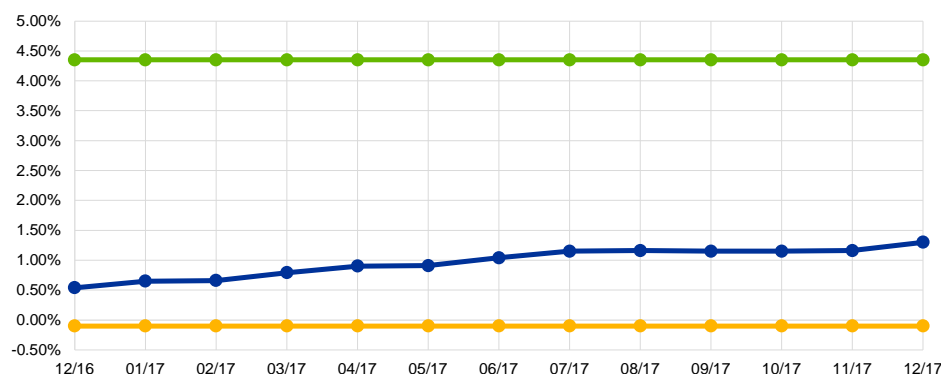
Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi pieauga par 164 milj. euro (līdz 534 milj. euro), un to galvenokārt noteica lielāki ASV dolāros denominēto vērtspapīru procentu ienākumi, jo pieauga īsa termiņa ASV dolāros denominēto vērtspapīru ienesīguma likme (sk. 13. att.).

13. attēls

Galvenās etalonlikmes

(gadā; %; mēneša dati)

- efektīvā federālo fondu procentu likme
- Japānas Bankas galvenā procentu likme
- Ķīnas Tautas bankas bāzes procentu likme

Avoti: Federālo rezervju sistēmas Valde, Japānas Banka un Ķīnas Tautas banka.

Lielākus AIP ienākumus daļēji atsvēra pārtraukto programmu ienākumu sarukums

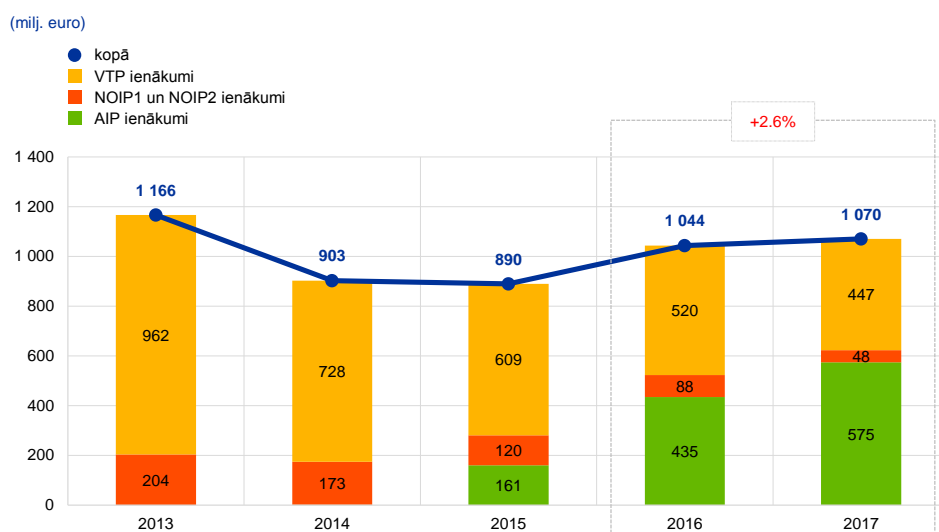
Monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru tīrie procentu ienākumi

2017. gadā bija 1 070 milj. euro – par 27 milj. euro vairāk salīdzinājumā ar 2016. gadu (sk. 14. att.). AIP tīrie procentu ienākumi palielinājās par 140 milj. euro

(līdz 575 milj. euro). Tas skaidrojams ar turējumu apjoma pieaugumu (sk. 2. att.), savukārt euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmes šajā gadā kopumā joprojām bija zemas (sk. 15. att.). Tomēr šo pieaugumu lielā mērā kompensēja VTP, NOIP1 un NOIP2 portfeļu tīro procentu ienākumu samazināšanās par 113 milj. euro (līdz 496 milj. euro), un to noteica šo portfeļu lieluma samazināšanās sakarā ar vērtspapīru dzēšanu. 2017. gadā aptuveni 60% ECB tīro procentu ienākumu veidoja monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri.

14. attēls

Monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru tīro procentu ienākumi

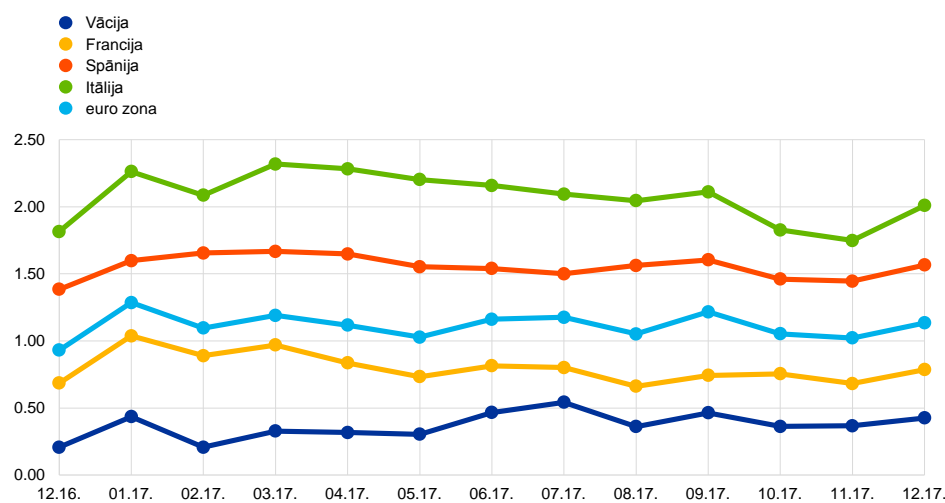

Avots: ECB.

15. attēls

Valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes

(gadā; %; mēneša dati)

Avots: ECB.

0.0%

GRO procentu likme
2017. gadā

Procentu ienākumi no ECB kopējā apgrozībā esošo euro banknošu apjoma daļas un procentu izdevumi, kas maksājami NCB par nodotajām ārējām rezervēm, bija nulle, jo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju (GRO) procentu likme bija 0%.

Pārējie tīrie procentu ienākumi samazinājās galvenokārt sakarā ar mazākiem pašu kapitāla portfeļa procentu ienākumiem saistībā ar zemu peļņas likmju vidi euro zonā.

Finanšu operāciju un
vērtības norakstīšanas
neto rezultātu galvenokārt
noteica ASV dolāros
denominēto vērtspapīru
ienesīguma pārmaiņas

Finanšu operāciju un vērtības norakstīšanas neto rezultāts bija 56 milj. euro (par 20 milj. euro mazāk nekā 2016. gadā; sk. 16. att.), galvenokārt zemāku neto realizēto guvumu no cenām dēļ.

Neto realizēto guvumu no cenām samazināšanās galvenokārt skaidrojama ar realizēto guvumu no ASV dolāros denominēto vērtspapīru cenām sarukumu, jo to tirgus vērtību negatīvi ietekmēja ASV dolāra ienesīguma augošā tendence, kas sākās 2015. gadā.

Šī negatīvā ietekme uz ASV dolāru portfeļa tirgus cenām 2017. gadā bija mazāka nekā atbilstošā ietekme 2016. gadā, un ar to skaidrojama mazāka cenas norakstītā vērtība 2017. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

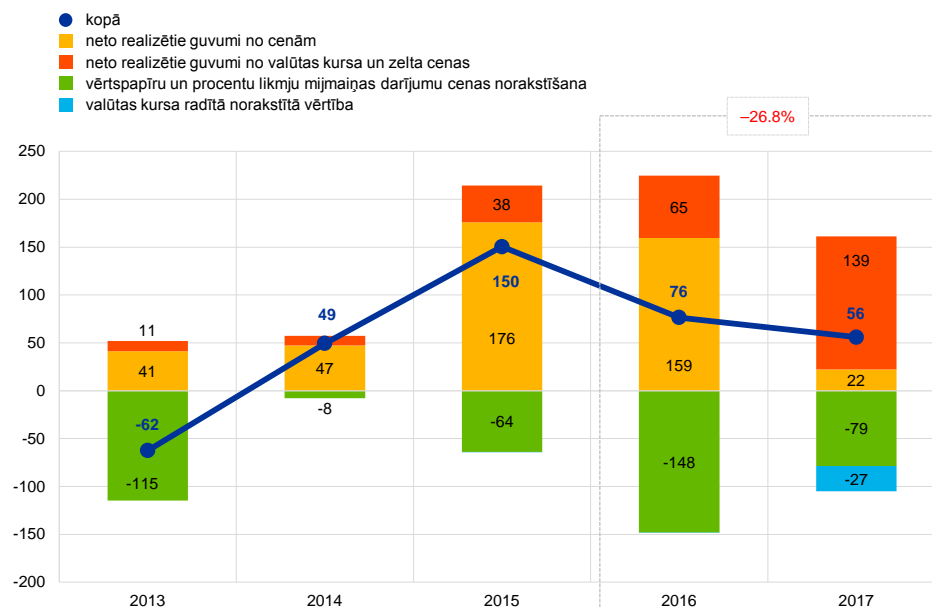
Neto realizēto guvumu no valūtas kursa un zelta cenām pieaugums skaidrojams ar realizētajiem valūtas kursa guvumiem, ko galvenokārt noteica ASV dolāru turējumu pārdošana, lai izveidotu Ķīnas renminbi portfeli.

Valūtas kursa radītā norakstītā vērtība saistīta ar Ķīnas renminbi turējumiem, samazinoties Ķīnas renminbi vērtībai attiecībā pret euro kopš ieguldījuma veikšanas šajā valūtā.

16. attēls

Realizētie guvumi vai zaudējumi un norakstītā vērtība

(milj. euro)

Avots: ECB.

437 milj. euro

ECB iekasētās maksas par uzraudzības uzdevumu izpildi

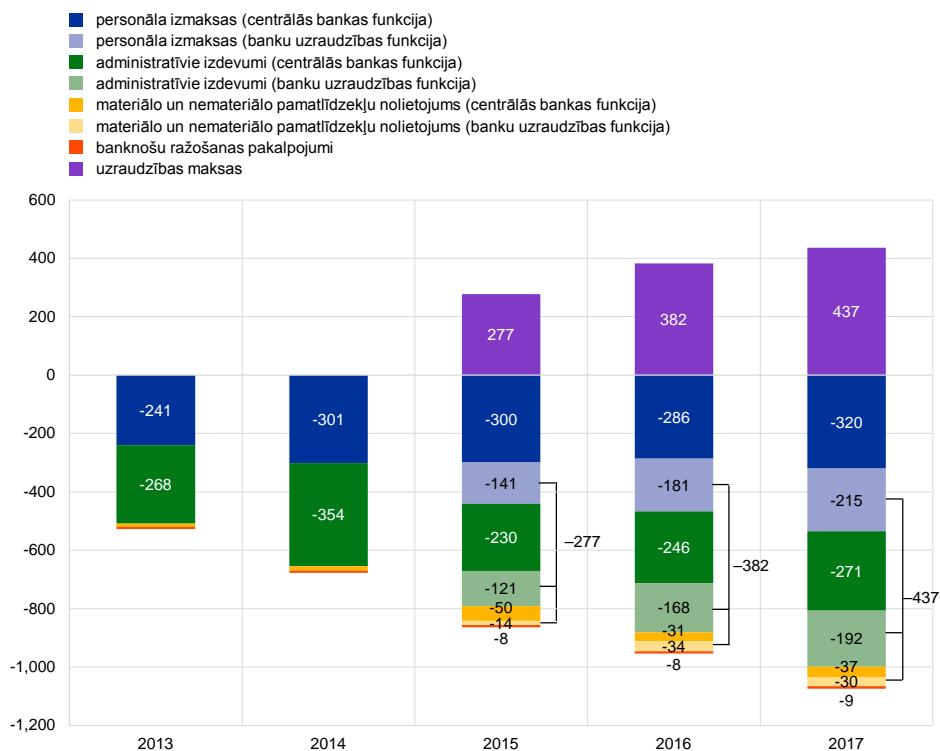
ECB **kopējie darbības izdevumi**, t.sk. amortizācija un banknošu ražošanas pakalpojumi, palielinājās par 121 milj. euro (līdz 1 075 milj. euro; sk. 17. att.). Šo pieaugumu galvenokārt noteica lielāki izdevumi saistībā ar banku uzraudzību un jaunās karjeras maiņas atbalsta (KMA) programmas izveidošana to darbinieku atbalstam, kuri uzsāk jaunu karjeru ārpus ECB. Attēlā redzams, ka VUM izveide 2014. gadā veicinājusi personāla un administratīvo izdevumu būtisku pieaugumu. Taču šīs ar banku uzraudzību saistītās izmaksas tiek pilnībā segtas, iekasējot maksu no uzraudzītajām iestādēm.¹⁰

¹⁰ Uzraudzības maksas iekļautas postenī "Pārējie ienākumi un izdevumi" (sk. 11. att.).

17. attēls

Darbības izdevumi un uzraudzības maksas

(milj. euro)

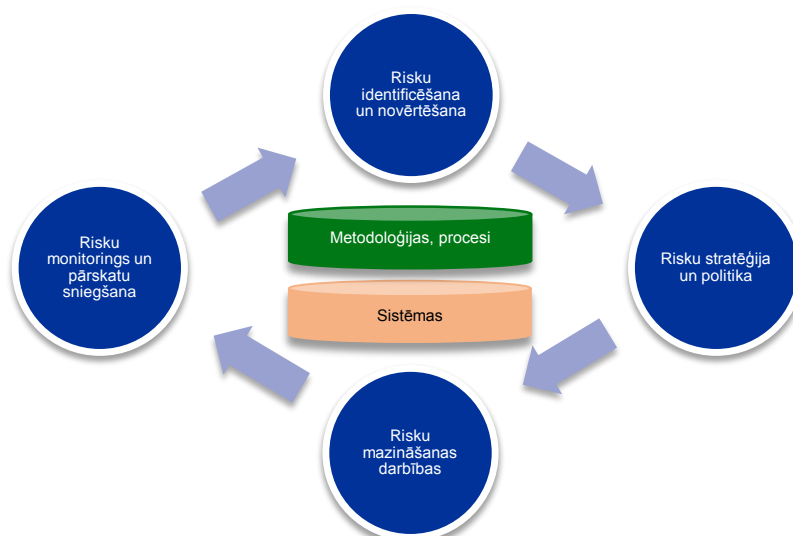
Avots: ECB.

4. Risku pārvaldība

Risku pārvaldība ir būtiska ECB darbības sastāvdaļa un tiek īstenota, nepārtraukti veicot 1) riska apzināšanu un novērtēšanu, 2) riska stratēģijas un politikas pārskatīšanu, 3) riska mazināšanas pasākumu īstenošanu un 4) riska monitoringu un pārskatu sniegšanu, visu šo pasākumu atbalstam piemērojot efektīvu metodoloģiju, procesus un sistēmas.

2. shēma

Risku pārvaldības cikls

ECB pakļauta gan finanšu, gan darbības riskam. Turpmākajās sadaļās aplūkoti šie riski, to avoti un piemērojamie riska kontroles regulējumi.

4.1. Finanšu riski

Valde ierosina politiku un procedūras, kas nodrošina atbilstošu aizsardzību pret riskiem

Valde ierosina politiku un procedūras, kas nodrošina atbilstošu aizsardzību pret finanšu riskiem, kuriem pakļauta ECB. Riska vadības komiteja (RMC), kurā ietilpst Eurosistēmas centrālo banku eksperti, *inter alia* palīdz veikt ar Eurosistēmas bilanci saistīto finanšu risku monitoringu un novērtēšanu un to atspoguļošanu pārskatos, kā arī sagatavo un pārskata attiecīgās metodoloģijas un regulējumus. Tādējādi RMC palīdz lēmējinstītūcijām nodrošināt atbilstošu Eurosistēmas aizsardzības līmeni.

Finanšu riskus rada ECB pamatdarbība un riska darījumi

Finanšu riskus rada ECB pamatdarbība un ar to saistītie riska darījumi. ECB sava riska profila pārvaldībā dažādām operācijām izmanto atšķirīgu riska kontroles regulējumu un limitus, atspoguļojot dažādiem portfeļiem piemēroto politiku vai ieguldījumu mērķus un pamatā esošo aktīvu riska raksturojumu.

ECB izmanto vairākas tās izstrādātas risku aplēšu metodes

Šo risku monitorēšanai un novērtēšanai ECB izmanto vairākas tās izstrādātas risku aplēšu metodes. Šīs metodes balstās uz vienotu tirgus riska un kredītriska simulācijas sistēmu. Riska rādītāju pamatā esošās modelēšanas pamatkonceptijas, metodes un pieņēmumi balstīti nozares standartos un pieejamos tirgus datos. Parasti risku kvantitatīvajam novērtējumam izmanto paredzamā deficīta rādītāju (*Expected Shortfall*; ES)¹¹, vērtējot ar 99% ticamības līmeni viena gada laikā. Risku aprēķināšanai izmanto divas metodes: 1) grāmatvedības metodi, saskaņā ar kuru

¹¹ Paredzamā deficīta rādītāju definē kā ar varbūtību svērtos vidējos zaudējumus scenārijos, kuru sagaidāmais biežums ir zemāks nekā ticamības līmenis.

ECB pārvērtēšanas kontus uzskata par rezervēm riska aplēšu aprēķinos atbilstoši attiecīgajiem grāmatvedības noteikumiem un 2) finanšu metodi, saskaņā ar kuru pārvērtēšanas kontus neuzskata par rezervēm riska aprēķinos. ECB arī regulāri aprēķina citus riska rādītājus ar atšķirīgiem ticamības līmeņiem, veic jutīguma un stresa scenāriju analīzi un novērtē riska darījumu un ienākumu ilgāka termiņa iespēju aplēses, lai saglabātu visaptverošu risku pārskatu.¹²

10.6 mljrd. euro

Kopējais risks
2017. gadā
(grāmatvedības metode:
paredzamā deficīta
rādītājs ar 99%
ticamības līmeni)

Šajā gadā ECB riski kopumā pieauga. Vērtējot ar paredzamā deficīta rādītāja 99% ticamības līmeni viena gada laikā saskaņā ar grāmatvedības metodi, 2017. gada 31. decembrī visi ECB portfeli kopā bija pakļauti kopējam finanšu riskam 10.6 mljrd. euro apjomā, kas par 1.4 mljrd. euro pārsniedza riska aplēsi 2016. gada 31. decembrī. Šo pieaugumu galvenokārt noteica notiekošās vērtspapīru iegādes AIP ietvaros.

1. ielikums

Riska rādītāju pārmaiņas, kas norādītas gada pārskatā

Kopš 2007. gada ECB gada pārskatos ziņojusi par finanšu riskiem, kas saistīti ar visiem tās portfeliem, vērtējot ar riska kvantitatīvā rādītāja (VaR) 95% ticamības līmeni viena gada laikā. Kā norādīts 2016. gada finanšu pārskatos, 2016. gada 31. decembrī šo risku apjoms bija 10.6 mljrd. euro.

Pēdējos gados ECB uzlabojusi risku modelēšanas sistēmu. Dažas no veiktajām pārmaiņām ir šādas:

- ECB tagad izmanto paredzamā deficīta rādītāju ar 99% ticamības līmeni kā galveno riska aprēķinu rādītāju, bet citus riska rādītājus un ticamības līmeņus izmanto, lai sniegtu papildu informāciju;
- papildus esošajai finanšu metodei izstrādāta grāmatvedības metode. Saskaņā ar finanšu metodi pārvērtēšanas kontus neuzskata par rezervēm riska aprēķinos, bet saskaņā ar grāmatvedības metodi pārvērtēšanas kontus uzskata par rezervēm riska aplēšu aprēķinos atbilstoši attiecīgajiem grāmatvedības noteikumiem. Tādējādi šīs divas metodes atspoguļo divas dažādas risku vērtēšanas pieejas – finanšu metode vērtē risku ietekmi uz ECB tīro pašu kapitālu, bet grāmatvedības metode vērtē risku ietekmi uz ECB peļņas un zaudējumu aprēķinu.

Grāmatvedības metode uzskatāma par atbilstošāku finanšu pārskatu kontekstā, jo tā sniedz skaidrāku priekšstatu par risku ietekmi uz grāmatvedības rezultātiem. Tāpēc, cenšoties saskaņot publicētos datus ar risku iekšējās modelēšanas un pārskatu sniegšanas metodi, ECB finanšu pārskatos turpmāk tiks izmantots paredzamā deficīta rādītājs ar 99% ticamības līmeni saskaņā ar grāmatvedības metodi, nevis VaR ar 95% ticamības līmeni saskaņā ar finanšu metodi.

Atkarībā no ECB pārvērtēšanas kontu apjoma, risku vērtēšanai izmantojot finanšu metodi un grāmatvedības metodi, riska aplēses var būtiski atšķirties apjoma un sastāva ziņā. Konkrēti, ar

¹² Sīkāku informāciju par risku modelēšanas metodēm sk. [The financial risk management of the Eurosystem's monetary policy operations](#) ("Eurosistēmas monetārās politikas operāciju finanšu riska pārvaldība"), ECB, 2015. gada jūlijs.

finanšu metodi, piemērojot līdzīgus risku rādītājus un ticamības līmeni, iegūst lielākas riska aplēses, kurās dominē būtiski tirgus riski, kas saistīti ar ārējo rezervju turējumiem. Tā kā šādiem riska darījumiem pastāv būtiski pārvērtēšanas konti, grāmatvedības metode sniedz zemākus riska rādītājus, ko galvenokārt nosaka potenciālie kredītriska notikumi.

2017. gada finanšu pārskatos aizstājot finanšu metodei izmantoto VaR 95% ar grāmatvedības metodei izmantoto paredzamā deficīta rādītāju ar 99% ticamības līmeni, riska aplēses nominālajā izteiksmē ir augstākas (sk. 1. tabulu), jo riska aplēses pieaugums, ko nosaka augstāks ticamības līmenis (99%, nevis 95%) un konservatīvāks riska rādītājs (paredzamā deficīta rādītājs, nevis VaR), ar uzviju kompensē riska aplēses samazināšanos, ko nosaka pieņēmums, ka pārvērtēšanas konti ir rezerves.

1. tabula

Finanšu metodes rādītājs VaR 95% un grāmatvedības metodes paredzamā deficīta rādītājs ar 99% ticamības līmeni 2017. gada 31. decembrī (mljrd. euro)

Finanšu metode, VaR 95%	Grāmatvedības metode, ES 99%
8.6	10.6

Kredītrisks

Kredītrisku rada ECB monetārās politikas portfeļi, euro denominētais pašu kapitāla portfelis un ārējo rezervju turējumi.

Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri tiek uzskaitīti saskaņā ar amortizētajām izmaksām (ņemot vērā vērtības samazināšanos), tāpēc, ja tie netiek pārdoti, nav pakļauti cenu pārmaiņām, kas saistītas ar kredītu migrāciju, tie joprojām var būt pakļauti kredītsaistību neizpildes riskam. Euro denominētais pašu kapitāls un ārējās rezerves tiek uzskaitītas saskaņā ar tirgus cenām un tādējādi ir pakļautas kredītu migrācijai un kredītsaistību neizpildes riskam. Turpinot veikt iegādes AIP ietvaros, ECB kredītrisks 2017. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga.

Kredītrisku galvenokārt samazina, piemērojot atbilstības kritērijus, padziļinātas pārbaudes procedūras un dažādiem portfeļiem atšķirīgus limitus.

Valūtas un preču risks

Valūtas un preču risku rada ECB ārvalstu valūtas un zelta turējumi. Šo turējumu pārvērtēšanas kontu samazināšanas rezultātā valūtas un preču risks, ko noteica, izmantojot grāmatvedības metodi, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās. To galvenokārt noteica euro kursa kāpums attiecībā pret ASV dolāru.

Ņemot vērā šo aktīvu politikas nozīmi, ECB necenšas ierobežot valūtas un preču risku. Tā vietā šos riskus mazina, veidojot pārvērtēšanas kontus un aktīvi diversificējot turējumus dažādās valūtās un zeltā.

Procentu likmju risks

ECB ārējās rezerves un euro denominētais pašu kapitāls galvenokārt tiek ieguldīti fiksēta ienākuma vērtspapīros un pakļauti tirgus vērtības procentu likmju riskam, ņemot vērā, ka tie vērtēti tirgus cenās. ECB ārējo rezervju turējumi galvenokārt tiek ieguldīti aktīvos ar relatīvi īsu dzēšanas termiņu (sk. 3.1. sadaļas 6. att.), bet pašu kapitāla portfeļa aktīvu dzēšanas termiņš parasti ir ilgāks (sk. 3.1. sadaļas 8. att.). Saskaņā ar grāmatvedības metodi noteiktais risks nemainījās salīdzinājumā ar 2016. gadu.

ECB tirgus vērtības procentu likmju risks tiek mazināts, izmantojot aktīvu izvietojuma politiku un pārvērtēšanas kontus.

ECB pakļauta arī procentu likmju riskam, ko rada par aktīviem saņemtās procentu likmes un par saistībām maksātās procentu likmes neatbilstība, kas ietekmē tās tīros procentu ienākumus. Šis risks nav tieši saistīts ar kādu konkrētu portfeli, bet gan attiecas uz ECB bilances struktūru kopumā un īpaši uz aktīvu un saistību termiņu un peļņas neatbilstību. Šo risku monitorē, veicot uz nākotni vērstu ECB peļņas analīzi. Saskaņā ar šo analīzi paredzams, ka ECB arī turpmākajos gados turpinās gūt tīros procentu ienākumus, lai gan tās bilancē pieaug tādu monetārās politikas aktīvu īpatsvars, kuriem ir zems ienesīgums un ilgs termiņš.

Šāda veida risks tiek pārvaldīts, izmantojot aktīvu izvietojuma politiku, un to vēl vairāk mazina bezatlīdzības saistību esamība ECB bilancē.

4.2. Darbības risks

ECB darbības riska¹³ pārvaldība aptver visus **nefinanšu riskus**.

Darbības riska pārvaldība ir pārvaldības un vadības procesu neatņemama sastāvdaļa

Valde ir atbildīga par ECB darbības riska pārvaldības politiku un sistēmu un apstiprina to. Valdi tās pārraudzības funkcijas īstenošanā saistībā ar darbības risku pārvaldību atbalsta Darbības riska komiteja. **Darbības riska komiteja ir ECB pārvaldības struktūras¹⁴ un vadības procesu neatņemama sastāvdaļa.**

ECB darbības riska pārvaldības sistēmas galvenais mērķis ir **palīdzēt nodrošināt ECB misijas un uzdevumu īstenošanu un aizsargāt tās reputāciju un aktīvus no zaudējumiem, ļaunprātīgas izmantošanas un kaitējumiem**. Darbības riska pārvaldības regulējumā katra struktūrvienība ir atbildīga par tās darbības risku un incidentu identificēšanu, novērtēšanu, novēršanu, atspoguļošanu pārskatos, monitoringu un kontroles mehānismiem. Šajā kontekstā norādījumus attiecībā uz riska novēršanas stratēģiju un riska akceptēšanas procedūrām sniedz ECB pieļaujamā riska līmeņa politika. Tā piesaistīta piecreiz piecu punktu riska matricai, pamatojoties uz ietekmes un ticamības gradācijas skalām, kurās izmantoti kvantitatīvi un kvalitatīvi kritēriji.

ECB darbojas vidē, ko raksturo arvien sarežģītāki apdraudējumi, un pastāv plašs tādu darbības risku spektrs, kuri saistīti ar tās ikdienas darbu. ECB galvenokārt apdraud šādi riski: informācijas drošības risks (piemēram, kibernetiskie uzbrukumi), ar IT saistīti riski un ar telpu un fizisko drošību saistīti riski. Tāpēc ECB ieviesusi procesus, kas veicina nepārtrauktu un efektīvu darbības riska pārvaldību un ar riskiem saistītās informācijas integrēšanu lēmumu pieņemšanas procesā. Turklāt izstrādāti rīcības plāni ārkārtas situācijām, lai nodrošinātu kritiski svarīgu darbības funkciju nepārtrauktību jebkādu traucējumu gadījumā.

¹³ Darbības risku definē kā negatīvas finanšu, darbības vai reputācijas ietekmes risku, ko rada cilvēki, iekšējās pārvaldības un darbības procesu nepietiekama īstenošana vai to trūkums, tādu sistēmu problēmas, uz kurām balstās procesi, vai ārējie notikumi (piemēram, dabas katastrofas vai ārējie uzbrukumi).

¹⁴ Turpmāka informācija par ECB pārvaldības struktūru pieejama [ECB interneta vietnē](#).

ECB finanšu pārskati

Bilance 2017. gada 31. decembrī

AKTĪVI	Skaid- rojums	2017 (euro)	2016 (euro)
Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	1.	17 558 411 241	17 820 761 460
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2.		
SVF debitoru parādi	2.1.	670 290 069	716 225 836
Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2.2.	43 760 643 939	50 420 927 403
		44 430 934 008	51 137 153 239
Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	2.2.	3 711 569 259	2 472 936 063
Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	3.	143 315 512	98 603 066
Euro zonas valstu rezidentu vērtspapīri euro	4.		
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	4.1.	228 386 260 874	160 815 274 667
Eurosistēmas iekšējās prasības	5.		
Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā	5.1.	93 657 169 470	90 097 085 330
Pārējie aktīvi	6.		
Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi	6.1.	1 196 018 177	1 239 325 587
Pārējie finanšu aktīvi	6.2.	20 502 633 142	20 618 929 223
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	6.3.	451 129 972	839 030 321
Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi	6.4.	2 597 290 354	2 045 522 937
Dažādi	6.5.	1 527 699 142	1 799 777 235
		26 274 770 787	26 542 585 303
Kopā aktīvi		414 162 431 151	348 984 399 128

PASĪVI	Skaidrojums	2017 (euro)	2016 (euro)
Banknotes apgrozībā	7.	93 657 169 470	90 097 085 330
Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	8.	1 060 813 972	1 851 610 500
Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	9.		
Pārējās saistības	9.1.	1 150 056 196	1 060 000 000
Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	10.	19 549 390 872	16 730 644 177
Eurosistēmas iekšējās saistības	11.		
Saistības par nodotajām ārējām rezervēm	11.1.	40 792 608 418	40 792 608 418
Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)	11.2.	217 751 769 550	151 201 250 612
		258 544 377 968	191 993 859 030
Pārējās saistības	12.		
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	12.1.	431 115 965	660 781 618
Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi	12.2.	76 283 568	69 045 958
Dažādi	12.3.	1 063 113 810	1 255 559 836
		1 570 513 343	1 985 387 412
Uzkrājumi	13.	7 669 798 641	7 706 359 686
Pārvērtēšanas konti	14.	21 945 472 247	28 626 267 808
Kapitāls un rezerves	15.		
Kapitāls	15.1.	7 740 076 935	7 740 076 935
Gada peļņa		1 274 761 507	1 193 108 250
Kopā pasīvi		414 162 431 151	348 984 399 128

Peļņas un zaudējumu aprēķins 2017. gada 31. decembrī

	Skaid- rojums	2017 (euro)	2016 (euro)
Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi	22.1.	534 161 570	370 441 770
Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā	22.2.	0	8 920 896
Pārējie procentu ienākumi	22.4.	1 527 294 605	1 604 648 023
<i>Procentu ienākumi</i>		<i>2 061 456 175</i>	<i>1 984 010 689</i>
Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm	22.3.	0	(3 611 845)
Pārējie procentu izdevumi	22.4.	(249 812 879)	(332 020 205)
<i>Procentu izdevumi</i>		<i>(249 812 879)</i>	<i>(335 632 050)</i>
Tīrie procentu ienākumi	22.	1 811 643 296	1 648 378 639
Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi	23.	161 069 043	224 541 742
Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana	24.	(105 133 331)	(148 172 010)
Pārvedumi uz/no uzkrājumiem valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredīriskam un zelta cenas riskam		0	0
Finanšu operāciju, vērtības norakstīšanas un riska uzkrājumu neto rezultāts		55 935 712	76 369 732
Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi	25.	440 069 889	371 322 769
Kapitāla akciju un līdzdalības kapitālā ienākumi	26.	1 181 547	869 976
Pārējie ienākumi	27.	51 815 338	50 000 263
Kopā tīrie ienākumi		2 360 645 782	2 146 941 379
Personāla izmaksas	28.	(535 251 909)	(466 540 231)
Administratīvie izdevumi	29.	(463 232 194)	(414 207 622)
Materiālo un nemateriālo pamatlīdzekļu nolietojums		(66 722 125)	(64 769 605)
Banknošu ražošanas pakalpojumi	30.	(9 478 047)	(8 315 671)
Pārējie izdevumi	31.	(11 200 000)	0
Gada peļņa		1 274 761 507	1 193 108 250

Frankfurtē pie Mainas 2018. gada 13. februārī

Eiropas Centrālā banka

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
Prezidents

Grāmatvedības politika¹⁵

Finanšu pārskatu forma un sniegšana

ECB finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar šādu grāmatvedības politiku¹⁶, kura, pēc ECB Padomes domām, sniedz patiesu informāciju par finanšu pārskatiem, vienlaikus atspoguļojot centrālās bankas darbību raksturu.

Grāmatvedības principi

Ievēroti šādi grāmatvedības principi: ekonomiskā būtība un caurredzamība, piesardzība, notikumu pēc bilances datuma atzīšana, būtiskums, darbības turpināšanas pieņēmums, uzkrāšanas princips, konsekvence un salīdzināmība.

Aktīvu un saistību atzīšana

Aktīvu vai saistības atzīst bilancē tikai tad, ja ir ticams, ka jebkurš saistītais nākotnes saimnieciskais labums plūds uz ECB vai no tās, visi ar to saistītie riski un atlīdzība būtībā ir nodoti ECB un aktīva izmaksas vai vērtību vai saistību apjomu var ticami novērtēt.

Uzskaites pamats

Šie pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu principu, kas atbilstoši pielāgots, lai iekļautu tirgojamo vērtspapīru (izņemot monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus), zelta un visu pārējo bilances un ārpusbilances aktīvu un saistību ārvalstu valūtās novērtējumu tirgus vērtībā.

Darījumi ar finanšu aktīviem un saistībām pārskatos atspoguļoti, ievērojot datumu, kad veikts norēķins.

Darījumus ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, izņemot tagadnes darījumus ar vērtspapīriem, grāmato ārpusbilances kontos darījuma datumā. Norēķinu datumā ārpusbilances grāmatojumus reversē un darījumus uzrāda bilancē. Ārvalstu valūtas pirkšana un pārdošana ietekmē ārvalstu valūtas tīro pozīciju

¹⁵ ECB grāmatvedības politika detalizēti izklāstīta [ECB 2016. gada 3. novembra Lēmumā \(ES\) 2016/2247 par Eiropas Centrālās bankas gada pārskatiem \(ECB/2016/35; OV L 347, 20.12.2016., 1. lpp.; ar grozījumiem\)](#). Lai nodrošinātu saskaņotu grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanu par Eurosistēmas operācijām, Lēmums balstīts uz [ECB 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni \(ES\) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā \(ECB/2016/34; OV L 347, 20.12.2016., 37. lpp.\)](#).

¹⁶ Šī politika, kura pēc vajadzības regulāri tiek pārskatīta un koriģēta, atbilst ECBS Statūtu 26.4. panta noteikumiem. Tie paredz saskaņotu pieeju noteikumiem, kas regulē Eurosistēmas operāciju uzskaiti un finanšu pārskatu sniegšanu.

darījuma datumā. Pārdošanas realizētie guvumi vai zaudējumi arī tiek aprēķināti šajā datumā. Uzkrātos procentus, prēmijas un diskonta summas, kas saistītas ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, aprēķina un grāmato katru dienu. Šie uzkrājumi arī katru dienu ietekmē ārvalstu valūtas pozīciju.

Zelts un aktīvi un saistības ārvalstu valūtā

Aktīvi un saistības ārvalstu valūtā izteikti euro saskaņā ar valūtas kursu bilances datumā. Ienākumi un izdevumi izteikti saskaņā ar valūtas kursu uzskaites dienā. Aktīvu un saistību ārvalstu valūtā pārvērtēšanu veic katrai valūtai atsevišķi, iekļaujot gan bilances, gan ārpusbilances instrumentus.

Aktīvu un saistību ārvalstu valūtā pārvērtēšanu, pamatojoties uz tirgus cenām, veic atsevišķi no pārvērtēšanas saskaņā ar valūtas kursu.

Zeltu novērtē, pamatojoties uz tā tirgus cenu bilances datumā. Zeltam netiek veikta atšķirīga pārvērtēšana, pamatojoties uz cenu un valūtas kursu. Tā vietā uzrāda vienu zelta vērtību, pamatojoties uz zelta cenu euro par vienu Trojas unci, ko gadam, kas noslēdzās 2017. gada 31. decembrī, aprēķināja saskaņā ar euro kursu attiecībā pret ASV dolāru 2017. gada 29. decembrī.

Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) definē kā valūtu grozu, un to vērtību nosaka kā piecu galveno valūtu (ASV dolāra, euro, Ķīnas renminbi, Japānas jenas un Lielbritānijas sterliņu mārciņas) kursu svērto summu. ECB SDR turējumus pārrēķināja euro, izmantojot euro kursu attiecībā pret SDR 2017. gada 29. decembrī.

Vērtspapīri

Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri

Pašlaik monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri tiek uzskaitīti saskaņā ar amortizētajām izmaksām (ņemot vērā vērtības samazināšanos).

Pārējie vērtspapīri

Tirgojamos vērtspapīrus (izņemot monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus) un līdzīgus aktīvus novērtē, pamatojoties uz vidējo tirgus cenu vai attiecīgo ienesīguma līkni bilances datumā. Katru vērtspapīru novērtē atsevišķi. Ar vērtspapīriem saistītos iespēju līgumus atsevišķi nevērtē. Gadam, kas noslēdzās 2017. gada 31. decembrī, izmantotas vidējās tirgus cenas 2017. gada 29. decembrī. Nelikvidās kapitāla daļas un citus kapitāla instrumentus, kas tiek turēti kā pastāvīgie ieguldījumi, novērtē atbilstoši izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos.

Ienākumu atzīšana

Ienākumi un izdevumi atzīti periodā, kurā tie gūti vai radušies.¹⁷ Ārvalstu valūtas, zelta un vērtspapīru pārdošanas realizētos guvumus un zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā. Šādus realizētos guvumus un zaudējumus aprēķina atbilstoši attiecīgā aktīva vidējām izmaksām.

Nerealizētos guvumus neatzīst kā ienākumus un pārved tieši uz pārvērtēšanas kontu.

Nerealizētos zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie gada beigās pārsniedz iepriekšējos pārvērtēšanas guvumus, kas uzrādīti atbilstošajā pārvērtēšanas kontā. Šādus kāda vērtspapīra, ārvalstu valūtas vai zelta nerealizētos zaudējumus neieskaita ar cita vērtspapīra, ārvalstu valūtas vai zelta nerealizētajiem guvumiem. Ja peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kāda posteņa nerealizētie zaudējumi, šā posteņa vidējās izmaksas samazina līdz valūtas kursam vai tirgus cenai gada beigās. Procentu likmju mijmaiņas darījumu nerealizētie zaudējumi, kas gada beigās uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, tiek amortizēti nākamajos gados.

Vērtības samazināšanās zaudējumi tiek uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā un nākamajos gados netiek reversēti, izņemot, ja vērtība atkal pieaug un šis pieaugums ir attiecināms uz novērojamu notikumu, kas norisinājies pēc tam, kad pirmo reizi uzrādīta vērtības samazināšanās.

Vērtspapīru prēmijas vai diskonta summas tiek amortizētas šo vērtspapīru atlikušajā līguma termiņā.

Reversie darījumi

Reversie darījumi ir operācijas, kurās ECB pērk vai pārdod aktīvus saskaņā ar *repo* līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Repo darījumos vērtspapīri tiek pārdoti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpirkšanu no darījuma partnera par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. *Repo* darījumi uzskaitīti kā nodrošināti noguldījumi bilances saistību pusē. Vērtspapīri, kas pārdoti šāda līguma ietvaros, paliek ECB bilancē.

Reversajos *repo* darījumos vērtspapīri tiek pirkti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpārdošanu darījuma partnerim par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. Reversie *repo* darījumi uzrādīti kā nodrošināti aizdevumi bilances aktīvu pusē, bet netiek iekļauti ECB vērtspapīru turējumā.

Reversos darījumus (t.sk. vērtspapīru aizdevumu darījumus), kurus veic specializētas iestādes piedāvātas programmas ietvaros, uzrāda bilancē tikai tad, ja tiek sniegts naudas līdzekļu nodrošinājums, kas netiek ieguldīts.

¹⁷ Administratīvajiem uzkrājumiem noteikts minimālais sliekšnis 100 000 euro.

Ārpusbilances instrumenti

Valūtas instrumenti, t.i., biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi, ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumu nākotnes puse un citi valūtas instrumenti, kas ietver vienas valūtas apmaiņu pret citu kādā nākotnes datumā, ārvalstu valūtas maiņas guvumu un zaudējumu aprēķināšanai iekļauti tīrajā ārvalstu valūtas pozīcijā.

Katru procentu likmju instrumentu pārvērtē atsevišķi. Atklāto biržā tirgoto procentu likmju nākotnes darījumu līgumu, kā arī procentu likmju mijmaiņas darījumu, kuru klīringu veic centrālais darījuma partneris, starpības līdz tirgus vērtībai dienas pārmaiņas uzrādītas peļņas un zaudējumu aprēķinā. Biržā netirgotos nākotnes darījumus ar vērtspapīriem un procentu likmju mijmaiņas darījumus, kuru klīringu neveic centrālais darījuma partneris, novērtē ECB, pamatojoties uz vispārpieņemtām vērtēšanas metodēm un izmantojot novērojamās tirgus cenas un procentu likmes, kā arī diskonta faktoros no norēķina datumiem līdz novērtējuma datumam.

Notikumi pēc bilances datuma

Aktīvu un pasīvu vērtība koriģēta, atspoguļojot notikumus laikā no gada beigu bilances datuma līdz datumam, kad Valde akceptē ECB finanšu pārskatu iesniegšanu Padomei apstiprināšanai, ja šādi notikumi būtiski ietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā.

Svarīgi notikumi pēc bilances datuma, kas neietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā, atspoguļoti skaidrojumos.

ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi

ECBS iekšējie atlikumi veidojas galvenokārt saistībā ar ES veiktajiem pārrobežu maksājumiem, par kuriem norēķini tiek veikti euro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. Šos darījumus lielākoties iniciē privātā sektora pārstāvji (t.i., kredītiestādes, sabiedrības un privātpersonas). Norēķini par šiem darījumiem tiek veikti TARGET2 (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system*), un to rezultātā veidojas divpusēji atlikumi ES valstu centrālo banku TARGET2 kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, ko attiecina uz ECB, un tādējādi katrai nacionālajai centrālajai bankai (NCB) paliek tikai viena divpusējā tīrā pozīcija attiecībā pret ECB. Arī ECB veiktie maksājumi, par kuriem norēķini notiek TARGET2, ietekmē divpusējo tīro pozīciju. ECB uzskaitē šīs pozīcijas atspoguļo katras NCB neto prasības vai saistības pret pārējo Eiropas Centrālo banku sistēmu (ECBS). Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar TARGET2, kā arī citi euro denominētie Eurosistēmas iekšējie atlikumi (piemēram, starpperioda peļņas sadales NCB), uzrādīti ECB bilancē kā viena neto aktīvu vai saistību pozīcija un atspoguļoti postenī "Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)" vai postenī "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)". ECBS iekšējie atlikumi, kas ir ārpus euro zonas esošo valstu NCB atlikumi

attiecībā pret ECB saistībā ar to dalību TARGET2¹⁸, atspoguļoti postenī "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem".

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas saistīti ar euro banknošu sadali Eurosistēmā, uzrādīti kā viens neto aktīvs postenī "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas radušies, NCB, kuras pievienojas Eurosistēmai, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, denominēti euro un uzrādīti postenī "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm".

Pamatlīdzekļi

Pamatlīdzekļi, ieskaitot nemateriālos aktīvus, bet izņemot zemi un mākslas darbus, tiek novērtēti atbilstoši izmaksām, atņemot nolietojumu. Zeme un mākslas darbi tiek novērtēti atbilstoši izmaksām. ECB galvenā ēka tiek novērtēta atbilstoši izmaksām, atņemot nolietojumu un ņemot vērā vērtības samazināšanos. Lai uzrādītu ECB galvenās ēkas nolietojumu, izmaksas tiek attiecinātas uz atbilstošajām aktīvu sastāvdaļām, kuru nolietojums tiek aprēķināts saskaņā ar to novērtēto lietderīgās izmantošanas laiku. Nolietojumu aprēķina saskaņā ar lineāro metodi gaidāmajā pamatlīdzekļa lietderīgās izmantošanas laikā, sākot ar ceturksni, pēc kura pamatlīdzeklis kļuvis pieejams izmantošanai. Galvenajām aktīvu grupām piemēroti šādi lietderīgās izmantošanas laiki.

Ēkas	20 gadu, 25 gadi vai 50 gadu
Iekārtas telpās	10 vai 15 gadu
Tehniskais aprīkojums	4 gadi, 10 vai 15 gadu
Datori, ar tiem saistītā datoraparātūra un programmatūra, transportlīdzekļi	4 gadi
Mēbeles	10 gadu

Nolietojuma periods kapitalizētajiem remonta izdevumiem, kas saistīti ar ECB pašreizējām īrētajām telpām, korigēts, ņemot vērā visus notikumus, kas ietekmē attiecīgā pamatlīdzekļa gaidāmo lietderīgās izmantošanas laiku.

Kopš 2017. gada ECB, pamatojoties uz 36. starptautisko grāmatvedības standartu (SGS) "Aktīvu vērtības samazināšanās", veic gadskārtēju galvenās ēkas vērtības samazināšanās testu. Atklājot vērtības samazināšanās rādītāju, kas liecina, ka galvenās ēkas vērtība varētu būt samazinājusies, tiek aplēsta atgūstamā vērtība. Ja atgūstamā vērtība ir mazāka par tīro uzskaites vērtību, peļņas un zaudējumu aprēķinā tiek uzrādīti vērtības samazināšanās zaudējumi.

Pamatlīdzekļus, kuru cena mazāka par 10 000 euro, noraksta iegādes gadā.

¹⁸ 2017. gada 31. decembrī TARGET2 piedalījās šādas ārpus euro zonas esošo valstu NCB: *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālā banka), *Danmarks Nationalbank*, *Hrvatska narodna banka*, *Narodowy Bank Polski* un *Banca Națională a României*.

Pamatlīdzekļus, kuri atbilst kapitalizācijas kritērijiem, bet vēl ir būvniecības vai sagatavošanas stadijā, uzrāda postenī "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā". Pēc šo aktīvu lietošanas uzsākšanas ar tiem saistītās izmaksas tiek pārvestas uz attiecīgajiem pamatlīdzekļu posteņiem.

ECB pēcnodarbinātības pabalsti, citi ilgtermiņa pabalsti un darba attiecību pārtraukšanas pabalsti

ECB nodrošina noteikto pabalstu plānus saviem darbiniekiem, Valdes locekļiem un ECB nodarbinātajiem Uzraudzības valdes locekļiem.

Darbinieku pensiju plānu finansē, izmantojot aktīvus, kas tiek turēti darbinieku ilgtermiņa pabalstu fondā. ECB un darbinieku veiktās obligātās iemaksas tiek atspoguļotas plāna noteikto pabalstu pīlārā. Darbinieki var brīvprātīgi veikt papildu iemaksas noteikto iemaksu pīlārā, ko var izmantot, lai nodrošinātu papildu pabalstu apjomu.¹⁹ Šos papildu pabalstus nosaka brīvprātīgo iemaksu apjoms un veikto iemaksu ieguldījumu ienākumi.

Pastāv ar fondiem nesaistītas vienošanās par ECB Valdes locekļu un ECB nodarbināto Uzraudzības valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Pastāv arī ar fondiem nesaistītas vienošanās par darbinieku pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem un darba attiecību pārtraukšanas pabalstiem.

Neto noteikto pabalstu saistības

Saistības, kuras bilances postenī "Pārējās saistības" atzītas attiecībā uz noteikto pabalstu plāniem, t.sk. citiem ilgtermiņa pabalstiem un darba attiecību pārtraukšanas pabalstiem, veido noteikto pabalstu pienākuma pašreizējā vērtība bilances datumā, no kuras atņemta attiecīgā pienākuma finansēšanai izmantoto plāna aktīvu patiesā vērtība.

Noteikto pabalstu pienākumu katru gadu aprēķina neatkarīgi aktuāri, izmantojot plānotās vienības kredītmērodi. Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējo vērtību aprēķina, diskontējot aplēsto nākotnes naudas plūsmu, izmantojot procentu likmi, ko nosaka pēc euro denominētu augstas kvalitātes uzņēmumu obligāciju, kuru dzēšanas termiņš ir līdzīgs attiecīgā pienākuma termiņam, tirgus ienesīguma bilances datumā.

Aktuārie guvumi un zaudējumi var rasties uz pieredzi pamatoto korekciju rezultātā (kur faktiskie rezultāti atšķiras no iepriekšējiem aktuārajiem pieņēmumiem) un no aktuāro pieņēmumu pārmaiņām.

¹⁹ Līdzekļus, kas uzkrāti brīvprātīgo iemaksu veidā, darbinieki pensionēšanās brīdī var izmantot papildu pensijas iegādei. Šī pensija no attiecīgā brīža tiek iekļauta noteikto pabalstu saistībās.

Neto noteikto pabalstu izmaksas

Neto noteikto pabalstu izmaksas sadala komponentos, kas uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, un pārrēķinātajos atlikumos saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, kas uzrādīti bilances postenī "Pārvērtēšanas konti".

Peļņas un zaudējumu aprēķinā iekļauj neto summu, kas ietver:

- a) kārtējās apkalpošanas izmaksas noteiktajiem pabalstiem, kas uzkrājas gada laikā;
- b) iepriekšējās apkalpošanas izmaksas noteiktajiem pabalstiem plāna grozījumu rezultātā;
- c) tīros procentus no neto noteikto pabalstu pienākuma pēc diskonta likmes;
- d) pārrēķinātos atlikumus saistībā ar citiem ilgtermiņa pabalstiem un darba attiecību pārtraukšanas pabalstiem, kam piemīt ilgtermiņa raksturs (pilnībā).

Postenī "Pārvērtēšanas konti" norādītajā tīrajā summā ietverti:

- a) aktuārie guvumi un zaudējumi no noteikto pabalstu pienākuma;
- b) faktiskā peļņa no plāna aktīviem, izņemot summas, kas ietvertas tīrajos procentos no neto noteikto pabalstu saistībām;
- c) jebkuras noteikta aktīvu maksimālā apjoma ietekmes pārmaiņas, izņemot summas, kas ietvertas neto noteikto pabalstu saistību tīrajos procentos.

Lai noteiktu atbilstošās saistības finanšu pārskatos, šos atlikumus katru gadu vērtē neatkarīgi aktuāri.

Banknotes apgrozībā

ECB un euro zonas NCB, kas kopā veido Eurosistēmu, emitē euro banknotes.²⁰ Apgrozībā esošo euro banknošu kopējā vērtība katra mēneša pēdējā darbadienā saskaņā ar banknošu pārdales atslēgu tiek sadalīta starp Eurosistēmas centrālajām bankām.²¹

ECB piešķirtā daļa ir 8% no apgrozībā esošo euro banknošu kopējās vērtības, un to atspoguļo bilances pasīvu postenī "Banknotes apgrozībā". ECB daļa kopējā euro banknošu emisijā nodrošināta ar prasībām pret NCB. Šīs prasības, par kurām tiek maksāti procenti²², uzrādītas apakšpostenī "Eurosistēmas iekšējās prasības: prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "ECBS iekšējie

²⁰ ECB 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (2011/67/ES; pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 26. lpp.; ar grozījumiem).

²¹ Banknošu pārdales atslēga ir procentuālās daļas, ko iegūst, ņemot vērā ECB daļu kopējā euro banknošu emisijā un piemērojot kapitāla parakstīšanas atslēgu NCB daļai šajā kopumā.

²² ECB 2016. gada 3. novembra Lēmums (ES) 2016/2248 par dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali (ECB/2016/36; OV L 347, 20.12.2016., 26. lpp.).

atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Procentu ienākumi no šīm prasībām ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā".

Starpperioda peļņas sadale

ECB ienākumu no euro banknotēm apgrozībā un no a) "Vērtspapīru tirgu programmas", b) trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas", c) "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru programmas" un d) "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" ietvaros iegādātajiem monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem radušos ienākumu summu sadala nākamā gada janvārī starpperioda ienākumu sadales veidā, ja vien ECB Padome nav lēmusi citādi.²³ To sadala pilnībā, ja vien tā nav lielāka par ECB tīro peļņu attiecīgajā gadā un atkarībā no Padomes lēmumiem pārvest līdzekļus uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Padome var arī nolemt samazināt janvārī sadalāmo ienākumu no euro banknotēm apgrozībā summu, neietverot izmaksas, kas radušās ECB saistībā ar euro banknošu emisiju un apstrādi.

Citi jautājumi

Saskaņā ar ECBS Statūtu 27. pantu un pamatojoties uz Padomes rekomendāciju, ES Padome uz pieciem gadiem – līdz 2017. finanšu gada beigām – apstiprinājusi *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft, Stuttgart* (Vācijas Federatīvā Republika) par ECB ārējiem revidentiem.

²³ ECB 2014. gada 15. decembra Lēmums (ES) 2015/298 par to, kā pagaidām sadala Eiropas Centrālās bankas ienākumus (pārstrādāta versija; ECB/2014/57; OV L 53, 25.02.2015., 24. lpp.; ar grozījumiem).

Bilances skaidrojumi

1. Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi

ECB 2017. gada 31. decembrī piederēja 16 229 522 Trojas unces²⁴ zelta. 2017. gadā netika veikti darījumi ar zeltu, tāpēc ECB turējumi salīdzinājumā ar to apjomu 2016. gada 31. decembrī nemainījās. Šo turējumu vērtības euro ekvivalents samazinājās sakarā ar zelta cenas kritumu euro izteiksmē (sk. "Zelts un aktīvi un saistības ārvalstu valūtā" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 14. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu un euro zonas valstu rezidentiem

2.1. SVF debitoru parādi

Šis aktīvs atspoguļo SDR ECB turējumā 2017. gada 31. decembrī. Tas saistīts ar divvirzienu vienošanos ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF) par SDR pirkšanu un pārdošanu, saskaņā ar kuru SVF ir pilnvarots ECB vārdā organizēt SDR pirkšanu vai pārdošanu par euro minimālā un maksimālā turējumu līmeņa robežās. Grāmatvedības vajadzībām SDR uzskata par ārvalstu valūtu (sk. "Zelts un aktīvi un saistības ārvalstu valūtā" grāmatvedības politikas skaidrojumos). ECB SDR turējumu vērtības euro ekvivalenta samazināšanos noteica SDR vērtības kritums attiecībā pret euro 2017. gadā.

2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem

Šos divus posteņus veido atlikumi bankās, aizdevumi ārvalstu valūtās un ieguldījumi ASV dolāros, Japānas jenās un Ķīnas renminbi denominētos vērtspapīros.

²⁴ Tas atbilst 504.8 tonnām.

Prasības pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	6 793 888 796	6 844 526 120	(50 637 324)
Naudas tirgus noguldījumi	2 316 566 582	2 005 810 644	310 755 938
Reversie repo darījumi	0	503 747 273	(503 747 273)
Ieguldījumi vērtspapīros	34 650 188 561	41 066 843 366	(6 416 654 805)
Kopā	43 760 643 939	50 420 927 403	(6 660 283 464)

Prasības pret euro zonas valstu rezidentiem	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	1 022 379	1 211 369	(188 990)
Naudas tirgus noguldījumi	2 422 295 400	1 964 182 715	458 112 685
Reversie repo darījumi	1 288 251 480	507 541 979	780 709 501
Kopā	3 711 569 259	2 472 936 063	1 238 633 196

Šo posteņu kopējās vērtības kritums 2017. gadā skaidrojams galvenokārt ar ASV dolāra un Japānas jenas kursa samazināšanos attiecībā pret euro.

2017. gada 31. decembrī ECB bija šādi neto ārvalstu valūtu turējumi²⁵.

	2017 Valūta (milj.)	2016 Valūta (milj.)
ASV dolāri	46 761	46 759
Japānas jenas	1 093 563	1 091 844
Ķīnas renminbi	3 755	0

2017. gada 1. pusgadā ECB īstenoja Padomes pieņemto lēmumu ieguldīt nelielu daļu no tās ārējo rezervju turējumiem Ķīnas renminbi (CNY). Šis ieguldījums tika veikts, mainot ECB ārējo rezervju struktūru. ECB pārdeva nelielu daļu ASV dolāru turējumu un ieguldīja visu šo summu Ķīnas renminbi.²⁶

3. Pārējās prasības euro pret euro zonas kredītiestādēm

2017. gada 31. decembrī šo posteni veidoja pieprasījuma noguldījumu konti euro zonas valsts rezidentu turējumā 143.3 milj. euro apjomā (2016. gadā – 98.6 milj. euro).

²⁵ Šajos turējumos ietilpst aktīvi attiecīgajā ārvalstu valūtā mīnus pasīvi attiecīgajā ārvalstu valūtā, uz kuriem attiecas ārvalstu valūtas pārvērtēšana. Tie ietverti posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi", "Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība" (pasīvu pusē) un "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi", ņemot vērā biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes darījumus un ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumus, kas ietverti ārpusbilances posteņos. Tie guvumi no ārvalstu valūtā denominēto finanšu instrumentu cenas, kuri radušies pārvērtēšanas rezultātā, nav ietverti.

²⁶ Sk. ECB 2017. gada 13. jūnija paziņojumu presei.

4. Euro zonas rezidentu vērtspapīri euro

4.1. Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri

2017. gada 31. decembrī šo posteni veidoja vērtspapīri, ko ECB iegādājusies triju "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP), "Vērtspapīru tirgu programmas" (VTP), "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas" (ABSIP) un "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) ietvaros.²⁷

Pirmās NOIP ietvaros iegāde tika pabeigta 2010. gada 30. jūnijā, savukārt otrā NOIP noslēdzās 2012. gada 31. oktobrī. Padome pieņēma lēmumu beigt turpmākas iegādes VTP ietvaros 2012. gada 6. septembrī.

2017. gadā Eurosistēma turpināja iegādāties vērtspapīrus aktīvu iegādes programmas (AIP) ietvaros. Tā ietver trešo NOIP, ABSIP, VSAIP un "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmu" (USAIP).²⁸ NCB un ECB AIP ietvaros veikto iegāžu kopējais mēneša apjoms līdz 2017. gada martam bija vidēji 80 mljrd. euro un no 2017. gada aprīļa līdz gada beigām – 60 mljrd. euro. Pamatojoties uz Padomes 2017. gada oktobrī pieņemto lēmumu²⁹, šīs iegādes paredzēts turpināt ar mēneša apjomu 30 mljrd. euro no 2018. gada janvāra līdz septembrim vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad Padome būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim. Neto iegādes tiks veiktas, vienlaikus atkārtoti ieguldot to AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru pamatsummas maksājumus, kuriem pienācis dzēšanas termiņš.

Visu šo programmu ietvaros iegādātos vērtspapīrus novērtē saskaņā ar amortizētajām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos (sk. grāmatvedības politikas skaidrojumu sadaļu "Vērtspapīri").

ECB turēto vērtspapīru amortizētās izmaksas, kā arī to tirgus vērtība³⁰ (netiek uzskaitīta bilancē un sniegta tikai salīdzinājumam) ir šāda.

²⁷ ECB neiegādājas vērtspapīrus "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmas" (USAIP) ietvaros.

²⁸ Sīkāka informācija par AIP atrodama [ECB interneta vietnē](#).

²⁹ Sk. ECB 2017. gada 26. oktobra paziņojumu presei.

³⁰ Tirgus vērtības rādītāji ir indikatīvi, un to pamatā ir tirgū kotētās cenas. Ja tirgū kotētās cenas nav pieejamas, tirgus cenas noteiktas, izmantojot iekšējos Eurosistēmas modeļus.

	2017 (euro)		2016 (euro)		Pārmaiņas (euro)	
	Amortizētās izmaksas	Tirgus vērtība	Amortizētās izmaksas	Tirgus vērtība	Amortizētās izmaksas	Tirgus vērtība
Pirmā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	618 533 956	654 666 968	1 032 305 522	1 098 106 253	(413 771 566)	(443 439 285)
Otrā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	385 880 413	421 794 246	690 875 649	743 629 978	(304 995 236)	(321 835 732)
Trešā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	19 732 748 768	19 958 910 843	16 550 442 553	16 730 428 857	3 182 306 215	3 228 481 986
"Vērtspapīru tirgu programma"	6 644 212 912	7 554 660 470	7 470 766 415	8 429 995 853	(826 553 503)	(875 335 383)
"Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma"	25 014 963 778	25 044 597 490	22 800 124 065	22 786 088 513	2 214 839 713	2 258 508 977
"Valsts sektora aktīvu iegādes programma"	175 989 921 047	177 087 513 888	112 270 760 463	112 958 545 591	63 719 160 584	64 128 968 297
Kopā	228 386 260 874	230 722 143 905	160 815 274 667	162 746 795 045	67 570 986 207	67 975 348 860

Vērtspapīru dzēšana noteica pirmās un otrās NOIP un VTP ietvaros turēto portfeļu amortizēto izmaksu samazināšanos.

Padome regulāri novērtē ar visu šo programmu ietvaros turētajiem vērtspapīriem saistītos finanšu riskus.

Izmantojot gada beigu datus, tiek veikti gadskārtējie vērtības samazināšanās testi, kurus apstiprina Padome. Šajos testos vērtības samazināšanās rādītāji tiek novērtēti katrai programmai atsevišķi. Gadījumos, kad tika novēroti vērtības samazināšanās rādītāji, tika veikta papildu analīze, lai apstiprinātu, ka vērtības samazināšanās nav ietekmējusi pamatā esošo vērtspapīru naudas plūsmas. Pamatojoties uz šajā gadā veikto vērtības samazināšanās testu rezultātiem, 2017. gadā ECB nav atzinusi zaudējumus no tās monetārās politikas portfeļos turētajiem vērtspapīriem.

5. Eurosistēmas iekšējās prasības

5.1. Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā

Šo posteni veido ECB prasības pret euro zonas NCB saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojums). Atbildība par šīm prasībām tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi³¹ (sk. 22.2. skaidrojumu "Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā").

³¹ Kopš 2016. gada 16. marta Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantotā procentu likme ir 0.00%.

6. Pārējie aktīvi

6.1. Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi

Šie aktīvi 2017. gada 31. decembrī aptvēra šādus posteņus.

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Izmaksas			
Zeme un ēkas	1 006 108 554	1 011 662 911	(5 554 357)
Iekārtas telpās	221 866 010	221 888 762	(22 752)
Datoraparātūra un programmatūra	109 919 236	88 893 887	21 025 349
Aprīkojums, mēbeles un transportlīdzekļi	95 383 187	96 197 706	(814 519)
Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā	3 364 162	3 024 459	339 703
Pārējie pamatlīdzekļi	10 082 651	9 713 742	368 909
Kopā izmaksas	1 446 723 800	1 431 381 467	15 342 333
Uzkrātais nolietojums			
Zeme un ēkas	(95 622 635)	(72 284 513)	(23 338 122)
Iekārtas telpās	(47 644 949)	(31 590 282)	(16 054 667)
Datoraparātūra un programmatūra	(74 188 322)	(57 935 440)	(16 252 882)
Aprīkojums, mēbeles un transportlīdzekļi	(31 856 677)	(29 107 438)	(2 749 239)
Pārējie pamatlīdzekļi	(1 393 040)	(1 138 207)	(254 833)
Kopā uzkrātais nolietojums	(250 705 623)	(192 055 880)	(58 649 743)
Tirā bilances vērtība	1 196 018 177	1 239 325 587	(43 307 410)

Neto pieaugums kategorijā "Datoraparātūra un programmatūra" atspoguļoja ieguldījumus serveros, datu glabāšanā, tīklošanas komponentos un programmatūrā, uzlabojot esošo tehnoloģisko infrastruktūru.

Gada beigās tika veikts ECB galvenās ēkas vērtības samazināšanās tests, un zaudējumi no vērtības samazināšanās netika uzrādīti.

6.2. Pārējie finanšu aktīvi

Šo posteni galvenokārt veido ECB pašu kapitāla ieguldījums, kas tiek turēts kā ECB kapitāla un rezervju un uzkrājuma valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenu riskam tiešs atbilstošais postenis. Tas ietver arī 3 211 Starptautisko norēķinu bankas (SNB) akciju atbilstoši to iegādes izmaksām (41.8 milj. euro).

Šo posteni veido šādi komponenti.

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti euro	30 000	30 000	0
Euro denominētie vērtspapīri	18 416 779 029	19 113 074 101	(696 295 072)
Reversie <i>repo</i> darījumi euro	2 043 990 172	1 463 994 460	579 995 712
Pārējie finanšu aktīvi	41 833 941	41 830 662	3 279
Kopā	20 502 633 142	20 618 929 223	(116 296 081)

Šā posteņa neto samazinājums 2017. gadā galvenokārt skaidrojams ar ECB pašu kapitāla portfeli turēto euro denominēto vērtspapīru tirgus vērtības kritumu.

6.3. Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība

Šo posteni veido galvenokārt 2017. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 19. skaidrojumu "Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Pārvērtēšanas pārmaiņas 450.3 milj. euro apjomā (2016. gadā – 837.4 milj. euro) radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā atbilstoši valūtas kursam bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un aktīvi un saistības ārvalstu valūtā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas guvumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 18. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

6.4. Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi

2017. gadā šajā postenī bija iekļauti uzkrātie kupona procenti no vērtspapīriem, t.sk. iegādes brīdī samaksāto procentu atlikums 2 476.3 milj. euro apjomā (2016. gadā – 1 924.5 milj. euro; sk. 2.2. skaidrojumu "Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", 4. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu vērtspapīri euro" un 6.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

Turklāt postenis ietver arī a) uzkrātos ienākumus saistībā ar kopējiem Eurosistēmas projektiem (sk. 27. skaidrojumu "Pārējie ienākumi"), b) dažādus avansa maksājumus un c) uzkrātos procentu ienākumus no pārējiem finanšu aktīviem.

6.5. Dažādi

Šajā postenī iekļautas uzkrātās summas saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 11.2. skaidrojumu "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)").

Tajā iekļauti arī atlikumi 491.6 milj. euro apjomā (2016. gadā – 804.3 milj. euro) saistībā ar 2017. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā, kas radušies sakarā ar šādu darījumu konvertēšanu to euro ekvivalentā atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

7. Banknotes apgrozībā

Šis postenis ietver ECB daļu (8%) no kopējā apgrozībā esošo euro banknošu apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

8. Pārējās saistības euro pret euro zonas kredītiestādēm

Eurosistēmas centrālajām bankām ir iespēja kā nodrošinājumu VSAIP vērtspapīru aizdevumiem pieņemt skaidro naudu bez nepieciešamības to atkārtoti ieguldīt. ECB gadījumā šīs operācijas tiek veiktas ar specializētas iestādes starpniecību.

Šādu ar euro zonas kredītiestādēm veiktu VSAIP vērtspapīru aizdevuma darījumu atlikuma vērtība 2017. gada 31. decembrī bija 1.1 mljrd. euro (2016. gadā – 1.9 mljrd. euro). Naudas līdzekļi, kas tika saņemti kā nodrošinājums, tika pārvesti uz TARGET2 kontiem. Tā kā naudas līdzekļi gada beigās nebija ieguldīti, šie darījumi uzrādīti bilancē (Sk. "Reversie darījumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos).³²

9. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem

9.1. Pārējās saistības

Šo posteni veido ECB pieņemtie līdzekļu noguldījumi vai maksājumi 1 150.1 milj. euro apjomā (2016. gadā – 1 060.0 milj. euro), kurus veikuši EURO1 un RT1³³ dalībnieki vai kuri veikti to vārdā un kuri tiek izmantoti kā EURO1 garantijas fonds vai RT1 veikto maksājumu atbalstam.

³² Vērtspapīru aizdevumu darījumus, kuru rezultātā gada beigās neveidojas neieguldīts naudas līdzekļu nodrošinājums, uzrāda ārpusbilances kontos (sk. 16. skaidrojumu "Vērtspapīru aizdevumu programmas").

³³ EURO1 un RT1 ir maksājumu sistēmas, kuru darbību nodrošina *ABE CLEARING S.A.S à capital variable (EBA Clearing)*.

10. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem

2017. gada 31. decembrī tā lielākā sastāvdaļa bija saistības 10.1 mljrd. euro apjomā (2016. gadā – 4.1 mljrd. euro), kas radušās saistībā ar pagaidu savstarpējo vienošanos par valūtas darījumiem ar Ņujorkas Federālo rezervju banku. Šīs vienošanās ietvaros Federālo rezervju sistēma mijmaiņas darījumu veidā nodrošina ECB ASV dolārus, lai piedāvātu Eurosistēmas darījuma partneriem īstermiņa finansējumu ASV dolāros. Vienlaikus ECB slēdz kompensējošus mijmaiņas darījumus ar euro zonas NCB, kas izmanto iegūtos līdzekļus, lai reverso darījumu veidā veiktu likviditāti ASV dolāros palielinošas operācijas ar Eurosistēmas darījuma partneriem. Šo kompensējošo mijmaiņas darījumu rezultātā veidojas Eurosistēmas iekšējie atlikumi starp ECB un NCB (sk. 11.2. skaidrojumu "Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)"). Turklāt mijmaiņas darījumi, kas veikti ar Federālo rezervju sistēmu un euro zonas NCB, veido biržā netirgoto nākotnes darījumu prasības un saistības, kuras uzrāda ārpusbilances kontos (sk. 19. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi").

Šajā postenī iekļauti arī 6.1 mljrd. euro (2016. gadā – 9.5 mljrd. euro), ko veidoja ārpus euro zonas esošo centrālo banku atlikumi ECB, kas radušies saistībā ar darījumiem, kurus apstrādā TARGET2 sistēmā, vai ir šiem darījumiem atbilstošās summas. Šo atlikumu samazināšanos 2017. gadā noteica ārpus euro zonas esošo valstu rezidentu maksājumi euro zonas valstu rezidentiem.

Šā posteņa atlikušo daļu veido summa, kas radusies saistībā ar nepabeigtajiem VSAIP vērtspapīru aizdevumu darījumiem ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem, kuros kā nodrošinājums saņemti naudas līdzekļi, kas pārvesti uz TARGET2 kontiem (3.4 mljrd. euro; 2016. gadā – 3.1 mljrd. euro; sk. 8. skaidrojumu "Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm").

11. Eurosistēmas iekšējās saistības

11.1. Saistības par nodotajām ārējām rezervēm

Tās ir saistības pret euro zonas valstu NCB, kas radās, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, tām pievienojoties Eurosistēmai. 2017. gadā tās nemainījās.

	Kopš 2015. gada 1. janvāra (euro)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	1 435 910 943
<i>Deutsche Bundesbank</i>	10 429 623 058
<i>Eesti Pank</i>	111 729 611
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	672 637 756
<i>Bank of Greece</i>	1 178 260 606
<i>Banco de España</i>	5 123 393 758
<i>Banque de France</i>	8 216 994 286
<i>Banca d'Italia</i>	7 134 236 999
<i>Central Bank of Cyprus</i>	87 679 928
<i>Latvijas Banka</i>	163 479 892
<i>Lietuvos bankas</i>	239 453 710
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	117 640 617
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	37 552 276
<i>De Nederlandsche Bank</i>	2 320 070 006
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1 137 636 925
<i>Banco de Portugal</i>	1 010 318 483
<i>Banka Slovenije</i>	200 220 853
<i>Národná banka Slovenska</i>	447 671 807
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	728 096 904
Kopā	40 792 608 418

Atlīdzība par šīm saistībām tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi, kas koriģēta, lai atspoguļotu to, ka no zelta sastāvdaļas peļņa netiek gūta (sk. 22.3. skaidrojumu "Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm").

11.2. Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)

2017. gadā šo posteni veidoja galvenokārt euro zonas NCB TARGET2 atlikumi attiecībā pret ECB (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Šīs pozīcijas pieaugums galvenokārt saistīts ar AIP ietvaros veiktajām vērtspapīru neto iegādēm (sk. 4. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu vērtspapīri euro"), par ko norēķini veikti TARGET2 kontos. Kompensējošo mijmaiņas darījumu, kas veikti ar NCB saistībā ar likviditāti ASV dolāros palielinošajām operācijām, atlikumu pieaugums daļēji kompensēja šo neto iegāžu ietekmi.

Atlīdzība par TARGET2 pozīcijām, izņemot atlikumus, kas veidojušies no kompensējošajiem mijmaiņas darījumiem, kuri veikti saistībā ar likviditāti ASV dolāros palielinošajām operācijām, tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi.

Šajā postenī iekļauta arī summa, kas pienākas euro zonas NCB saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

	2017 (euro)	2016 (euro)
Saistības pret euro zonas NCB saistībā ar TARGET2	1 263 961 444 256	1 058 484 156 256
Prasības pret euro zonas NCB saistībā ar TARGET2	(1 047 197 405 166)	(908 249 140 203)
Saistības pret euro zonas NCB saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali	987 730 460	966 234 559
Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)	217 751 769 550	151 201 250 612

12. Pārējās saistības

12.1. Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība

Šo posteni veido galvenokārt 2017. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 19. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā atbilstoši valūtas kursam bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas zaudējumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 18. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

12.2. Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi

2017. gada 31. decembrī šis postenis ietvēra administratīvos uzkrājumus, nākamo periodu ienākumus galvenokārt saistībā ar Vienoto uzraudzības mehānismu (VUM) (sk. 25. skaidrojumu "Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi") un uzkrājumus saistībā ar finanšu instrumentiem.

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Administratīvie uzkrājumi	41 447 444	20 723 173	20 724 271
Finanšu instrumenti	6 767 861	3 621 142	3 146 719
Nākamo periodu ienākumi	28 068 263	41 089 798	(13 021 535)
ECB nodotās ārējās rezerves	0	3 611 845	(3 611 845)
Kopā	76 283 568	69 045 958	7 237 610

12.3. Dažādi

2017. gadā (tāpat kā iepriekšējā gadā) šajā postenī bija ietverti atlikumi saistībā ar 2017. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā 498.3 milj. euro (2016. gadā – 714.9 milj. euro) apjomā (sk. 19. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šie atlikumi radušies sakarā ar šādu darījumu konvertēšanu to euro ekvivalentā atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumus).

Papildus šis postenis ietver ECB neto noteikto pabalstu saistības, kas attiecas uz tās darbinieku un Valdes, kā arī ECB nodarbināto Uzraudzības valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Tajā uzrādīti arī darba attiecību pārtraukšanas pabalsti ECB darbiniekiem.

*ECB pēcnodarbinātības pabalsti, citi ilgtermiņa pabalsti un darba attiecību pārtraukšanas pabalsti*³⁴

Bilance

Bilancē atzītās summas saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, citiem ilgtermiņa un darbinieku darba attiecību pārtraukšanas pabalstiem ir šādas.

	2017 Darbinieki (milj. euro)	2017 Valdes (milj. euro)	2017 Kopā (milj. euro)	2016 Darbinieki (milj. euro)	2016 Valdes (milj. euro)	2016 Kopā (milj. euro)
Pienākuma pašreizējā vērtība	1 510.0	28.9	1 538.9	1 361.3	27.7	1 388.9
Plāna aktīvu patiesā vērtība	(1 017.1)	–	(1 017.1)	(878.0)	–	(878.0)
Bilancē atzītās neto noteikto pabalstu saistības	492.9	28.9	521.8	483.3	27.7	510.9

2017. gadā pienākuma pret darbiniekiem pašreizējā vērtība (1 510.0 milj. euro; 2016. gadā – 1 361.3 milj. euro) ietvēra nefondētos pabalstus 224.6 milj. euro apjomā (2016. gadā – 187.0 milj. euro) saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem,

³⁴ Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa visās šīs sadaļas tabulās var atšķirties no kopsummas. Ailēs ar nosaukumu "Valdes" norādītas summas attiecībā uz Valdi un Uzraudzības valdi.

kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem un darbinieku darba attiecību pārtraukšanas pabalstiem. Pienākuma pret Valdes locekļiem un Uzraudzības valdes locekļiem pašreizējā vērtība (28.9 milj. euro; 2016. gadā – 27.7 milj. euro) ietver tikai ar fondiem nesaistītas vienošanās par pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem.

Peļņas un zaudējumu aprēķins

Summas, kas 2017. gadā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, bija šādas.

	2017 Darbinieki (milj. euro)	2017 Valdes (milj. euro)	2017 Kopā (milj. euro)	2016 Darbinieki (milj. euro)	2016 Valdes (milj. euro)	2016 Kopā (milj. euro)
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	153.2	1.9	155.1	104.4	1.6	106.0
Iepriekšējās apkalpošanas izmaksas	4.1	–	4.1	–	–	–
Tīrie procenti no neto noteikto pabalstu saistībām	10.1	0.6	10.7	9.7	0.6	10.3
<i>t.sk.:</i>						
<i>Pienākuma procentu izmaksas</i>	28.3	0.6	28.9	29.1	0.6	29.8
<i>Procentu ienākumi no plāna aktīviem</i>	(18.2)	–	(18.2)	(19.5)	–	(19.5)
Citu ilgtermiņa pabalstu pārrēķināšanas (guvumi)/zaudējumi	(0.9)	0.2	(0.7)	0.6	0.1	0.7
Kopā saistībā ar aktuāra novērtējumu	166.5	2.7	169.2	114.6	2.4	117.0
KMA uzkrājuma atbrīvošana	(9.0)	–	(9.0)	–	–	–
Kopā uzrādīts kategorijā "Personāla izmaksas" pēc uzkrājuma atbrīvošanas	157.5	2.7	160.2	114.6	2.4	117.0

Kārtējās apkalpošanas izmaksas 2017. gadā pieauga līdz 155.1 milj. euro (2016. gadā – 106.0 milj. euro) galvenokārt sakarā ar pagaidu karjeras maiņas atbalsta (KMA) shēmas, kas vērsta uz darbiniekiem ar ilgu darba stāžu, lai veicinātu to brīvprātīgu izvēli par labu karjerai ārpus ECB saskaņā ar konkrētiem nosacījumiem, ieviešanu 2017. gadā. Ietekmi uz personāla izmaksām daļēji kompensēja 2016. gadā šim mērķim izveidotā speciālā uzkrājuma 9.0 milj. euro apjomā atbrīvošana.

Iepriekšējās apkalpošanas izmaksas 2017. gadā veidojās sakarā ar ilgtermiņa aprūpes plāna – noteikto pabalstu plāna, kas izveidots, lai segtu nemedicīnisko aprūpi, – ieviešanu. Iepriekšējās apkalpošanas izmaksas saistītas ar pašreizējiem pensionāriem, kam ir tiesības nekavējoties saņemt pabalstus jaunā plāna ietvaros.

Noteikto pabalstu pienākumu, plāna aktīvu un pārrēķināšanas rezultātu pārmaiņas

Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības pārmaiņas bija šādas.

	2017 Darbinieki (milj. euro)	2017 Valdes (milj. euro)	2017 Kopā (milj. euro)	2016 Darbinieki (milj. euro)	2016 Valdes (milj. euro)	2016 Kopā (milj. euro)
Noteikto pabalstu sākuma pienākums	1 361.3	27.7	1 388.9	1 116.7	24.1	1 140.8
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	153.2	1.9	155.1	104.4	1.6	106.0
Iepriekšējās apkalpošanas izmaksas	4.1	–	4.1	–	–	–
Pienākuma procentu izmaksas	28.3	0.6	28.9	29.1	0.6	29.8
Plāna dalībnieku iemaksas ³⁵	23.1	0.2	23.3	19.5	0.2	19.8
Samaksātie pabalsti	(11.9)	(0.9)	(12.7)	(8.6)	(0.8)	(9.5)
Pārrēķināšanas (guvumi)/zaudējumi	(48.1)	(0.6)	(48.7)	100.2	1.9	102.1
Noteikto pabalstu beigu pienākums	1 510.0	28.9	1 538.9	1 361.3	27.7	1 388.9

Kopējie pārrēķināšanas guvumi no noteikto pabalstu pienākuma pret darbiniekiem 48.7 milj. euro apjomā 2017. gadā radās sakarā ar diskonta likmes kāpumu no 2% 2016. gadā līdz 2.1% 2017. gadā, kā arī pieņēmumu par mazāku pensiju palielinājumu nākotnē (par 1.3% 2017. gadā salīdzinājumā ar 1.4% 2016. gadā).

Plāna aktīvu patiesās vērtības pārmaiņas ar darbiniekiem saistīto noteikto pabalstu pīlārā 2017. gadā bija šādas.

	2017 (milj. euro)	2016 (milj. euro)
Plāna aktīvu sākuma patiesā vērtība	878.0	755.3
Procentu ienākumi no plāna aktīviem	18.2	19.5
Pārrēķināšanas guvumi	54.6	44.7
Darba devēja iemaksas	51.8	45.0
Plāna dalībnieku iemaksas	23.1	19.5
Samaksātie pabalsti	(8.6)	(6.0)
Plāna aktīvu beigu patiesā vērtība	1 017.1	878.0

Plāna aktīvu pārrēķināšanas guvumi gan 2017., gan 2016. gadā atspoguļoja to, ka fondu daļu faktiskā atdeve bija lielāka nekā aplēstie plāna aktīvu procentu ienākumi.

Pārrēķināšanas rezultātu pārmaiņas 2017. gadā bija šādas (sk. 14. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

³⁵ Darbinieku veiktās obligātās iemaksas ir 7.4% no pamatalgas, savukārt ECB veiktās obligātās iemaksas – 20.7% no pamatalgas.

	2017 (milj. euro)	2016 (milj. euro)
Sākuma pārrēķināšanas zaudējumi	(205.1)	(148.4)
Plāna aktīvu guvumi	54.6	44.7
Pienākuma guvumi/(zaudējumi)	48.7	(102.1)
Peļņas un zaudējumu aprēķinā atzītie zaudējumi	(0.7)	0.7
Noslēguma pārrēķināšanas zaudējumi, kas iekļauti "Pārvērtēšanas kontos"	(102.5)	(205.1)

Galvenie pieņēmumi

Gatavojot šajā skaidrojumā minētos novērtējumus, aktuāri izmantojuši pieņēmumus, kurus uzskaites un informācijas atklāšanas nolūkiem akceptējusi Valde. Lai aprēķinātu pēcnodarbinātības pabalstu un citu ilgtermiņa pabalstu saistības, izmantoti šādi galvenie pieņēmumi.

	2017 (%)	2016 (%)
Diskonta likme	2.10	2.00
Paredzamā plāna aktīvu atdeve ³⁶	3.10	3.00
Vispārējais algu pieaugums nākotnē ³⁷	2.00	2.00
Pensiju palielinājums nākotnē ³⁸	1.30	1.40

Turklāt darbinieku veiktās brīvprātīgās iemaksas noteikto iemaksu pīlārā 2017. gadā bija 149.9 milj. euro (2016. gadā – 133.2 milj. euro). Šīs iemaksas ieguldītas plāna aktīvos un rada atbilstošu pienākumu ar tādu pašu vērtību.

13. Uzkrājumi

Šo posteni galvenokārt veido uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam.

Uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam tiks izmantots tādā apjomā, kādu Padome uzskatīs par nepieciešamu, lai segtu nākotnes realizētos un nerealizētos zaudējumus. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko nepieciešamību pārskata katru gadu, pamatojoties uz ECB novērtējumu par tās pakļautību šiem riskiem un ņemot vērā dažādus faktoros. Kopā ar jebkuru vispārējo rezervju fondā turēto summu tas nedrīkst pārsniegt euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību.

³⁶ Šie pieņēmumi izmantoti, aprēķinot ECB noteikto pabalstu pienākumu daļu, kuru finansē no aktīviem ar pamatā esošā kapitāla garantiju.

³⁷ Papildus tiek ņemts vērā iespējamais atsevišķu darbinieku algu pieaugums līdz 1.8% gadā atkarībā no plāna dalībnieku vecuma.

³⁸ Saskaņā ar ECB pensiju plāna noteikumiem pensijas palielina katru gadu. Ja ECB darbinieku vispārējās algu korekcijas ir mazākas par cenu inflācijas līmeni, pensijas tiek palielinātas atbilstoši vispārējām algu korekcijām. Ja vispārējās algu korekcijas pārsniedz cenu inflācijas līmeni, pensiju palielinājumu nosaka, pamatojoties uz šīm korekcijām, ja vien ECB pensiju plānu finanšu stāvoklis ļauj veikt šādu palielinājumu.

2017. gada 31. decembrī uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam bija tāds pats kā 2016. gadā – 7 619 884 851 euro. Šī summa atbilst euro zonas NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai šajā datumā.

14. Pārvērtēšanas konti

Šo posteni galvenokārt veido pārvērtēšanas atlikumi, kas rodas saistībā ar aktīvu, saistību un ārpusbilances instrumentu nerealizētajiem guvumiem (sk. "Ienākumu atzīšana", "Zelts un aktīvi un saistības ārvalstu valūtā", "Vērtspapīri" un "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Tas ietver arī ar pēcnodarbinātības pabalstiem saistīto ECB neto noteikto pabalstu saistību pārrēķinātos atlikumus (sk. "ECB pēcnodarbinātības pabalsti, citi ilgtermiņa pabalsti un darba attiecību pārtraukšanas pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 12.3. skaidrojumu "Dažādi").

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Zelts	13 664 030 012	13 926 380 231	(262 350 219)
Ārvalstu valūtas	7 851 010 723	14 149 471 665	(6 298 460 942)
Vērtspapīri un citi instrumenti	532 971 621	755 494 021	(222 522 400)
Neto noteikto pabalstu saistības attiecībā uz pēcnodarbinātības pabalstiem	(102 540 109)	(205 078 109)	102 538 000
Kopā	21 945 472 247	28 626 267 808	(6 680 795 561)

Pārvērtēšanas kontu apjoma sarukumu galvenokārt noteica euro kursa kāpums attiecībā pret ASV dolāru un Japānas jenu 2017. gadā.

Gada beigu pārvērtēšanā izmantotie valūtu kursi bija šādi.

Valūtu kursi	2017	2016
ASV dolāri par euro	1.1993	1.0541
Japānas jenas par euro	135.01	123.40
Ķīnas renminbi par euro	7.8044	7.3202
Euro par SDR	1.1876	1.2746
Euro par zelta Trojas unci	1 081.881	1 098.046

15. Kapitāls un rezerves

15.1. Kapitāls

ECB parakstītā kapitāla apjoms ir 10 825 007 069 euro. Euro zonas un ārpus euro zonas esošo valstu NCB apmaksātais kapitāls ir 7 740 076 935 euro.

Euro zonas valstu NCB pilnībā apmaksājušas savu parakstītā kapitāla daļu, kuras apjoms kopš 2015. gada 1. janvāra bija 7 619 884 851 euro, kā parādīts tabulā.³⁹

	Kapitāla atslēga kopš 2015. gada 1. janvāra ⁴⁰ (%)	Apmaksātais kapitāls kopš 2015. gada 1. janvāra (euro)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	2.4778	268 222 025
<i>Deutsche Bundesbank</i>	17.9973	1 948 208 997
<i>Eesti Pank</i>	0.1928	20 870 614
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	1.1607	125 645 857
<i>Bank of Greece</i>	2.0332	220 094 044
<i>Banco de España</i>	8.8409	957 028 050
<i>Banque de France</i>	14.1792	1 534 899 402
<i>Banca d'Italia</i>	12.3108	1 332 644 970
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1513	16 378 236
<i>Latvijas Banka</i>	0.2821	30 537 345
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4132	44 728 929
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.2030	21 974 764
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	0.0648	7 014 605
<i>De Nederlandsche Bank</i>	4.0035	433 379 158
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1.9631	212 505 714
<i>Banco de Portugal</i>	1.7434	188 723 173
<i>Banka Slovenije</i>	0.3455	37 400 399
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.7725	83 623 180
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2564	136 005 389
Kopā	70.3915	7 619 884 851

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB jāapmaksā 3.75% no to parakstītā kapitāla, piedaloties ECB darbības izmaksu segšanā. Kopš 2015. gada 1. janvāra iemaksas kopējais apjoms bijis 120 192 083 euro. Ārpus euro zonas esošās NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, un tās arī neuzņemas saistības segt nekādus ECB zaudējumus.

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB samaksājušas šādas summas.

³⁹ Atsevišķās summas noapaļotas līdz tuvākajam euro. Tāpēc skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa tabulā var atšķirties no kopsummas.

⁴⁰ Atsevišķo valstu NCB procentuālo daļu ECB kapitāla parakstīšanas atslēgā pēdējo reizi koriģēja 2014. gada 1. janvārī. Taču, ņemot vērā to, ka 2015. gada 1. janvārī Lietuva kļuva par euro zonas dalībvalsti, euro zonas valstu NCB kopējā kapitāla atslēgas daļa ECB kopējā kapitālā palielinājās, savukārt ārpus euro zonas esošo valstu NCB kopējā kapitāla atslēgas daļa samazinājās. Kopš tā laika pārmaiņas nav notikušas.

	Kapitāla atslēga kopš 2015. gada 1. janvāra (%)	Apmaksātais kapitāls kopš 2015. gada 1. janvāra (euro)
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	0.8590	3 487 005
<i>Česká národní banka</i>	1.6075	6 525 450
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.4873	6 037 512
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0.6023	2 444 963
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3798	5 601 129
<i>Narodowy Bank Polski</i>	5.1230	20 796 192
<i>Banca Națională a României</i>	2.6024	10 564 124
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.2729	9 226 559
<i>Bank of England</i>	13.6743	55 509 148
Kopā	29.6085	120 192 083

Ārpusbilances instrumenti

16. Vērtspapīru aizdevumu programmas

ECB pašu kapitāla pārvaldības ietvaros ECB noslēgusi vērtspapīru aizdevumu līgumu. Saskaņā ar to specializēta iestāde ECB vārdā veic vērtspapīru aizdevuma darījumus.

Turklāt saskaņā ar Padomes lēmumiem ECB nodrošinājusi, ka pirmās, otrās un trešās NOIP ietvaros iegādāto vērtspapīru turējumi, kā arī VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru turējumi un tādu VTP ietvaros iegādāto vērtspapīru turējumi, kurus atļauts iegādāties arī VSAIP ietvaros, ir pieejami aizdevumiem.⁴¹

Ja vien šīs vērtspapīru aizdevumu operācijas nav veiktas pret naudas līdzekļu nodrošinājumu, kas gada beigās nav ieguldīts, tās uzrāda ārpusbilances kontos.⁴² Šādu vērtspapīru aizdevumu operāciju atlikums 2017. gada 31. decembrī bija 13.4 mljrd. euro (2016. gadā – 10.9 mljrd. euro). No šā apjoma 7.2 mljrd. euro (2016. gadā – 3.9 mljrd. euro) bija saistīti ar monetārās politikas mērķiem turētu vērtspapīru aizdevumiem.

17. Biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi

Noslēgto ārvalstu valūtu darījumu atlikumi, kas uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus kursiem, 2017. gada 31. decembrī bija šādi.

Biržā tirgotie ārvalstu valūtas procentu likmju nākotnes līgumi	2017 Līguma vērtība (euro)	2016 Līguma vērtība (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pirkšanas līgumi	6 518 052 197	558 770 515	5 959 281 682
Pārdošanas līgumi	6 584 789 977	2 258 798 975	4 325 991 002

Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

18. Procentu likmju mijmaiņas darījumi

2017. gada 31. decembrī procentu likmju mijmaiņas darījumu atlikuma nosacītā vērtība bija 415.9 milj. euro (2016. gadā – 378.3 milj. euro; atlikumi uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus procentu likmēm). Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

⁴¹ ECB neiegādājas vērtspapīrus USAIP ietvaros, tāpēc tai nav attiecīgu turējumu, kas pieejami aizdevumiem.

⁴² Ja gada beigās ir neieguldīts naudas līdzekļu nodrošinājums, attiecīgās aizdevumu operācijas uzrāda bilances kontos (sk. 8. skaidrojumu "Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm" un 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

19. Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi

Ārējo rezervju pārvaldība

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi 2017. gadā noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros. Sakarā ar šo darījumu atlikumu 2017. gada 31. decembrī atbilstoši gada beigu tirgus kursiem uzrādītas šādas prasības un saistības.

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Prasības	2 731 848 697	3 123 544 615	(391 695 918)
Saistības	2 719 012 506	2 855 828 167	(136 815 661)

Likviditāti palielinošās operācijas

Sakarā ar likviditātes ASV dolāros nodrošināšanu Eurosistēmas darījuma partneriem radušies prasību un saistību ASV dolāros atlikumi, kuru norēķinu diena ir 2017. gadā (sk. 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

20. Aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšana

2017. gadā ECB joprojām bija atbildīga par vidēja termiņa finansiālās palīdzības iespējas, Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma, Eiropas Finanšu stabilitātes fonda un Eiropas Stabilitātes mehānisma (ESM) ietvaros veikto ES aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu, kā arī par Grieķijas aizdevumu iespējas līgumu. 2017. gadā ECB apstrādāja maksājumus saistībā ar šīm operācijām, kā arī dalībvalstu maksājumus saistībā ar ESM autorizētā kapitāla parakstīšanu.

21. Iespējamās saistības sakarā ar nepabeigtiem tiesas procesiem

Vairāki Kipras kredītiestāžu noguldītāji, akcionāri un obligāciju turētāji uzsākuši četrus tiesas procesus pret ECB un citām ES iestādēm. Prasības iesniedzēji apgalvo, ka cietuši finansiālus zaudējumus tiesību aktu dēļ, kuri, viņuprāt, izraisījuši šo kredītiestāžu pārstrukturēšanu saistībā ar finansiālās palīdzības programmu Kiprai. ES Vispārējā tiesa 2014. gadā noraidīja 12 līdzīgu lietu kā pilnībā nepieņemamas. Pret astoņiem no šiem lēmumiem tika iesniegta apelācija, un 2016. gadā Eiropas Savienības Tiesa vai nu atzina lietas par nepieņemamām, vai lēma par labu ECB. ECB dalība šajā procesā, kura rezultātā tika noslēgta finansiālās palīdzības programma, bija saistīta tikai ar tehniskas konsultācijas sniegšanu

saskaņā ar ESM Līgumu un sadarbībā ar Eiropas Komisiju, kā arī ar nesaistoša atzinuma sniegšanu par Kipras sagatavoto noregulējuma likumprojektu. Tāpēc tiek uzskatīts, ka ECB šo tiesas procesu dēļ necietīs zaudējumus.

Peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumi

22. Tīrie procentu ienākumi

22.1. Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi

Šo posteni veido šādi procentu ienākumi (neietverot procentu izdevumus), kas saistīti ar ECB tīrajiem ārējo rezervju aktīviem.

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Procentu ienākumi no pieprasījuma noguldījumu kontiem	5 111 897	1 499 288	3 612 609
Procentu ienākumi no naudas tirgus noguldījumiem	54 839 007	18 095 835	36 743 172
Procentu izdevumi par <i>repo</i> darījumiem	(1 101 476)	(34 017)	(1 067 459)
Procentu ienākumi no reversajiem <i>repo</i> darījumiem	37 067 062	12 745 338	24 321 724
Procentu ienākumi no vērtspapīriem	389 779 270	304 958 993	84 820 277
Procentu ienākumi/(izdevumi) par procentu likmju mijmaiņas darījumiem	(109 873)	19 080	(128 953)
Procentu ienākumi no biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem un valūtas mijmaiņas darījumiem	48 575 683	33 157 253	15 418 430
Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi (neto)	534 161 570	370 441 770	163 719 800

Tīrie procentu ienākumi 2017. gadā kopumā palielinājās, un tas galvenokārt skaidrojams ar ASV dolāru portfeļa procentu ienākumu pieaugumu.

22.2. Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā

Šis postenis ietver procentu ienākumus saistībā ar ECB daļu (8%) no kopējā euro banknošu emisijas apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 5.1. skaidrojumu "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā"). 2017. gadā šie procentu ienākumi bija vienādi ar nulli sakarā ar to, ka galveno refinansēšanas operāciju procentu likme visu gadu bija 0%.

22.3. Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm

Šajā postenī uzrādīta atlīdzība, ko izmaksā euro zonas NCB par to prasībām saistībā ar ārējo rezervju aktīviem, kas nodoti ECB (sk.11.1. skaidrojumu "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm"). 2017. gadā šī atlīdzība bija vienāda ar nulli, atspoguļojot to, ka galveno refinansēšanas operāciju procentu likme visu gadu bija 0%.

22.4. Pārējie procentu ienākumi un pārējie procentu izdevumi

2017. gadā šajos posteņos ietverti galvenokārt tīrie procentu ienākumi no vērtspapīriem, kurus ECB tur monetārās politikas mērķiem (1.1 mljrd. euro; 2016. gadā – 1.0 mljrd. euro). No šā apjoma 0.6 mljrd. euro (2016. gadā – 0.4 mljrd. euro) attiecās uz tīrajiem procentu ienākumiem no vērtspapīriem, kuri iegādāti AIP ietvaros, un 0.4 mljrd. euro (2016. gadā – 0.5 mljrd. euro) – uz tīrajiem procentu ienākumiem no vērtspapīriem, kuri iegādāti VTP ietvaros, t.sk. 154.5 milj. euro (2016. gadā – 185.3 milj. euro) no ECB VTP ietvaros iegādāto Grieķijas valdības obligāciju turējumiem.

Šo posteņu atlikušo daļu galvenokārt veidoja procentu ienākumi un izdevumi saistībā ar ECB pašu kapitāla portfeli (sk. 6.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi") un dažādiem citiem atlikumiem, par kuriem tiek maksāti procenti.

23. Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi

Neto realizēto guvumu no finanšu operācijām sadalījums 2017. gadā bija šāds.

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Neto realizētie guvumi no cenām	22 249 008	159 456 244	(137 207 236)
Neto realizētie guvumi no valūtu kursiem un zelta cenas	138 820 035	65 085 498	73 734 537
Neto realizētie guvumi no finanšu operācijām	161 069 043	224 541 742	(63 472 699)

Neto realizētie guvumi no cenām ietver realizētos guvumus un zaudējumus no vērtspapīriem, biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem un procentu likmju mijmaiņas darījumiem. Neto realizēto guvumu no cenām samazināšanās 2017. gadā galvenokārt skaidrojama ar realizēto guvumu no ASV dolāru portfeli turēto vērtspapīru cenām samazinājumu.

Neto realizēto guvumu no valūtas kursiem un zelta cenas kopējais pieaugums skaidrojams ar nelielas daļas ASV dolāru turējumu pārdošanu, lai segtu neliela Ķīnas renminbi portfeļa izveidi⁴³ (2.2. skaidrojumu "Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem").

24. Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana

2017. gadā tika norakstīta šādu finanšu aktīvu un pozīciju vērtība.

⁴³ Sk. ECB 2017. gada 13. jūnija paziņojumu presei.

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Nerealizētie zaudējumi no vērtspapīru cenas	(78 577 070)	(148 159 250)	69 582 180
Nerealizētie zaudējumi no valūtas kursiem	(26 556 261)	(12 760)	(26 543 501)
Kopā norakstītā vērtība	(105 133 331)	(148 172 010)	43 038 679

Vairāku ASV dolāru portfeli turēto vērtspapīru tirgus vērtība 2017. gadā turpināja kristies, vienlaikus pieaugot atbilstošajām ienesīguma likmēm. Tā rezultātā šajā gadā veidojās nerealizētie zaudējumi no cenām.

Nerealizētie zaudējumi no valūtas kursiem galvenokārt radušies, norakstot ECB Ķīnas renminbi turējuma vidējās iegādes izmaksas atbilstoši to 2017. gada beigu kursam sakarā ar šīs valūtas kursa kritumu attiecībā pret euro kopš veiktās iegādes.

25. Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Komisijas maksas ienākumi	452 095 734	382 191 051	69 904 683
Ar komisijas maksu saistītie izdevumi	(12 025 845)	(10 868 282)	(1 157 563)
Tīrie komisijas maksas ienākumi	440 069 889	371 322 769	68 747 120

2017. gadā šajā kategorijā ienākumus veidoja galvenokārt uzraudzības maksas un administratīvie sodi, kas uzlikti uzraudzītajām iestādēm par prudenciālās prasības ietverošā ES banku regulējuma (t.sk. ECB uzraudzības lēmumu) neievērošanu. Izdevumus galvenokārt veidoja glabāšanas maksa, kā arī maksas, kuras maksājamas ārējiem aktīvu pārvaldniekiem par atbilstošu ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru iegādes darījumu veikšanu saskaņā ar skaidrām Eurosistēmas instrukcijām un tās vārdā līdz 2017. gada martam.⁴⁴

Ienākumi un izdevumi, kas saistīti ar uzraudzības uzdevumiem

ECB 2014. gada novembrī sāka pildīt uzraudzības uzdevumus saskaņā ar VUM regulas 33. pantu.⁴⁵ Lai atgūtu ar šo uzdevumu veikšanu saistītos izdevumus, ECB no uzraudzītajām iestādēm iekasē gada maksu. ECB 2017. gada aprīlī paziņoja, ka 2017. gada uzraudzības maksas apjoms būs 425.0 milj. euro.⁴⁶ Šī summa pamatojās uz aplēsēm par 2017. gada izdevumiem saistībā ar uzraudzības uzdevumiem 464.7 milj. euro apjomā, kas koriģēti, ņemot vērā 1) 2016. gadā iekasēto uzraudzības maksu pārpalikumu 41.1 milj. euro apjomā un 2) saistībā ar

⁴⁴ Sk. ECB 2016. gada 15. decembra paziņojumu preseī.

⁴⁵ Padomes 2013. gada 15. oktobra Regula (ES) Nr. 1024/2013, ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV L 287, 29.10.2013., 63. lpp.).

⁴⁶ Par šo summu 2017. gada oktobrī tika sagatavots rēķins ar samaksas termiņu līdz 2017. gada 30. novembrim.

uzraudzīto iestāžu skaita vai to statusa pārmaiņām atmaksātās summas⁴⁷ (1.4 milj. euro).

Pamatojoties uz ECB faktiskajiem izdevumiem saistībā ar banku uzraudzības uzdevumu veikšanu, ar uzraudzības maksām saistītie ienākumi 2017. gadā bija 436.7 milj. euro. Neto pārpalikums 27.9 milj. euro apjomā, ko veido aplēsto izdevumu (464.7 milj. euro) un faktisko izdevumu (436.7 milj. euro) starpība 2017. gadā, uzrādīts postenī "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi" (sk. 12.2.skaidrojumu "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi"). Tas tiks atskaitīts no 2018. gadā iekasējamās uzraudzības maksu summas.

ECB ir tiesības arī noteikt uzraudzītajām iestādēm administratīvos sodus par prudenciālās prasības ietverošā ES banku regulējuma (t.sk. ECB uzraudzības lēmumu) neievērošanu.⁴⁸ Ar tiem saistītie ienākumi netiek ņemti vērā, aprēķinot gada uzraudzības maksas. Tos uzrāda kā ienākumus ECB peļņas un zaudējumu aprēķinā un sadala euro zonas NCB saskaņā ar ECB peļņas sadales kārtību. ECB 2017. gadā bija noteikusi uzraudzītajām iestādēm sodus 15.3 milj. euro apjomā.

Tādējādi ECB ienākumi saistībā ar uzraudzības uzdevumu pildīšanu 2017. gadā bija šādi.⁴⁹

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Uzraudzības maksas	436 746 219	382 151 355	54 594 864
<i>t.sk.:</i>			
<i>Ar nozīmīgajām iestādēm vai nozīmīgajām grupām saistītās maksas</i>	397 493 784	338 418 328	59 075 456
<i>Ar mazāk nozīmīgajām iestādēm vai mazāk nozīmīgajām grupām saistītās maksas</i>	39 252 435	43 733 027	(4 480 592)
Noteiktie administratīvie sodi	15 300 000	0	15 300 000
Kopā ar banku uzraudzības uzdevumiem saistītie ienākumi	452 046 219	382 151 355	69 894 864

Ar banku uzraudzību saistītie izdevumi rodas nozīmīgo iestāžu tiešas uzraudzības, mazāk nozīmīgo iestāžu uzraudzības pārraudzības un horizontālo uzdevumu un speciālo pakalpojumu veikšanas rezultātā. Tie ietver arī izmaksas, kas saistītas ar atbalsta funkcijām, t.sk. telpu, cilvēkresursu vadības, administratīvajiem pakalpojumiem, budžeta plānošanas un kontroles, grāmatvedības, juridiskajiem pakalpojumiem, iekšējā audita, statistikas un informācijas tehnoloģijām, kas palīdz ECB uzraudzības pienākumu pildīšanā.

Turklāt ar administratīvo sodu, kuru ECB bija noteikusi kādai uzraudzītajai iestādei, saistītās summas (11.2 milj. euro) iekasēšana tika uzskatīta par nedrošu, jo šīs

⁴⁷ Saskaņā ar ECB 2014. gada 22. oktobra Regulas (ES) Nr. 1163/2014 par uzraudzības maksām (ECB/2014/41; OV L 311, 31.10.2014., 23. lpp.) 7. pantu individuālās uzraudzības maksas koriģē gadījumos, kad 1) uzraudzītā iestāde vai uzraudzītā grupa tiek uzraudzīta tikai daļēji no uzraudzības maksas perioda vai kad 2) uzraudzītās iestādes vai uzraudzītās grupas statuss mainās no nozīmīgas uz mazāk nozīmīgu vai otrādi. Jebkuras šāda veida saņemtās vai atmaksātās summas tiek ņemtas vērā, aprēķinot nākamajos gados iekasējamās gada uzraudzības maksas kopējo summu.

⁴⁸ Sīkāka informācija par ECB noteiktajiem administratīvajiem sodiem atrodama [ECB banku uzraudzības interneta vietnē](#).

⁴⁹ Atsevišķās summas noapaļotas līdz tuvākajam euro. Tāpēc skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa tabulā var atšķirties no kopsummas.

iestādes banku darbības licence pēc tam tika anulēta un šī iestāde pašlaik atrodas likvidācijas procesā. Atbilstoši piesardzības principam gada beigās tika izveidots atskaitījums, kas atbilda šīs prasības pilnam apjomam (sk. 31. skaidrojumu "Pārējie izdevumi"). Ar to saistītie izdevumi netiek ņemti vērā, aprēķinot gada uzraudzības maksas, bet tiek uzrādīti ECB peļņas un zaudējumu aprēķinā un samazina tās neto rezultātu.

Kopējie faktiskie izdevumi saistībā ar ECB uzraudzības uzdevumiem 2017. gadā sadalīti šādās kategorijās.

	2017 (euro)	2016 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Algas un pabalsti	215 017 183	180 655 666	34 361 517
Īre un ēku uzturēšana	52 959 161	58 103 644	(5 144 483)
Citi darbības izdevumi	168 769 875	143 392 045	25 377 830
Ar banku uzraudzības uzdevumiem saistītie izdevumi, kas nosaka uzraudzības maksas	436 746 219	382 151 355	54 594 864
Atskaitījums nedrošiem administratīvajiem sodiem	11 200 000	0	11 200 000
Kopā izdevumi par banku uzraudzības uzdevumiem	447 946 219	382 151 355	65 794 864

ECB darbinieku, kuri darbojas banku uzraudzības jomā, kopējā skaita pieaugums un izdevumu par ārējo konsultatīvo atbalstu kāpums, kas pamatā saistīts ar iekšējo modeļu mērķpārbaudi (IMM), noteica faktisko banku uzraudzības izdevumu palielināšanos 2017. gadā salīdzinājumā ar 2016. gadu.

26. Kapitāla akciju un līdzdalības kapitālā ienākumi

Šajā postenī iekļautas dividendes, kas saņemtas par ECB piederošajām SNB akcijām (sk. 6.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

27. Pārējie ienākumi

Dažādos pārējos ienākumus 2017. gadā radīja galvenokārt euro zonas NCB uzkrātās iemaksas, piedaloties ECB izdevumos saistībā ar kopējiem Eurosistēmas projektiem.

28. Personāla izmaksas

Personāla izmaksu pieaugumu galvenokārt noteica lielāks ECB darbinieku vidējais skaits 2017. gadā un izdevumi saistībā ar darba attiecību pārtraukšanas pabalstiem, kas radās 2017. gadā uzsāktās KMA shēmas ietvaros (sk. 12.3. skaidrojumu "Dažādi").

Šajā kategorijā ietvertas algas, pabalsti, darbinieku apdrošināšana un dažādas pārējās izmaksas (366.0 milj. euro; 2016. gadā – 349.5 milj. euro). Šajā postenī iekļauti arī 169.2 milj. euro (2016. gadā – 117.0 milj. euro), kas atzīti saistībā ar ECB

pēcnodarbinātības pabalstiem, citiem ilgtermiņa pabalstiem un darba attiecību pārtraukšanas pabalstiem (sk. 12.3. skaidrojumu "Dažādi").

Algas un pabalsti pamatā veidoti atbilstoši Eiropas Savienības atalgojuma shēmai un ir ar to salīdzināmi.

Valdes locekļi un ECB nodarbinātie Uzraudzības valdes locekļi saņem pamatalgu, savukārt ECB nodarbinātie Uzraudzības valdes locekļi, kuri strādā nepilnu darba laiku, var saņemt papildu atalgojumu atkarībā no apmeklēto sanāksmju skaita. Turklāt Valdes locekļi un ECB nodarbinātie Uzraudzības valdes locekļi, kuri strādā pilnu darba laiku, saņem papildu pabalstus mājokļa īrei un reprezentācijas izdevumiem. Prezidentam mājokļa īres pabalsta vietā tiek nodrošināta oficiāla rezidence, kas pieder ECB. Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumiem gan Valdes, gan Uzraudzības valdes locekļiem var būt tiesības saņemt mājokļa, bērna kopšanas un izglītības pabalstu (atbilstoši personiskajiem apstākļiem). Algu apliek ar nodokli, ko iekasē Eiropas Savienība, kā arī no tās atvelk iemaksas pensiju, veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās. Pabalstus neapliek ar nodokļiem un neiekļauj pensiju aprēķinā.

Valdes locekļiem un ECB nodarbinātajiem Uzraudzības valdes locekļiem (t.i., neietverot valstu uzraudzības iestāžu pārstāvjus) izmaksātās pamatalgas 2017. gadā bija šādas.⁵⁰

	2017 (euro)	2016 ⁵¹ (euro)
Mario Dragi (<i>Mario Draghi</i> , prezidents)	396 900	389 760
Vitors Konstansiu (<i>Vitor Constancio</i> , viceprezidents)	340 200	334 080
Peters Prāts (<i>Peter Praet</i> , Valdes loceklis)	283 488	278 388
Benuā Kerē (<i>Benoît Cœuré</i> , Valdes loceklis)	283 488	278 388
Īvs Meršs (<i>Yves Mersch</i> , Valdes loceklis)	283 488	278 388
Sabīne Lautenšlēgere (<i>Sabine Lautenschläger</i> , Valdes locekle)	283 488	278 388
Kopā Valde	1 871 052	1 837 392
Kopā Uzraudzības valde (ECB nodarbinātie locekļi) ⁵²	793 817	632 060
<i>t.sk.:</i>		
<i>Daniela Nuī</i> (<i>Danièle Nouy</i> , Uzraudzības valdes priekšsēdētāja)	283 488	278 388
Kopā	2 664 869	2 469 452

Arī Uzraudzības valdes locekļi, kuri strādā nepilnu darba laiku, 2017. gadā saņēma papildu atalgojumu 96 470 mljrd. euro (2016. gadā – 343 341 mljrd. euro).

Kopā Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem izmaksātie pabalsti un iemaksas, ko ECB veica veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmā par

⁵⁰ Summas norādītas bruto izteiksmē, t.i., pirms jebkādu Eiropas Savienības nodokļu samaksas.

⁵¹ Pagājušajā gadā publicētās prezidenta un viceprezidenta algas ietvēra ikgadējo vispārējo algu korekciju (VAK). Pārējiem abu valžu locekļiem, t.sk. Uzraudzības valdes priekšsēdētājam, VAK tika retrospektīvi piemērotas 2017. gadā.

⁵² Šajā kopsummā nav ietverta Uzraudzības valdes priekšsēdētāja vietnieces Sabīnes Lautenšlēgeres alga, kas uzrādīta kopā ar pārējo Valdes locekļu atalgojumu.

Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem, bija 852 998 euro (2016. gadā – 807 475 euro). Pieaugums salīdzinājumā ar 2016. gadu skaidrojams galvenokārt ar jauna locekļa pievienošanos Uzraudzības valdei 2017. gada februārī.

Pensiju maksājumi, ieskaitot pēcnodarbinātības pabalstus, bijušajiem Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem vai viņu apgādājamiem un iemaksas veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās bija 857 476 euro (2016. gadā – 834 668 euro).⁵³

2017. gada beigās faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits, kam bija darba līgumi ar ECB, bija 3 384⁵⁴ (t.sk. 330 – vadošos amatos). 2017. gadā notika šādas darbinieku skaita pārmaiņas.

	2017	2016
Kopējais darbinieku skaits pagājušā gada beigās	3 171	2 871
Jaunie darbinieki	726	725
Aizgājušie darbinieki	(443)	(380)
Neto palielinājums/(samazinājums) sakarā ar nepilna laika nodarbinātības tendenču maiņu	(70)	(45)
Kopējais darbinieku skaits 31. decembrī	3 384	3 171
<i>t.sk.:</i>		
<i>Aizgājušie darbinieki 31. decembrī</i>	113	80
Vidējais darbinieku skaits	3 254	3 007

29. Administratīvie izdevumi

Šo posteni veido 463.2 milj. euro (2016. gadā – 414.2 milj. euro), un tas ietver visus pārējos kārtējos izdevumus saistībā ar telpu tīri un uzturēšanu, informācijas tehnoloģijām, precēm un aprīkojumu, kas nav kapitālieguldījumi, profesionālajiem pakalpojumiem un pārējiem pakalpojumiem un piegādēm, kā arī izdevumus, kas saistīti ar personālu, t.sk. darbinieku pieņemšanas, pārcelšanas un apmācības izdevumus.

30. Banknošu ražošanas pakalpojumi

Šie izdevumi veidojušies galvenokārt sakarā ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp banknošu spiestuvēm un NCB saistībā ar jaunu banknošu piegādi un starp NCB saistībā ar banknošu trūkuma novēršanu, izmantojot banknošu pārpalikumu. Šīs izmaksas centralizēti sedz ECB.

⁵³ Peļņas un zaudējumu aprēķinā iekļauto neto summu saistībā ar pašreizējo ECB Valdes locekļu un ECB nodarbināto Uzraudzības valdes locekļu pensiju shēmu sk. 12.3. skaidrojumā "Dažādi".

⁵⁴ Nav ietverti bezalgas atvaļinājumā esošie darbinieki. Šajā skaitā ietverti darbinieki ar pastāvīgiem, noteikta termiņa vai īstermiņa darba līgumiem un ECB Absolventu programmas dalībnieki. Ietverti arī darbinieki, kas atrodas dzemdību un bērna kopšanas vai ilgstošā slimības atvaļinājumā.

31. Pārējie izdevumi

2017. gadā šo posteni veidoja atskaitījums par administratīvo sodu, kuru ECB bija noteikusi kādai uzraudzītajai iestādei un kura iekasēšana tika uzskatīta par nedrošu (sk. 25. skaidrojumu "Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi").

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft
Mergenthalerallee 3-5
65760 Eschborn/Frankfurt/M.
Postfach 53 23
65728 Eschborn/Frankfurt/M.

Claus-Peter Wagner
Managing Partner Financial Services
Telefon +49 6196 996 26512
Telefax +49 181 3943 26512
claus-peter.wagner@de.ey.com
www.de.ey.com

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

14 February 2018

Independent auditor's report

Opinion

We have audited the financial statements of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2017, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes.

In our opinion, the accompanying financial statements of the European Central Bank give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as at 31 December 2017 and of the results of its operations for the year then ended, in accordance with the principles established by the Governing Council, which are laid down in Decision (EU) 2016/2247 of the ECB of 3 November 2016 on the annual accounts of the ECB (ECB/2016/35), as amended.

Basis for Opinion

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing (ISAs). Our responsibilities under those standards are further described in the Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial Statements section of our report. We are independent of the European Central Bank in accordance with the German ethical requirements that are relevant to our audit of the financial statements, which are consistent with the International Ethics Standards Board for Accountants' Code of Ethics for Professional Accountants (IESBA Code) and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements. We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Responsibilities of the European Central Bank's Executive Board and Those Charged with Governance for the Financial Statements

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of the financial statements in accordance with the principles established by the Governing Council, which are laid down in Decision (EU) 2016/2247 of the ECB of 3 November 2016 on the annual accounts of the ECB (ECB/2016/35), as amended, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the financial statements, the Executive Board is responsible for using the going concern basis of accounting in accordance with Article 4 of the applicable Decision (ECB/2016/35), as amended.

Those charged with governance are responsible for overseeing the European Central Bank's financial reporting process.

Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial Statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these financial statements.

As part of an audit in accordance with ISAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control.
- Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control.
- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management.
- Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the entity's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditor's report to the related disclosures in the financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditor's report.
- Evaluate the overall presentation, structure and content of the financial statements, including the disclosures, and whether the financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation

We communicate with those charged with governance regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal control that we identify during our audit.

We also provide those charged with governance with a statement that we have complied with relevant ethical requirements regarding independence, and to communicate with them all relationships and other matters that may reasonably be thought to bear on our independence, and where applicable, related safeguards.

Yours sincerely,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Victor Veger
Certified Public Accountant

Šo ECB ārējā revidenta ziņojuma neoficiālo tulkojumu nodrošinājusi ECB. Neatbilstības gadījumā noteicošais ir EY parakstītais teksts angļu valodā.

Eiropas Centrālās bankas
prezidentam un Padomei
Frankfurtē pie Mainas

2018. gada 14. februārī

Neatkarīga revidenta ziņojums

Atzinums

Mēs esam veikuši pievienoto Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatu, kas ietver 2017. gada 31. decembra bilanci, peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās šajā datumā, un nozīmīgu grāmatvedības principu un citu skaidrojumu kopsavilkumu, revīziju. Mūsaprāt, Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Eiropas Centrālās bankas finansiālo stāvokli 2017. gada 31. decembrī un tās darbības rezultātiem gadā, kas noslēdzās šajā datumā, saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti ECB 2016. gada 3. novembra Lēmumā (ES) 2016/2247 par ECB gada pārskatiem (ECB/2016/35; ar grozījumiem).

Pamats atzinumam

Mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem (SRS). Mūsu atbildība saskaņā ar šiem standartiem ir sīkāk aplūkota mūsu ziņojuma sadaļā "Revidenta atbildība par finanšu pārskatu revīziju". Mēs esam neatkarīgi no Eiropas Centrālās bankas atbilstoši Vācijā noteiktajām ētikas prasībām, kuras attiecas uz mūsu veikto finanšu pārskatu revīziju, kas ir saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes Profesionālo grāmatvežu ētikas kodeksu (SGĒSP Kodekss), un mēs esam pildījuši citus savus ētiskos pienākumus saskaņā ar šīm prasībām. Uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi ir pietiekami un atbilstoši mūsu revīzijas atzinuma izteikšanai.

Eiropas Centrālās bankas Valdes un personu, kam uzticēta pārvalde, atbildība par finanšu pārskatiem

Valde ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti ECB 2016. gada 3. novembra Lēmumā (ES) 2016/2247 par ECB gada pārskatiem (ECB/2016/35; ar grozījumiem), un par tādu iekšējās kontroles sistēmu, kāda saskaņā ar Valdes lēmumu nepieciešama, lai būtu iespējams sagatavot finanšu pārskatus, kuros nav krāpšanas vai kļūdu radītu būtisku neatbilstību.

Sagatavojot finanšu pārskatus, Valde ir atbildīga par darbības turpināšanas principa ievērošanu saskaņā ar piemērojamā Lēmuma (ECB/2016/35; ar grozījumiem) 4. pantu.

Personas, kam uzticēta pārvalde, ir atbildīgas par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatu sniegšanas procesa pārraudzību.

Revidenta atbildība par finanšu pārskatu revīziju

Mūsu mērķis ir gūt pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos kopumā nav krāpšanas vai kļūdu radītu būtisku neatbilstību, un sniegt revidenta ziņojumu, kas ietver mūsu atzinumu. Pietiekamai pārliecībai ir augsts ticamības līmenis, taču tā negarantē, ka revīzija, kas veikta saskaņā ar SRS, vienmēr konstatēs būtiskas neatbilstības, ja tādas pastāv. Neatbilstības var radīt krāpšana vai kļūdas, un tās uzskatāmas par būtiskām, ja atsevišķi vai kopumā tās var nozīmīgi ietekmēt ar tautsaimniecību saistītus lēmumus, kas pieņemti, pamatojoties uz šiem finanšu pārskatiem.

Veicot revīziju saskaņā ar SRS, mēs sniedzam profesionālo spriedumu un saglabājam profesionālo skepticismu visā revīzijas gaitā. Papildus mēs veicam arī tālāk minēto.

- Identificējam un novērtējam krāpšanas vai kļūdu radītu būtisku neatbilstību riskus attiecībā uz finanšu pārskatiem, izstrādājam un veicam šiem riskiem atbilstošas revīzijas procedūras un gūstam revīzijas pierādījumus, kas ir pietiekami un atbilstoši mūsu atzinuma sniegšanai. Risks, ka netiek atklāta krāpšanas radīta būtiska neatbilstība, ir lielāks nekā risks, ka netiek atklāta kļūdu radīta būtiska neatbilstība, jo krāpšana var ietvert slepenas vienošanās, viltošanu, tīšu bezdarbību, nepatiesu atspoguļojumu vai izvairīšanos no iekšējās kontroles.
- Gūstam izpratni par iekšējo kontroli, kas saistīta ar revīziju, lai izstrādātu attiecīgajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, nevis lai sniegtu atzinumu par iestādes iekšējās kontroles efektivitāti.
- Novērtējam piemēroto grāmatvedības pamatprincipu atbilstību un grāmatvedības aplēšu un vadības sniegto saistīto skaidrojumu pamatotību.
- Izdarām secinājumus par to, vai vadība grāmatvedības uzskaitē atbilstoši piemēro darbības turpināšanas principu un, pamatojoties uz gūtajiem revīzijas pierādījumiem, secinām, vai pastāv būtiskas neatbilstības saistībā ar notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nopietnas šaubas par iestādes spēju turpināt darbību. Ja mēs secinām, ka pastāv būtiskas neatbilstības, revidenta ziņojumā mums jāvērs uzmanība uz attiecīgajiem skaidrojumiem finanšu pārskatos vai, ja šie skaidrojumi ir neatbilstoši, jāveic korekcijas mūsu atzinumā. Mūsu secinājumi pamatojas uz revīzijas pierādījumiem, kas gūti līdz revidenta ziņojuma sniegšanas datumam.
- Novērtējam finanšu pārskatos vispārēji sniegto informāciju, tā struktūru un saturu, t.sk. skaidrojumus, un to, vai finanšu pārskati patiesi atspoguļo pamatā esošos darījumus un notikumus.

Mēs ziņojam personām, kam uzticēta pārvalde, par jautājumiem attiecībā uz revīzijas plānoto apjomu un laiku, kā arī par nozīmīgiem revīzijas konstatējumiem, t.sk. jebkādiem nozīmīgiem trūkumiem iekšējā kontrolē, kurus mēs konstatējam revīzijas gaitā.

Personām, kam uzticēta pārvaldība, mēs sniedzam arī ziņojumu par to, ka esam ievērojuši attiecīgās ētikas prasības attiecībā uz neatkarību, un ziņojam par jebkādam attiecībām un citiem jautājumiem, kas var radīt šaubas par neatkarības principa ievērošanu un attiecīgos gadījumos saistītajiem drošības pasākumiem.

Ar cieņu,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Victor Veger
Certified Public Accountant

Peļņas vai zaudējumu sadales skaidrojums

Šis skaidrojums nav ECB 2017. gada finanšu pārskatu sastāvdaļa.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 33. pantu ECB tīro peļņu pārskaita šādi:

- a) Padomes noteiktu summu, kas nepārsniedz 20% no tīrās peļņas, pārskaita vispārējo rezervju fondā, kas nepārsniedz 100% no kapitāla; un
- b) atlikušo tīro peļņu sadala ECB akcionāriem proporcionāli to apmaksātajām daļām.⁵⁵

Ja ECB radušies zaudējumi, tos var kompensēt no ECB vispārējo rezervju fonda un, ja nepieciešams, saskaņā ar Padomes lēmumu – no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ienākumiem proporcionāli un līdz apjomiem, kādi iedalīti NCB saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu.⁵⁶

ECB 2017. gada tīrā peļņa bija 1 274.7 milj. euro. Saskaņā ar Padomes lēmumu 2018. gada 31. janvārī tika veikta starpperioda peļņas sadale euro zonas NCB 987.7 milj. euro apjomā. Turklāt Padome nolēma atlikušo peļņu (287.0 milj. euro) sadalīt euro zonas NCB.

	2017 (euro)	2016 (euro)
Gada peļņa	1 274 761 507	1 193 108 250
Starpperioda peļņas sadale	(987 730 460)	(966 234 559)
Gada peļņa pēc starpperioda peļņas sadales	287 031 047	226 873 691
Atlikušās peļņas sadale	(287 031 047)	(226 873 691)
Kopā	0	0

⁵⁵ Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, un tās arī neuzņemas saistības segt jebkādus ECB zaudējumus.

⁵⁶ Saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu NCB monetāro ienākumu summa jāsadala NCB proporcionāli to apmaksātajām daļām ECB kapitālā.

Saīsinājumi

ABSIP	"Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma"
AIP	aktīvu iegādes programma
CNY	Ķīnas renminbi
DRP	darbības riska pārvaldība
EBA	Euro banku asociācija
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
ES	Eiropas Savienība
ESM	Eiropas Stabilitātes mehānisms
IMM	iekšējo modeļu mērķpārbaude (<i>Targeted Review of Internal Models</i>)
IT	informācijas tehnoloģijas
KMA	karjeras maiņas atbalsts
NCB	nacionālā centrālā banka
NOIP	"Nodrošināto obligāciju iegādes programma"
ORC	Darbības risku komiteja (<i>Operational Risk Committee</i>)
RMC	Riska vadības komiteja (<i>Risk Management Committee</i>)
SDR	Speciālās aizņēmuma tiesības
SNB	Starptautisko norēķinu banka
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
TARGET2	Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu sistēma (<i>Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system</i>)
USAIP	"Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma"
VAK	vispārējā algu korekcija
VaR	riskam pakļautā vērtība (<i>value at risk</i>)
VSAIP	"Valsts sektora aktīvu iegādes programma"
VTP	"Vērtspapīru tirgu programma"
VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms

Eurosistēmas konsolidētā bilance 2017. gada 31. decembrī¹

(milj. euro)²

AKTĪVI	2017. gada 31. decembris	2016. gada 31. decembris
1. Zelts un zeltā izteikti debitoru parādi	376 300	382 061
2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	296 217	327 859
2.1. SVF debitoru parādi	70 214	78 752
2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	226 002	249 107
3. Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	38 058	30 719
4. Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	19 364	19 082
4.1. Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	19 364	19 082
4.2. Kredītiespēju prasības VKM II ietvaros	0	0
5. Euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi euro	764 310	595 873
5.1. Galvenās refinansēšanas operācijas	3 372	39 131
5.2. Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	760 639	556 570
5.3. Precizējošās reversās operācijas	0	0
5.4. Strukturālās reversās operācijas	0	0
5.5. Aizdevumu iespēja uz nakti	299	172
5.6. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu kredīti	0	0
6. Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	37 563	69 134
7. Euro zonas valstu rezidentu vērtspapīri euro	2 660 726	1 974 866
7.1. Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	2 386 012	1 653 995
7.2. Pārējie vērtspapīri	274 714	320 870
8. Valdības parāds euro	25 015	26 460
9. Pārējie aktīvi	254 010	235 384
Kopā aktīvi	4 471 563	3 661 439

¹ Izmantoti operatīvi neauditēti dati. Visu NCB finanšu pārskati tiks pabeigti 2018. gada maija beigās, un pēc tam tiks publicēta Eurosistēmas galīgā konsolidētā gada bilance.

² Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

PASĪVI	2017. gada 31. decembris	2016. gada 31. decembris
1. Banknotes apgrozībā	1 170 716	1 126 215
2. Saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	1 881 596	1 313 264
2.1. Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	1 185 792	888 988
2.2. Noguldījumu iespēja uz nakti	695 801	424 208
2.3. Termiņnoguldījumi	0	0
2.4. Precizējošās reversās operācijas	0	0
2.5. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	2	69
3. Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	20 984	9 427
4. Emitētie parāda vērtspapīri	0	0
5. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	286 889	220 760
5.1. Saistības pret valdību	168 457	114 887
5.2. Pārējās saistības	118 432	105 873
6. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	355 381	205 678
7. Saistības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	3 830	3 644
8. Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	11 254	9 301
8.1. Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	11 254	9 301
8.2. Kredītiespēju saistības VKM II ietvaros	0	0
9. Saistības pret SVF Speciālo aizņēmuma tiesību ietvaros	55 218	59 263
10. Pārējās saistības	225 543	218 929
11. Pārvērtēšanas konti	357 852	394 357
12. Kapitāls un rezerves	102 298	100 601
Kopā pasīvi	4 471 563	3 661 439

Statistical section

1. Financial and monetary developments	S2
2. Economic activity	S14
3. Prices and costs	S28
4. Exchange rates and balance of payments	S35
5. Fiscal developments	S40

Further information

ECB statistics:	http://sdw.ecb.europa.eu/
Methodological definitions can be found in the General Notes to the Statistics Bulletin:	http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=10000023
Details on calculations can be found in the Technical Notes to the Statistics Bulletin:	http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=10000022
Explanations of terms and abbreviations can be found in the ECB's statistics glossary:	http://www.ecb.europa.eu/home/glossary/html/glossa.en.html

Specific methodological note

Multi-annual averages of growth rates are calculated using the geometric mean. For all the other indicators included in this section, the multi-annual averages are computed using the arithmetic mean.

Cut-off date for the Statistical section

The cut-off date for the statistics included in the Statistical section was 15 March 2018.

Conventions used in the table

-	data do not exist/data are not applicable	(p)	provisional
.	data are not yet available	s.a.	seasonally adjusted
...	nil or negligible	n.s.a.	non-seasonally adjusted

1 Financial and monetary developments

1.1 Key ECB interest rates

(levels in percentages per annum; changes in percentage points)

With effect from: ¹⁾	Deposit facility		Main refinancing operations			Marginal lending facility	
			Fixed rate tenders	Variable rate tenders			
	Level	Change	Fixed rate	Minimum bid rate	Change	Level	Change
			Level	Level			
	1	2	3	4	5	6	7
1999 1 Jan.	2.00	-	3.00	-	-	4.50	-
4 Jan. ²⁾	2.75	0.75	3.00	-	...	3.25	-1.25
22 Jan.	2.00	-0.75	3.00	-	...	4.50	1.25
9 Apr.	1.50	-0.50	2.50	-	-0.50	3.50	-1.00
5 Nov.	2.00	0.50	3.00	-	0.50	4.00	0.50
2000 4 Feb.	2.25	0.25	3.25	-	0.25	4.25	0.25
17 Mar.	2.50	0.25	3.50	-	0.25	4.50	0.25
28 Apr.	2.75	0.25	3.75	-	0.25	4.75	0.25
9 June	3.25	0.50	4.25	-	0.50	5.25	0.50
28 June ³⁾	3.25	...	-	4.25	...	5.25	...
1 Sep.	3.50	0.25	-	4.50	0.25	5.50	0.25
6 Oct.	3.75	0.25	-	4.75	0.25	5.75	0.25
2001 11 May	3.50	-0.25	-	4.50	-0.25	5.50	-0.25
31 Aug.	3.25	-0.25	-	4.25	-0.25	5.25	-0.25
18 Sep.	2.75	-0.50	-	3.75	-0.50	4.75	-0.50
9 Nov.	2.25	-0.50	-	3.25	-0.50	4.25	-0.50
2002 6 Dec.	1.75	-0.50	-	2.75	-0.50	3.75	-0.50
2003 7 Mar.	1.50	-0.25	-	2.50	-0.25	3.50	-0.25
6 June	1.00	-0.50	-	2.00	-0.50	3.00	-0.50
2005 6 Dec.	1.25	0.25	-	2.25	0.25	3.25	0.25
2006 8 Mar.	1.50	0.25	-	2.50	0.25	3.50	0.25
15 June	1.75	0.25	-	2.75	0.25	3.75	0.25
9 Aug.	2.00	0.25	-	3.00	0.25	4.00	0.25
11 Oct.	2.25	0.25	-	3.25	0.25	4.25	0.25
13 Dec.	2.50	0.25	-	3.50	0.25	4.50	0.25
2007 14 Mar.	2.75	0.25	-	3.75	0.25	4.75	0.25
13 June	3.00	0.25	-	4.00	0.25	5.00	0.25
2008 9 July	3.25	0.25	-	4.25	0.25	5.25	0.25
8 Oct.	2.75	-0.50	-	-	-	4.75	-0.50
9 Oct. ⁴⁾	3.25	0.50	-	-	-	4.25	-0.50
15 Oct. ⁵⁾	3.25	...	3.75	-	-0.50	4.25	...
12 Nov.	2.75	-0.50	3.25	-	-0.50	3.75	-0.50
10 Dec.	2.00	-0.75	2.50	-	-0.75	3.00	-0.75
2009 21 Jan.	1.00	-1.00	2.00	-	-0.50	3.00	...
11 Mar.	0.50	-0.50	1.50	-	-0.50	2.50	-0.50
8 Apr.	0.25	-0.25	1.25	-	-0.25	2.25	-0.25
13 May	0.25	...	1.00	-	-0.25	1.75	-0.50
2011 13 Apr.	0.50	0.25	1.25	-	0.25	2.00	0.25
13 July	0.75	0.25	1.50	-	0.25	2.25	0.25
9 Nov.	0.50	-0.25	1.25	-	-0.25	2.00	-0.25
14 Dec.	0.25	-0.25	1.00	-	-0.25	1.75	-0.25
2012 11 July	0.00	-0.25	0.75	-	-0.25	1.50	-0.25
2013 8 May	0.00	...	0.50	-	-0.25	1.00	-0.50
13 Nov.	0.00	...	0.25	-	-0.25	0.75	-0.25
2014 11 June	-0.10	-0.10	0.15	-	-0.10	0.40	-0.35
10 Sep.	-0.20	-0.10	0.05	-	-0.10	0.30	-0.10
2015 9 Dec.	-0.30	-0.10	0.05	-	...	0.30	...
2016 16 Mar.	-0.40	-0.10	0.00	-	-0.05	0.25	-0.05

Source: ECB.

- 1) From 1 January 1999 to 9 March 2004, the date refers to the deposit and marginal lending facilities. For main refinancing operations, changes in the rate are effective from the first operation following the date indicated. The change on 18 September 2001 was effective on that same day. From 10 March 2004 the date refers both to the deposit and marginal lending facilities, and to the main refinancing operations (with changes effective from the first main refinancing operation following the Governing Council decision), unless otherwise indicated.
- 2) On 22 December 1998 the ECB announced that, as an exceptional measure between 4 and 21 January 1999, a narrow corridor of 50 basis points would be applied between the interest rates for the marginal lending facility and the deposit facility, aimed at facilitating the transition to the new monetary regime by market participants.
- 3) On 8 June 2000 the ECB announced that, starting from the operation to be settled on 28 June 2000, the main refinancing operations of the Eurosystem would be conducted as variable rate tenders. The minimum bid rate refers to the minimum interest rate at which counterparties may place their bids.
- 4) As of 9 October 2008 the ECB reduced the standing facilities corridor from 200 basis points to 100 basis points around the interest rate on the main refinancing operations. The standing facilities corridor was restored to 200 basis points as of 21 January 2009.
- 5) On 8 October 2008 the ECB announced that, starting from the operation to be settled on 15 October, the weekly main refinancing operations would be carried out through a fixed rate tender procedure with full allotment at the interest rate on the main refinancing operations. This change overrode the previous decision (made on the same day) to cut by 50 basis points the minimum bid rate on the main refinancing operations conducted as variable rate tenders.

1 Financial and monetary developments

1.2 Eurosystem monetary policy operations allotted through tender procedures ¹⁾

(EUR millions; interest rates in percentages per annum)

1.2.1 Main and longer-term refinancing operations ^{2), 3)}

Date of settlement	Bids (amount)	Number of participants	Allotment (amount)	Fixed rate tender procedures	Variable rate tender procedures			Running for (...) days
				Fixed rate	Minimum bid rate	Marginal rate ⁴⁾	Weighted average rate	
	1	2	3	4	5	6	7	8
Main refinancing operations								
2017 18 Oct.	3,821	40	3,821	0.00	-	-	-	7
25 Oct.	5,311	38	5,311	0.00	-	-	-	7
1 Nov.	2,995	34	2,995	0.00	-	-	-	7
8 Nov.	2,703	38	2,703	0.00	-	-	-	7
15 Nov.	2,844	38	2,844	0.00	-	-	-	7
22 Nov.	2,976	42	2,976	0.00	-	-	-	7
29 Nov.	4,994	44	4,994	0.00	-	-	-	7
6 Dec.	2,256	30	2,256	0.00	-	-	-	7
13 Dec.	1,919	29	1,919	0.00	-	-	-	7
20 Dec.	3,372	42	3,372	0.00	-	-	-	14
Longer-term refinancing operations ^{5), 6)}								
2017 30 Mar.	1,314	28	1,314	0.00	-	-	-	91
27 Apr.	1,470	26	1,470	0.00	-	-	-	91
1 June	3,050	26	3,050	0.00	-	-	-	91
29 June	2,667	27	2,667	0.00	-	-	-	91
27 July	2,860	23	2,860	0.00	-	-	-	91
31 Aug.	2,899	24	2,899	0.00	-	-	-	91
28 Sep.	2,531	22	2,531	0.00	-	-	-	84
26 Oct.	2,498	18	2,498	0.00	-	-	-	98
30 Nov.	2,883	21	2,883	0.00	-	-	-	91
21 Dec. ⁷⁾	2,367	21	2,367	.	-	-	-	98

Source: ECB.

1) Only the 10 last operations until the end of 2017 are displayed in each category.

2) With effect from April 2002, split tender operations (i.e. operations with a one-week maturity conducted as standard tender procedures in parallel with a main refinancing operation) are classified as main refinancing operations.

3) On 8 June 2000 the ECB announced that, starting from the operation to be settled on 28 June 2000, the main refinancing operations of the Eurosystem would be conducted as variable rate tender procedures. The minimum bid rate refers to the minimum interest rate at which counterparties may place their bids. On 8 October 2008 the ECB announced that, starting from the operation to be settled on 15 October 2008, the weekly main refinancing operations would be carried out through a fixed rate tender procedure with full allotment at the interest rate on the main refinancing operations. On 4 March 2010 the ECB decided to return to variable rate tender procedures in the regular three-month longer-term refinancing operations, starting with the operation to be allotted on 28 April 2010 and settled on 29 April 2010.

4) In liquidity-providing (absorbing) operations, the marginal rate refers to the lowest (highest) rate at which bids were accepted.

5) For the operations settled on 22 December 2011 and 1 March 2012, after one year counterparties have the option to repay any part of the liquidity that they have been allotted in these operations, on any day that coincides with the settlement day of a main refinancing operation.

6) Targeted longer-term refinancing operation. Further information can be found in the "Monetary Policy" section of the ECB's website (<https://www.ecb.europa.eu>) under "Instruments" then "Open market operations".

7) In this longer-term refinancing operation, the rate at which all bids are satisfied is indexed to the average minimum bid rate in the main refinancing operations over the life of the operation. The interest rates displayed for these indexed longer-term refinancing operations have been rounded to two decimal places. For the precise calculation method, please refer to the Technical Notes.

1.2.2 Other tender operations

Date of settlement	Type of operation	Bids (amount)	Number of participants	Allotment (amount)	Fixed rate tender procedures	Variable rate tender procedures			Running for (...) days		
					Fixed rate	Minimum bid rate	Maximum bid rate	Marginal rate ²⁾		Weighted average rate	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2014 9 Apr.	Collection of fixed-term deposits	192,515	156	172,500	-	-	0.25	0.24	0.22	7	
16 Apr.	Collection of fixed-term deposits	153,364	139	153,364	-	-	0.25	0.25	0.23	7	
23 Apr.	Collection of fixed-term deposits	166,780	139	166,780	-	-	0.25	0.25	0.23	7	
30 Apr.	Collection of fixed-term deposits	103,946	121	103,946	-	-	0.25	0.25	0.24	7	
7 May	Collection of fixed-term deposits	165,533	158	165,533	-	-	0.25	0.25	0.23	7	
14 May	Collection of fixed-term deposits	144,281	141	144,281	-	-	0.25	0.25	0.24	7	
21 May	Collection of fixed-term deposits	137,465	148	137,465	-	-	0.25	0.25	0.24	7	
28 May	Collection of fixed-term deposits	102,878	119	102,878	-	-	0.25	0.25	0.25	7	
4 June	Collection of fixed-term deposits	119,200	140	119,200	-	-	0.25	0.25	0.24	7	
11 June	Collection of fixed-term deposits	108,650	122	108,650	-	-	0.15	0.15	0.13	7	

Source: ECB.

1) Only the 10 last operations until the end of 2017 are displayed in each category.

2) In liquidity-providing (absorbing) operations, the marginal rate refers to the lowest (highest) rate at which bids were accepted.

1 Financial and monetary developments

1.3 Long-term government bond yields ¹⁾

(percentages per annum; period averages)

	1999-2017 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	3.4	4.5	2.3	1.7	0.8	0.5	0.7
Germany	3.0	4.3	1.5	1.2	0.5	0.1	0.3
Estonia ³⁾
Ireland	4.2	4.4	4.0	2.4	1.2	0.7	0.8
Greece	7.5	4.8	10.4	6.9	9.7	8.4	6.0
Spain	4.0	4.4	3.5	2.7	1.7	1.4	1.6
France	3.3	4.4	2.1	1.7	0.8	0.5	0.8
Italy	4.1	4.6	3.5	2.9	1.7	1.5	2.1
Cyprus	5.2	5.3	5.0	6.0	4.5	3.8	2.6
Latvia	4.9	5.3	4.6	2.5	1.0	0.5	0.8
Lithuania	4.7	5.2	4.3	2.8	1.4	0.9	0.3
Luxembourg	3.0	4.1	1.8	1.3	0.4	0.3	0.5
Malta	3.9	5.0	3.0	2.6	1.5	0.9	1.3
Netherlands	3.2	4.4	1.8	1.5	0.7	0.3	0.5
Austria	3.3	4.4	2.0	1.5	0.7	0.4	0.6
Portugal	5.0	4.5	5.5	3.8	2.4	3.2	3.1
Slovenia	4.2	5.1	3.5	3.3	1.7	1.1	1.0
Slovakia	4.0	5.3	2.8	2.1	0.9	0.5	0.9
Finland	3.2	4.4	1.8	1.4	0.7	0.4	0.5
Euro area	3.6	4.4	2.7	2.0	1.2	0.9	1.1
Bulgaria	4.4	5.0	4.0	3.3	2.5	2.3	1.6
Czech Republic	3.4	4.6	2.3	1.6	0.6	0.4	1.0
Denmark	3.2	4.5	1.7	1.3	0.7	0.3	0.5
Croatia	5.1	5.1	5.0	4.1	3.6	3.5	2.8
Hungary	6.5	7.3	5.8	4.8	3.4	3.1	3.0
Poland	5.4	6.6	4.4	3.5	2.7	3.0	3.4
Romania	6.2	7.3	5.7	4.5	3.5	3.3	4.0
Sweden	3.2	4.5	1.8	1.7	0.7	0.5	0.7
United Kingdom	3.6	4.8	2.2	2.1	1.8	1.2	1.2
European Union	3.7	4.6	2.8	2.2	1.4	1.1	1.3
United States	3.6	4.7	2.5	2.5	2.1	1.8	2.3
Japan	1.1	1.5	0.7	0.6	0.4	0.0	0.1

Source: ECB calculations based on daily data from national central banks. Thomson Reuters data for the United States and Japan.

1) Further methodological information can be found on the ECB's website

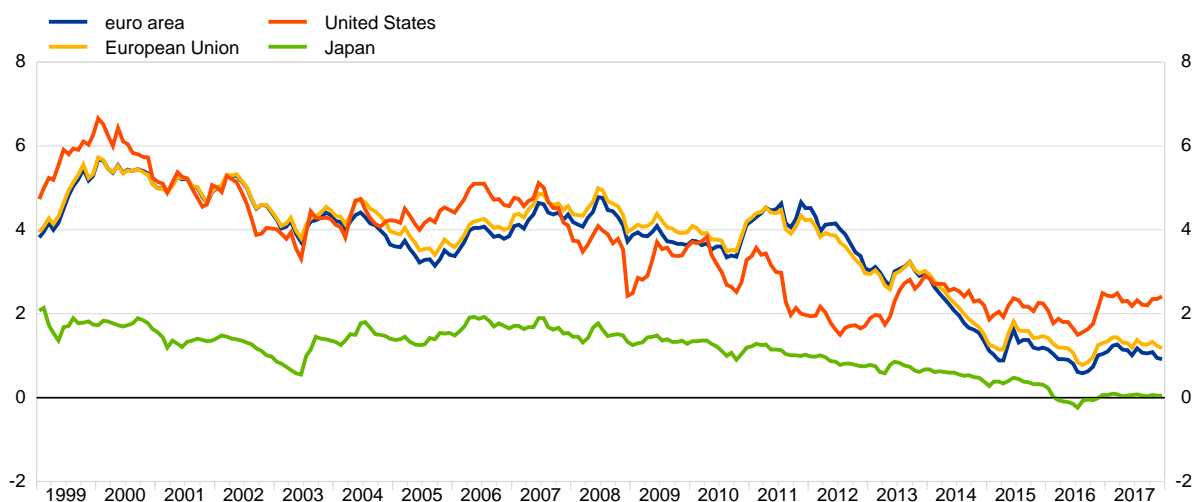
(https://www.ecb.europa.eu/stats/financial_markets_and_interest_rates/long_term_interest_rates/html/index.en.html).

2) Data for Cyprus, Latvia, Lithuania, Malta, Slovenia, Slovakia, Czech Republic, Hungary and Poland available since January 2001. Data for Bulgaria available since January 2003; for Romania since April 2005; and for Croatia since December 2005.

3) There are no Estonian sovereign debt securities that comply with the definition of long-term interest rates for convergence purposes. No suitable proxy indicator has been identified.

Chart 1.3 Long-term government bond yields ^{1), 2)}

(percentages per annum; monthly averages)

Source: ECB calculations based on daily data from national central banks. Thomson Reuters data for the United States and Japan.

1) Further methodological information can be found on the ECB's website

(https://www.ecb.europa.eu/stats/financial_markets_and_interest_rates/long_term_interest_rates/html/index.en.html).

2) Data for Cyprus, Latvia, Lithuania, Malta, Slovenia, Slovakia, Czech Republic, Hungary and Poland available since January 2001. Data for Bulgaria available since January 2003; for Romania since April 2005; and for Croatia since December 2005.

1 Financial and monetary developments

1.4 Selected stock market indices

(percentage changes)

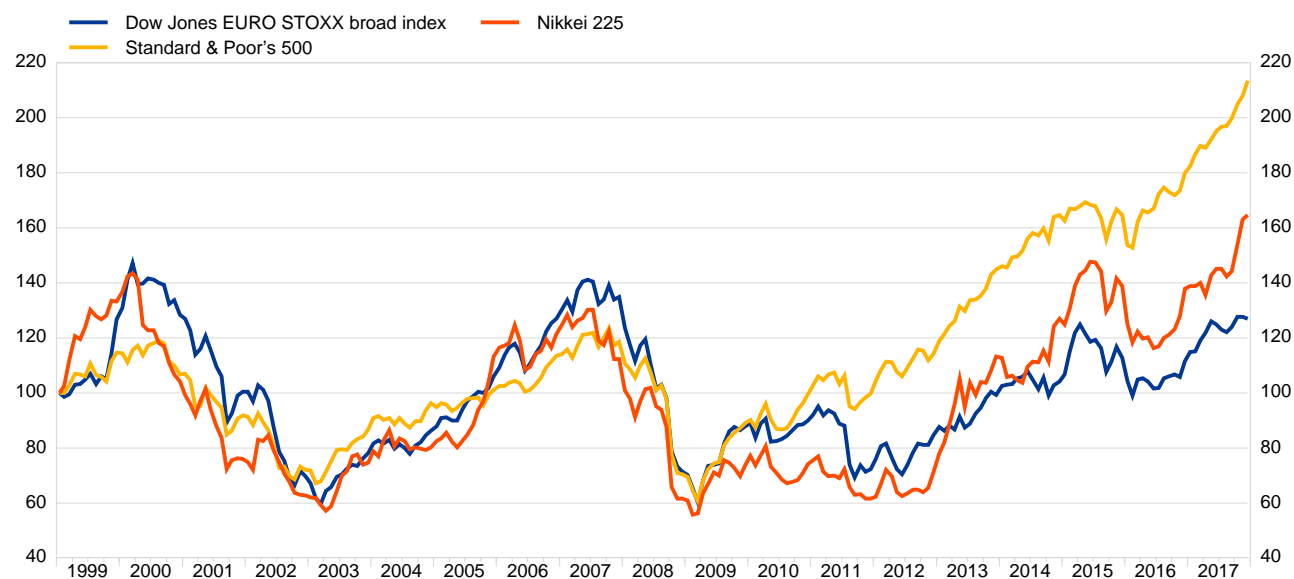
	1999-2017 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium - BEL 20 Index	19.1	-42.9	58.4	12.4	12.6	-2.5	10.3
Germany - DAX 30 Index	85.6	-30.9	116.8	2.7	9.6	6.9	12.5
Estonia - OMXT Index	889.7	119.0	207.0	-7.7	19.1	19.6	15.5
Ireland - ISEQ Index	40.3	-53.3	136.6	15.1	30.0	-4.0	8.0
Greece - ASE Index	-85.9	-68.7	-63.5	-28.9	-23.6	1.9	24.7
Spain - IBEX 35 Index	-13.7	-21.0	-15.9	3.7	-7.2	-2.0	7.4
France - CAC 40 Index	-10.8	-46.0	35.0	-0.5	8.5	4.9	9.3
Italy - FTSEMIB Index	-48.7	-54.3	-6.0	0.2	12.7	-10.2	13.6
Cyprus - CSE Index	-93.1	9.4	-95.6	-17.0	-20.9	-2.0	4.7
Latvia - OMXR Index	539.4	74.1	257.1	-11.3	45.7	23.5	35.8
Lithuania - OMXV Index	553.3	79.3	149.6	7.3	7.4	14.9	17.0
Luxembourg - LuxX Index	17.3	-29.8	19.5	4.9	-8.5	20.0	-1.8
Malta - MSE Index	30.9	-6.8	30.3	-9.6	33.0	4.5	-2.6
Netherlands - AEX Index	-18.9	-63.4	62.4	5.6	4.1	9.4	12.7
Austria - ATX Index	185.5	46.2	37.0	-15.2	11.0	9.2	30.6
Portugal - PSI 20 Index	-54.9	-47.0	-36.3	-26.8	10.7	-11.9	15.2
Slovenia - SBITOP Index	-45.3	-42.0	-17.9	19.6	-11.2	3.1	12.4
Slovakia - SAX Index	322.5	366.0	22.0	12.4	31.5	9.0	2.2
Finland - OMXH Index	-35.0	-62.9	46.7	5.7	10.8	3.6	6.4
Euro area - DJ EURO STOXX Broad Index	-7.4	-46.5	40.3	1.7	8.0	1.5	10.1
Bulgaria - SOFIX Index	534.7	236.0	58.6	6.2	-11.7	27.2	15.5
Czech Republic - PX 50 Index	120.2	75.3	-3.5	-4.3	1.0	-3.6	17.0
Denmark - OMXC 20 Index	300.6	-3.1	204.2	20.9	36.2	-12.8	15.9
Croatia - CROBEX Index	57.2	46.9	-8.0	-2.7	-3.2	18.1	-7.6
Hungary - BUX Index	346.5	38.8	85.5	-10.4	43.8	33.8	23.0
Poland - WIG Index	252.5	50.6	59.4	0.3	-9.6	11.4	23.2
Romania - BET Index	1,628.7	546.8	65.3	9.1	-1.1	1.2	9.4
Sweden - OMXS 30 Index	31.5	-44.8	65.7	9.9	-1.2	4.9	3.9
United Kingdom - FTSE 100 Index	10.9	-36.0	42.0	-2.7	-4.9	14.4	7.6
United States - S&P 500 Index	82.0	-38.5	139.8	11.4	-0.7	9.5	19.4
Japan - Nikkei 225 Index	20.2	-53.2	115.9	7.1	9.1	0.4	19.1

Source: ECB calculations based on Thomson Reuters Datastream and Bloomberg daily data.

1) Data for Latvia and Bulgaria available since 2000; for Croatia since 2002; for Cyprus since 2004; and for Slovenia since 2007.

Chart 1.4 Dow Jones EURO STOXX broad index, Standard & Poor's 500 and Nikkei 225

(index: January 1999 = 100; monthly averages)

Source: ECB calculations based on Thomson Reuters Datastream and Bloomberg daily data.

1 Financial and monetary developments

1.5 Money markets: 3-month interbank offered rates ¹⁾

(percentages per annum; period averages)

	1999-2017 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Euro area - EURIBOR	1.97	3.35	0.43	0.21	-0.02	-0.26	-0.33
Bulgaria - SOFIBOR	2.97	4.57	2.06	0.78	0.54	0.15	0.09
Czech Republic - PRIBOR	2.35	3.70	0.84	0.36	0.31	0.29	0.41
Denmark - CIBOR	2.22	3.64	0.64	0.31	-0.12	-0.15	-0.26
Croatia - ZIBOR	5.19	7.54	2.57	0.97	1.23	0.85	0.60
Hungary - BUBOR	7.04	9.70	4.09	2.41	1.61	0.99	0.15
Poland - WIBOR	6.30	9.11	3.17	2.52	1.75	1.70	1.73
Romania - ROBOR	14.69	24.65	4.42	2.54	1.33	0.78	1.15
Sweden - STIBOR	2.18	3.44	0.77	0.66	-0.19	-0.49	-0.50
United Kingdom - LIBOR	1.95	3.35	0.39	0.18	-0.02	-0.28	-0.37
United States - LIBOR	2.21	3.73	0.51	0.23	0.32	0.74	1.26
Japan - LIBOR	0.23	0.29	0.16	0.13	0.09	-0.02	-0.02

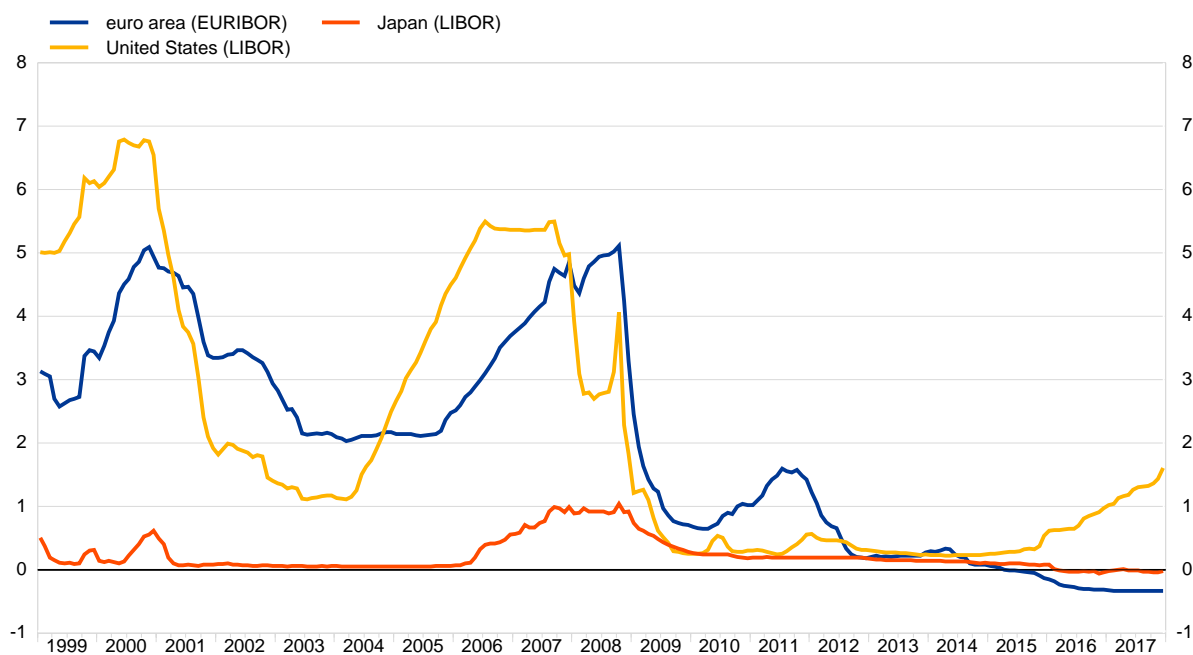
Source: ECB calculations based on Thomson Reuters and Thomson Reuters Datastream daily data.

1) Interbank offered rates for the currency of each reference area.

2) Data for Bulgaria available since 2003.

Chart 1.5 Money markets: 3-month interbank offered rates

(percentages per annum; monthly averages)

Source: ECB calculation based on Thomson Reuters daily data.

1 Financial and monetary developments

1.6 Composite cost of borrowing

(percentages per annum; new business; period averages)

1.6.1 Non-financial corporations ¹⁾

	2003-2017	2003-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	3.13	4.24	2.30	2.26	1.98	1.76	1.69
Germany	3.62	4.75	2.78	2.48	2.09	1.88	1.74
Estonia	-	-	3.61	2.97	2.51	2.49	2.57
Ireland	4.16	5.10	3.46	3.69	3.06	2.81	2.71
Greece	5.71	5.78	5.66	5.83	5.13	4.92	4.51
Spain	3.58	4.21	3.10	3.36	2.61	2.12	1.89
France	3.10	4.11	2.33	2.11	1.74	1.60	1.52
Italy	4.00	4.90	3.34	3.56	2.67	2.15	1.87
Cyprus	-	-	5.92	5.82	4.78	4.18	3.89
Latvia	-	-	-	3.51	3.33	2.87	2.85
Lithuania	-	-	-	-	2.50	2.32	2.30
Luxembourg	2.88	4.03	2.02	1.65	1.56	1.34	1.35
Malta	-	-	4.39	4.26	3.94	3.51	3.66
Netherlands	3.21	4.30	2.40	2.31	1.86	1.52	1.41
Austria	3.08	4.26	2.20	1.97	1.82	1.71	1.64
Portugal	5.11	5.34	4.93	5.00	3.96	3.28	2.81
Slovenia	4.41	4.36	4.45	4.39	3.12	2.43	2.36
Slovakia	-	-	2.87	2.66	2.41	2.24	2.15
Finland	2.96	4.05	2.14	2.13	1.85	1.71	1.71
Euro area ²⁾	3.56	4.51	2.85	2.78	2.25	1.92	1.76

Source: ECB MFI interest rate statistics.

1) The composite cost of borrowing indicator for non-financial corporations combines interest rates on all loans to corporations, including overdrafts. This indicator is derived from the MFI interest rate statistics.

2) Data refer to the changing composition of the euro area.

1.6.2 Households for house purchase ¹⁾

	2003-2017	2003-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	3.77	4.38	3.31	3.17	2.49	2.11	2.09
Germany	3.77	4.81	2.98	2.50	1.96	1.76	1.83
Estonia	-	-	2.96	2.52	2.30	2.32	2.38
Ireland	3.67	4.13	3.32	3.44	3.41	3.25	3.18
Greece	3.86	4.53	3.36	2.93	2.63	2.69	2.78
Spain	3.39	4.16	2.81	2.93	2.23	1.94	1.90
France	3.67	4.25	3.24	2.95	2.31	1.87	1.60
Italy	3.78	4.49	3.26	3.20	2.51	2.13	2.05
Cyprus	-	-	4.54	4.42	3.63	3.08	2.77
Latvia	-	-	-	3.33	3.08	2.88	2.68
Lithuania	-	-	-	-	1.88	1.94	2.09
Luxembourg	2.93	4.02	2.12	2.03	1.86	1.68	1.74
Malta	-	-	3.17	2.93	2.79	2.81	2.82
Netherlands	4.15	4.54	3.87	3.35	2.91	2.58	2.41
Austria	3.30	4.28	2.57	2.29	2.01	1.90	1.85
Portugal	3.48	4.17	2.96	3.19	2.38	1.90	1.64
Slovenia	4.24	5.55	3.26	3.21	2.53	2.20	2.34
Slovakia	-	-	4.12	3.42	2.74	2.04	1.82
Finland	2.74	3.85	1.90	1.81	1.36	1.16	1.03
Euro area ²⁾	3.66	4.42	3.09	2.80	2.26	1.97	1.86

Source: ECB MFI interest rate statistics.

1) The cost of borrowing indicator for new loans to households combines interest rates on loans to households for house purchase. This indicator is derived from the MFI interest rate statistics.

2) Data refer to the changing composition of the euro area.

1 Financial and monetary developments

1.7 Aggregated deposit rate

(percentages per annum; period averages)

1.7.1 Non-financial corporations ¹⁾

	2003-2017	2003-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	1.42	2.79	0.40	0.35	0.15	-0.04	-0.12
Germany	1.49	2.86	0.47	0.24	0.16	0.02	-0.04
Estonia	-	-	0.65	0.31	0.23	0.17	0.13
Ireland	1.67	2.75	0.87	0.41	0.15	0.05	0.01
Greece	-	-	-	-	-	-	-
Spain	2.00	2.90	1.32	0.80	0.36	0.21	0.21
France	1.76	2.89	0.92	0.74	0.31	0.21	0.13
Italy	1.99	2.88	1.33	1.22	0.87	1.04	0.64
Cyprus	-	-	2.74	2.44	1.72	1.41	1.38
Latvia	-	-	-	-	-	-	-
Lithuania	-	-	0.62	0.22	0.17	0.19	0.16
Luxembourg	-	-	-	-	-	-	-
Malta	-	-	-	-	-	-	-
Netherlands	-	-	-	0.17	0.04	-0.03	-0.20
Austria	1.67	2.92	0.74	0.44	0.32	0.26	0.14
Portugal	2.10	2.97	1.46	0.96	0.46	0.25	0.23
Slovenia	-	-	1.29	0.72	0.27	0.11	0.08
Slovakia	-	-	0.55	0.39	0.24	0.17	0.12
Finland	1.48	2.80	0.50	0.42	0.30	0.39	0.23
Euro area ²⁾	1.72	2.86	0.87	0.61	0.32	0.18	0.11

Source: ECB MFI interest rate statistics.

Note: Data on deposit interest rates for Greece, Latvia, Luxembourg and Malta are available, but are being treated as confidential under ECB rules.

1) New deposits with agreed maturity excluding overnight deposits and deposits redeemable at notice.

2) Data refer to the changing composition of the euro area.

1.7.2 Households ¹⁾

	2003-2017	2003-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	1.84	2.75	1.16	1.17	1.00	0.65	0.40
Germany	1.79	2.80	1.04	0.69	0.47	0.42	0.28
Estonia	1.70	2.75	0.92	0.55	0.58	0.54	0.63
Ireland	1.80	2.64	1.17	0.64	0.29	0.16	0.09
Greece	-	-	-	-	-	-	-
Spain	2.22	2.89	1.72	0.99	0.46	0.21	0.10
France	2.39	2.89	2.01	2.19	1.68	1.24	0.96
Italy	1.88	2.07	1.73	1.59	1.20	1.08	0.86
Cyprus	-	-	3.21	2.56	1.77	1.53	1.33
Latvia	-	-	1.23	0.50	0.56	0.56	0.61
Lithuania	-	-	1.01	0.43	0.28	0.24	0.29
Luxembourg	-	-	-	-	0.38	-	-
Malta	-	-	2.01	1.83	1.34	1.17	0.82
Netherlands	-	-	-	2.09	1.91	1.64	1.42
Austria	1.88	2.89	1.11	0.74	0.45	0.37	0.31
Portugal	2.25	2.67	1.94	1.59	0.75	0.39	0.28
Slovenia	-	-	1.80	1.25	0.58	0.33	0.24
Slovakia	-	-	1.83	1.67	1.68	1.13	0.70
Finland	2.03	2.97	1.32	1.09	0.96	0.56	0.40
Euro area ²⁾	2.24	2.81	1.80	1.35	0.81	0.56	0.40

Source: ECB MFI interest rate statistics.

Note: Data on deposit interest rates for Greece and Luxembourg are available, but are being treated as confidential under ECB rules.

1) New deposits with agreed maturity excluding overnight deposits and deposits redeemable at notice.

2) Data refer to the changing composition of the euro area.

1 Financial and monetary developments

1.8 Debt securities issued by euro area residents in all currencies

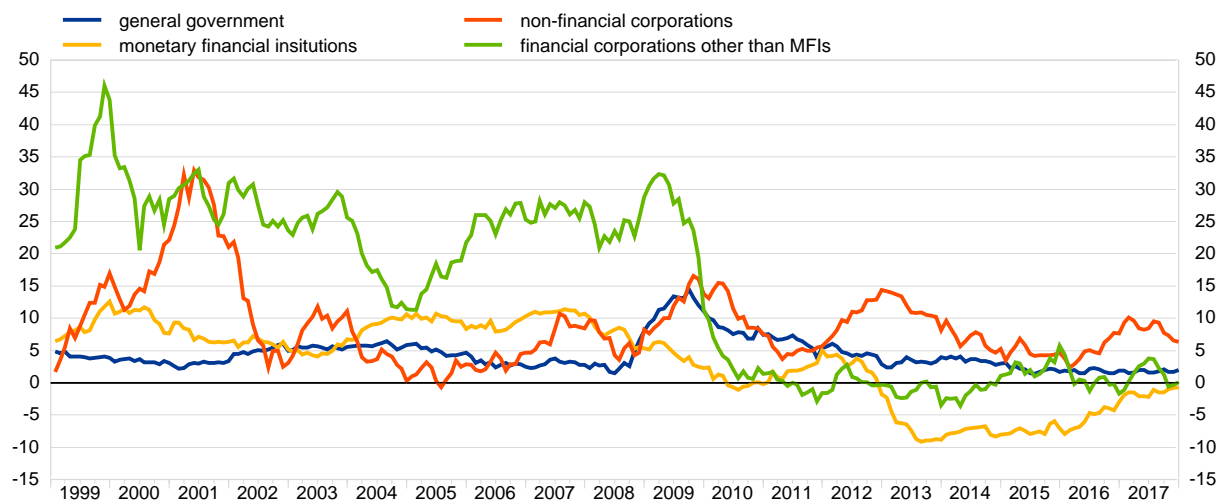
(annual percentage changes; period averages)

	1999-2017	1999-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	3.4	2.6	2.8	1.4	1.3	4.2	4.7
Germany	2.0	4.8	-1.0	-2.6	-0.6	-1.3	0.3
Estonia	-	-	7.6	10.4	-0.5	2.4	4.6
Ireland	5.2	9.9	-1.1	-3.5	0.8	-1.4	2.7
Greece	1.5	12.6	-11.0	-11.4	-4.2	-28.3	-20.3
Spain	8.1	15.6	-0.3	-6.9	-4.5	-0.7	0.8
France	6.0	8.4	3.2	2.7	0.6	1.4	3.2
Italy	3.9	6.4	0.5	-1.3	-3.8	-2.3	0.0
Cyprus	-	-	4.0	-5.6	-2.9	4.7	35.3
Latvia	-	-	19.6	40.4	10.3	12.2	9.7
Lithuania	-	-	2.7	-	-2.1	6.7	8.7
Luxembourg	5.6	0.2	10.7	13.3	16.6	2.3	0.8
Malta	-	-	8.8	14.3	13.1	11.1	4.6
Netherlands	6.7	12.5	0.7	-0.5	1.4	0.5	0.9
Austria	4.2	9.6	-1.3	-1.7	-3.3	-0.8	-2.4
Portugal	6.5	10.4	0.4	-7.5	-6.7	0.9	1.6
Slovenia	-	-	7.7	29.6	3.6	1.6	2.1
Slovakia	11.5	13.7	9.1	7.7	1.6	3.1	4.5
Finland	4.9	3.6	5.5	7.2	-0.9	1.3	2.6
Euro area	4.7	7.7	1.0	-0.7	-0.5	-0.2	1.3

Source: ECB.

Chart 1.8 Debt securities issued by euro area residents, by sector

(annual percentage changes)

Source: ECB.

1 Financial and monetary developments

1.9 Listed shares issued by euro area residents

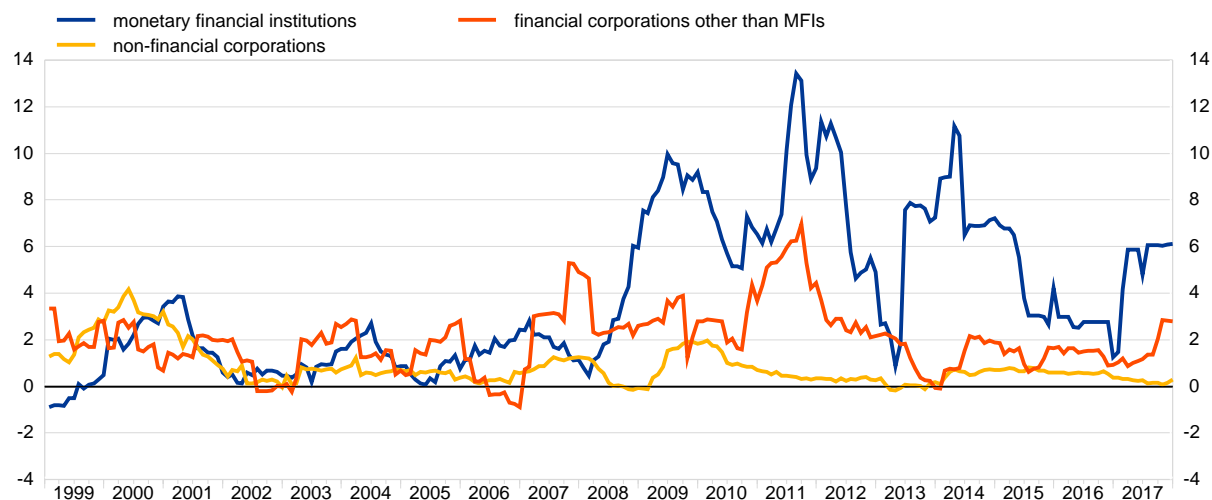
(annual percentage changes; period averages)

	1999-2017	1999-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	0.3	0.1	0.4	1.3	1.0	1.1	0.6
Germany	1.2	1.4	0.8	0.7	0.9	0.3	0.5
Estonia	-	-	-6.4	-3.8	-4.8	-4.0	-2.2
Ireland	2.3	1.0	0.2	-0.7	0.2	-0.1	-2.3
Greece	8.0	1.5	16.3	39.3	6.2	40.9	0.3
Spain	1.2	1.1	1.4	0.3	2.5	1.1	1.7
France	0.9	0.7	0.7	0.7	0.8	0.5	0.7
Italy	1.7	1.1	2.0	1.4	1.8	1.4	3.1
Cyprus	-	-	16.0	13.8	23.1	9.2	23.3
Latvia	-	-	3.9	0.1	0.6	1.7	2.5
Lithuania	-	-	-0.4	-	-3.9	0.3	-0.2
Luxembourg	6.2	5.7	7.5	9.6	6.9	11.5	5.5
Malta	-	-	9.1	5.1	8.0	6.0	38.5
Netherlands	0.3	0.3	0.3	0.6	0.0	0.5	0.5
Austria	5.5	8.7	2.4	5.2	2.3	0.4	1.7
Portugal	2.4	2.3	2.4	3.5	3.6	0.5	2.7
Slovenia	-	-	0.7	1.1	0.5	0.0	0.0
Slovakia	-	-	0.4	0.0	-0.1	-0.2	0.0
Finland	0.2	-0.5	1.0	2.3	0.9	0.8	0.6
Euro area	1.2	1.1	1.1	1.4	1.2	0.9	0.8

Source: ECB.

Chart 1.9 Listed shares issued by euro area residents, by sector

(annual percentage changes)

Source: ECB.

1 Financial and monetary developments

1.10 Monetary aggregates, components and counterparts ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each year; period averages; seasonally adjusted)

	1999-2017	1999-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Components of M3							
M3	5.2	7.5	2.8	3.9	4.7	5.0	4.6
M2	5.5	7.3	3.5	3.8	5.3	4.8	5.1
M1	7.6	7.8	7.4	8.1	10.6	8.8	8.7
Currency in circulation	7.1	9.0	5.1	6.5	6.8	3.6	3.4
Overnight deposits	7.7	7.6	7.9	8.4	11.3	9.7	9.7
M2-M1 (other short-term deposits)	2.7	7.1	-2.0	-2.2	-3.3	-2.5	-2.1
Deposits with an agreed maturity of up to two years	1.4	10.3	-7.7	-5.2	-8.5	-7.4	-8.5
Deposits redeemable at notice of up to three months	3.5	3.3	3.7	0.2	0.6	0.7	1.6
M3-M2 (marketable instruments)	2.2	8.7	-4.6	4.6	-3.8	7.8	-4.3
Repurchase agreements	0.1	6.3	-6.5	3.1	-38.9	-5.7	9.8
Money market fund shares	3.7	9.4	-2.3	2.8	11.4	7.8	-2.6
Debt securities issued with a maturity of up to two years	-1.4	11.6	-14.1	18.5	-25.4	21.0	-24.0
Counterparts of M3 ²⁾							
MFI liabilities:							
Central government holdings	4.5	7.4	1.3	-1.4	3.5	9.4	14.4
Longer-term financial liabilities vis-a-vis other euro area residents	3.5	6.6	0.2	-2.3	-3.0	-1.6	-1.1
Deposits with an agreed maturity of over two years	2.5	5.8	-0.9	-5.1	-4.8	-3.3	-3.8
Deposits redeemable at notice of over three months	-3.7	-0.9	-6.8	2.3	-14.4	-11.5	-12.4
Debt securities issued with a maturity of over two years	2.3	7.3	-3.0	-6.3	-8.8	-4.9	-3.4
Capital and reserves	6.3	7.4	5.2	4.5	4.8	2.9	3.3
MFI assets:							
Credit to euro area residents	4.5	6.9	1.8	-0.2	2.3	4.9	3.8
Credit to general government	3.5	0.6	6.7	2.1	8.2	12.5	6.7
of which: loans	0.1	-0.1	0.3	1.5	-1.8	-3.1	-4.0
Credit to the private sector ³⁾	4.7	8.7	0.5	-0.8	0.7	2.5	2.9
of which: loans ⁴⁾	4.6	8.3	0.6	-0.3	0.7	2.4	2.9

Source: ECB.

1) Data refer to the changing composition of the euro area.

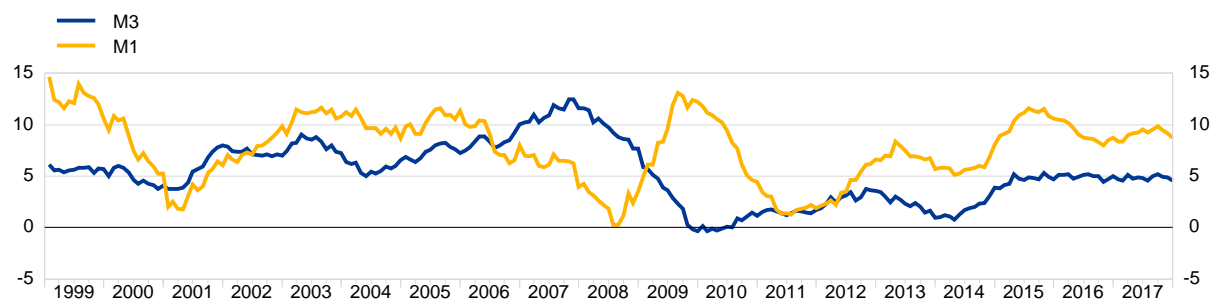
2) The table presents only selected counterparts to M3; i.e. net external assets and "other counterparts" (residual) are not included.

3) Private sector refers to euro area non-MFIs excluding general government.

4) Adjusted for loan sales and securitisation (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

Chart 1.10 Monetary aggregates ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each month; seasonally adjusted)

Source: ECB.

1) Data refer to the changing composition of the euro area.

1 Financial and monetary developments

1.11 MFI loans to non-financial corporations ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each year; period averages; not seasonally adjusted)

	2004-2008	2009-2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Belgium	9.5	2.5	1.3	1.1	0.7	3.8	6.9	6.5
Germany	3.6	0.3	0.6	-1.9	-0.5	0.8	3.5	4.2
Estonia	39.2	1.5	3.1	3.6	3.6	6.4	6.6	5.5
Ireland	24.2	-3.4	-4.0	-5.7	-6.4	-5.2	0.2	1.3
Greece	13.6	-1.4	-6.2	-3.2	-2.8	-1.3	-0.1	-0.1
Spain	19.3	-3.8	-7.6	-9.8	-6.6	-1.2	-0.8	0.1
France	10.2	2.6	1.3	-0.2	2.9	3.3	5.3	6.6
Italy	9.2	-0.8	-2.2	-5.5	-2.5	-0.5	0.3	0.5
Cyprus	26.1	1.1	4.6	-5.7	-0.8	0.8	-8.0	0.3
Latvia	-	-0.1	3.3	-0.6	-6.7	1.1	5.9	2.1
Lithuania	33.6	-0.4	2.5	-3.2	-1.2	3.3	9.8	5.4
Luxembourg	12.3	-0.8	-7.5	-3.0	2.9	7.5	12.0	4.5
Malta	11.0	1.5	-1.7	-9.1	4.1	-10.3	7.2	24.4
Netherlands	9.7	0.3	2.8	1.7	-3.5	-3.9	-0.4	-1.3
Austria	6.9	1.6	0.5	-0.2	1.1	0.7	2.2	5.3
Portugal	7.8	-1.9	-5.2	-3.0	-6.8	-1.1	-1.5	0.1
Slovenia	24.0	-3.9	-4.8	-7.8	-13.9	-7.6	0.4	1.9
Slovakia	20.3	2.9	-2.3	1.7	1.9	7.3	4.2	7.8
Finland	11.7	4.1	4.7	5.7	4.9	5.3	4.4	4.2
Euro area	10.2	-0.1	-1.6	-3.2	-1.5	0.5	2.3	3.1
Bulgaria	-	3.1	5.4	1.4	2.4	-0.1	2.2	4.8
Czech Republic	-	4.5	2.7	2.5	2.3	6.4	8.0	6.1
Denmark	-	-0.4	-2.0	1.1	0.5	-0.1	3.3	1.0
Croatia	-	-0.3	-9.1	1.3	-3.4	-3.2	1.5	5.0
Hungary	-	-0.6	-3.6	-1.3	1.8	-7.1	4.9	10.2
Poland	-	5.7	5.6	1.8	5.1	7.9	5.1	8.6
Romania	-	3.1	2.0	-4.8	2.1	-1.6	2.9	6.7
Sweden	-	3.7	2.3	1.0	2.5	3.7	4.6	5.8
United Kingdom	-	-2.6	-5.1	-5.6	-3.4	-0.3	3.2	3.7

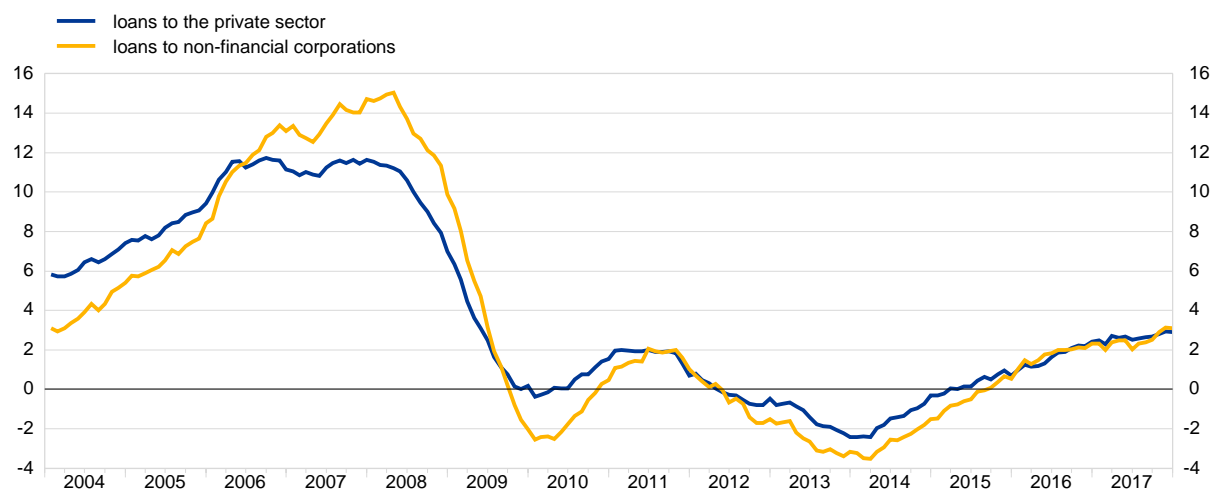
Source: ECB.

1) Data for euro area countries refer to loans granted by other MFIs to euro area non-financial corporations, while data for non-euro area EU countries refer to loans granted to domestic non-financial corporations. Data are adjusted for loan sales and securitisations (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

Data for euro area countries are available for the years since 2004, with the exception of Estonia, Lithuania and Slovenia (from 2005), Cyprus and Malta (from 2006), Slovakia (from 2007) and Latvia (from 2011). Data for non-euro area EU countries are available for the years since 2010, with the exception of Croatia (from 2011).

Chart 1.11 MFI loans to the private sector and to non-financial corporations ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each month; seasonally adjusted)

Source: ECB.

1) Private sector refers to euro area non-MFIs excluding general government. Data are adjusted for loan sales and securitisation (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

1 Financial and monetary developments

1.12 MFI loans to households ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each year; period averages; not seasonally adjusted)

	2004-2008	2009-2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Belgium	10.2	4.5	4.1	2.2	3.8	4.3	5.1	5.0
Germany	0.0	1.6	1.3	1.2	1.5	2.8	2.8	3.2
Estonia	42.3	0.9	-2.3	0.4	2.5	3.9	5.3	7.0
Ireland	18.7	-3.4	-3.8	-3.9	-3.6	-3.6	-2.6	-1.5
Greece	24.3	-2.2	-4.2	-3.0	-3.0	-2.9	-2.8	-1.9
Spain	15.3	-2.2	-3.9	-5.0	-3.9	-2.2	-1.2	-0.5
France	10.4	3.9	2.5	2.6	1.9	3.5	4.4	6.0
Italy	11.1	1.6	-0.5	-1.3	-0.5	0.7	1.9	2.8
Cyprus	15.9	1.6	1.7	-4.6	-2.7	-1.0	-0.9	0.0
Latvia	-	-3.1	-5.3	-4.8	-3.9	-2.5	0.6	0.6
Lithuania	56.9	1.0	-1.5	0.0	1.5	4.9	8.2	7.6
Luxembourg	4.4	4.9	5.6	3.9	4.2	4.8	4.0	7.7
Malta	11.1	6.1	4.4	4.3	6.8	6.5	5.0	6.5
Netherlands	7.2	0.0	-0.4	-1.7	-1.3	-0.7	-0.5	0.0
Austria	5.9	1.5	0.6	0.6	1.1	1.9	3.1	3.2
Portugal	8.2	-1.6	-4.4	-4.1	-3.5	-2.6	-1.6	0.0
Slovenia	22.7	2.6	-1.7	-2.8	-1.5	0.6	4.9	7.2
Slovakia	26.9	11.9	10.3	10.3	13.2	13.1	13.4	12.3
Finland	12.1	3.8	4.9	2.1	1.9	2.6	2.6	2.7
Euro area	7.6	1.3	0.1	-0.3	0.1	1.4	2.0	2.9
Bulgaria	-	1.5	-0.3	0.4	-1.0	-0.1	4.2	8.8
Czech Republic	-	6.5	4.7	5.2	4.7	6.9	8.3	8.4
Denmark	-	0.5	0.6	-1.6	0.2	0.8	1.0	0.5
Croatia	-	-0.3	-1.2	-1.1	-1.0	-1.8	0.6	4.8
Hungary	-	-6.3	-6.0	-5.8	-7.0	-12.0	-0.1	2.7
Poland	-	5.5	7.0	4.1	4.7	5.2	3.9	6.4
Romania	-	4.5	-0.2	0.4	2.3	1.3	7.7	14.1
Sweden	-	6.4	4.7	5.1	6.0	7.7	7.1	7.0
United Kingdom	-	1.1	0.6	0.6	2.8	3.3	4.0	3.9

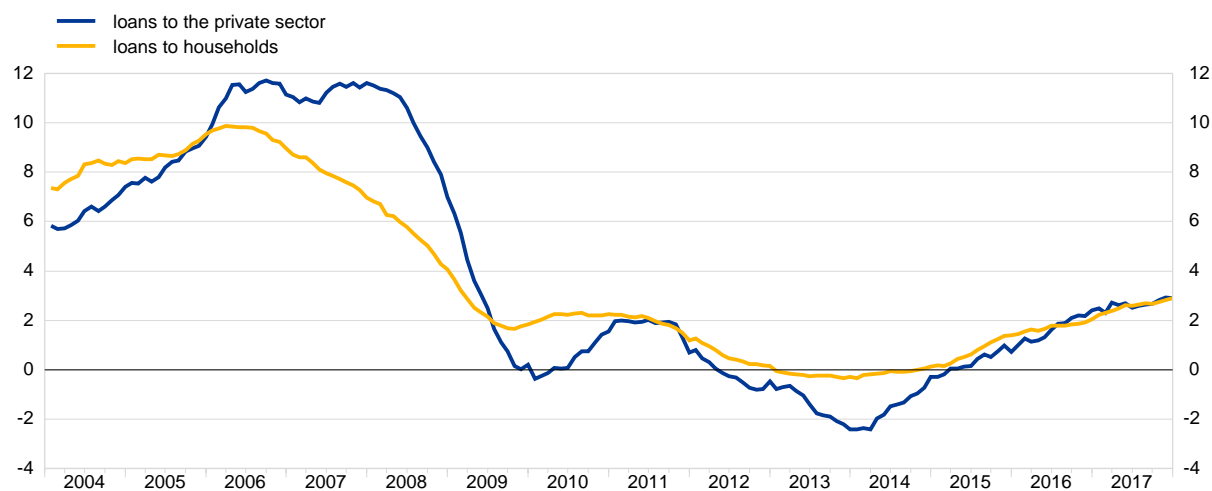
Source: ECB.

1) Data for euro area countries refer to loans granted by other MFIs to euro area households, while data for non-euro area EU countries refer to loans granted to domestic households. Data are adjusted for loan sales and securitisations (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

Data for euro area countries are available for the years since 2004, with the exception of Estonia, Lithuania and Slovenia (from 2005), Cyprus and Malta (from 2006), Slovakia (from 2007) and Latvia (from 2011). Data for non-euro area EU countries are available for the years since 2010, with the exception of Croatia (from 2011).

Chart 1.12 MFI loans to the private sector and to households ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each month; seasonally adjusted)

Source: ECB.

1) Private sector refers to euro area non-MFIs excluding general government. Data are adjusted for loan sales and securitisation (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

2 Economic activity

2.1 GDP

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	1.7	2.3	1.0	1.4	1.4	1.5	1.7
Germany	1.4	1.6	1.2	1.9	1.7	1.9	2.2
Estonia	3.5	5.7	1.2	2.9	1.7	2.1	4.9
Ireland	5.1	5.4	4.8	8.3	25.6	5.1	.
Greece	0.3	3.5	-3.2	0.7	-0.3	-0.2	1.4
Spain	2.0	3.6	0.2	1.4	3.4	3.3	3.1
France	1.4	2.0	0.8	0.9	1.1	1.2	1.8
Italy	0.4	1.2	-0.5	0.1	1.0	0.9	1.5
Cyprus	2.1	4.1	-0.2	-1.4	2.0	3.4	3.9
Latvia	3.7	6.6	0.5	1.9	3.0	2.2	4.5
Lithuania	3.7	6.1	1.1	3.5	2.0	2.3	3.8
Luxembourg	3.4	4.3	2.2	5.8	2.9	3.1	.
Malta	3.5	2.4	4.4	8.1	9.9	5.5	6.6
Netherlands	1.7	2.5	0.8	1.4	2.3	2.2	3.1
Austria	1.7	2.4	0.9	0.8	1.1	1.5	2.9
Portugal	0.8	1.6	-0.1	0.9	1.8	1.6	2.7
Slovenia	2.4	4.3	0.3	3.0	2.3	3.1	5.0
Slovakia	3.6	5.1	2.1	2.8	3.9	3.3	3.4
Finland	1.7	3.3	-0.1	-0.6	0.1	2.1	3.0
Euro area	1.4	2.1	0.6	1.3	2.1	1.8	2.3
Bulgaria	3.1	4.7	1.4	1.3	3.6	3.9	3.6
Czech Republic	2.8	4.0	1.4	2.7	5.3	2.6	4.3
Denmark	1.3	1.8	0.7	1.6	1.6	2.0	2.1
Croatia	1.7	3.7	-0.5	-0.1	2.3	3.2	2.8
Hungary	2.3	3.4	1.1	4.2	3.4	2.2	4.0
Poland	3.7	4.2	3.2	3.3	3.8	2.9	4.6
Romania	3.7	5.4	1.8	3.1	4.0	4.8	7.0
Sweden	2.5	3.0	1.9	2.6	4.5	3.2	2.4
United Kingdom	1.9	2.5	1.3	3.1	2.3	1.9	1.7
European Union	1.6	2.3	0.8	1.8	2.3	2.0	2.4
United States	2.1	2.6	1.6	2.6	2.9	1.5	2.3
Japan	0.9	1.0	0.7	0.4	1.4	0.9	1.6

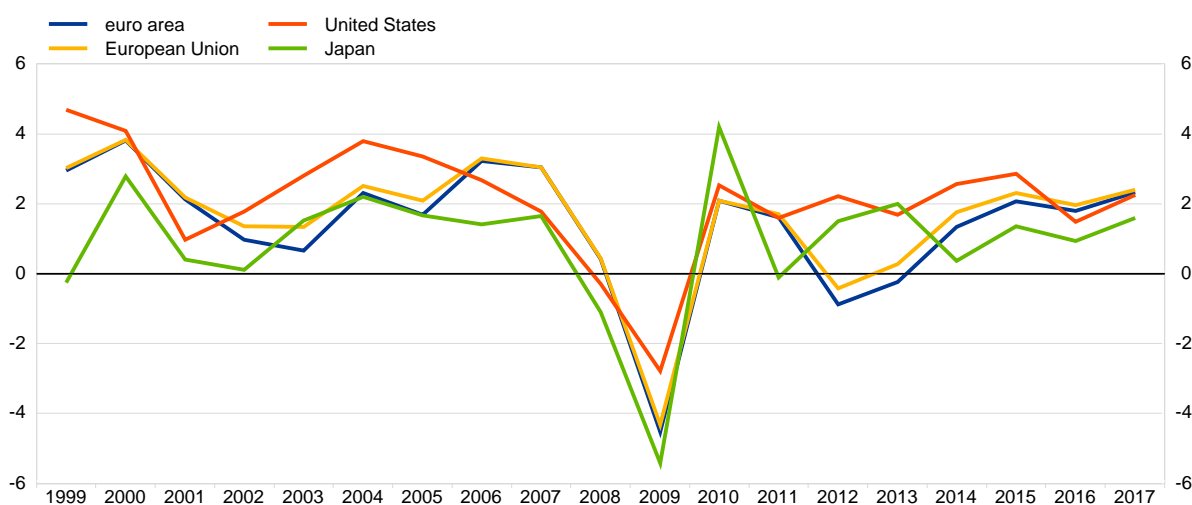
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 2.1 GDP

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.2 Private consumption

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	1.2	1.4	1.0	0.6	0.9	1.7	1.1
Germany	1.0	0.9	1.2	1.0	1.7	2.1	1.9
Estonia	3.8	6.6	0.8	3.4	4.6	4.4	2.2
Ireland	3.4	6.0	0.3	2.1	4.2	3.2	.
Greece	0.3	3.7	-3.2	0.6	-0.5	0.0	0.1
Spain	1.6	3.3	-0.3	1.5	3.0	3.0	2.4
France	1.6	2.3	0.9	0.8	1.4	2.2	1.1
Italy	0.4	1.0	-0.2	0.3	1.9	1.4	1.3
Cyprus	2.7	5.3	-0.1	0.7	2.6	3.3	4.2
Latvia	3.8	6.5	0.9	1.4	2.5	3.3	5.1
Lithuania	4.5	8.1	0.6	4.0	4.0	4.9	3.9
Luxembourg	2.5	2.8	2.1	2.3	3.3	2.4	.
Malta	2.1	1.7	2.4	2.7	5.6	3.0	4.2
Netherlands	0.9	1.6	0.2	0.3	2.0	1.6	1.8
Austria	1.3	1.8	0.8	0.3	0.5	1.5	1.4
Portugal	1.0	2.0	-0.2	2.3	2.3	2.1	2.2
Slovenia	2.0	3.1	0.7	1.9	2.1	4.2	3.2
Slovakia	2.8	4.6	0.9	1.4	2.2	2.7	3.6
Finland	2.1	3.2	1.0	0.8	1.7	1.8	1.6
Euro area	1.2	1.8	0.5	0.8	1.8	2.0	1.6
Bulgaria	4.5	7.3	1.6	2.7	4.5	3.6	4.8
Czech Republic	2.4	3.3	1.4	1.8	3.7	3.6	4.0
Denmark	1.1	1.7	0.5	0.9	1.6	2.1	1.5
Croatia	1.4	3.5	-0.8	-1.6	1.1	3.5	3.6
Hungary	2.1	3.7	0.5	2.8	3.6	4.3	4.7
Poland	3.3	3.9	2.7	2.4	3.0	3.9	4.7
Romania	5.2	7.9	2.2	4.7	5.9	7.6	10.2
Sweden	2.4	2.7	2.1	2.1	3.1	2.2	2.4
United Kingdom	2.1	3.0	1.0	2.1	2.6	2.9	1.7
European Union	1.5	2.2	0.7	1.2	2.1	2.4	1.9
United States	2.5	3.1	1.9	2.9	3.6	2.7	2.7
Japan	0.8	1.0	0.7	-0.9	0.0	0.1	1.1

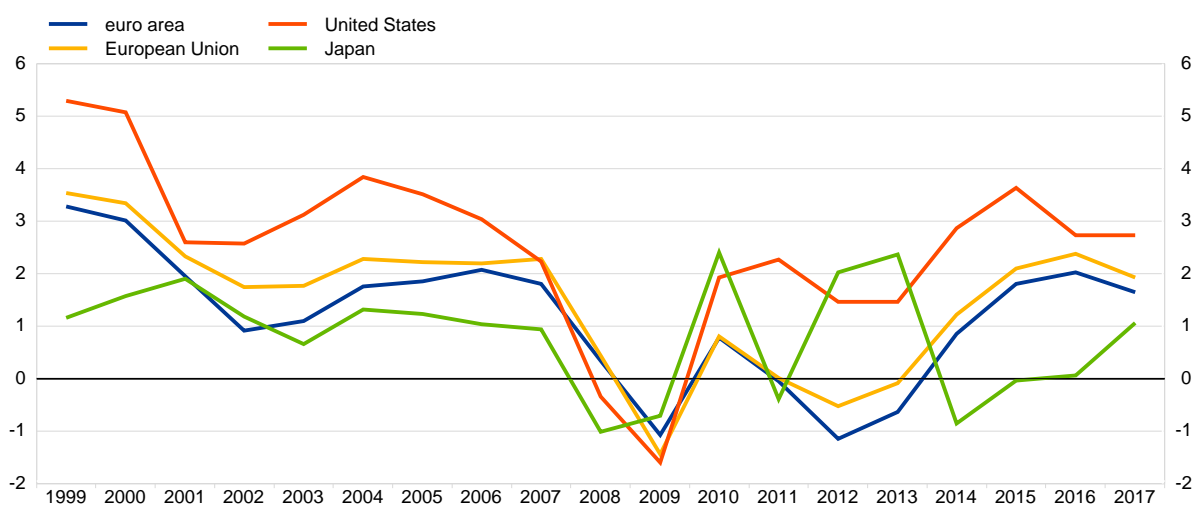
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 2.2 Private consumption

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.3 Government consumption

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	1.4	1.9	0.9	0.7	0.5	0.5	1.1
Germany	1.4	1.0	1.9	1.5	2.9	3.7	1.6
Estonia	2.2	3.0	1.3	2.6	3.3	1.9	0.8
Ireland	1.9	3.8	-0.4	4.1	2.2	5.2	.
Greece	0.5	3.5	-2.7	-1.4	1.2	-1.5	-1.1
Spain	2.7	5.0	0.3	-0.3	2.1	0.8	1.6
France	1.5	1.6	1.4	1.3	1.1	1.3	1.5
Italy	0.6	1.4	-0.4	-0.7	-0.6	0.6	0.1
Cyprus	1.4	3.8	-1.1	-7.2	-2.6	-0.4	2.7
Latvia	1.2	2.8	-0.5	1.9	1.9	2.7	4.1
Lithuania	0.8	1.4	0.0	0.3	0.2	1.3	1.2
Luxembourg	3.4	4.1	2.5	2.0	2.6	2.0	.
Malta	2.1	2.8	1.5	6.6	3.7	-2.7	-0.3
Netherlands	2.1	3.4	0.7	0.3	-0.2	1.2	1.0
Austria	1.4	1.7	1.0	0.8	1.5	2.1	1.1
Portugal	0.8	2.2	-0.7	-0.5	1.3	0.6	0.1
Slovenia	1.8	3.2	0.3	-1.2	2.7	2.5	2.3
Slovakia	2.6	3.2	2.0	5.2	5.4	1.6	0.2
Finland	1.1	1.6	0.6	-0.5	0.2	1.8	1.0
Euro area	1.4	2.0	0.9	0.7	1.3	1.8	1.2
Bulgaria	2.4	4.2	0.4	0.1	1.4	2.2	3.2
Czech Republic	1.4	2.0	0.8	1.1	1.9	2.0	1.6
Denmark	1.5	2.0	1.0	1.9	1.1	0.3	1.1
Croatia	1.3	2.0	0.5	0.8	-0.9	1.9	2.0
Hungary	1.6	1.9	1.2	5.1	1.1	0.8	0.3
Poland	3.1	4.0	2.0	4.1	2.4	1.7	2.7
Romania	0.6	1.2	0.0	0.8	0.2	3.1	1.6
Sweden	1.1	0.7	1.6	1.5	2.4	3.1	0.4
United Kingdom	2.0	3.0	0.8	2.5	0.6	0.8	0.3
European Union	1.6	2.1	0.9	1.2	1.3	1.6	1.1
United States	1.0	2.0	0.0	-0.5	1.3	1.0	0.1
Japan	1.6	1.8	1.4	0.5	1.5	1.3	0.1

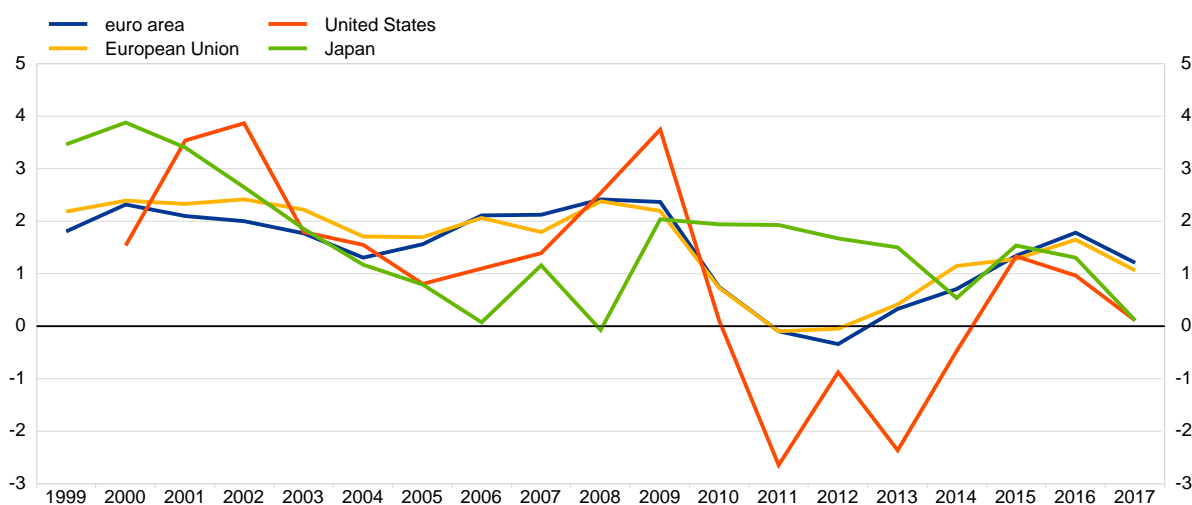
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 2.3 Government consumption

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.4 Gross capital formation

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	2.4	3.6	1.1	7.3	3.4	4.8	1.7
Germany	0.6	0.8	0.3	2.1	0.2	2.1	3.8
Estonia	4.1	7.7	0.2	4.9	-7.3	1.6	11.5
Ireland	6.9	5.1	9.2	26.9	24.0	59.2	.
Greece	-2.3	4.4	-9.2	6.7	-9.0	7.4	15.7
Spain	1.6	5.3	-2.5	5.8	8.7	3.1	5.5
France	2.1	3.4	0.6	3.2	2.4	1.9	5.1
Italy	-0.2	2.4	-3.0	1.0	2.5	0.7	2.5
Cyprus	2.7	8.6	-3.5	-3.2	11.6	19.8	29.8
Latvia	4.0	11.2	-3.4	-8.9	2.7	0.2	17.8
Lithuania	3.7	8.9	-1.8	4.2	24.8	-4.4	3.7
Luxembourg	3.2	4.9	1.2	6.0	-2.8	0.0	.
Malta	2.8	0.9	4.4	-0.2	60.6	0.9	-5.0
Netherlands	1.3	2.3	0.2	3.2	11.2	3.1	5.1
Austria	1.3	1.8	0.8	0.4	2.0	3.5	6.1
Portugal	-1.4	0.4	-3.3	5.1	6.4	0.8	8.4
Slovenia	0.9	6.9	-5.4	3.8	0.2	-0.1	8.4
Slovakia	1.7	3.6	-0.4	7.9	14.2	-3.5	2.6
Finland	1.3	3.2	-0.8	-1.8	1.5	6.3	4.3
Euro area	1.1	2.6	-0.6	3.3	3.4	3.8	3.7
Bulgaria	4.6	15.8	-4.4	4.4	2.0	-4.6	9.5
Czech Republic	2.8	5.4	-0.1	8.6	13.0	-2.3	4.3
Denmark	1.3	2.5	0.0	4.3	0.9	6.0	3.0
Croatia	2.2	7.9	-3.8	-3.0	8.4	4.5	5.5
Hungary	0.6	2.2	-1.1	12.5	-3.8	-3.7	14.9
Poland	3.7	5.0	2.2	12.8	4.9	-1.9	7.5
Romania	5.5	12.1	-1.3	1.7	7.0	1.0	4.9
Sweden	3.5	4.3	2.6	6.1	8.7	5.5	6.4
United Kingdom	2.2	1.1	3.4	10.9	4.1	0.9	2.3
European Union	1.4	2.7	0.0	4.8	3.8	3.5	3.7
United States	1.7	1.9	1.6	4.3	4.6	-1.4	2.7
Japan	-0.3	-0.9	0.4	3.4	2.9	0.3	2.3

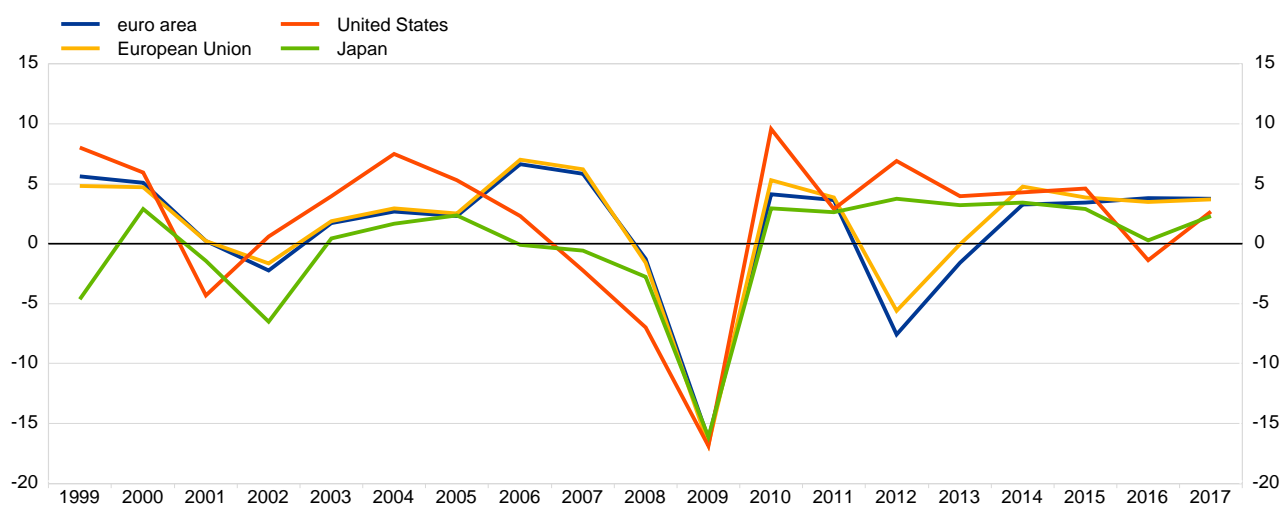
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta and Bulgaria available since 2000.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 2.4 Gross capital formation

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.5 Exports of goods and services

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	3.9	4.6	3.1	5.2	3.3	7.5	4.5
Germany	5.2	7.2	3.1	4.6	5.2	2.6	4.7
Estonia	5.7	7.0	4.1	2.5	-0.7	4.1	2.9
Ireland	8.2	7.6	8.9	14.4	38.4	4.6	.
Greece	4.0	7.5	0.2	7.7	3.1	-1.8	6.8
Spain	3.8	4.5	3.1	4.3	4.2	4.8	5.0
France	3.1	3.8	2.3	3.3	4.3	1.8	3.1
Italy	2.3	2.9	1.6	2.7	4.4	2.4	5.4
Cyprus	2.1	1.8	2.5	4.2	5.8	4.0	3.4
Latvia	6.4	8.4	4.3	6.0	3.0	4.1	4.4
Lithuania	8.2	9.6	6.6	3.3	-0.4	3.5	13.2
Luxembourg	6.3	8.1	4.0	14.0	6.9	2.7	.
Malta	4.6	6.2	3.2	3.2	3.5	4.5	1.6
Netherlands	4.5	5.3	3.5	4.5	6.5	4.3	5.5
Austria	4.2	6.3	2.0	3.0	3.1	1.9	5.7
Portugal	4.3	4.4	4.2	4.3	6.1	4.4	7.9
Slovenia	6.1	8.8	3.2	5.7	5.0	6.4	10.6
Slovakia	8.9	12.6	4.9	3.9	6.4	6.2	4.3
Finland	3.5	7.1	-0.4	-2.7	0.9	2.3	8.3
Euro area	4.4	5.5	3.1	4.7	6.4	3.4	4.9
Bulgaria	4.2	3.7	4.7	3.1	5.7	8.1	4.0
Czech Republic	8.2	11.4	4.7	8.7	6.0	4.5	6.5
Denmark	3.9	5.8	1.7	3.1	2.3	2.8	4.6
Croatia	4.6	6.5	2.5	6.0	9.4	5.6	6.1
Hungary	8.6	12.9	3.9	9.1	8.5	3.4	7.1
Poland	7.5	8.8	6.1	6.7	7.7	8.8	6.7
Romania	9.6	11.0	7.9	8.0	4.6	8.7	9.5
Sweden	4.0	5.7	2.2	5.3	5.7	3.3	3.7
United Kingdom	3.3	4.4	2.1	2.7	5.0	2.3	5.0
European Union	4.4	5.6	3.1	4.7	6.2	3.5	5.0
United States	3.6	4.4	2.6	4.3	0.4	-0.3	3.4
Japan	4.3	6.6	1.8	9.3	2.9	1.3	6.8

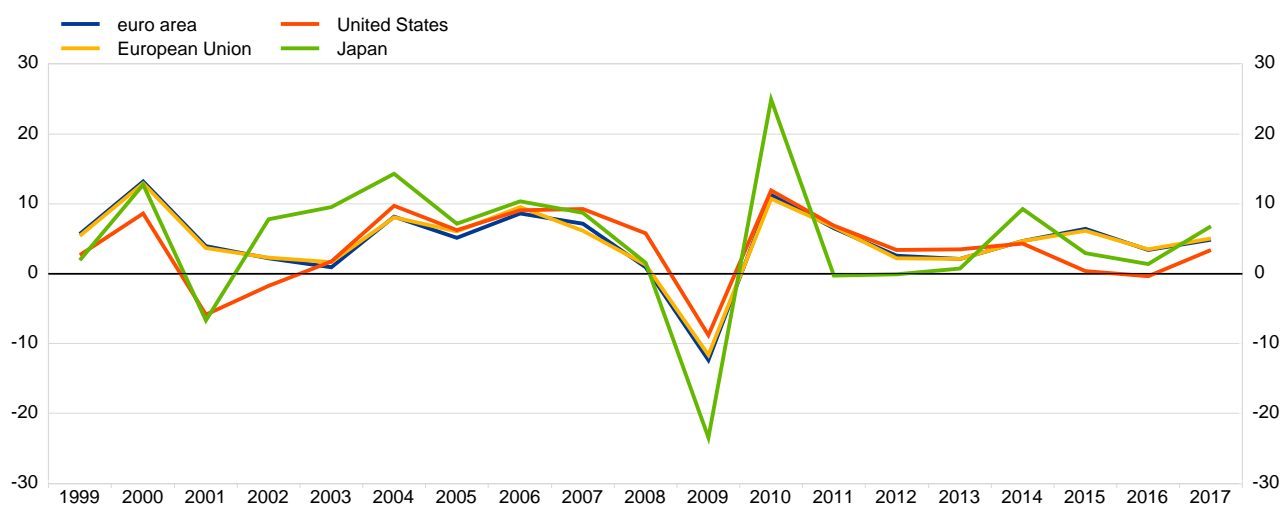
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 2.5 Exports of goods and services

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.6 Imports of goods and services

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	3.8	4.4	3.2	6.2	3.3	8.4	4.1
Germany	4.5	5.6	3.3	3.6	5.6	3.9	5.1
Estonia	5.9	8.4	3.2	3.6	-1.8	5.3	3.5
Ireland	7.6	7.8	7.4	14.9	26.0	16.4	.
Greece	2.0	7.2	-3.6	7.7	0.4	0.3	7.2
Spain	3.2	6.3	-0.2	6.6	5.9	2.7	4.7
France	4.1	5.2	2.9	4.8	5.7	4.2	3.9
Italy	2.2	3.5	0.7	3.2	6.8	3.5	5.3
Cyprus	2.8	4.6	0.8	4.6	7.4	6.8	10.1
Latvia	5.4	8.8	1.7	1.2	2.1	4.5	9.2
Lithuania	7.8	11.0	4.3	3.1	6.2	3.5	12.8
Luxembourg	6.6	8.4	4.4	14.6	7.1	2.1	.
Malta	3.6	5.6	1.9	-0.2	7.1	1.5	-3.0
Netherlands	4.3	5.3	3.3	4.2	8.4	4.1	4.9
Austria	3.6	4.9	2.3	2.9	3.1	3.1	5.4
Portugal	3.0	4.0	1.9	7.8	8.5	4.2	7.9
Slovenia	5.1	8.4	1.5	4.1	4.7	6.6	10.1
Slovakia	7.0	10.2	3.4	4.8	8.4	3.7	3.9
Finland	3.9	7.0	0.6	-1.3	3.2	5.4	2.6
Euro area	4.0	5.4	2.5	4.9	6.7	4.8	4.4
Bulgaria	7.0	12.0	1.7	5.2	5.4	4.5	7.2
Czech Republic	7.6	10.9	4.1	10.1	6.8	3.4	5.8
Denmark	4.1	6.6	1.4	3.9	1.9	3.8	4.1
Croatia	3.9	7.3	0.3	3.1	9.2	6.2	8.1
Hungary	7.7	12.0	3.1	11.0	6.4	2.9	9.7
Poland	6.2	7.9	4.3	10.0	6.6	7.9	7.7
Romania	10.5	16.1	4.6	8.7	8.0	9.8	11.1
Sweden	3.9	5.0	2.7	6.3	5.2	3.4	5.0
United Kingdom	3.8	5.0	2.5	4.5	5.1	4.8	3.5
European Union	4.2	5.7	2.6	5.3	6.4	4.8	4.6
United States	3.8	5.1	2.3	4.5	5.0	1.3	3.9
Japan	3.0	3.9	2.0	8.3	0.8	-1.9	3.6

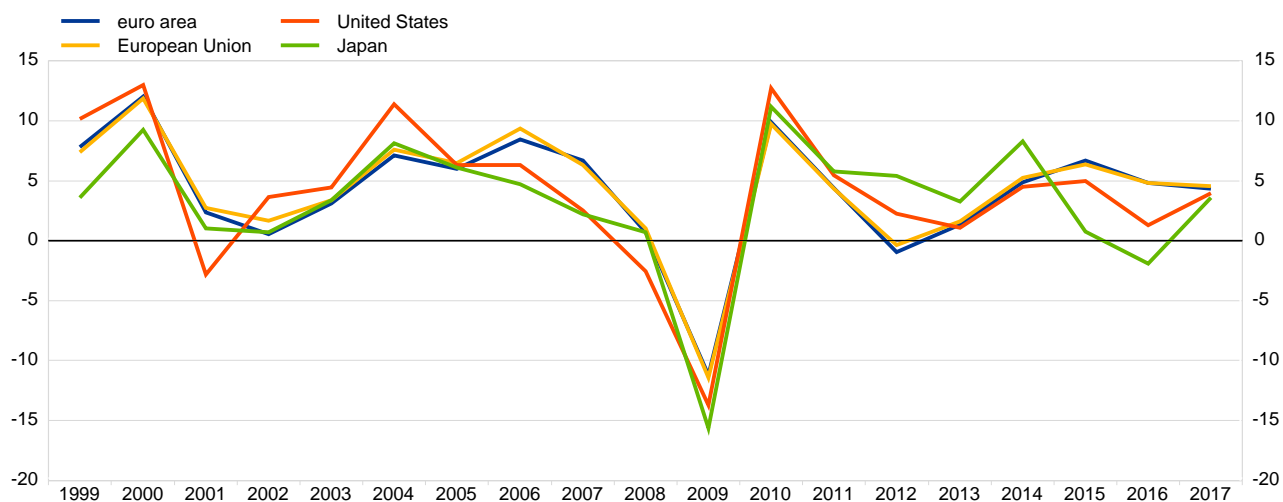
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 2.6 Imports of goods and services

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.7 Nominal GDP

(current prices; EUR billions)

	1999-2017 ¹⁾	1999-2008	2009-2017 ¹⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	342.5	296.2	393.9	400.3	410.4	423.0	438.5
Germany	2,554.8	2,283.0	2,856.8	2,932.5	3,043.7	3,144.1	3,263.4
Estonia	14.2	10.2	18.5	19.8	20.3	21.1	23.0
Ireland	172.1	150.1	199.7	194.5	262.0	275.6	.
Greece	190.1	186.3	194.4	178.7	176.3	174.2	177.7
Spain	957.1	849.0	1,077.3	1,037.8	1,080.0	1,118.5	1,163.7
France	1,895.0	1,694.7	2,117.5	2,147.6	2,194.2	2,228.9	2,287.6
Italy	1,520.0	1,417.5	1,633.8	1,621.8	1,652.6	1,680.9	1,716.2
Cyprus	16.2	13.9	18.7	17.6	17.7	18.2	19.2
Latvia	17.7	13.5	22.4	23.6	24.3	24.9	26.9
Lithuania	26.4	19.3	34.3	36.6	37.4	38.7	41.9
Luxembourg	36.2	28.6	45.8	50.0	52.1	53.0	.
Malta	6.5	5.0	8.2	8.5	9.5	10.2	11.1
Netherlands	590.1	524.2	663.4	663.0	683.5	702.6	731.3
Austria	282.9	243.9	326.3	333.1	344.5	353.3	369.2
Portugal	163.5	150.4	178.0	173.1	179.8	185.5	193.1
Slovenia	32.7	27.9	38.0	37.6	38.8	40.4	43.3
Slovakia	54.4	36.4	74.5	76.1	78.9	81.2	85.0
Finland	179.3	158.3	202.6	205.5	209.6	215.8	224.3
Euro area	9,059.2	8,108.5	10,115.5	10,157.5	10,515.6	10,789.7	11,165.5
Bulgaria	32.0	22.0	43.0	42.8	45.3	48.1	50.4
Czech Republic	131.0	100.8	164.7	156.7	168.5	176.6	191.6
Denmark	229.8	202.8	259.9	265.8	271.8	277.5	288.0
Croatia	38.9	33.3	45.1	43.4	44.5	46.4	48.7
Hungary	91.1	78.2	105.5	105.6	110.7	113.7	123.5
Poland	312.8	236.7	397.3	411.0	430.1	426.0	465.7
Romania	108.7	73.7	147.6	150.4	160.3	169.8	187.4
Sweden	358.4	304.2	418.6	432.7	449.0	465.2	477.9
United Kingdom	2,018.6	1,916.6	2,131.9	2,278.9	2,602.1	2,395.8	2,325.5
European Union	12,380.5	11,076.8	13,829.0	14,044.6	14,797.9	14,908.7	15,324.3
United States	11,957.7	10,584.4	13,483.6	13,118.3	16,332.1	16,825.8	17,160.8
Japan	4,122.7	4,072.2	4,178.8	3,662.5	3,960.8	4,479.7	4,307.4

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

2 Economic activity

2.8 GDP per capita

(current prices; PPPs¹⁾ in EUR thousands)

	1999-2016 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	29.2	26.5	32.7	33.0	33.6	34.3	35.1
Germany	29.6	26.4	33.6	34.2	35.4	36.1	36.8
Estonia	15.3	11.9	19.7	20.7	21.4	21.9	22.2
Ireland	34.7	30.8	39.6	36.5	38.7	52.6	54.6
Greece	20.5	20.4	21.2	19.7	19.9	19.8	19.9
Spain	23.4	21.8	25.7	24.6	25.3	26.2	27.4
France	26.7	24.7	29.4	29.9	30.2	30.9	31.1
Italy	26.1	24.9	27.8	27.1	27.2	28.1	28.8
Cyprus	23.1	21.9	25.2	23.1	22.9	23.8	24.6
Latvia	13.3	10.9	16.4	17.2	17.9	18.6	19.4
Lithuania	14.1	10.4	18.8	20.1	21.1	21.7	22.5
Luxembourg	64.3	57.0	72.1	72.0	76.1	77.8	77.6
Malta	20.4	17.8	23.6	23.5	25.0	26.8	28.0
Netherlands	32.8	30.1	36.6	36.8	36.7	37.6	38.5
Austria	31.2	28.0	35.4	36.2	36.7	37.6	38.0
Portugal	19.5	18.1	21.5	21.1	21.6	22.3	23.1
Slovenia	21.1	19.7	23.1	22.5	23.4	24.1	25.1
Slovakia	14.7	10.2	20.6	21.1	21.8	22.5	23.0
Finland	28.1	25.8	31.4	31.2	31.1	31.7	32.6
Euro area	26.6	24.4	29.5	29.5	30.0	31.0	31.7
Bulgaria	9.7	7.5	12.5	12.6	13.0	13.7	14.6
Czech Republic	19.8	17.0	23.4	23.0	24.3	25.5	26.4
Denmark	30.7	27.4	34.9	35.3	35.9	36.8	37.4
Croatia	14.5	12.7	16.6	16.4	16.6	17.1	18.0
Hungary	15.2	12.9	18.2	18.5	19.2	20.0	20.3
Poland	14.0	11.0	17.8	18.5	19.0	19.9	20.7
Romania	10.7	7.6	14.9	15.0	15.6	16.6	17.7
Sweden	30.6	27.8	34.4	34.5	34.8	36.0	37.0
United Kingdom	27.3	25.4	29.7	29.7	30.8	31.6	32.4
European Union	24.4	22.1	27.5	27.5	28.2	29.2	29.9
United States	36.8	34.5	39.9	39.8	40.9	42.3	43.1
Japan	26.7	25.1	28.8	29.5	29.5	30.6	31.2

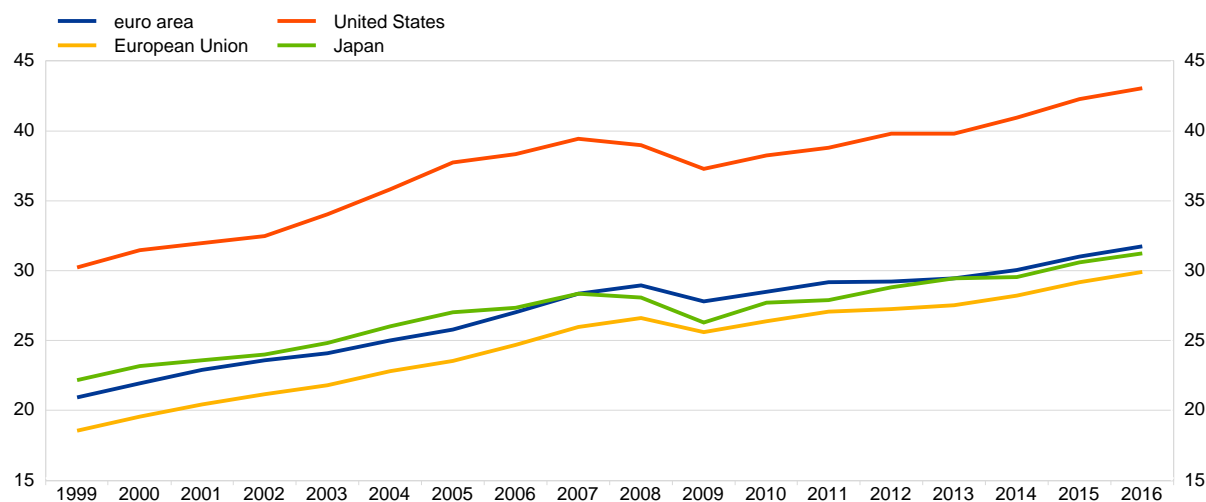
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) GDP in Purchasing Power Standards (PPSs) in euro, calculated on the basis of PPP rates relative to the euro area (Euro 19 = 1).

2) Data for Croatia available since 2000.

Chart 2.8 GDP per capita

(current prices; PPPs¹⁾ in EUR thousands)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) GDP in Purchasing Power Standards (PPSs) in euro, calculated on the basis of PPP rates relative to the euro area (Euro 19 = 1).

2 Economic activity

2.9 Employment

(persons employed; annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	0.9	1.1	0.7	0.4	0.9	1.3	1.4
Germany	0.8	0.6	0.9	0.8	0.9	1.3	1.5
Estonia	0.3	0.6	0.0	0.8	2.9	0.3	2.7
Ireland	1.7	3.4	-0.2	1.7	2.5	2.8	1.9
Greece	-0.2	1.2	-1.7	0.9	0.7	0.5	2.1
Spain	1.3	3.4	-1.0	1.0	2.7	2.5	2.6
France	0.7	1.1	0.3	0.4	0.2	0.6	1.0
Italy	0.6	1.3	-0.1	0.1	0.7	1.3	1.1
Cyprus	1.4	2.9	-0.3	-1.8	1.5	3.3	3.4
Latvia	-0.5	0.8	-1.9	-1.3	1.4	-0.3	0.6
Lithuania	-0.5	-0.5	-0.6	2.0	1.3	2.0	-0.5
Luxembourg	3.2	3.9	2.3	2.6	2.6	3.0	.
Malta	2.0	0.9	3.3	5.1	3.9	4.0	5.4
Netherlands	0.8	1.3	0.2	-0.1	0.9	1.1	2.1
Austria	1.0	1.1	0.8	1.0	0.6	1.2	1.7
Portugal	-0.1	0.4	-0.6	1.4	1.4	1.6	3.3
Slovenia	0.6	1.2	-0.2	0.4	1.2	1.9	2.8
Slovakia	0.6	0.6	0.6	1.4	2.0	2.4	2.2
Finland	0.8	1.6	-0.1	-0.5	-0.1	0.3	1.2
Euro area	0.7	1.3	0.1	0.6	1.0	1.3	1.6
Bulgaria	0.1	1.0	-0.9	0.4	0.4	0.5	1.8
Czech Republic	0.3	0.4	0.3	0.6	1.4	1.3	1.6
Denmark	0.4	0.8	-0.1	1.0	1.3	1.7	1.6
Croatia	0.2	1.3	-0.9	2.7	1.2	0.3	2.2
Hungary	0.5	0.1	1.0	4.8	2.4	2.6	2.0
Poland	0.7	1.0	0.4	1.7	1.5	0.6	1.4
Romania	-1.2	-1.6	-0.9	0.8	-1.3	-0.9	2.6
Sweden	1.0	1.1	1.0	1.4	1.5	1.7	2.3
United Kingdom	0.9	1.0	0.9	2.4	1.7	1.4	1.0
European Union	0.6	1.0	0.2	1.0	1.1	1.2	1.6
United States	0.8	1.0	0.5	1.6	1.7	1.7	.
Japan	0.0	-0.1	0.1	0.6	0.4	1.0	.

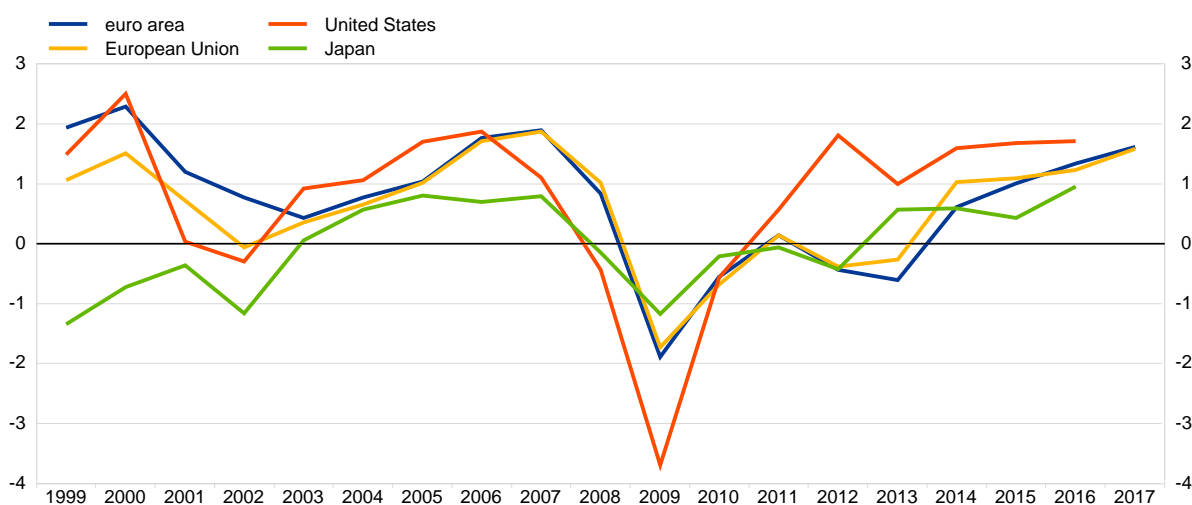
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Croatia and Poland available since 2000.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 2.9 Employment

(persons employed; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.10 Labour productivity

(per persons employed; annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	0.7	1.1	0.3	0.9	0.5	0.2	0.3
Germany	0.6	1.0	0.3	1.1	0.8	0.6	0.7
Estonia	3.2	5.1	1.3	2.1	-1.1	1.8	2.2
Ireland	3.4	2.0	5.3	6.5	22.5	2.3	.
Greece	0.4	2.2	-1.5	-0.2	-1.0	-0.7	-0.8
Spain	0.6	0.1	1.2	0.4	0.7	0.7	0.5
France	0.7	1.0	0.5	0.5	0.8	0.5	0.8
Italy	-0.2	0.0	-0.4	0.0	0.3	-0.5	0.3
Cyprus	0.7	1.2	0.1	0.4	0.5	0.1	0.5
Latvia	4.2	5.8	2.5	3.3	1.5	2.5	4.6
Lithuania	4.3	6.6	1.7	1.5	0.7	0.4	4.4
Luxembourg	0.2	0.5	-0.1	3.1	0.3	0.0	.
Malta	1.1	1.2	1.1	2.8	5.7	1.4	1.1
Netherlands	0.9	1.2	0.5	1.5	1.3	1.1	0.9
Austria	0.7	1.3	0.0	-0.1	0.5	0.2	1.2
Portugal	0.8	1.2	0.5	-0.5	0.4	0.0	-0.6
Slovenia	1.8	3.1	0.5	2.6	1.0	1.2	2.2
Slovakia	3.0	4.5	1.4	1.3	1.8	0.9	1.2
Finland	0.9	1.7	0.0	-0.2	0.3	1.9	1.8
Euro area	0.7	0.8	0.5	0.7	1.0	0.5	0.7
Bulgaria	3.0	3.7	2.3	1.0	3.3	3.4	1.7
Czech Republic	2.4	3.6	1.1	2.2	3.8	1.3	2.7
Denmark	0.9	0.9	0.8	0.6	0.4	0.2	0.5
Croatia	1.5	2.6	0.5	-2.7	1.1	2.9	0.6
Hungary	1.7	3.3	0.0	-0.6	0.9	-0.4	2.0
Poland	2.7	2.6	2.8	1.5	2.3	2.3	3.1
Romania	5.0	7.0	2.7	2.3	5.3	5.8	4.3
Sweden	1.4	1.9	0.8	1.1	3.0	1.5	0.1
United Kingdom	1.0	1.5	0.4	0.7	0.6	0.5	0.7
European Union	1.0	1.3	0.6	0.7	1.2	0.7	0.8
United States	1.3	1.5	1.0	1.0	1.2	-0.2	.
Japan	0.8	1.1	0.5	-0.2	0.9	0.0	.

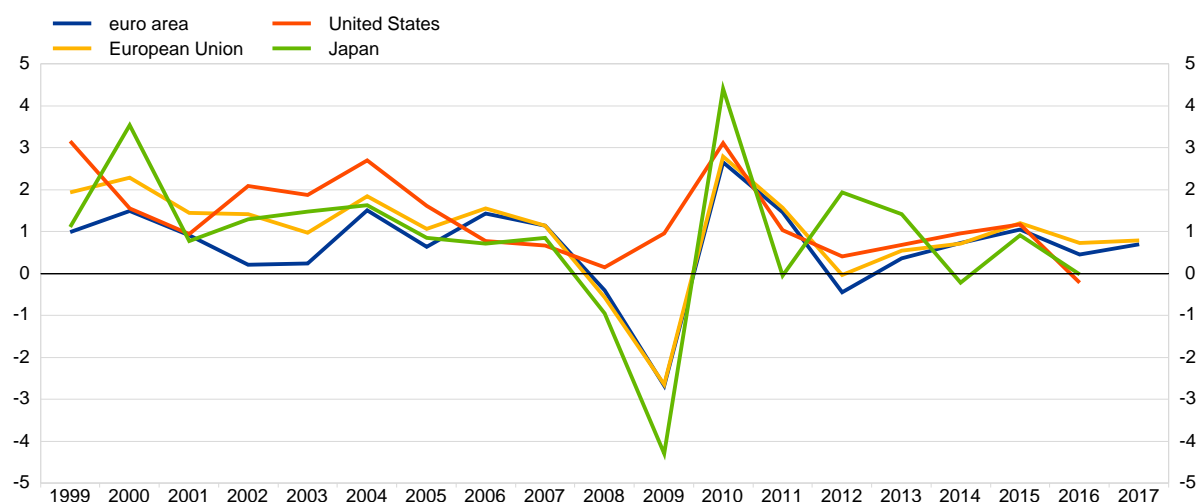
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Croatia and Malta available since 2000; and for Poland since 2002.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016. However, for Japan the average refers to the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 2.10 Labour productivity

(per persons employed; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.11 Unemployment

(percentage of the labour force)

	1999-2017 ^{1), 2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ^{1), 2)}	2014	2015	2016	2017
Belgium	7.8	7.7	7.9	8.5	8.5	7.8	7.2
Germany	7.4	9.1	5.4	5.0	4.6	4.1	3.8
Estonia	9.5	9.3	9.7	7.4	6.2	6.8	5.8
Ireland	8.4	5.0	12.1	11.9	10.0	8.4	6.7
Greece	14.8	10.0	20.9	26.5	24.9	23.6	.
Spain	15.8	10.7	21.5	24.5	22.1	19.6	17.2
France	9.3	8.9	9.8	10.3	10.4	10.1	9.4
Italy	9.3	8.2	10.5	12.7	11.9	11.7	11.2
Cyprus	7.8	4.3	11.4	16.1	14.9	13.0	11.1
Latvia	12.0	10.9	13.2	10.8	9.9	9.6	8.7
Lithuania	11.4	11.0	11.9	10.7	9.1	7.9	7.1
Luxembourg	4.5	3.6	5.5	6.0	6.5	6.3	5.6
Malta	6.4	6.9	5.9	5.8	5.4	4.7	4.0
Netherlands	5.1	4.4	5.8	7.4	6.9	6.0	4.9
Austria	5.0	4.7	5.3	5.6	5.7	6.0	5.5
Portugal	9.9	7.3	12.7	14.1	12.6	11.2	9.0
Slovenia	7.1	6.1	8.2	9.7	9.0	8.0	6.8
Slovakia	14.3	16.0	12.3	13.2	11.5	9.7	8.1
Finland	8.5	8.5	8.4	8.7	9.4	8.8	8.6
Euro area	9.5	8.6	10.6	11.6	10.9	10.0	9.1
Bulgaria	11.1	12.4	9.8	11.4	9.2	7.6	6.3
Czech Republic	6.7	7.4	5.9	6.1	5.1	4.0	2.9
Denmark	5.6	4.5	6.7	6.5	6.2	6.2	5.7
Croatia	13.5	13.1	14.0	17.2	16.1	13.4	11.1
Hungary	7.5	6.6	8.6	7.7	6.8	5.1	4.2
Poland	12.1	15.5	8.4	9.0	7.5	6.2	4.9
Romania	6.9	7.2	6.6	6.8	6.8	5.9	4.9
Sweden	7.1	6.5	7.7	7.9	7.4	6.9	6.7
United Kingdom	6.0	5.2	6.9	6.1	5.3	4.8	.
European Union	9.0	8.5	9.5	10.2	9.4	8.6	7.6
United States	6.0	5.0	7.1	6.2	5.3	4.9	4.4
Japan	4.3	4.6	4.0	3.6	3.4	3.1	2.8

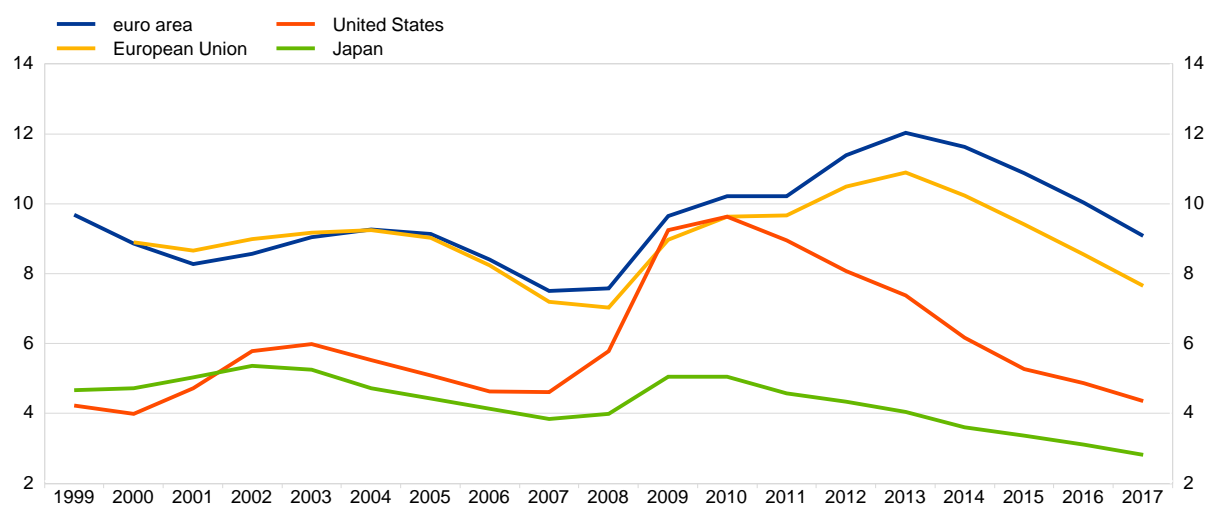
Source: Eurostat.

1) Data for Estonia, Cyprus, Malta, Bulgaria, Croatia and the European Union available since 2000.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 2.11 Unemployment

(percentage of the labour force)

Source: Eurostat.

2 Economic activity

2.12 Household debt ¹⁾ (percentages of GDP)

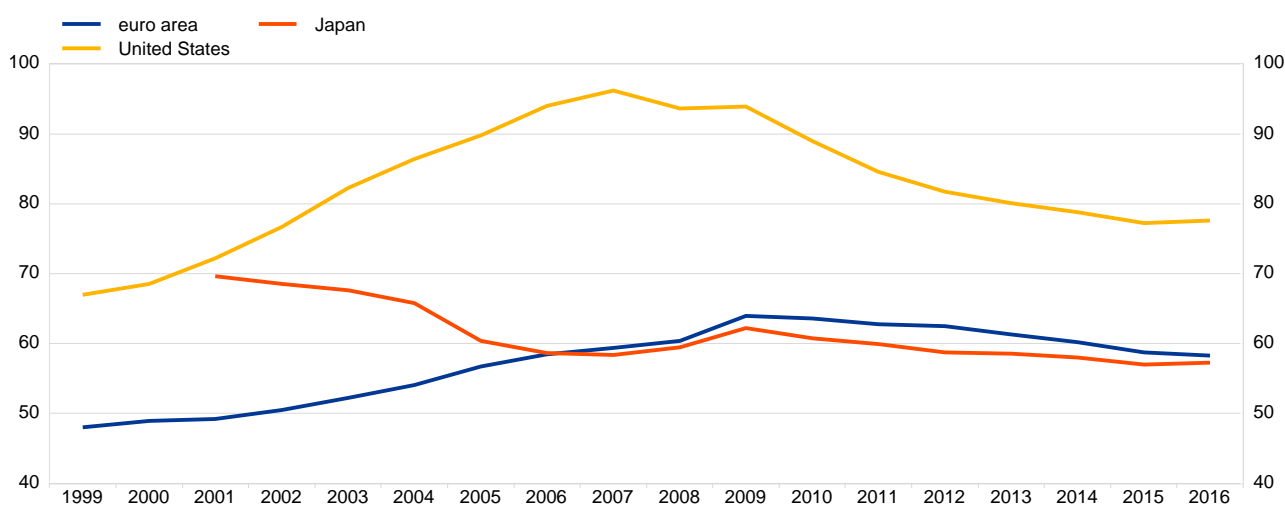
	1999-2016 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	48.5	42.5	56.1	56.4	58.5	59.2	59.5
Germany	62.4	67.3	56.2	55.4	54.1	53.3	53.1
Estonia	34.1	25.4	44.9	40.0	39.5	40.3	41.4
Ireland	80.0	72.1	89.9	93.0	81.2	56.4	52.2
Greece	43.1	28.3	61.5	65.1	63.1	62.2	60.7
Spain	68.1	61.4	76.4	77.1	72.7	67.6	64.1
France	46.4	39.4	55.1	55.7	55.8	56.2	57.2
Italy	35.6	29.7	42.9	43.5	42.7	41.9	41.5
Cyprus	100.6	82.4	123.2	127.7	130.1	127.7	121.2
Latvia	34.7	34.5	34.8	29.7	26.3	24.5	23.8
Lithuania	17.3	11.2	25.1	22.4	21.5	22.2	22.8
Luxembourg	50.2	43.8	58.1	58.1	58.4	60.1	62.4
Malta	54.2	48.3	57.9	59.2	56.7	54.5	53.2
Netherlands	106.7	100.1	114.9	114.5	112.4	110.3	108.3
Austria	50.1	48.3	52.2	51.2	51.0	50.9	51.3
Portugal	78.3	72.9	85.1	86.1	81.7	76.7	72.5
Slovenia	24.1	19.1	29.1	29.8	28.3	27.6	27.3
Slovakia	19.2	10.5	29.9	29.9	32.6	35.0	38.2
Finland	51.2	41.2	63.6	64.0	65.4	66.7	67.2
Euro area	57.2	53.8	61.4	61.3	60.2	58.8	58.2
Bulgaria	18.6	12.0	26.0	25.5	24.9	23.8	23.2
Czech Republic	21.3	14.3	30.1	31.5	30.4	30.2	31.1
Denmark	118.5	105.9	134.3	132.8	131.1	129.2	128.9
Croatia	34.4	29.0	39.8	40.3	40.1	38.5	35.3
Hungary	23.5	18.2	30.1	28.0	25.4	21.3	20.3
Poland	27.9	18.7	34.8	35.1	35.6	36.0	36.7
Romania	13.2	7.9	19.8	19.2	18.0	17.5	16.8
Sweden	67.4	56.6	80.8	82.3	83.3	83.6	85.1
United Kingdom	83.3	78.6	89.2	86.9	85.1	85.4	86.1
European Union	-	-	-	-	-	-	-
United States	82.7	82.7	82.8	80.1	78.8	77.3	77.6
Japan	61.3	63.6	59.0	58.6	58.0	57.0	57.2

Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

1) Defined as outstanding amounts of loans received by households and non-profit institutions serving households.

2) Data for the European Union are not available. Data for Bulgaria available since 2000; for Croatia and Slovenia since 2001; for Poland since 2003; for Latvia and Malta since 2004.

Chart 2.12 Household debt
(percentages of GDP)

Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

2 Economic activity

2.13 Household savings ratio

(percentages of adjusted disposable income¹⁾)

	1999-2016 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	14.8	16.0	13.4	12.5	12.3	11.9	11.2
Germany	16.4	16.1	16.7	16.2	16.8	17.0	17.1
Estonia	5.6	1.5	10.6	9.1	10.7	11.7	11.3
Ireland	7.8	6.8	9.0	9.1	7.3	6.8	6.7
Greece	3.1	6.7	-1.4	-4.7	-3.6	-5.4	-6.8
Spain	9.6	9.5	9.8	9.6	9.3	8.6	7.7
France	14.8	14.9	14.6	14.0	14.4	13.9	13.5
Italy	12.8	14.3	11.0	11.0	11.2	10.5	10.5
Cyprus	4.7	7.2	1.2	-3.3	-7.9	-5.7	.
Latvia	1.4	1.5	1.2	-3.8	-1.9	1.8	2.7
Lithuania	2.6	2.5	2.7	2.4	0.2	0.0	-0.5
Luxembourg	-	-	-	-	-	-	-
Malta	-	-	-	-	-	-	-
Netherlands	12.5	11.6	13.6	14.1	14.5	13.1	13.1
Austria	14.9	15.8	13.7	12.7	12.4	12.5	13.4
Portugal	8.5	9.5	7.3	7.8	5.2	5.3	5.8
Slovenia	13.6	15.8	12.6	12.7	12.5	12.7	12.8
Slovakia	7.7	7.9	7.4	5.9	7.2	8.9	9.5
Finland	8.3	8.5	8.1	8.6	7.2	6.9	6.0
Euro area	13.1	13.4	12.7	12.5	12.7	12.4	12.1
Bulgaria	-6.7	-10.1	-2.5	-1.5	-4.5	-0.9	4.9
Czech Republic	11.5	11.3	11.8	10.9	11.8	12.0	11.2
Denmark	6.6	5.5	8.0	8.8	3.8	10.3	10.2
Croatia	10.3	7.8	12.5	11.3	13.2	14.2	14.0
Hungary	9.5	9.5	9.5	9.8	10.9	9.6	.
Poland	6.2	8.7	3.1	2.5	2.3	2.3	4.4
Romania	-1.5	-6.5	4.7	13.3	14.5	15.5	21.7
Sweden	12.9	9.8	16.7	17.5	18.9	17.6	18.8
United Kingdom	7.7	7.6	7.8	6.7	6.8	6.5	5.2
European Union	11.7	11.8	11.5	11.2	11.0	10.9	10.8
United States	8.0	7.2	9.1	8.2	8.9	9.3	8.2
Japan	10.8	12.1	8.8	6.9	6.0	7.0	.

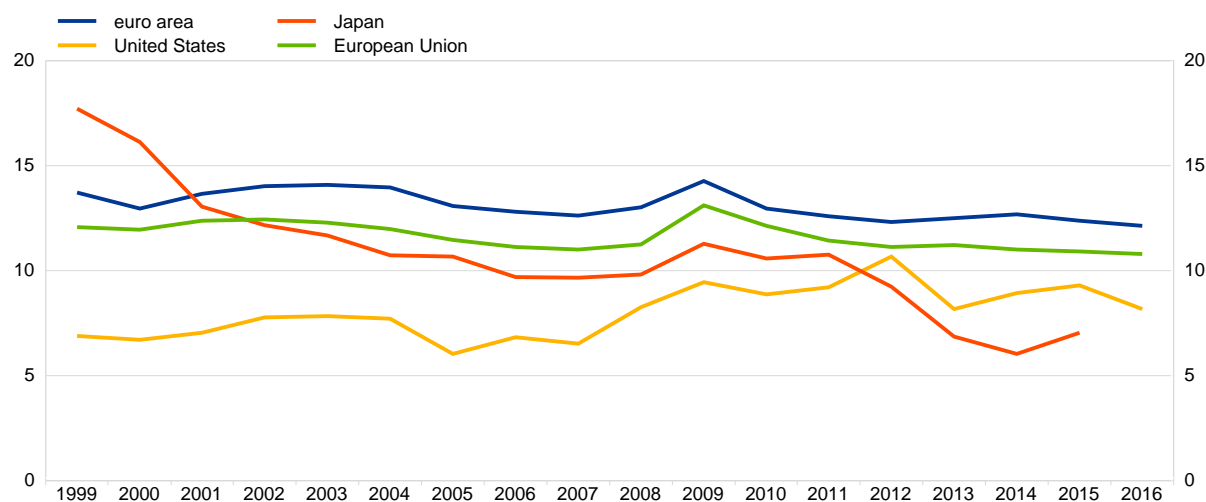
Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

1) Disposable income adjusted for the change in the net equity of households in pension fund reserves.

2) Data for Luxembourg and Malta are not available. Data for Croatia since 2002; for Lithuania since 2004; and for Slovenia since 2005.

Chart 2.13 Household savings

(percentages of adjusted disposable income)

Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

2 Economic activity

2.14 Non-financial corporations' debt ¹⁾ (percentages of GDP)

	1999-2016 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	130.3	114.2	150.3	149.6	149.5	154.8	166.2
Germany	64.4	65.8	62.6	63.7	61.1	60.8	61.1
Estonia	84.0	79.0	90.4	87.1	90.5	87.1	85.2
Ireland	156.9	108.1	217.9	202.7	219.6	267.7	246.4
Greece	55.4	47.5	65.2	63.7	64.8	63.9	63.9
Spain	106.0	94.4	120.6	120.1	113.9	107.3	101.8
France	109.7	101.1	120.5	118.8	124.7	127.2	131.5
Italy	77.6	70.5	86.4	87.5	85.9	82.3	80.0
Cyprus	202.4	193.9	213.0	214.4	225.0	228.2	225.6
Latvia	77.9	66.6	84.9	79.3	76.8	77.5	73.2
Lithuania	43.8	45.6	42.7	39.8	36.6	37.0	40.5
Luxembourg	237.5	170.3	321.4	317.9	327.2	359.3	348.5
Malta	143.3	124.5	155.0	155.5	154.1	143.7	141.9
Netherlands	120.6	119.0	122.6	120.9	121.8	125.7	123.0
Austria	92.7	90.5	95.4	98.5	94.9	94.5	94.0
Portugal	113.6	101.3	128.9	137.2	128.8	121.2	114.6
Slovenia	79.6	71.8	84.5	88.6	79.0	67.9	60.8
Slovakia	48.0	45.4	51.3	50.1	52.6	51.7	55.0
Finland	100.0	89.7	112.8	113.1	118.1	124.3	114.2
Euro area	96.9	88.8	106.0	105.0	106.7	108.4	107.7
Bulgaria	87.4	68.8	108.4	112.5	108.8	96.6	91.4
Czech Republic	52.5	48.0	58.2	66.1	63.0	59.2	56.5
Denmark	86.4	80.5	93.8	94.0	90.7	90.0	91.9
Croatia	81.6	63.6	99.5	102.8	100.8	99.7	95.0
Hungary	72.1	61.8	85.0	83.2	82.6	78.2	72.3
Poland	38.9	33.0	43.4	43.6	46.1	47.4	49.6
Romania	48.8	44.5	54.2	48.6	45.1	43.9	40.4
Sweden	131.2	115.0	151.4	151.8	152.5	152.4	148.1
United Kingdom	117.8	116.4	119.6	110.6	118.8	111.9	119.7
European Union	-	-	-	-	-	-	-
United States ³⁾	66.4	64.8	68.5	67.4	68.5	70.3	72.1
Japan ⁴⁾	110.6	110.6	110.6	108.2	107.3	105.0	106.7

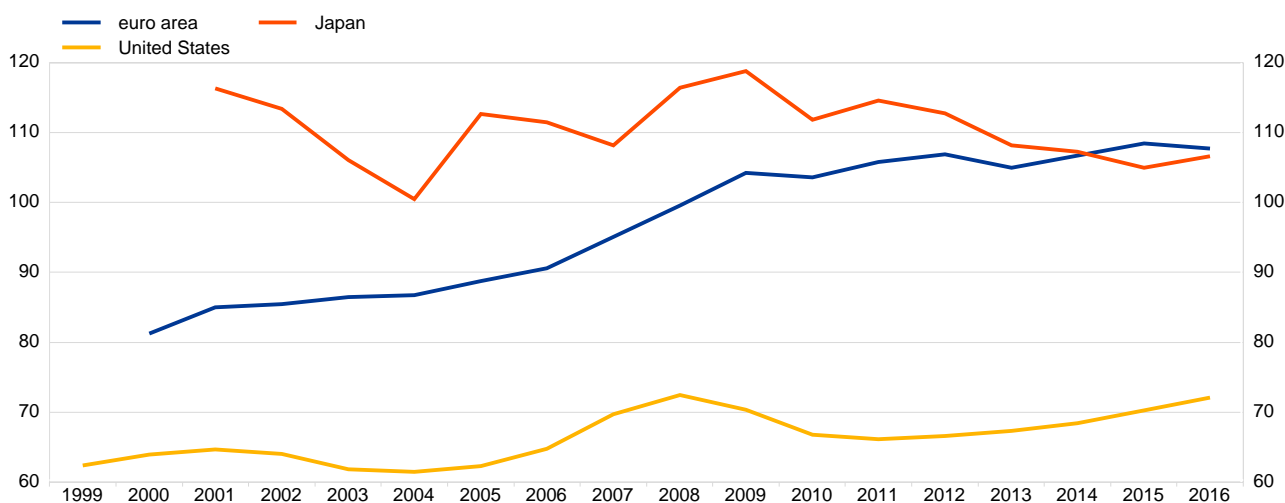
Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

1) Defined as outstanding amounts of loans taken, debt securities issued and pension scheme liabilities.

2) Data for the European Union are not available. Data for Bulgaria since 2000; for Croatia since 2001; for Poland since 2003; and for Latvia, Lithuania, Malta and Slovenia since 2004.

3) Figures for the United States do not include inter-company loans and pension scheme liabilities.

Chart 2.14 Non-financial corporations' debt
(percentages of GDP)

Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

3 Prices and costs

3.1 HICP

(annual percentage changes)

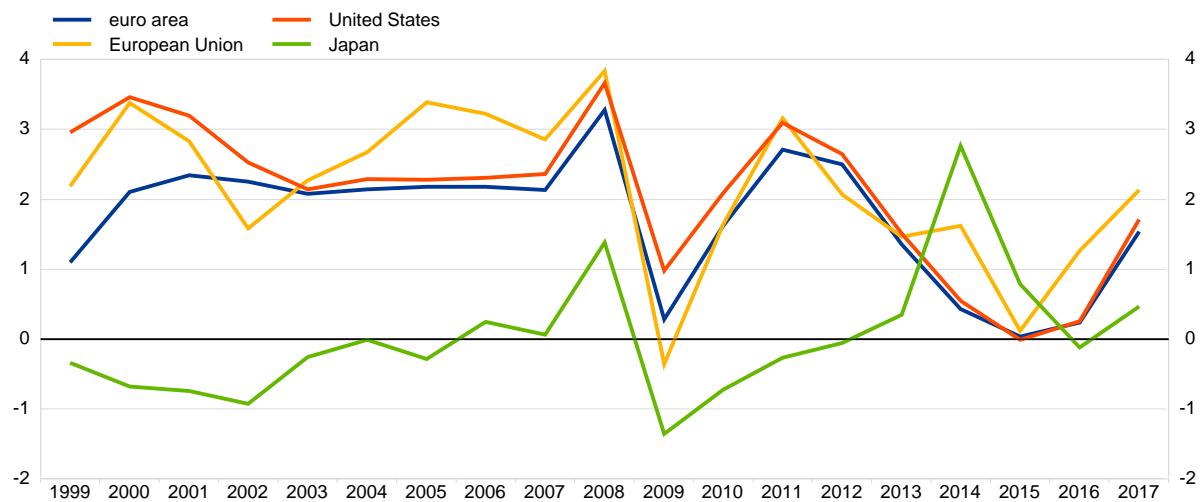
	1999-2017	1999-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	1.9	2.2	1.6	0.5	0.6	1.8	2.2
Germany	1.4	1.7	1.2	0.8	0.1	0.4	1.7
Estonia	3.5	4.6	2.3	0.5	0.1	0.8	3.7
Ireland	1.8	3.4	0.1	0.3	0.0	-0.2	0.3
Greece	2.1	3.3	0.9	-1.4	-1.1	0.0	1.1
Spain	2.2	3.2	1.1	-0.2	-0.6	-0.3	2.0
France	1.5	1.9	1.1	0.6	0.1	0.3	1.2
Italy	1.9	2.4	1.3	0.2	0.1	-0.1	1.3
Cyprus	1.8	2.7	0.8	-0.3	-1.5	-1.2	0.7
Latvia	3.6	5.6	1.4	0.7	0.2	0.1	2.9
Lithuania	2.4	2.7	2.0	0.2	-0.7	0.7	3.7
Luxembourg	2.2	2.8	1.6	0.7	0.1	0.0	2.1
Malta	2.1	2.6	1.6	0.8	1.2	0.9	1.3
Netherlands	1.9	2.4	1.3	0.3	0.2	0.1	1.3
Austria	1.8	1.9	1.8	1.5	0.8	1.0	2.2
Portugal	2.0	2.9	1.1	-0.2	0.5	0.6	1.6
Slovenia	3.4	5.5	1.2	0.4	-0.8	-0.2	1.6
Slovakia	3.8	6.2	1.3	-0.1	-0.3	-0.5	1.4
Finland	1.7	1.8	1.6	1.2	-0.2	0.4	0.8
Euro area	1.7	2.2	1.2	0.4	0.0	0.2	1.5
Bulgaria	4.0	6.7	1.0	-1.6	-1.1	-1.3	1.2
Czech Republic	2.1	2.7	1.4	0.4	0.3	0.6	2.4
Denmark	1.7	2.1	1.2	0.4	0.2	0.0	1.1
Croatia	2.4	3.4	1.3	0.2	-0.3	-0.6	1.3
Hungary	4.7	6.7	2.5	0.0	0.1	0.4	2.4
Poland	2.9	3.9	1.7	0.1	-0.7	-0.2	1.6
Romania	11.3	19.5	2.8	1.4	-0.4	-1.1	1.1
Sweden	1.5	1.7	1.2	0.2	0.7	1.1	1.9
United Kingdom	2.0	1.8	2.2	1.5	0.0	0.7	2.7
European Union	2.1	2.7	1.4	0.5	0.0	0.3	1.7
United States ⁽¹⁾	2.2	2.8	1.5	1.6	0.1	1.3	2.1
Japan ⁽¹⁾	0.0	-0.2	0.2	2.8	0.8	-0.1	0.5

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data refer to the consumer price index.

Chart 3.1 HICP¹⁾

(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for the United States and Japan refer to the consumer price index.

3 Prices and costs

3.2 HICP excluding food and energy (annual percentage changes)

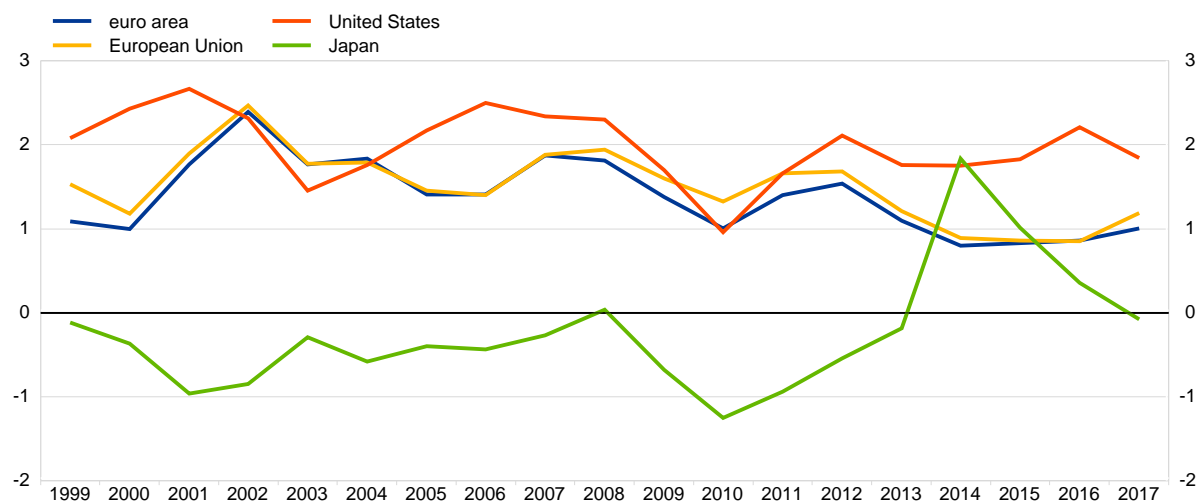
	1999-2017 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	1.6	1.5	1.6	1.5	1.6	1.8	1.5
Germany	1.0	1.0	1.1	1.1	1.1	1.1	1.3
Estonia	2.8	3.8	1.6	1.3	1.2	1.2	2.0
Ireland	1.6	3.0	0.0	0.7	1.6	0.7	0.2
Greece	1.6	2.9	0.2	-1.5	-0.4	0.6	0.3
Spain	1.8	2.7	0.8	-0.1	0.3	0.7	1.2
France	1.2	1.4	0.9	1.0	0.6	0.6	0.6
Italy	1.7	2.1	1.3	0.7	0.7	0.5	0.8
Cyprus	0.9	1.3	0.5	0.1	-0.4	-0.8	0.4
Latvia	2.5	4.3	0.5	1.7	1.5	1.2	1.7
Lithuania	1.5	1.7	1.2	0.7	1.9	1.7	2.6
Luxembourg	1.8	1.9	1.7	1.3	1.7	1.0	1.4
Malta	1.6	2.1	1.1	1.5	1.5	1.0	0.9
Netherlands	1.6	1.9	1.3	0.6	0.9	0.6	0.8
Austria	1.7	1.5	1.9	1.7	1.7	1.6	2.1
Portugal	1.8	2.7	0.8	0.2	0.6	0.9	1.2
Slovenia	2.8	4.9	0.5	0.6	0.3	0.7	0.7
Slovakia	3.3	5.1	1.3	0.5	0.5	0.9	1.4
Finland	1.5	1.5	1.5	1.6	0.8	1.1	0.6
Euro area	1.4	1.6	1.1	0.8	0.8	0.9	1.0
Bulgaria	3.6	6.5	0.4	-1.6	-0.6	-1.0	-0.5
Czech Republic	1.3	1.9	0.7	0.5	0.7	1.2	1.9
Denmark	1.5	1.8	1.1	0.6	1.2	0.5	0.7
Croatia	1.4	3.2	0.8	0.5	0.8	0.2	1.0
Hungary	3.1	4.3	2.3	1.4	1.7	1.5	1.4
Poland	2.4	3.5	1.1	0.2	0.5	0.2	0.7
Romania	5.4	9.3	2.5	2.3	1.6	0.0	0.2
Sweden	1.1	1.1	1.0	0.4	0.9	1.2	1.4
United Kingdom	1.5	1.1	1.9	1.6	1.0	1.2	2.3
European Union	1.5	1.7	1.3	0.9	0.9	0.9	1.2
United States ⁽²⁾	2.0	2.4	1.8	1.7	1.8	2.2	1.8
Japan ⁽²⁾	-0.3	-0.2	-0.1	1.8	1.0	0.4	-0.1

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Slovenia and Czech Republic available since 2001; for Hungary and Romania since 2002; and for Croatia since 2006.

2) Data refer to the consumer price index.

Chart 3.2 HICP excluding food and energy ¹⁾
(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for the United States and Japan refer to the consumer price index.

3 Prices and costs

3.3 GDP deflator

(annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	1.7	1.9	1.4	0.7	1.1	1.6	1.9
Germany	1.2	0.8	1.5	1.8	2.0	1.3	1.5
Estonia	4.6	6.5	2.5	1.5	1.2	1.6	4.0
Ireland	1.9	3.3	0.1	-0.4	7.3	0.0	.
Greece	1.6	3.2	-0.2	-1.8	-1.0	-1.0	0.7
Spain	2.0	3.6	0.3	-0.2	0.6	0.3	1.0
France	1.3	1.8	0.8	0.6	1.1	0.4	0.8
Italy	1.8	2.4	1.1	1.0	0.9	0.8	0.6
Cyprus	1.9	3.4	0.3	-1.6	-1.2	-0.7	1.5
Latvia	4.3	7.8	0.6	1.8	0.0	0.3	3.0
Lithuania	2.5	3.3	1.6	1.0	0.3	1.0	4.3
Luxembourg	2.7	3.2	1.9	1.6	1.3	-1.3	.
Malta	2.4	2.5	2.4	2.3	2.4	1.5	2.3
Netherlands	1.7	2.5	0.7	0.1	0.8	0.6	0.9
Austria	1.7	1.6	1.7	2.0	2.3	1.1	1.5
Portugal	2.1	3.2	1.0	0.8	2.0	1.5	1.4
Slovenia	3.1	4.9	1.1	0.8	1.0	0.9	2.0
Slovakia	2.6	4.6	0.4	-0.2	-0.2	-0.4	1.3
Finland	1.6	1.5	1.7	1.7	1.9	0.8	0.9
Euro area	1.6	2.0	1.0	0.9	1.4	0.8	1.1
Bulgaria	4.1	6.0	2.0	0.5	2.2	2.2	1.2
Czech Republic	1.8	2.4	1.1	2.5	1.2	1.2	1.3
Denmark	1.9	2.5	1.2	1.0	0.7	0.0	1.6
Croatia	2.6	4.1	1.0	0.1	0.0	-0.1	1.2
Hungary	4.7	6.4	2.8	3.4	1.9	1.0	3.7
Poland	2.6	3.5	1.7	0.5	0.8	0.4	2.0
Romania	13.8	24.0	3.4	1.7	2.6	2.1	5.0
Sweden	1.7	1.8	1.6	1.8	2.1	1.6	2.1
United Kingdom	1.9	2.2	1.6	1.7	0.5	2.0	2.1
European Union	1.5	2.0	0.9	1.7	3.0	-1.2	0.4
United States	1.9	2.3	1.5	1.8	1.1	1.3	1.8
Japan	-0.7	-1.2	-0.2	1.7	2.1	0.3	-0.2

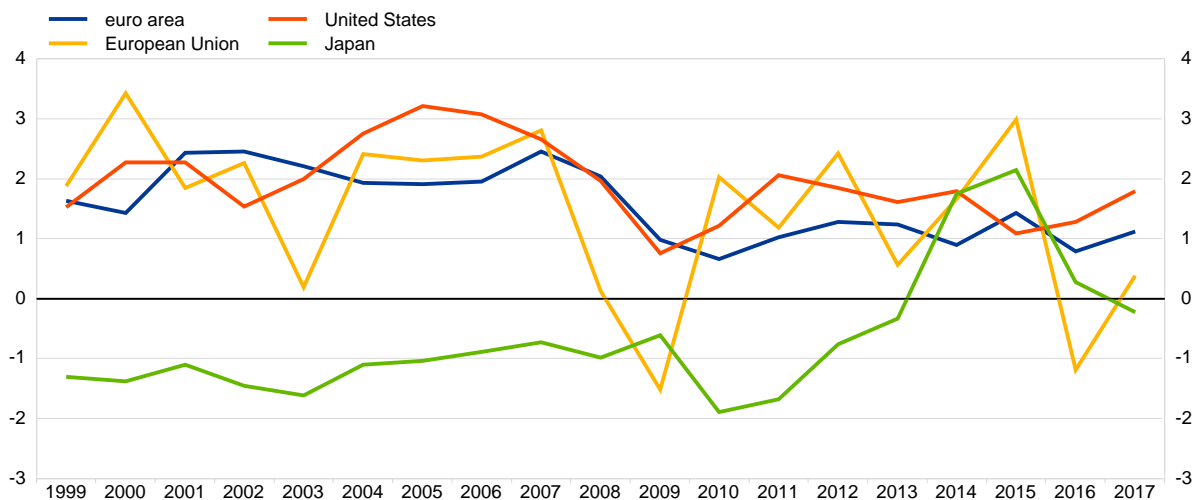
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta and Croatia available since 2000; and for Poland since 2002.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 3.3 GDP deflator

(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

3 Prices and costs

3.4 Industrial producer prices

(annual percentage changes; domestic sales only)

	1999-2017 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	2.0	3.1	0.8	-4.6	-4.2	-1.8	8.9
Germany	1.4	2.4	0.2	-0.9	-1.8	-1.7	2.6
Estonia	2.9	4.7	1.6	-2.3	-2.8	-2.1	3.3
Ireland	1.4	4.0	0.5	-0.3	-4.4	-2.8	3.4
Greece	2.3	4.2	0.3	-0.8	-5.8	-5.4	4.2
Spain	2.2	3.3	1.0	-1.3	-2.1	-3.1	4.4
France	1.3	2.4	0.2	-1.3	-2.2	-2.3	2.4
Italy	1.5	3.1	0.0	-1.8	-3.4	-2.2	2.6
Cyprus	2.4	4.8	0.4	-3.1	-5.7	-3.7	2.7
Latvia	4.3	8.4	1.2	0.1	-1.4	-3.3	2.2
Lithuania	2.4	4.8	-0.3	-5.1	-9.2	-3.2	3.6
Luxembourg	2.2	5.1	-1.0	-4.8	-0.5	-2.5	-1.9
Malta	3.7	5.2	2.4	-1.1	-3.2	-0.4	0.7
Netherlands	2.2	4.6	-0.5	-1.7	-4.4	-2.5	4.4
Austria	1.1	1.8	0.3	-1.4	-2.1	-2.5	1.9
Portugal	2.2	3.6	0.6	-1.5	-4.2	-1.8	3.7
Slovenia	2.5	4.3	0.6	-1.0	-0.5	-1.4	1.3
Slovakia	2.2	5.3	-1.0	-3.7	-4.3	-4.4	2.6
Finland	1.7	2.6	0.7	-0.9	-2.2	-1.5	2.7
Euro area	1.6	2.7	0.3	-1.5	-2.8	-2.3	3.1
Bulgaria	3.9	6.2	1.5	-0.9	-1.7	-2.8	4.2
Czech Republic	1.4	2.6	0.1	-0.8	-3.2	-3.3	1.8
Denmark	2.8	5.0	0.5	-2.3	-6.5	-1.5	3.3
Croatia	2.1	3.1	0.9	-2.7	-3.8	-3.9	2.1
Hungary	4.7	7.4	1.7	-2.1	-3.1	-3.1	4.6
Poland	2.6	3.5	1.8	-1.4	-2.4	0.0	4.8
Romania	9.3	18.0	2.2	0.2	-1.8	-2.6	3.1
Sweden	1.9	3.1	0.6	0.1	-1.1	0.0	4.1
United Kingdom	2.8	4.3	1.2	-2.3	-7.6	-0.3	6.3
European Union	1.8	3.0	0.5	-1.6	-3.4	-1.9	3.6
United States ⁽²⁾	2.2	3.1	1.2	1.9	-3.3	-1.0	3.2
Japan ⁽³⁾	0.0	0.5	-0.5	3.2	-2.3	-3.5	2.3

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

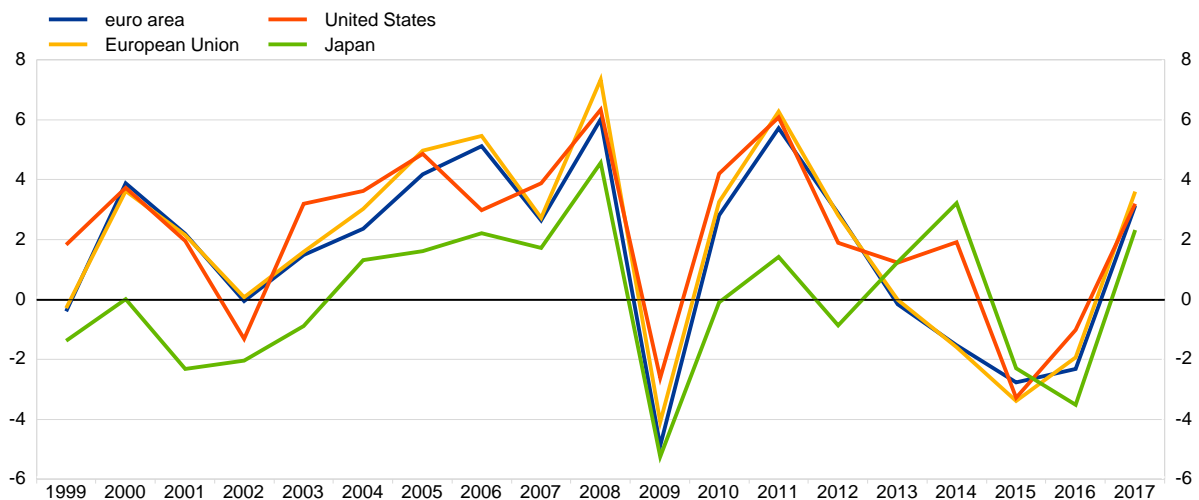
1) Data for Cyprus, Malta, Bulgaria, Poland and Romania available since 2001; for Latvia since 2002; for Estonia since 2003; and for Ireland since 2006.

2) Data refer to finished goods.

3) Data refer to the output price index in the manufacturing sector.

Chart 3.4 Industrial producer prices ¹⁾

(annual percentage changes; domestic sales only)

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for the United States refer to finished goods; data for Japan refer to the output price index in the manufacturing sector.

3 Prices and costs

3.5 Unit labour costs (annual percentage changes)

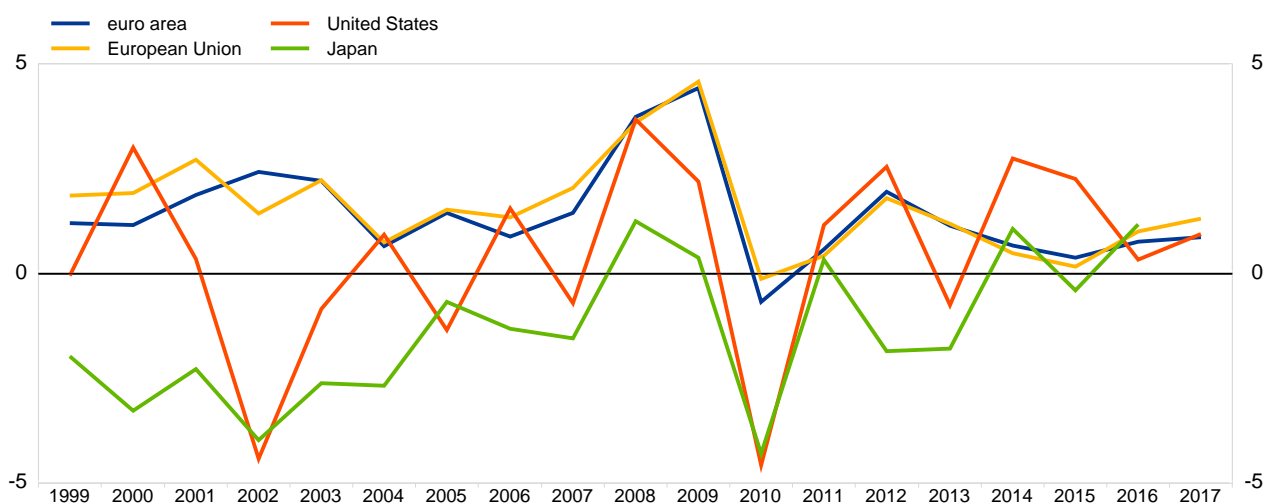
	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	1.5	1.8	1.3	0.0	-0.5	-0.1	1.4
Germany	1.0	0.2	2.0	1.7	1.8	1.6	1.9
Estonia	4.9	7.0	2.5	4.2	4.6	4.0	3.5
Ireland	-0.2	3.7	-4.8	-4.4	-16.6	-0.2	.
Greece	1.6	3.6	-0.6	-1.8	-1.3	-0.2	0.9
Spain	1.5	3.3	-0.4	-0.3	1.4	-0.7	-0.1
France	1.6	1.9	1.3	0.9	0.0	0.4	1.1
Italy	1.9	2.7	1.0	0.1	0.7	0.9	-0.2
Cyprus	1.6	3.2	-0.1	-4.0	-1.7	-0.8	0.2
Latvia	4.8	8.8	0.5	5.2	6.1	4.2	3.2
Lithuania	2.3	2.8	1.7	3.2	5.0	5.9	4.6
Luxembourg	2.7	3.3	2.0	-0.9	2.8	0.7	.
Malta	2.1	2.6	1.6	-1.2	-0.6	1.5	0.0
Netherlands	1.6	2.0	1.0	0.1	-1.6	0.4	.
Austria	1.4	1.0	1.9	2.0	1.6	2.1	0.4
Portugal	1.4	2.6	0.1	-1.3	0.0	2.1	1.7
Slovenia	3.0	4.6	1.2	-1.2	0.4	1.6	0.6
Slovakia	2.6	3.6	1.5	0.5	1.6	1.4	2.8
Finland	1.6	1.6	1.6	1.1	1.2	-0.6	-2.7
Euro area	1.4	1.7	1.1	0.7	0.4	0.8	0.9
Bulgaria	5.0	5.2	4.9	4.6	2.3	2.3	5.7
Czech Republic	2.2	2.8	1.5	0.4	-0.8	3.3	3.6
Denmark	1.9	2.7	1.0	0.7	1.3	0.9	0.9
Croatia	0.9	2.7	-0.7	-2.6	-0.7	-3.0	-1.7
Hungary	4.1	6.1	2.0	1.4	-2.4	4.4	5.8
Poland	1.0	0.8	1.2	0.6	-0.6	2.1	.
Romania	11.8	21.0	2.4	4.3	-3.3	4.1	10.3
Sweden	1.9	2.2	1.7	1.0	-0.3	1.3	2.0
United Kingdom	2.3	2.9	1.7	-0.1	0.4	2.7	2.2
European Union	1.6	1.9	1.2	0.5	0.2	1.0	1.3
United States	0.4	0.2	0.7	2.7	2.3	0.3	0.9
Japan	-1.4	-1.9	-0.7	1.1	-0.4	1.2	.

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States) and ECB calculations.

1) Data for Malta and Croatia available since 2000; and for Poland since 2002.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016. However, for Japan the average refers to the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 3.5 Unit labour costs
(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States) and ECB calculations.

3 Prices and costs

3.6 Compensation per employee (annual percentage changes)

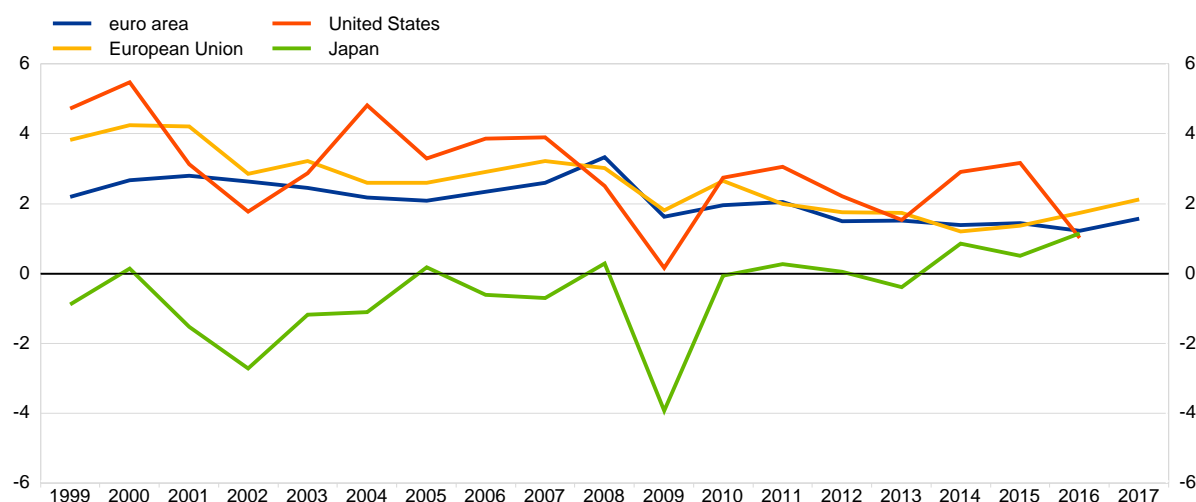
	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	2.3	2.9	1.6	0.9	0.0	0.1	1.7
Germany	1.7	1.2	2.2	2.8	2.7	2.2	2.6
Estonia	8.3	12.4	3.8	6.4	3.4	5.9	5.7
Ireland	3.3	5.7	0.3	1.8	2.1	2.0	.
Greece	2.1	6.0	-2.1	-2.0	-2.3	-0.9	0.1
Spain	2.2	3.5	0.8	0.1	2.2	0.0	0.4
France	2.3	2.8	1.7	1.4	0.9	0.9	1.9
Italy	1.6	2.6	0.6	0.2	1.0	0.4	0.2
Cyprus	2.3	4.5	0.0	-3.6	-1.2	-0.7	0.7
Latvia	9.2	15.1	3.0	8.6	7.7	6.8	7.9
Lithuania	6.7	9.6	3.5	4.7	5.8	6.2	9.1
Luxembourg	2.9	3.7	1.9	2.2	3.0	0.7	.
Malta	3.3	3.9	2.7	1.6	5.1	2.9	1.1
Netherlands	2.4	3.2	1.5	1.6	-0.3	1.5	.
Austria	2.1	2.3	2.0	1.9	2.1	2.4	1.6
Portugal	2.2	3.8	0.5	-1.8	0.4	2.1	1.1
Slovenia	4.9	7.9	1.7	1.3	1.4	2.8	2.8
Slovakia	5.7	8.3	3.0	1.8	3.5	2.3	4.1
Finland	2.5	3.3	1.6	1.0	1.4	1.3	-1.0
Euro area	2.1	2.5	1.6	1.4	1.4	1.2	1.6
Bulgaria	8.2	9.1	7.3	5.6	5.6	5.8	7.5
Czech Republic	4.7	6.5	2.6	2.6	3.0	4.6	6.4
Denmark	2.8	3.6	1.8	1.4	1.6	1.2	1.4
Croatia	2.4	5.4	-0.2	-5.2	0.4	-0.2	-1.1
Hungary	5.9	9.6	2.0	0.8	-1.5	4.0	7.9
Poland	3.8	3.5	4.0	2.2	1.7	4.4	.
Romania	17.3	29.6	5.1	6.7	1.9	10.1	15.0
Sweden	3.4	4.1	2.6	2.2	2.7	2.8	2.1
United Kingdom	3.3	4.4	2.1	0.5	1.1	3.3	2.9
European Union	2.6	3.3	1.8	1.2	1.4	1.7	2.1
United States	2.9	3.6	2.1	2.9	3.2	1.0	.
Japan	-0.5	-0.8	-0.2	0.8	0.5	1.2	.

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta and Croatia available since 2000; and for Poland since 2002.

2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016. However, for Japan the average refers to the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 3.6 Compensation per employee
(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

3 Prices and costs

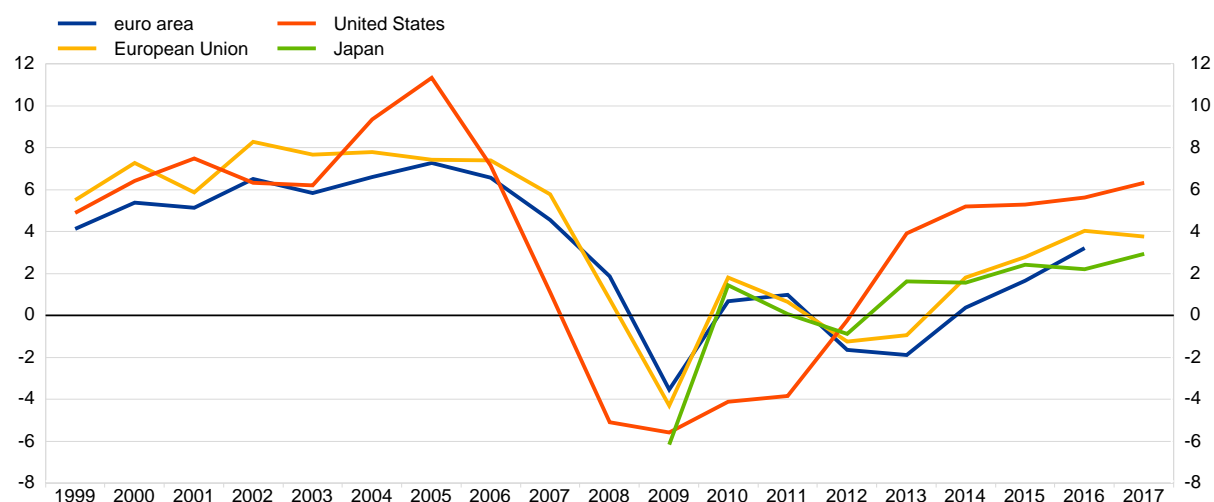
3.7 Residential property prices (annual percentage changes)

	1999-2017 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2017 ²⁾	2014	2015	2016	2017
Belgium	5.3	7.8	2.2	0.7	3.8	0.9	.
Germany	2.3	1.4	2.8	3.1	4.5	6.0	.
Estonia	5.4	17.7	1.1	13.7	6.9	4.7	.
Ireland	3.9	10.6	-4.0	17.2	10.7	7.5	.
Greece	1.5	8.6	-5.9	-7.5	-5.0	-2.4	-1.0
Spain	3.7	10.5	-4.2	0.3	3.6	4.7	.
France	4.9	9.3	0.1	-1.8	-1.9	0.9	3.2
Italy	2.0	5.6	-2.2	-4.4	-2.6	-0.8	.
Cyprus	3.5	15.3	-4.5	-8.8	-4.3	-1.4	.
Latvia	0.4	17.4	-3.5	6.0	-3.4	8.5	.
Lithuania	1.1	17.3	-2.6	6.4	3.7	5.4	.
Luxembourg	4.0	3.4	4.1	4.4	5.4	5.9	.
Malta	5.5	17.2	1.4	2.6	5.8	5.4	.
Netherlands	3.5	7.4	-0.6	0.9	2.8	5.0	7.6
Austria	3.1	1.0	5.5	3.4	4.2	7.3	3.8
Portugal	0.0	-	0.0	4.2	3.1	7.1	.
Slovenia	1.6	14.4	-2.8	-6.6	0.8	3.3	.
Slovakia	3.7	20.9	-2.1	-0.8	0.9	4.3	.
Finland	2.6	4.5	1.8	-0.4	0.0	0.6	.
Euro area	2.9	5.4	0.0	0.4	1.6	3.2	.
Bulgaria	2.7	22.7	-4.0	1.4	2.8	7.0	.
Czech Republic	0.8	-	0.8	2.5	4.0	7.2	.
Denmark	4.1	10.0	0.6	3.8	7.0	4.7	.
Croatia	-2.6	-	-2.6	-1.6	-2.9	0.9	.
Hungary	1.5	2.4	1.4	4.2	13.1	13.4	.
Poland	-0.6	-	-0.6	1.0	1.5	1.9	.
Romania	-2.8	-	-2.8	-2.1	2.9	6.0	.
Sweden	7.6	8.5	6.3	9.4	13.1	8.6	.
United Kingdom	6.2	9.5	2.3	8.0	6.0	7.0	4.8
European Union	3.7	6.4	0.5	1.8	2.8	4.0	.
United States	3.3	5.4	0.7	5.2	5.3	5.6	6.3
Japan	1.2	-	1.2	1.6	2.4	2.2	.

Sources: National sources and ECB.

1) Data for Cyprus and Denmark available since 2002; for Germany since 2003; for Estonia, Ireland, Spain, Malta, Finland and Bulgaria since 2005; for Latvia since 2006; for Luxembourg and Slovenia since 2007; for Portugal, the Czech Republic, Croatia and Japan since 2008; for Romania since 2009; and for Poland since 2010.
2) Where data are not available for 2017, the average indicated is for the periods 1999-2016 and 2009-2016.

Chart 3.7 Residential property prices
(annual percentage changes)

Sources: National sources and ECB.

4 Exchange rates and balance of payments

4.1 Effective exchange rates

(period averages; index: 1999 Q1=100)

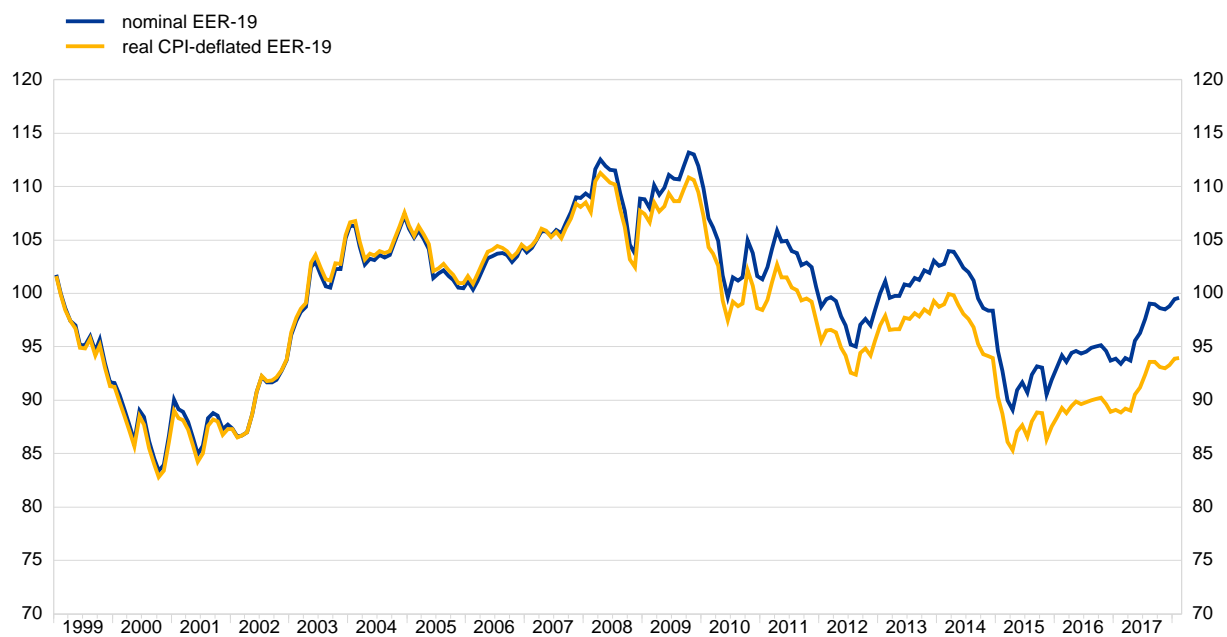
	1999-2017	1999-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
EER-19							
Nominal	99.4	98.8	100.0	101.4	91.7	94.4	96.6
Real CPI	97.6	98.7	96.5	97.2	87.6	89.5	91.4
Real PPI	97.1	98.5	95.5	96.4	88.6	90.8	92.0
Real GDP deflator	94.4	96.8	91.4	90.9	82.8	84.9	
Real ULCM ⁽¹⁾	97.2	96.8	97.7	96.3	80.7	80.0	
Real ULCT	97.4	97.1	97.9	98.4	88.3	89.5	
EER-38							
Nominal	107.5	103.8	111.6	114.1	105.7	109.7	112.0
Real CPI	96.3	97.9	94.5	95.4	86.9	89.2	90.5

Source: ECB.

1) ULCM-deflated series are available only for the EER-18 trading partner group.

Chart 4.1 Effective exchange rates

(monthly averages; index: 1999 Q1=100)

Source: ECB.

4 Exchange rates and balance of payments

4.2 Bilateral exchange rates

(units of national currency per euro; period averages)

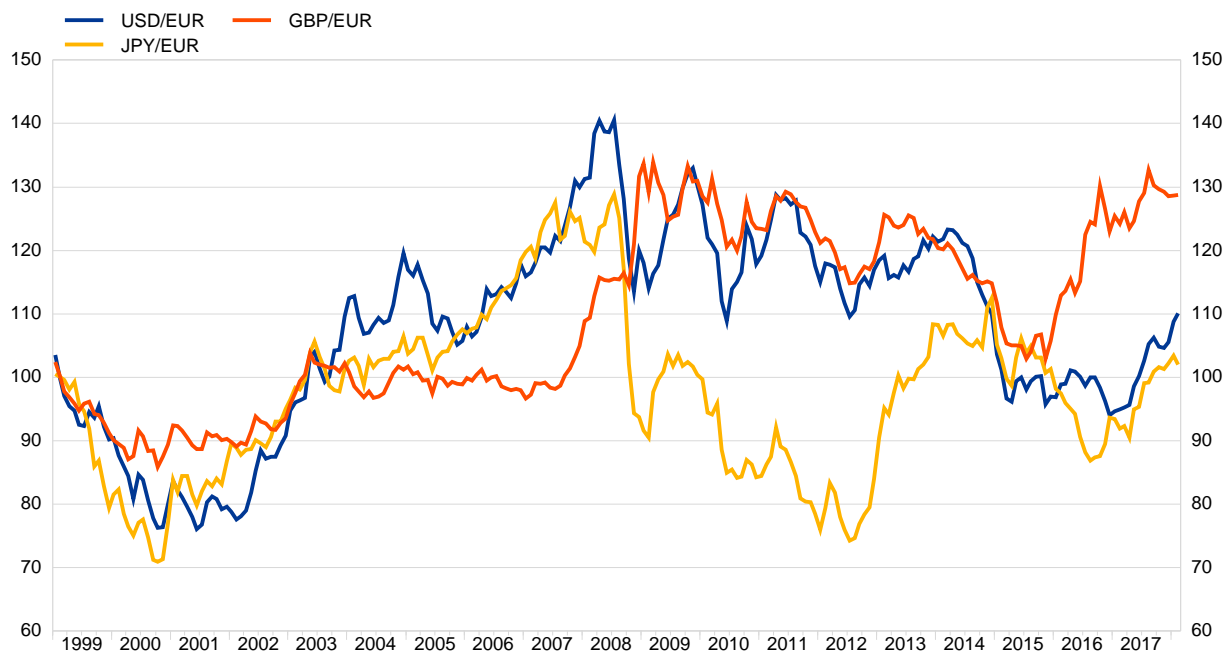
	1999-2017 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Chinese renminbi	8.803	9.468	8.212	8.186	6.973	7.352	7.629
Croatian kuna	7.451	7.406	7.490	7.634	7.614	7.533	7.464
Czech koruna	28.818	31.193	26.179	27.536	27.279	27.034	26.326
Danish krone	7.448	7.446	7.449	7.455	7.459	7.445	7.439
Hungarian forint	273.340	253.282	295.626	308.706	309.996	311.438	309.193
Japanese yen	127.407	130.952	123.468	140.306	134.314	120.197	126.711
Polish zloty	4.091	3.991	4.202	4.184	4.184	4.363	4.257
Pound sterling	0.750	0.674	0.834	0.806	0.726	0.819	0.877
Romanian leu	3.729	3.132	4.391	4.444	4.445	4.490	4.569
Swedish krona	9.232	9.132	9.344	9.099	9.353	9.469	9.635
Swiss franc	1.400	1.555	1.227	1.215	1.068	1.090	1.112
US dollar	1.208	1.155	1.267	1.329	1.110	1.107	1.130

Source: ECB.

1) Data for Chinese renminbi and Croatian kuna available since 2001.

Chart 4.2 Bilateral exchange rates

(monthly averages; index: 1999 Q1=100)

Source: ECB.

4 Exchange rates and balance of payments

4.3 Real effective exchange rates ¹⁾

(deflated by consumer price indices; period averages; index: 1999 Q1 = 100)

	1999-2017	1999-2008	2009-2017	2014	2015	2016	2017
Belgium	99.7	99.2	100.1	100.6	96.2	98.7	100.2
Germany	92.7	95.2	95.2	90.6	85.7	87.1	87.9
Estonia	114.8	106.5	124.0	125.8	124.1	126.1	128.2
Ireland	107.8	108.9	106.6	106.2	98.2	99.5	99.7
Greece	100.3	99.3	101.5	99.9	94.8	95.8	96.3
Spain	106.0	104.8	107.3	107.9	102.4	103.3	104.7
France	95.9	97.6	94.1	94.4	89.9	91.1	91.4
Italy	99.5	100.2	98.7	99.6	94.6	95.6	96.1
Cyprus	104.3	104.1	104.6	105.6	99.6	99.7	99.9
Latvia	109.4	104.7	114.6	113.6	112.6	113.7	114.0
Lithuania	122.3	115.7	129.6	129.8	127.0	129.4	130.9
Luxembourg	106.0	104.4	107.8	109.1	104.4	105.1	106.3
Malta	105.7	105.1	106.5	107.0	101.7	103.9	104.9
Netherlands	101.0	102.5	99.2	100.3	94.6	95.6	96.3
Austria	96.4	97.0	95.6	96.8	94.0	95.6	96.6
Portugal	102.5	103.1	101.9	101.5	98.7	100.1	100.5
Slovenia	99.9	99.4	100.3	101.3	97.3	97.8	98.1
Slovakia	163.6	139.3	190.6	192.8	186.5	186.7	186.3
Finland	95.9	96.9	94.8	96.3	93.0	94.1	93.6
Euro area	96.3	97.9	94.5	95.4	86.9	89.2	90.5
Bulgaria	133.2	120.9	146.8	146.7	140.2	139.6	140.5
Czech Republic	133.1	122.4	145.0	137.8	134.0	137.7	143.5
Denmark	98.5	99.4	97.5	97.4	93.4	94.5	95.0
Croatia	104.4	103.5	105.5	104.3	101.1	102.4	103.5
Hungary	128.9	125.4	132.7	128.9	123.6	124.6	127.2
Poland	116.8	117.4	116.2	117.8	112.7	108.8	112.2
Romania	133.0	127.5	139.2	142.7	137.5	135.7	133.5
Sweden	92.8	95.3	90.1	91.2	85.5	86.4	85.7
United Kingdom	89.3	97.9	79.8	84.4	88.1	79.0	75.0
European Union	-	-	-	-	-	-	-
United States	94.8	99.4	89.6	85.8	95.0	99.2	98.8
Japan	82.6	89.4	75.0	64.8	60.4	68.6	65.3

Source: ECB.

1) For the euro area as a whole, the real effective exchange rate of the euro vis-à-vis 38 trading partners is displayed.

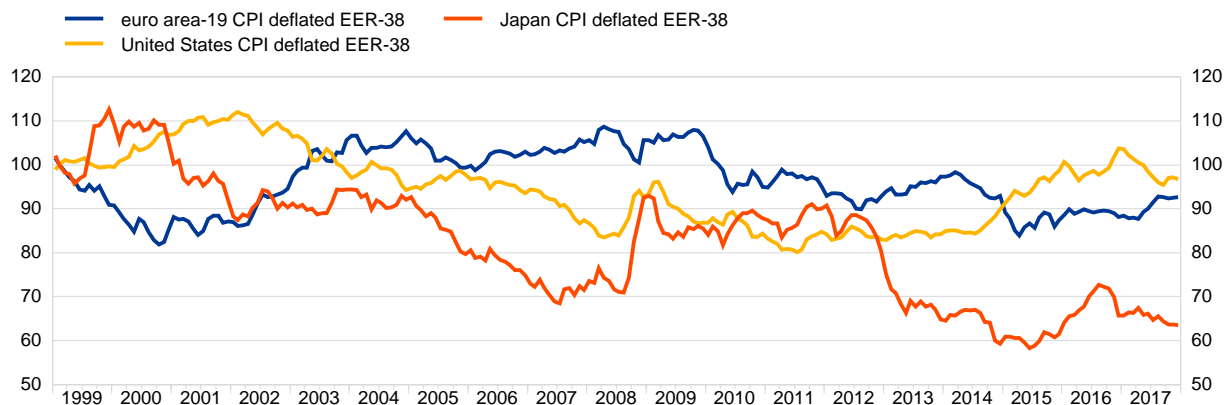
For individual euro area countries, indicators are calculated vis-à-vis these same trading partners plus other euro area countries.

For the non-euro area countries, the real effective exchange rate of the national currency vis-à-vis 38 trading partners (including the euro area) is displayed.

A positive change points to a decrease in price competitiveness.

Chart 4.3 Real effective exchange rates

(deflated by consumer price indices; monthly averages; index: 1999 Q1=100)

Source: ECB.

4 Exchange rates and balance of payments

4.4 Balance of payments: net current account

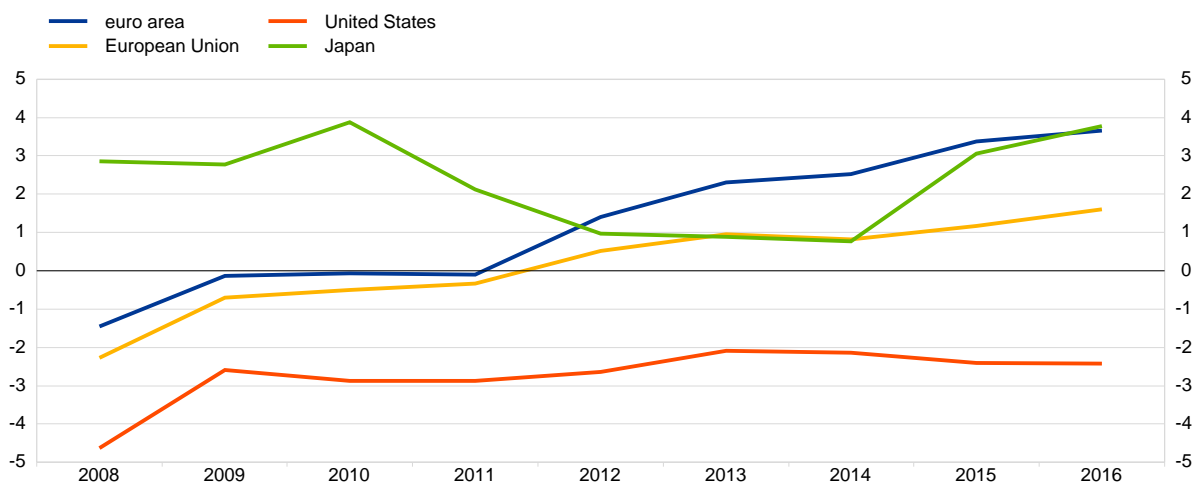
(chain-linked volumes; percentages of GDP; period averages; non-working day and non-seasonally adjusted)

	2008-2016	2008-2011	2012-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	-0.3	-0.3	-0.3	-0.3	-0.9	-0.2	0.1
Germany	7.0	5.7	8.1	7.0	7.9	9.3	9.1
Estonia	0.0	-0.7	0.6	0.6	0.3	2.3	2.2
Ireland	0.0	-4.4	3.5	2.2	1.7	12.0	4.3
Greece	-6.3	-12.1	-1.7	-2.0	-1.6	-0.2	-1.0
Spain	-1.7	-5.1	1.1	1.5	1.1	1.1	1.9
France	-0.9	-0.9	-1.0	-0.9	-1.3	-0.5	-0.9
Italy	-0.4	-2.8	1.4	1.0	2.0	1.6	2.9
Cyprus	-6.7	-9.5	-4.4	-5.1	-4.4	-1.5	-4.9
Latvia	-1.7	-1.8	-1.6	-3.1	-2.0	-0.5	1.6
Lithuania	-2.2	-4.6	-0.3	0.9	3.5	-3.1	-1.3
Luxembourg	6.2	6.8	5.8	6.0	5.7	5.7	5.4
Malta	1.6	-3.0	5.3	2.8	9.6	5.0	7.3
Netherlands	8.2	6.5	9.5	10.2	8.9	9.0	8.8
Austria	2.5	2.9	2.1	2.1	2.7	2.1	2.4
Portugal	-4.2	-9.6	0.2	1.6	0.1	0.1	0.8
Slovenia	1.9	-1.4	4.6	4.5	6.0	4.6	5.5
Slovakia	-2.1	-4.9	0.2	1.9	1.2	-1.8	-1.5
Finland	-0.5	0.9	-1.6	-1.7	-1.4	-1.1	-1.6
Euro area	1.3	-0.4	2.7	2.3	2.5	3.4	3.7
Bulgaria	-2.7	-7.6	1.3	1.4	0.1	0.0	6.0
Czech Republic	-1.2	-2.5	-0.1	-0.5	0.2	0.2	1.1
Denmark	6.7	4.8	8.2	8.1	9.4	9.3	7.7
Croatia	-0.7	-3.9	1.9	0.9	1.9	4.4	2.5
Hungary	1.1	-1.7	3.3	3.8	1.5	3.4	6.2
Poland	-3.2	-5.3	-1.6	-1.3	-2.1	-0.6	-0.3
Romania	-4.1	-6.6	-2.1	-1.1	-0.7	-1.3	-2.3
Sweden	5.8	6.2	5.5	6.0	5.1	5.2	4.9
United Kingdom	-4.9	-3.6	-6.0	-6.0	-6.2	-6.6	-6.6
European Union	0.1	-1.0	1.0	0.9	0.8	1.2	1.6
United States	-2.7	-3.2	-2.3	-2.1	-2.1	-2.4	-2.4
Japan	2.3	2.9	1.9	0.9	0.8	3.1	3.8

Sources: ECB, national data from BIS databank (for the United States and Japan) and Eurostat.

Chart 4.4 Balance of payments: net current account

(percentages of GDP, non-working day and non-seasonally adjusted)

Sources: ECB, national data from BIS databank (for the United States and Japan) and Eurostat.

4 Exchange rates and balance of payments

4.5 Net international investment position

(chain-linked volumes; percentages of GDP; end-of-period averages)

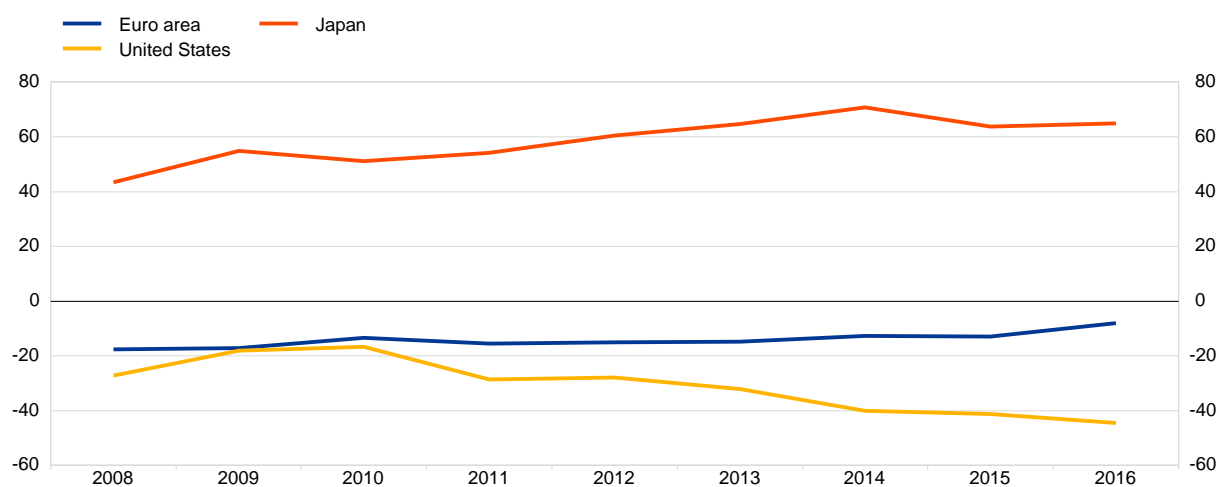
	2008-2016 ¹⁾	2008-2011 ¹⁾	2012-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	55.2	58.6	52.5	54.6	47.7	50.5	55.6
Germany	34.8	22.9	44.3	36.1	43.5	52.8	59.8
Estonia	-59.6	-70.3	-51.0	-56.3	-53.5	-46.0	-43.6
Ireland	-147.2	-119.4	-169.5	-135.2	-164.8	-214.2	-193.5
Greece	-109.0	-87.2	-126.5	-127.9	-127.0	-129.7	-131.4
Spain	-90.3	-88.5	-91.8	-95.7	-98.1	-90.5	-84.9
France	-14.0	-11.6	-15.9	-17.1	-16.2	-16.4	-16.5
Italy	-20.2	-20.5	-20.0	-23.6	-22.3	-20.9	-10.5
Cyprus	-124.0	-104.9	-139.4	-142.5	-148.7	-145.0	-126.7
Latvia	-77.5	-82.4	-73.6	-75.2	-76.0	-73.4	-67.9
Lithuania	-53.1	-55.4	-51.2	-51.5	-49.9	-48.5	-48.3
Luxembourg	24.8	-0.6	45.2	56.3	35.5	42.4	38.6
Malta	26.5	8.7	40.8	28.7	47.1	56.6	51.2
Netherlands	29.2	6.3	47.5	32.0	50.2	57.3	70.7
Austria	-1.2	-5.5	2.2	1.4	3.6	2.8	6.3
Portugal	-109.7	-101.4	-116.4	-118.1	-120.3	-117.0	-110.8
Slovenia	-44.8	-43.8	-45.6	-48.7	-47.6	-41.8	-39.1
Slovakia	-63.8	-62.5	-64.8	-64.5	-65.7	-66.7	-64.1
Finland	3.8	7.7	0.7	4.2	-3.5	-6.8	-2.7
Euro area	-14.1	-16.0	-12.7	-14.8	-12.8	-12.9	-7.9
Bulgaria	-70.8	-68.6	-72.6	-78.4	-80.7	-67.1	-52.7
Czech Republic	-38.6	-42.2	-35.8	-39.3	-35.2	-32.9	-24.9
Denmark	28.0	9.2	43.1	38.7	45.5	36.2	58.0
Croatia	-83.2	-84.9	-81.8	-88.0	-84.6	-76.0	-70.2
Hungary	-89.5	-103.8	-78.1	-83.9	-78.8	-67.7	-66.9
Poland	-61.9	-57.2	-65.7	-70.2	-68.8	-62.4	-59.3
Romania	-61.1	-59.3	-62.5	-66.4	-61.7	-59.7	-55.5
Sweden	-4.5	-7.0	-2.5	-14.0	1.2	5.2	11.5
United Kingdom	-14.7	-6.7	-21.2	-20.1	-26.3	-23.2	-4.8
European Union	-	-	-	-	-	-	-
United States	-30.8	-22.7	-37.2	-32.2	-40.1	-41.4	-44.7
Japan	58.7	50.9	64.9	64.7	70.7	63.8	64.8

Sources: ECB and national data from BIS databank (for the United States and Japan).

1) Data for Bulgaria available since 2010.

Chart 4.5 Net international investment position

(percentages of GDP)

Sources: ECB and national data from BIS databank (for the United States and Japan).

5 Fiscal developments

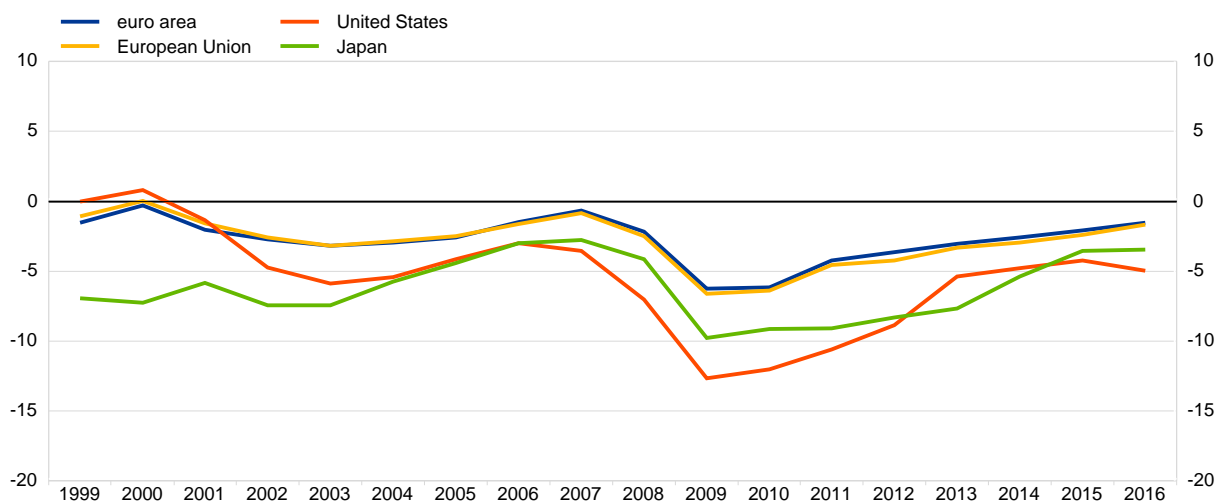
5.1 General government balance (percentages of GDP)

	1999-2016 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	-1.9	-0.6	-3.6	-3.1	-3.1	-2.5	-2.5
Germany	-1.5	-2.1	-0.9	-0.1	0.3	0.6	0.8
Estonia	0.3	0.6	-0.1	-0.2	0.7	0.1	-0.3
Ireland	-4.0	0.7	-9.9	-6.1	-3.6	-1.9	-0.7
Greece	-7.5	-6.7	-8.4	-13.2	-3.6	-5.7	0.5
Spain	-3.7	-0.3	-7.9	-7.0	-6.0	-5.3	-4.5
France	-3.6	-2.6	-4.9	-4.1	-3.9	-3.6	-3.4
Italy	-3.1	-2.9	-3.4	-2.9	-3.0	-2.6	-2.5
Cyprus	-3.2	-2.1	-4.5	-5.1	-8.8	-1.2	0.5
Latvia	-2.5	-1.9	-3.3	-1.0	-1.2	-1.2	0.0
Lithuania	-2.8	-1.9	-3.9	-2.6	-0.6	-0.2	0.3
Luxembourg	1.7	2.6	0.6	1.0	1.3	1.4	1.6
Malta	-3.6	-4.9	-2.0	-2.4	-1.8	-1.1	1.1
Netherlands	-1.6	-0.5	-3.1	-2.4	-2.3	-2.1	0.4
Austria	-2.4	-2.2	-2.7	-2.0	-2.7	-1.0	-1.6
Portugal	-5.3	-4.2	-6.6	-4.8	-7.2	-4.4	-2.0
Slovenia	-3.8	-2.2	-5.9	-14.7	-5.3	-2.9	-1.9
Slovakia	-4.7	-5.0	-4.3	-2.7	-2.7	-2.7	-2.2
Finland	1.1	3.8	-2.3	-2.6	-3.2	-2.7	-1.7
Euro area	-2.7	-2.0	-3.7	-3.0	-2.6	-2.1	-1.5
Bulgaria	-0.6	0.6	-2.1	-0.4	-5.5	-1.6	0.0
Czech Republic	-3.1	-3.6	-2.4	-1.2	-1.9	-0.6	0.7
Denmark	0.6	2.4	-1.7	-1.2	1.1	-1.8	-0.6
Croatia	-4.4	-3.7	-5.0	-5.3	-5.1	-3.3	-0.9
Hungary	-4.8	-6.0	-3.3	-2.6	-2.7	-2.0	-1.9
Poland	-4.2	-3.9	-4.5	-4.1	-3.6	-2.6	-2.5
Romania	-3.4	-2.8	-4.1	-2.1	-1.4	-0.8	-3.0
Sweden	0.5	1.2	-0.4	-1.4	-1.6	0.2	1.1
United Kingdom	-4.0	-1.9	-6.6	-5.4	-5.5	-4.3	-2.9
European Union	-2.8	-1.9	-4.0	-3.3	-3.0	-2.4	-1.7
United States	-5.4	-3.4	-7.9	-5.4	-4.8	-4.2	-4.9
Japan	-6.2	-5.5	-7.0	-7.6	-5.4	-3.6	-3.4

Sources: ESCB and OECD.

1) Data for Croatia available since 2002.

Chart 5.1 General government balance
(percentages of GDP)

Sources: ESCB and OECD.

5 Fiscal developments

5.2 Primary general government balance ¹⁾ (percentages of GDP)

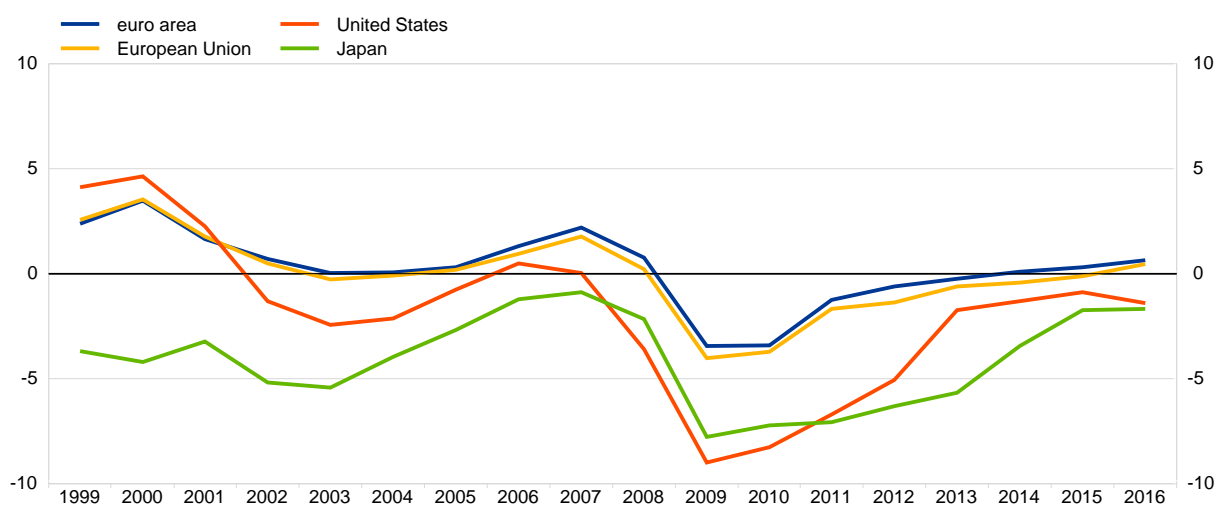
	1999-2016 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	2.5	4.7	-0.2	0.2	0.2	0.6	0.4
Germany	1.0	0.8	1.2	1.8	2.1	2.2	2.1
Estonia	0.4	0.8	0.0	-0.1	0.8	0.2	-0.2
Ireland	-1.8	2.1	-6.7	-1.8	0.3	0.7	1.6
Greece	-2.3	-1.3	-3.7	-9.1	0.4	-2.1	3.7
Spain	-1.2	2.0	-5.2	-3.5	-2.5	-2.2	-1.7
France	-1.1	0.1	-2.6	-1.9	-1.8	-1.6	-1.5
Italy	1.8	2.4	1.1	1.9	1.6	1.5	1.5
Cyprus	-0.3	0.9	-1.8	-1.8	-5.9	1.7	3.0
Latvia	-1.5	-1.2	-1.8	0.5	0.2	0.1	1.1
Lithuania	-1.4	-0.8	-2.3	-0.9	1.0	1.3	1.6
Luxembourg	2.1	2.9	1.0	1.5	1.8	1.7	1.9
Malta	-0.3	-1.1	0.9	0.4	1.0	1.3	3.2
Netherlands	0.5	2.1	-1.6	-0.9	-0.8	-0.8	1.4
Austria	0.6	1.1	-0.1	0.7	-0.2	1.3	0.5
Portugal	-1.8	-1.4	-2.4	0.0	-2.3	0.2	2.2
Slovenia	-1.8	-0.4	-3.5	-12.1	-2.1	0.3	1.2
Slovakia	-2.5	-2.4	-2.6	-0.8	-0.8	-1.0	-0.5
Finland	2.7	5.8	-1.1	-1.4	-2.0	-1.6	-0.7
Euro area	0.3	1.3	-1.0	-0.2	0.1	0.3	0.6
Bulgaria	1.0	2.9	-1.3	0.4	-4.6	-0.7	0.9
Czech Republic	-1.9	-2.6	-1.2	0.1	-0.6	0.4	1.7
Denmark	2.8	5.0	0.0	0.4	2.5	-0.2	0.7
Croatia	-1.9	-1.8	-2.0	-2.1	-1.7	0.2	2.3
Hungary	-0.5	-1.6	0.8	1.9	1.2	1.5	1.3
Poland	-1.7	-1.2	-2.2	-1.6	-1.6	-0.9	-0.8
Romania	-1.5	-0.7	-2.5	-0.4	0.3	0.9	-1.5
Sweden	2.1	3.5	0.4	-0.6	-0.9	0.6	1.6
United Kingdom	-1.7	0.1	-4.0	-2.6	-2.8	-1.9	-0.5
European Union	0.0	1.1	-1.4	-0.6	-0.4	-0.1	0.4
United States	-1.8	0.1	-4.3	-1.7	-1.3	-0.9	-1.4
Japan	-4.1	-3.3	-5.1	-5.7	-3.5	-1.7	-1.7

Sources: ESCB and OECD.

1) General government balance excluding the interest expenditure.

2) Data for Croatia available since 2002.

Chart 5.2 Primary general government balance
(percentages of GDP)

Sources: ESCB and OECD.

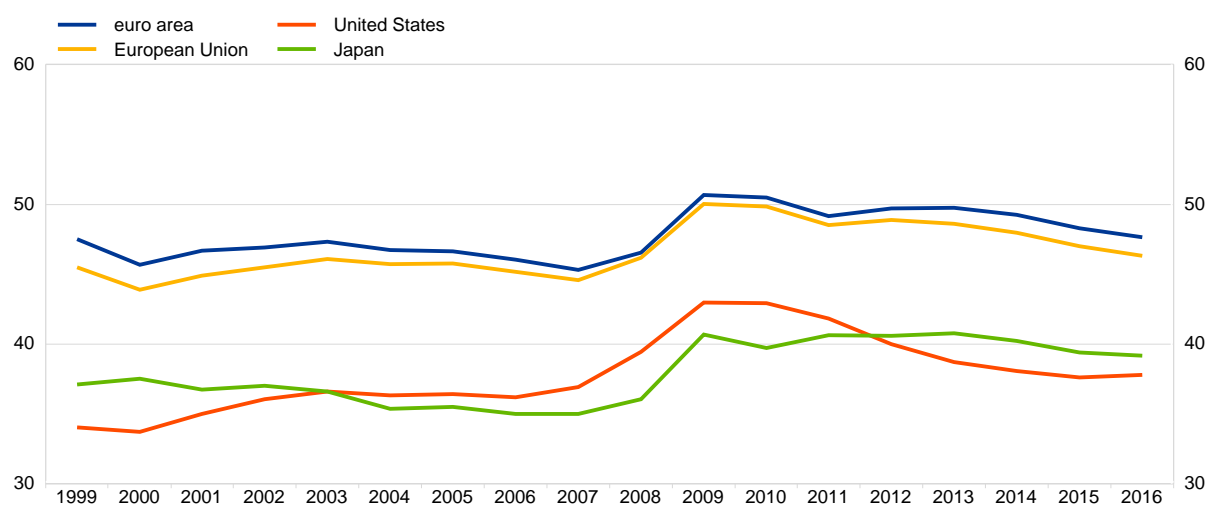
5 Fiscal developments

5.3 General government expenditure (percentages of GDP)

	1999-2016 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	51.8	49.6	54.5	55.8	55.2	53.8	53.2
Germany	45.5	45.8	45.1	44.7	44.3	43.9	44.2
Estonia	37.8	35.9	40.1	38.5	38.4	40.2	40.6
Ireland	37.5	34.2	41.8	40.2	37.5	28.8	27.1
Greece	49.9	46.7	54.0	62.2	50.2	53.8	49.7
Spain	41.8	39.0	45.2	45.6	44.8	43.8	42.2
France	54.2	52.3	56.7	57.1	57.1	56.7	56.4
Italy	48.5	47.1	50.3	51.1	50.9	50.2	49.4
Cyprus	39.3	37.2	41.9	41.6	48.2	40.2	38.3
Latvia	37.6	35.8	40.0	37.6	38.2	38.4	37.3
Lithuania	37.0	36.2	38.1	35.5	34.6	34.9	34.2
Luxembourg	41.6	40.5	43.1	43.3	41.8	41.5	42.1
Malta	41.6	42.1	40.9	42.0	41.3	40.1	37.1
Netherlands	44.6	43.2	46.4	46.3	46.2	44.9	43.4
Austria	51.4	51.1	51.8	51.6	52.3	51.0	50.7
Portugal	46.8	44.6	49.4	49.9	51.8	48.2	45.0
Slovenia	47.2	45.1	49.7	59.5	49.6	47.7	45.1
Slovakia	42.0	41.9	42.2	41.4	42.0	45.2	41.5
Finland	51.9	48.6	56.1	57.5	58.1	56.9	55.8
Euro area	47.8	46.5	49.4	49.8	49.2	48.3	47.6
Bulgaria	37.9	38.3	37.4	37.6	42.1	40.7	35.0
Czech Republic	42.7	42.7	42.6	42.6	42.2	41.7	39.4
Denmark	53.8	52.1	55.9	55.8	55.3	54.8	53.5
Croatia	46.9	46.0	47.6	47.7	48.0	47.6	47.2
Hungary	49.1	49.1	49.1	49.3	49.5	50.2	46.7
Poland	43.8	44.3	43.2	42.6	42.3	41.6	41.2
Romania	36.5	36.0	37.2	35.4	34.9	35.7	34.0
Sweden	51.8	52.6	50.9	52.0	51.1	49.6	49.5
United Kingdom	41.7	39.2	44.8	44.2	43.2	42.4	41.5
European Union	46.7	45.3	48.4	48.6	48.0	47.0	46.3
United States	37.8	36.1	40.0	38.7	38.1	37.6	37.8
Japan	38.0	36.2	40.2	40.8	40.2	39.4	39.2

Sources: ESCB and OECD.
1) Data for Croatia available since 2002.

Chart 5.3 General government expenditure
(percentages of GDP)

Sources: ESCB and OECD.

5 Fiscal developments

5.4 General government debt ¹⁾ (percentages of GDP)

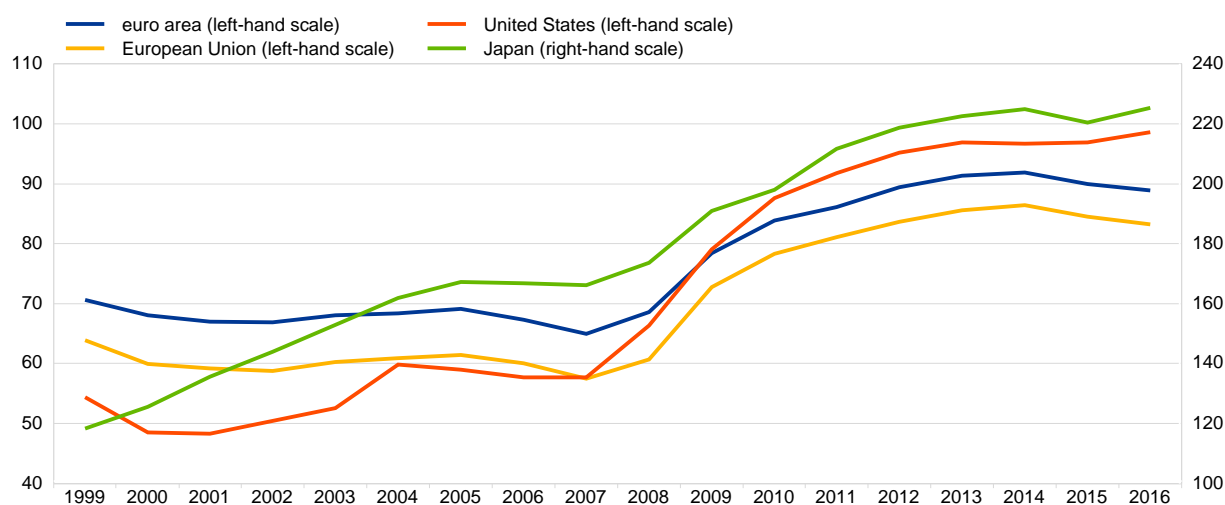
	1999-2016 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	101.6	99.8	103.8	105.5	106.8	106.0	105.7
Germany	68.3	62.6	75.4	77.4	74.6	70.9	68.1
Estonia	6.6	5.0	8.7	10.2	10.7	10.0	9.4
Ireland	59.6	32.2	93.9	119.4	104.5	76.9	72.8
Greece	131.4	104.7	164.8	177.4	179.0	176.8	180.8
Spain	63.1	47.3	82.8	95.5	100.4	99.4	99.0
France	74.8	63.1	89.4	92.4	95.0	95.8	96.5
Italy	112.3	102.9	124.0	129.0	131.8	131.5	132.0
Cyprus	69.6	57.3	85.0	102.6	107.5	107.5	107.1
Latvia	25.0	12.6	40.4	38.9	40.8	36.8	40.5
Lithuania	27.7	19.6	37.9	38.8	40.5	42.6	40.1
Luxembourg	13.6	7.9	20.7	23.7	22.7	22.0	20.8
Malta	65.1	65.2	65.0	68.4	63.8	58.7	56.2
Netherlands	55.8	49.8	63.3	67.8	68.0	64.6	61.8
Austria	73.4	66.4	82.3	81.0	83.8	84.3	83.6
Portugal	85.8	60.8	117.0	129.0	130.6	128.8	130.1
Slovenia	41.0	25.3	60.6	70.4	80.3	82.6	78.5
Slovakia	43.3	39.4	48.2	54.7	53.5	52.3	51.8
Finland	46.3	39.8	54.3	56.5	60.2	63.6	63.1
Euro area	76.6	67.9	87.5	91.3	91.8	89.9	88.9
Bulgaria	32.2	42.0	20.0	17.0	27.0	26.0	29.0
Czech Republic	31.6	24.9	39.9	44.9	42.2	40.0	36.8
Denmark	42.5	42.7	42.4	44.0	44.0	39.5	37.7
Croatia	56.7	38.9	72.3	81.7	85.8	85.4	82.9
Hungary	67.2	59.5	76.8	76.0	75.2	74.7	73.9
Poland	47.4	43.1	52.7	55.7	50.2	51.1	54.1
Romania	25.9	18.8	34.7	37.8	39.4	37.9	37.6
Sweden	45.1	48.4	41.1	40.8	45.5	44.2	42.2
United Kingdom	58.2	39.3	81.9	85.6	87.4	88.2	88.3
European Union	69.9	60.3	82.0	85.6	86.5	84.5	83.2
United States	72.1	55.5	92.8	96.9	96.7	96.9	98.6
Japan	179.1	151.2	214.1	222.5	225.0	220.5	225.3

Sources: ESCB and OECD.

1) Gross debt (includes currency, deposits, debt securities and loans). The data are consolidated between the sub-sectors of general government, except for Japan.

2) Data for Croatia available since 2002.

Chart 5.4 General government debt
(percentages of GDP)

Sources: ESCB and OECD.

Saīsinājumi

Valstis

BE	Beļģija	HR	Horvātija	PL	Polija
BG	Bulgārija	IT	Itālija	PT	Portugāle
CZ	Čehijas Republika	CY	Kipra	RO	Rumānija
DK	Dānija	LV	Latvija	SI	Slovēnija
DE	Vācija	LT	Lietuva	SK	Slovākija
EE	Igaunija	LU	Luksemburga	FI	Somija
IE	Īrija	HU	Ungārija	SE	Zviedrija
GR	Grieķija	MT	Malta	UK	Apvienotā Karaliste
ES	Spānija	NL	Nīderlande	US	ASV
FR	Francija	AT	Austrija		

Saskaņā ar ES praksi šajā pārskatā ES dalībvalstis uzskaitītas alfabēta secībā atbilstoši attiecīgo valstu nosaukumiem to nacionālajās valodās.

Citi

ABSIP	"Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma"	EURIBOR	euro starpbanku piedāvājuma procentu likmju indekss (<i>Euro Interbank Offered Rate</i>)
ADS	Algu dinamikas pētniecības struktūra	FIS	finanšu instrumentsabiedrība
AIP	aktīvu iegādes programma	FSNP	Finanšu sektora novērtēšanas programma
BBUK	Bāzeles Banku uzraudzības komiteja	FSP	Finanšu stabilitātes padome
BIRD	Banku integrētās pārskatu sniegšanas vārdnīca	FTI	finanšu tirgus infrastruktūra
BVAR	Beijesa vektoru autoregresija (modelis)	G-SNB	globāli sistēmiski nozīmīga banka
CBPP3	trešā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	G20	20 pasaulē ietekmīgāko valstu grupa (<i>Group of Twenty</i>)
CDP	centrālais darījuma partneris	IBAN	starptautiskais bankas konta numurs (<i>International Bank Account Number</i>)
CPMI	Maksājumu un tirgus infrastruktūru komiteja (<i>Committee on Payments and Market Infrastructures</i>)	IKP	iekšzemes kopprodukts
CSDB	Centralizētā vērtspapīru datubāze (<i>Centralised Securities Database</i>)	IKT	informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
C-SNI	citas sistēmiski nozīmīgas iestādes	INA	ienākumus nenesošie aizdevumi
CVD	centrālais vērtspapīru depozitārijs	IOSCO	Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija (<i>International Organisation of Securities Commissions</i>)
DLT	sadalītās virsgrāmatas tehnoloģija (<i>distributed ledger technology</i>)	IT	informācijas tehnoloģijas
DSTI	parāda apkalpošanas izmaksu attiecība pret ienākumiem (<i>debt service-to-income</i>)	ITRMO	ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācija
EAAP	Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde	ĪTS	īstenošanas tehniskie standarti
EBI	Eiropas Banku iestāde	KNĪ	komerciālais nekustamais īpašums
ECB	Eiropas Centrālā banka	KVAI	konkrētām valstīm adresētie ieteikumi
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma	LIBOR	Londonas starpbanku piedāvājuma procentu likme (<i>London Interbank Offered Rate</i>)
ECMS	Eurosistēmas nodrošinājuma pārvaldības sistēma (<i>Eurosystem Collateral Management System</i>)	LSBG	lielu un sarežģītu banku grupa
EFSI	Eiropas Finanšu stabilitātes instruments	LTV	aizdevuma attiecība pret nodrošinājumu (<i>loan-to-value</i>)
EFSM	Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisms	MFI	monetārā finanšu iestāde
EFUS	Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma	MFPPS	Mājsaimniecību finanšu un patēriņa pētniecības struktūra
EMIR	Eiropas tirgus infrastruktūras regula (<i>European Market Infrastructure Regulation</i>)	MNĪ	mājokļu nekustamais īpašums
EMMI	Eiropas Naudas tirgu institūts (<i>European Money Markets Institute</i>)	MNNP	makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūra
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība	MPDB	Makroprudenciālās uzraudzības datubāze (<i>Macroprudential Database</i>)
EONIA	euro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indekss (<i>Euro OverNight Index Average</i>)	MPS	maksājumu pakalpojumu sniedzējs
ERF	Eiropas pārskatu sniegšanas regulējums (<i>European Reporting Framework</i>)	MREL	minimālās prasības attiecībā uz pašu kapitālu un atbilstīgajām saistībām (<i>minimum requirement for own funds and eligible liabilities</i>)
ERPP	Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumi	MVU	mazie un vidējie uzņēmumi
ES	Eiropas Savienība	NCB	nacionālā centrālā banka (valsts centrālā banka)
ES2	euro banknošu otrais izlaidums	NFS	nefinanšu sabiedrība
ESM	Eiropas Stabilitātes mehānisms	OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
ESRK	Eiropas Sistēmisko risku kolēģija	OPEC	Naftas eksportētājvalstu organizācija
ESS	Eiropas Statistikas sistēma		
EUI	Eiropas Uzraudzības iestādes		
EUR	euro		

	(<i>Organization of the Petroleum Exporting Countries</i>)	SM	Saprašanās memorands
PDP	pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra	SNMS	sistēmiski nozīmīga maksājumu sistēma
PP	pirkspējas paritāte	SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
PSD	Maksājumu pakalpojumu direktīva	SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
repo darījums	atpirkšanas līgums (<i>repurchase agreement</i>)	TIPS	TARGET ātro maksājumu norēķini (<i>TARGET Instant Payment Settlement</i>)
RFM	reģionālās finansēšanas mehānisms	TLAC	kopējā zaudējumu absorbēšanas spēja (<i>total loss-absorbing capacity</i>)
RIAD	lestatāju un saistīto uzņēmumu datubāzu reģistrs (<i>Register of Institutions and Affiliates Database</i>)	TRIM	iekšējo modeļu mērķpārbaudes (<i>Targeted Review of Internal Models</i>)
RTGS	reālā laika bruto norēķinu (<i>real-time gross settlement</i>) sistēma euro	T2V	TARGET2 vērtspapīriem
RTS	regulatīvie tehniskie standarti	USAIP	"Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma"
SCT Inst	SEPA Ātro kredīta pārvedumu sistēma (<i>SEPA Instant Credit Transfer</i>)	VKM II	Valūtas kursa mehānisms II
SEPA	Vienotā euro maksājumu telpa (<i>Single Euro Payments Area</i>)	VNS	vērtspapīru norēķinu sistēma
SFPS	Starptautiskie finanšu pārskatu standarti	VSAIP	"Valsts sektora aktīvu iegādes programma"
SHSDB	Vērtspapīru turējumu statistikas datubāze (<i>Securities Holdings Statistics Database</i>)	VTFP	vidēja termiņa finansiālā palīdzība
SIP	Stabilitātes un izaugsmes pakts	VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms

Tabulās lietotie apzīmējumi

"-" datu nav/dati nav izmantojami

"." dati pagaidām nav pieejami

© Eiropas Centrālā banka, 2018

Pasta adrese 60640 Frankfurt am Main, Germany

Tālrunis: +49 69 1344 0

Internets: www.ecb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.

Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2018. gada 16. februārī. Šajā statistikas sadaļā ietvertu statistisko datu iesniegšanas beigu termiņš bija 2018. gada 16. marts.

ISSN	1830-298X (html)	DOI	10.2866/434277 (html)
ISSN	1830-298X (pdf)	DOI	10.2866/562155 (pdf)
ISBN	978-92-899-3033-8 (html)	ES kataloga Nr.	QB-AA-18-001-LV-Q (html)
ISBN	978-92-899-3063-5 (pdf)	ES kataloga Nr.	QB-AA-18-001-LV-N (pdf)